JULIAN BARNES

O *istorie a lumii în 10 capitole şi jumătate*

CUPRINS

1

Pasagerul clandestin

Monştrii au fost trimişi in cală, la un loc cu rinocerii, hipopotamii şi elefanţii. Hotărirea de a-i folosi ca balast a fost înţeleaptă, dar vă daţi seama ce duhoare domnea pe-acolo. Bărbaţii nu mai puteau face faţă ritmului la bucătărie, iar femeile lor, care, in ciuda mirosului de suprafaţă al parfumului jucăuş ca nişte limbi de foc, puţeau la fel de rău ca noi, erau mult prea delicate. Aşa că, dacă voiam să scăpăm de mizerie, trebuia să punem noi înşine mina şi să facem curăţenie. Din două în două luni se trăgea tambuchiul solid de la puntea pupa şi li se dădea voie să intre păsărilor-sanitar. Mă rog, la început trebuiau să lase să iasă mirosul (şi nu erau foarte mulţi voluntari care să se ocupe de aerisire), după care şase sau opt dintre zburătoarele mai puţin mofturoase dădeau ocol cu prudenţă tambuchiului cam cu un minut înainte să coboare înăuntru. Nu mai ţin minte cum se numeau toate - mai mult, una dintre perechi nici nu mai există - dar cred că ştiţi la ce mă refer. Aţi văzut vreodată hipopotamii cu gurile deschise şi nişte păsărele vioaie care le scobesc între colţi ca nişte dentişti scoşi din minţi? Ei bine, imaginaţi-vă cam tot aşa ceva, însă la o scară mai mare şi mai murdară. Nu sînt scîrbos din fire, dar pînă şi eu mă cutremuram ori de cîte ori dădeam cu ochii de scena de sub punte: un şir de monştri saşii, cărora li se făcea manichiura într-un canal de scurgere.

Pe Arcă exista o disciplină strictă, ăsta e primul lucru care trebuie menţionat. Nu semăna cîtuşi de puţin cu variantele de grădiniţă cu care poate că v-aţi jucat în copilărie şi care înfăţişau perechi fericite ce aruncau priviri vesele pe deasupra balustradei, de la adăpostul confortabil al unor spaţii curate şi frecate cu nădejde. Să nu vă imaginaţi cine ştie ce croazieră pe Mediterana, in care jucam la ruletă pe notele unei muzici languroase şi toată lumea se îmbrăca pentru cină; pe Arcă singurii care au purtat frac au fost pinguinii. Ţineţi minte că a fost o călătorie lungă şi primejdioasă, chiar dacă anumite reguli fuseseră stabilite din vreme. Ţineţi minte şi că am avut la bord întreaga împărăţie a animalelor: ia să vă văd, aţi fi pus oare ghepardul la un salt distanţă de antilopă? Anumite măsuri de securitate au fost inevitabile, aşa că am acceptat lacătele duble, inspectarea spaţiilor locuite şi interdicţia de deplasare după ora stingerii. Din păcate însă, au existat de asemenea pedepse şi celule folosite pe post de carceră. Cineva de sus de tot a ajuns să fie obsedat de stringerea de informaţii, iar anumiţi pasageri au acceptat să joace rolul ciripitorilor. Regret că trebuie s-o spun, dar la un moment dat fenomenul a devenit extrem de răspîndit. Arca asta a noastră n-a fost deloc o rezervaţie naturală, ba chiar au existat perioade cînd a funcţionat ca o închisoare ambulantă.

Mă rog, sînt conştient că relatările diferă una de alta. Specia voastră are acea versiune îndelung repetată, care continuă să-i farmece pînâ şi pe sceptici, pe cînd animalele dispun de un compendiu al miturilor sentimentale. Dar asta nu înseamnă că or să zgîlţîie barca, nu? Cu atît mai mult cu cît au fost tratate ca nişte eroi şi mîndria fiecăruia este că îşi poate identifica arborele genealogic pînâ la Noe însuşi. Au fost alese, au suferit, au supravieţuit: e firesc să treacă uşor peste episoadele neconvenabile, să aibă lapsusuri oportune. Eu însă nu sînt constrîns în nici un fel. Nu am fost ales. Mai mult, ca şi alte cîteva specii, am fost lăsat pe dinafară cu bună ştiinţă. Am fost un pasager clandestin, am supravieţuit la rîndul meu, am scăpat (coborîtul n-a fost deloc mai uşor decît urcatul la bord) şi am înflorit. Mă deosebesc niţel de restul lumii animale, care continua să organizeze tot felul de întruniri nostalgice: există chiar şi un club al curajoşilor de pe mare pentru speciile cărora nu le-a venit să verse niciodată în larg. Cînd îmi aduc aminte de

Călătorie, nu simt nici cea mai mică obligaţie; recunoştinţa nu are cum să-mi întunece vederea sau judecata. în relatarea mea puteţi avea deplină încredere.
Probabil că aţi dedus deja că „Arca" nu a însemnat o singură ambarcaţiune. A fost numele pe care l-am dat întregii flotile (doar nu v-aţi fi aşteptat ca întreaga împărăţie a animalelor să se înghesuie pe ceva care nu avea mai mult de trei sute de coţi). Dacă a plouat patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi? Nici vorbă, în cazul ăsta ar fi fost o vară englezească obişnuită şi nimic mai mult. Nu, după socotelile mele a plouat cam un an şi jumătate. Dacă apele au acoperit pămîntul o sută cincizeci de zile? Haida-de, în realitate a durat aproape patru ani. Şi tot aşa. Specia voastră a avut mereu probleme cu datele exacte. în cazul ăsta, o pun pe seama bizarei obsesii pe care o aveţi în legătură cu multiplii de şapte.
La început, Arca a constat în opt vase: galionul lui Noe, care remorcase vasul cu provizii, apoi patru ambarcaţiuni puţin mai mici, avînd fiecare drept căpitan pe unul dintre fiii lui Noe, iar în spatele lor, la o oarecare distanţă (dat fiind că familia avea superstiţia bolilor) vasul-spital. Cel de-al optulea vas a furnizat un mister de scurtă durată: micuţa şi cutezâtoarea ambarcaţiune cu decoraţiuni filigranate din lemn de santal pe toată pupa s-a deplasat în imediata apropiere a arcei lui Ham. Dacă te duceai la bordul de sub vînt, te întîmpinau cîteodată parfumuri ciudate şi ameţitoare, iar uneori, noaptea, cînd furtuna se domolea, auzeai o muzică sprinţară şi rîsete stridente - nişte sunete surprinzătoare pentru noi, întrucît presupuseserăm că soaţele tuturor fiilor lui Noe erau fiecare în siguranţă la bordul propriului vas. Totuşi, această barcă veselă şi înmiresmată n-a fost destul de solidă: s-a scufundat din cauza unei vijelii iscate din senin, iar Ham a rămas pe gînduri cîteva sâptămîni după aceea.
Următoarea pierdere a fost cea a vasului cu provizii, dispărut într-o noapte fără stele, după ce vîntul se oprise şi nu mai puteai să vezi la trei metri în jur. Dimineaţa, în urma vasului amiral al lui Noe rămăseseră doar cîţiva metri dintr-un pălimar care fusese ros de posesorul unor incisivi ascuţiţi şi al abilităţii de a se căţăra pe funiile ude. Pot să vă spun că măsurile au fost dure; se prea poate să fi fost prima situaţie în care una dintre specii s-a trezit azvîrlită peste bord. Nu mult după aceea a dispărut şi

vasul-spital. Au existat bănuieli murmurate, potrivit cărora cele două evenimente ar fi fost legate între ele, iar soaţa lui Ham - care nu excela defel la capitolul cumsecădenie - se hotărîse să se răzbune pe animale. Se părea că acele cuverturi brodate la care migălise toată viata se scufundaseră o dată cu vasul cu provizii, însă nu s-a găsit nici o dovadă că aşa a fost.
Cu toate acestea, cel mai mare rău a fost de departe pierderea lui Varadi. Probabil că-i cunoaşteţi pe Ham, pe Sem şi pe celălalt, al cărui nume începe cu I[1] ; însă de Varadi n-aţi auzit, aşa e? A fost cel mai tînâr şi cel mai puternic dintre fiii lui Noe, ceea ce bineînţeles că nu i-a atras prea multe simpatii în sinul familiei. De asemenea, avea simţul umorului - sau cel puţin rîdea foarte mult, iar asta e de obicei o dovadă solidă în cazul speciei voastre. Da, Varadi era întotdeauna vesel. Putea fi văzut pe puntea pupa, plimbîndu-se ţanţoş cu cîte un papagal pe fiecare umăr, sau bâtîndu-le afectuos pe spinare pe animalele care răspundeau printr-un mormăit de apreciere, şi se spune că pe arca lui lucrurile se desfăşurau fără tirania absolută de pe celelalte bărci. Ce folos! într-o dimineaţă ne-am trezit şi am văzut că vasul lui Varadi dispăruse, ducînd cu el o cincime din împărăţia animalelor. Cred că v-ar fi plăcut, bunăoară, să daţi cu ochii de simurg, cu căpşorul lui argintiu şi coada aceea ca de păun, numai că pasărea cuibărită în Pomul Cunoaşterii a fost la fel de neputincioasă în faţa valurilor ca bietul guzgan vărgat. Fraţii mai mari ai lui Varadi au pus totul pe seama nepriceperii în ale navigaţiei, au spus că Varadi petrecuse prea mult timp fraternizînd cu dobitoacele şi chiar au sugerat că ar fi putut fi vorba de pedeapsa lui Dumnezeu pentru o năzbîtie neînsemnată, pe care o săvîrşise pe cînd era un copil de optzeci şi cinci de ani. Insă oricare ar fi fost adevărul despre dispariţia lui Varadi, a fost o pierdere grea pentru specia voastră. Genele lui v-ar fi fost de mare ajutor.
Din punctul nostru de vedere, întreaga poveste a Călătoriei a început cînd am fost invitaţi să ne prezentam într-un anumit loc, la o anumită oră. Aşa au arătat primele informaţii legate de acest plan. Nu ştiam nimic despre fundalul politic. Mînia lui Dumnezeu faţă de propria sa creaţie a fost o noutate pentru noi şi ne-am văzut amestecaţi în toată tărăşenia fără să vrem. Nu noi trebuia să fim arătaţi cu degetul (sper că nu credeţi povestea aia cu şarpele, nu? - a fost doar propaganda

înverşunată a lui
Este vorba de Iafet (n.tr.).
Adam); cu toate acestea, şi pentru noi consecinţele au fost la fel de dure: fiecare specie a fost rasă de pe faţa pămîntului, în afară de o pereche care urma să se reproducă mai tîrziu şi care avea să fie trimisă în larg sub comanda unui escroc bătrîn, alcoolic şi care intrase, pare-mi-se, în al şaptelea secol de viaţă.
în felul ăsta a mers vorba, dar, în mod tipic, nu ni s-a spus adevărul. Chiar v-aţi închipuit că în apropierea palatului lui Noe (o, nu, nu era cîtuşi de puţin sărac Noe al nostru) sălăşluia cîte un exemplar de nădejde din fiecare specie de pe pămînt? Să fim serioşi. Nu, au fost obligaţi să dea un anunţ şi pe urmă să aleagă cea mai bună pereche dintre cele ce se prezentau la selecţie. Şi fiindcă n-au vrut să producă o panică generală, au anunţat o întrecere pe perechi - un fel de concurs de frumuseţe şi inteligenţă, combinat cu ceva de genul *Darby andJoan* - şi le-au spus competitorilor să se prezinte la uşa lui Noe într-o anumită lună. Vă daţi seama ce probleme au apărut. în primul rînd, nu toată lumea are o fire concurenţială, aşa că poate nu şi-au făcut apariţia decît cei mai temerari şi mai însetaţi de glorie. Animalele care n-au fost suficient de isteţe ca să citească printre rînduri şi-au zis că nu le interesa să cîştige o croazieră de lux pentru doi cu toate cheltuielile plătite şi au spus nu, mulţumesc. Pe de altă parte, Noe şi ai lui au pierdut din vedere că unele specii hibernează într-o anumită perioadă a anului, ca să nu mai spunem că - lucru la mintea cocoşului - unele animale se deplasează mai încet decît altele. A existat, de pildă, un leneş destins din cale-afară - o creatură minunată, v-o spun cu toată convingerea - care nici n-a apucat să se dea jos din copac şi a dispărut sub apele dezlănţuite de răzbunarea divină. Cum se cheamă chestia asta, selecţie naturală? Eu i-aş zice incompetenţă profesională.
Pregătirile, dacă e să fim sinceri, au decurs catastrofal. Noe a rămas în urmă cu construirea arcei (situaţia s-a înrăutăţit cînd meşterii şi-au dat seama că nu existau destule cuşete ca să încapă şi ei la bord), iar rezultatul a fost atenţia insuficientă faţă de trierea animalelor. Prima pereche sosită şi prezentabilă în sensul normal al cuvîntului era admisă - cam acesta a fost sistemul, ceea ce a însemnat o analiză mai mult decît superficială a pedigriului. Şi bineînţeles că, deşi au *spus* că vor

primi cîte două exemplare din fiecare specie, cînd s-a trecut la fapte... Unele creaturi pur şi simplu Nu Au Fost Dorite în Călătorie. Aşa s-a întîmplat şi cu noi, de aceea a trebuit să ne furişăm la bord în clandestinitate. în plus, au fost nenumărate animale care aveau toate argumentele pentru a fi specii separate şi cărora li s-a refuzat accesul. Nu, li s-a spus, deja avem două din specia voastră la bord. Ce mai contează cîteva inele în vîrful cozii sau două-trei smocuri de păr pe spinare? Vă avem deja. Ne pare rău.
Au existat animale minunate, care au sosit fără pereche şi au trebuit oprite să urce, familii care au refuzat să se despartă de pui şi au preferat să moară împreună, examene medicale care adeseori s-au dovedit brutal de indiscrete, şi cît a fost noaptea de lungă în aer s-au ridicat vaierele celor respinşi de pe fortăreaţa lui Noe. Vă puteţi închipui atmosfera ce a marcat explicaţiile legate de motivele pentru care am acceptat să participăm la această şaradă impropriu numită concurs? După cum probabil că vă daţi seama, a existat o mare doză de gelozie şi de comportamente necorespunzâtoare. Cîteva dintre speciile mai nobile au luat efectiv calea codrului, refuzînd să supravieţuiască în condiţiile jignitoare oferite de Dumnezeu şi Noe şi preferind dispariţia sau valurile. S-au rostit cuvinte aspre şi invidioase la adresa peştilor, batracienii au început să fie din ce în ce mai infatuaţi, iar păsările s-au trezit exersînd râmînerea în aer cît mai mult cu putinţă. Din cînd în cînd, diverse tipuri de maimuţe au fost surprinse încercînd să construiască nişte plute primitive doar pentru ele. într-una dintre săptămîni a apărut o formă misterioasă de toxiinfecţie alimentară în Spaţiul Aleşilor, iar pentru cîteva dintre speciile mai puţin robuste procesul de selecţie a trebuit să fie reluat.
Au existat momente cînd Noe şi fiii lui şi-au ieşit din minţi. Poftim? Nu se potriveşte cu versiunea voastră? Vi s-a dat de înţeles mereu că Noe era înţelept, drept şi cu frica lui Dumnezeu, în vreme ce eu l-am descris deja ca pe un panglicar bădăran şi beţiv? Cele două puncte de vedere nu sînt total incompatibile. Priviţi altfel lucrurile: Noe a fost râu, dar *trebuia să-i vedeţi pe ceilalţi.* Pe noi nu ne-a surprins că Dumnezeu s-a decis sâ-i mături de pe faţa pămîntului; singura nedumerire e că a acceptat totuşi sâ păstreze cîteva exemplare din această specie care, odată creată, şi-a făcut de ruşine creatorul.

Uneori, Noe devenea isteric şi intratabil. Arca rămăsese în urmă, meşterii trebuiau biciuiţi, sute de animale îşi făcuseră culcuşul în aer liber pe lîngâ palatul lui şi nu ştia nimeni cînd aveau să înceapă ploile. Dumnezeu nu i-a dat o dată precisă. Ne uitam la nori în fiecare dimineaţă: avea sâ vină un vînt dinspre asfinţit, aducînd ploile ca de obicei, sau urma sâ avem parte de potopul abătut asupră-ne de Dumnezeu dintr-o direcţie neprevăzută? Pe măsură ce vremea se înrăutăţea, au crescut posibilităţile de revoltă. Unii dintre cei respinşi voiau sâ rechiziţioneze Arca şi sâ se salveze, alţii aveau de gînd s-o distrugă cu totul. Animalele mai speculative au început sâ propună alte criterii de selecţie, înlocuind factorul numeric şi preferind dimensiunile sau capacitatea de a fi de folos, însă Noe a refuzat cu aroganţă negocierile. Era un om care avea micile lui teorii şi căruia nu-i trebuiau altele.
în timp ce construirea flotilei se apropia de faza finală, s-a pus problema pazei sale permanente. Au existat multe încercări de furişare clandestină. Un meşter a fost descoperit într-o zi pe cînd făcea o gaură în podeaua vasului cu provizii. Au fost văzute şi imagini jalnice: un elan tînâr agăţat de parapetul arcei lui Ham, mai multe păsări care încercau să străpungă în picaj plasa de protecţie şi aşa mai departe. Dacă erau descoperiţi, pasagerii clandestini erau ucişi imediat; însă nici aceste spectacole publice nu au reuşit să-i descurajeze pe cei disperaţi. Vă pot spune cu mîndrie că specia noastră a urcat la bord fârâ mită şi fără violenţă; ce-i drept, sîntem mult mai greu de depistat decît elanii tineri. Cum am izbutit? Am avut un înaintaş vizionar. Pe cînd Noe şi fiii lui percheziţionau fără menajamente animalele care străbăteau pasarela, plimbîndu-şi mîinile aspre pe blana sau lîna suspect de miţoasâ a unora şi efectuînd una dintre formele primare şi complet neigienice de examinare a prostatei, noi tre-cuserăm deja pe sub ochii lor şi ne găsiserăm un adăpost sigur. Unul dintre tîmplarii vasului ne-a dus la destinaţie, fârâ măcar sâ-şi dea seama ce făcea.
Timp de doua zile vîntul a bătut simultan din toate direcţiile, iar pe urmă a început sâ plouă. Apa se prăvălea din cerul înfuriat ca să cureţe lumea păcătoasă de dedesubt. Stropi mari explodau pe punte ca nişte ouă de porumbel. Reprezentanţii triaţi ai fiecărei specii au fost scoşi din Spaţiul Aleşilor şi duşi în arca pregătită anume pentru ei: scena a avut ceva din ceremonia

obligatorie a unei nunţi în masă. După aceea s-au închis trapele şi am început cu toţii să ne obişnuim cu întunericul, cu încarcerarea şi cu mirosul care-ţi muta nasul din loc. într-o primă fază lucrurile astea nu ne-au preocupat, eram în culmea fericirii fiindcă supravieţuiserâm. Ploaia a continuat să cadă, transformîndu-se cîteodată în grindină şi răpaind pe lemnul din care fusese durată arca. Uneori auzeam tunetele de afară şi adeseori ne ajungeau la ureche văicărelile dobitoacelor abandonate. După un timp vaierele s-au rărit, iar noi am înţeles că apele începuseră să se ridice.
A venit în cele din urmă şi ziua după care tînjiserăm atîta amar de vreme. Prima dată am crezut că era atacul dement al ultimelor pachiderme rămase pe pâmînt, care încercau fie să urce la bord cu forţa, fie să scufunde Arca. Dar nu, barca începuse să se încline doar fiindcă apa o ridica încet din locul în care se proptise. Din punctul meu de vedere, acesta a fost punctul culminant al Călătoriei. A fost perioada (scurtă, ce-i drept) cînd animalele au fraternizat, iar recunoştinţa lor faţă de om s-a revărsat aidoma vinului care curgea la masa lui Noe. După aceea..., dar poate că primele vinovate sînt chiar animalele, fiindcă au avut naivitatea de a crede în Noe şi în Dumnezeul lui.
Existaseră motive de nelinişte chiar şi înainte de umflarea apelor. Ştiu că specia voastră are tendinţa de a se uita de sus la lumea în care trăim, considerînd-o brutală şi bazată pe canibalism şi înşelătorie (chit că aţi putea admite că acest lucru mai degrabă ne apropie decît ne îndepărtează de voi). însă între noi a existat dintotdeauna, de la bun început, un sentiment al egalităţii. Mă rog, ne-am tot mîncat unii pe alţii şi aşa mai departe; speciile mai slabe ştiau prea bine la ce să se aştepte dacă le aţinea calea ceva mai mare şi mai flămînd. Numai că am recunoscut cu francheţe că asta era legea firii. Faptul că un animal era capabil să ucidă un altul nu-l făcea pe primul superior celui din urmă, ci doar mai periculos. Poate că vă vine greu să înţelegeţi acest concept, dar între noi a existat respect reciproc. Devorarea unui alt animal nu era motiv de dispreţ, iar faptul că era mîncată nu-i inculca victimei - sau familiei sale - o admiraţie exagerată pentru beneficiar.

Noe - sau Dumnezeul lui Noe - a schimbat toate astea. Dacă aţi avut parte de o Cădere, staţi liniştiţi, am avut şi noi. Allta doar că noi am fost îmbrînciţi. Prima dată cînd am observat lucrul ăsta a fost cu ocazia triajului pentru Spaţiul Aleşilor. Ceea ce s-a spus despre alegerea a două exemplare din fiecare «pecie a fost adevărat (şi e limpede că, în fond, a avut o anumită logică), însă nu s-a redus totul la asta. între graniţele Spaţiului am început să observăm că unele specii fuseseră reduse nu la două, ci la şapte exemplare (iarăşi această obsesie a cifrei şapte), într-o primă instanţă am crezut că diferenţa de cinci o constituiau exemplarele de rezervă, în caz că s-ar fi îmbolnăvit perechea iniţială. Apoi însă lucrurile au început să iasă încet-încet la iveală. Noe - sau Dumnezeul lui Noe - decretase că animalele te împârţeau în două categorii: nespurcate şi spurcate. Cele nespurcate urcau pe arcă în număr de şapte, spurcatele cîte două.
După cum vă imaginaţi, au existat resentimente profunde fată de politica animală dezbinatoare a lui Dumnezeu. Mai mult, la început chiar şi animalele nespurcate au fost stînjenite de toată lucrătura, ştiind că nu meritau în nici un fel o asemenea favorizare. Deşi faptul că erau „nespurcate" era, aşa cum au înţeles şi ele rapid, o sabie cu două tăişuri. Animalele „nespur-i ale" puteau fi mîncate. Erau admise şapte la bord, însă cinci dintre ele urmau să ajungă în cazan, ceea ce, oricum am lua-o, reprezenta o formă de preţuire cu totul ciudată. în orice caz, se bucurau de cel mai mare confort pînâ în ziua uciderii lor rituale.
Din cînd în cînd situaţia mi se părea caraghioasă şi chiar avea momente cînd, proscris fiind, mă bufnea rîsul. Cu toate acestea, printre speciile care se luau în serios au prins contur tot felul de forme complicate de gelozie. Porcului nu-i păsa, firea lui fiind socialmente neechivocă, dar cîtorva dintre celelalte animale faptul că erau considerate spurcate li s-a părut un afront personal. Şi e momentul să spunem că sistemul - cel puţin aşa cum îl înţelesese Noe - era aproape în întregime ilogic. Ce aveau atlt de special rumegătoarele cu copitele despicate? îţi venea să ie întrebi. De ce trebuiau cămila şi iepurele să beneficieze de Htatut de clasa a doua? De ce era nevoie de o distincţie între peştii cu solzi şi cei fără solzi? Nu făceau parte lebăda, pelicanul, stîrcul şi pupăza dintre speciile cele mai izbutite? Şi totuşi, n-au intrat în categoria animalelor nespurcate. De ce să

luam în colimator şoarecele şi guşterul - care, evident, aveau şi aşa destule probleme - şi să le subminăm şi mai mult încrederea în forţele proprii? Măcar dacă am fi sesizat vreun dram de logică în toată povestea asta, măcar dacă ne-ar fi dat Noe nişte explicaţii cît de cît cumsecade. însă Noe n-a făcut decît să asculte orbeşte. După cum vi s-a spus de atîtea ori, era un om cu o mare frică a lui Dumnezeu; şi dată fiind firea lui Dumnezeu, probabil că adoptase atitudinea cea mai sigură şi înţeleaptă cu putinţă. Totuşi, dacă aţi fi auzit plînsetul scoicilor sau nemulţumirea gravă şi derutată a homarilor, sau dacă aţi fi văzut ruşinea cernită a berzei, aţi fi înţeles că lucrurile nu aveau cum să mai fie la fel între noi.
Şi mai exista o mică dificultate. Printr-o întîmplare nefericită, specia noastră reuşise să strecoare şapte membri la bord. Pe lîngâ că eram pasageri clandestini (ceea ce a displăcut unora) şi pe lîngâ că eram spurcaţi (lucru pe care cîţiva începuseră deja sâ-I dispreţuiască), ne bătuserăm joc de acele specii nespurcate şi aflate la bord cu permisiunea lui Noe prin copierea numărului lor sacru. Ne-am hotărît rapid să minţim în legătură cu cîţi eram de fapt şi n-am apărut niciodată împreună în acelaşi loc. Am aflat care dintre părţile vasului erau convenabile şi care se cereau evitate.
Prin urmare, iată că a fost vorba de un convoi nefericit din capul locului. Unii dintre noi îi plîngeau pe cei pe care trebui-seră sâ-i lase în urma lor, alţii erau nemulţumiţi de statutul acordat, iar alţii, deşi teoretic avantajaţi de faptul că erau nespurcaţi, se temeau pe bună dreptate de cuptor. Dar mai presus de toate se aflau Noe şi familia lui.
Nu ştiu cum să fac ca să v-o spun cît mai elegant, însă Noe n-a fost un tip de treabă. îmi dau seama că ideea în sine e jenantă, fiindcă vă trageţi cu toţii din el, numai că asta-i situaţia. A fost un monstru, un patriarh buhăit care jumătate din zi se tîra în patru labe în faţa lui Dumnezeu şi în cealaltă jumătate îşi vărsa oful pe noi. Ţinea în mînă o doagă de butoi din lemn de gofer cu care... mă rog, unele animale au dungi pe corp şi-n ziua de azi. E uimitor ce poate să facă frica. Am auzit că la specia voastră un şoc puternic poate duce la albirea părului în cîteva ore; pe Arcă efectele fricii au fost şi mai spectaculoase. A existat, de pildă, o

pereche de şopîrle care, la simplul zgomot al sandalelor

din lemn de gofer ale lui Noe răsunînd pe pasarelă, îşi schimbau < liv culoarea. Am văzut-o cu ochii mei: pielea îşi pierdea IMianţa naturală şi se confunda cu decorul. Noe se oprea cînd trecea prin dreptul cuştii lor, întrebîndu-se în fugă de ce era goală, după care se îndepărta; cînd zgomotul paşilor lui se estompa, , uleie înfricoşate reveneau încet la culoarea normală. în anii li după călătoria Arcei procedeul s-a dovedit a fi de real folos, dai lotul a început ca o reacţie cronică împotriva „Amiralului", în cazul renilor situaţia a fost şi mai complicată. Aceştia erau neliniştiţi în permanenţă, însă nu doar de frica întîlnirii cu Noe, 11 fi din cauza a ceva mai profund. Ştiţi că există animale care i M *<i* să prevadă ce urmează să se întîmple? Chiar şi voi aţi obser-| .ii lucrul ăsta, după mii de ani în care aţi venit în contact cu obi-
• ıı urile noastre, ,4a te uită, s-au aşezat vacile în mijlocul ■ iinpului, înseamnă c-o să plouă", aşa vă spuneţi unul altuia.
Ilgur, e mult mai subtil decît credeţi şi esenţa fenomenului nu e nicidecum să ofere oamenilor o giruetă ieftină. Oricum... pe reni i a tulburat ceva mai profund decît frica de Noe şi mai ciudat decît crizele de nervi, ceva... cu bătaie lungă. Asudau la ei în
• usti, nechezau nevrotic cînd căldura devenea insuportabilă, loveau cu copitele în despărţiturile din lemn de gofer cînd nu exista nici un pericol evident - şi nici nu se dovedea ulterior că or fi existat - şi chiar cînd Noe avea un comportament reţinut, iu măsura în care era în stare. Numai că renii simţiseră ceva, iar u el ceva depăşea ceea ce ştiam pe atunci. Ca şi cum ar fi zis: < 'redeţi că mai râu nu se poate? Nu vă faceţi speranţe. Cu toate acestea, indiferent despre ce era vorba, nici renii n-au putut fi maiprecişi. Ceva îndepărtat, esenţial... cu bătaie lungă.
în mod logic, pe noi ceilalţi ne preocupau mai mult lucrurile i u bătaie scurtă. Animalele bolnave, de pildă, aveau parte întotdeauna de o soartă nemiloasă. Ăsta nu e un vas-spital, ne anunţau tot timpul autorităţile; aşa că nu aveau să existe nici boli, nici bolnavi închipuiţi. Acest lucru nu părea corect din cale-afară sau realist, însă cine-şi cunoştea interesul avea grijă să nu se declare bolnav. Ajungea să dai impresia că aveai rîie şi erai aruncat peste bord înainte de-a avea timp să scoţi limba. Şi pe urmă ce credeţi că se întîmpla cu jumătatea sănătoasă a

perechii? La ce bun cincizeci la sută dintr-un cuplu de prâsilâ? Cît despre

Noe, nu era genul de sentimental care să-l îndemne pe partenerul pradă deznădejdii să trăiască mai departe atîta cit îi era dat.
Sau puneţi problema altfel: ce dracu' credeţi c-au mîncat Noe şi ai lui pe Arcă? Ne-au mîncat pe *noi,* bineînţeles. Cu alte cuvinte, dacă vă uitaţi acum la împărăţia animalelor, doar n-o să credeţi că aşa a fost dintotdeauna, nu? O sumedenie de dobitoace arătind mai mult sau mai puţin la fel, apoi un vid şi după aceea iarăşi o sumedenie de dobitoace arătînd mai mult sau mai puţin Ia fel? Ştiu că aveţi o teorie clădită pe baze logice - ceva despre relaţia cu mediul şi deprinderile moştenite, sau cum s-or fi numind - dar există o explicaţie mult mai simplă pentru uimitoarele decalaje din spectrul creaţiei. O cincime din speciile de pe pâmînt au dispărut o dată cu Varadi; cît despre celelalte care lipsesc, le-au înfulecat Noe şi ai lui. Vorbesc serios. A existat o pereche de ploieri polari, de exemplu - nişte păsări extrem de frumoase. Cînd au urcat la bord, aveau un penaj tărcat, albastru-ca-feniu. După cîteva luni au început să năpîrlească, lucru perfect normal. Pe măsură ce se lepădau de penajul estival, haina hibernală de un alb imaculat a început să se vadă pe ici, pe colo. Fireşte că nu ne aflam la o latitudine arctică, aşa că procedeul era, tehnic vorbind, inutil; totuşi, nu te poţi opune Naturii, nu-i aşa? Partea proastă era că nu i te puteai opune nici lui Noe. De îndată ce i-a văzut înălbindu-se pe ploieri, a decis că se îmbolnăviseră şi, în semn de afectuoasă consideraţie pentru sănătatea celorlalţi de pe vas, a dat ordin să fie puşi la fiert cu o garnitură de plancton. Era un ins ignorant în multe privinţe şi în mod sigur nu avea nici cea mai vagă idee despre ornitologie. Am redactat o petiţie şi i-am explicat de la obraz cîteva chestii despre năpîr-lire şi alte figuri de soiul ăsta. Pînâ la urmă a părut că bagă ceva la cap. Dar ploierul polar... dus a fost.
Bineînţeles, lucrurile nu s-au oprit aici. Din punctul de vedere al lui Noe şi al familiei lui, eram o cantină plutitoare. Pentru ei, spurcaţii şi nespurcaţii de pe Arcă erau totuna; întîi prînzul, pe urmă cucernicia, asta era regula. Nici nu puteţi să vă imaginaţi

de ce bogăţii ale faunei v-a sărăcit Noe. De fapt, puteţi, fiindcă exact asta v-a mai rămas de făcut: să vă imaginaţi. Presupuneţi, probabil, că toate acele creaturi mitice despre care visau poeţii cu multe sute de ani în urmă au fost fie inventate cu meşteşug, fie provenite din descrieri alarmiste ale unor animale

/.mie fugar în pădure după un prînz vînătoresc copios, nu-i •ţa? Mă tem că şi de data asta explicaţia e mai simplă: le-au pipat Noe şi tribul lui. Cum am mai zis, la începutul Călătoriei mu avut doi monştri repartizaţi în cală. N-am apucat să mă uit unit la ei, dar mi s-a spus că erau efectiv nişte făpturi impresionante. Totuşi, se pare că Ham, Sem sau celălalt al cărui nume începe cu I a declarat într-un consiliu de familie că, dacă aveai hipopotami şi elefanţi, te puteai descurca şi fără monştri; In plus - un argument care îmbina spiritul practic cu caracterul pi incipial - două carcase atît de mari ar fi ajuns familiei lui Noe pentru cîteva luni de zile.
Fireşte, lucrurile au stat cu totul altfel. După cîteva săptâ-nuni, cei în cauză au început să vrea carne de monstru la fiecare l nvâ, motiv pentru care - doar ca să se schimbe meniul - au fost sacrificate alte cîteva specii. Din cînd în cînd au existat încuviinţări vinovate din cap referitoare la economia internă, dar ceea Oe pot să vă spun e că, la sflrşitul călătoriei, a rămas necon-sumatâ o mare cantitate de came de monstru în saramură.
La fel a dispărut şi salamandra. Vorbesc de salamandra adevărată, nu de actuala vietate cu totul banală căreia i-aţi păstrat acelaşi nume; salamandra noastră trăia în flăcări. Era un animal absolut fără egal. Totuşi, Ham, Sem sau celălalt au observat în cîteva rinduri că pe un vas de lemn riscul era prea mare, aşa că a trebuit să dispară atît salamandrele, cît şi focurile gemene în mijlocul cărora îşi duceau zilele. A fost sacrificat şi carbunculul, din cauza unei poveşti ridicole pe care o auzise soaţa lui Ham şi care spunea că în craniul său ar fi existat o piatră preţioasă. Ţin minte că era genul de femeie ahtiată după haine şi zorzoane. Prin urmare, au luat un carbuncul, i-au tăiat capul, i-au crăpat ţeasta $i înăuntru - nimic. Poate că piatra preţioasă se găseşte doar în capul femelei, a sugerat soaţa lui Ham. Aşa că au procedat la fel şi cu celălalt

exemplar, cu acelaşi rezultat negativ.
Mă văd nevoit să formulez următoarea sugestie. Am grijă să nu calc pe bec, dar nu pot să nu-i dau glas. Au existat perioade cînd am bănuit că uciderile aveau loc pe baza unui sistem precis, în mod sigur, erau exterminate prea multe - mult prea multe - animale doar pentru nevoile de consum. în acelaşi ii mp, unele dintre speciile ucise aveau foarte puţină materie comestibilă. Mai mult, din cînd în cînd pescăruşii ne semnalau

că văzuseră carcase atîrnate la pupa şi avînd multă carne nemîncatâ pe oase. Am început să bănuim că Noe şi tribul lui puseseră gînd râu anumitor animale numai şi numai fiindcă erau ceea ce erau. Vasiliscul, de pildă, a fost azvîrlit peste bord foarte devreme. Mă rog, nu era cel mai arătos dintre animale, dar simt că e de datoria mea să consemnez că sub solzii aceia se găsea extrem de putină carne, iar în momentul sacrificării sale pasărea era în mod sigur sănătoasă.
De fapt, după ce am studiat mai atent problema am început să discernem un tipar, iar tiparul acesta a pornit chiar de la vasilisc. Bineînţeles, n-aţi avut ocazia să-l vedeţi vreodată. însă dacă o să vă descriu un cocoş cu patru picioare şi o coadă de şarpe, care avea o căutătură foarte urîtă şi făcea cîte un ou diform, pe care apoi îl spărgea folosindu-se de o broască rîioasâ, o să înţelegeţi că nu era cel mai atrăgător animal de pe Arcă. Cu toate acestea, avea drepturile lui, ca toată lumea, nu? După vasilisc a venit rîndul grifonului; după grifon, sfinxul; după sfinx, hipogri-ful. Aţi crezut cumva că toate astea au fost simple stridenţe ale imaginaţiei? Nici vorbă. Ia să vedem, vă daţi seama ce-au avut în comun? Toate erau corcituri, specii hibride. Sîntem siguri că Sem era cel obsedat de puritatea speciilor, chit că e posibil să fi fost chiar Noe. O tîmpenie, fireşte. Şi, aşa cum vorbeam între noi, nu trebuia decît să te uiţi la Noe şi la soaţa lui, sau la cei trei fii şi la soaţele lor, ca să te convingi ce aiureală genetică se dovedea a fi rasa omenească însăşi. Şi-atunci ce rost avea să începi să strîmbi din nas în faţa corciturilor?
Cu toate acestea, episodul cel mai deprimant a fost cel legat de inorog. Povestea asta ne-a lăsat fără glas luni în şir. Sigur, au existat obişnuitele zvonuri sordide - potrivit cărora soaţa lui

Ham s-ar fi folosit de cornul lui în scopuri nedemne - precum şi obişnuita campanie postumă de denigrare pe care au dus-o autorităţile în legătură cu firea şi caracterul animalului, dar singurul efect a fost că am ajuns să fim şi mai scîrbiţi. Cert este că Noe era surpat de gelozie. îl respectam cu toţii pe inorog şi nu putea să suporte chestia asta. Noe - ce rost are să vă ascund adevărul? - era iute la mînie, împuţit, laş, invidios şi nu te puteai bizui pe el. Nici măcar nu era un marinar destoinic: cînd marea era agitată se retrăgea la el în cuşetâ, se prăvălea pe patul din lemn de gofer şi aştepta sâ-şi verse maţele în chiuveta făcută din

laşi material. Se simţea putoarea de la celălalt capăt al punţii. N cită vreme inorogul era puternic, cinstit, neînfricat, extrem de
• ui .ii şj îngrijit, plus că avea reputaţia unui matelot ce nu trăise in viata lui o clipă de nesiguranţa. în timpul unei furtuni, soaţa Im Ham şi-a pierdut echilibrul lîngâ parapet şi a fost cît pe-aci «A lie răsturnată peste bord. Inorogul - care dobîndise privilegiul de a sta pe punte în urma lobby-ului popular - a dat fuga şi şi-a mlipi cornul în pelerina ei umflată de vînt, ţintuind~o locului. Cum
• irdeţi că i-a fost răsplătit curajul? Neamul lui Noe l-a pus la iie chiar în Duminica îmbarcării. Vă garantez că aşa a fost. Ani vorbit personal cu şoimul mesager care a dus o oală cu iniiicare caldă pe arca lui Ham.
I'ireşte, nu vă obligă nimeni să mă credeţi, dar arhivele voas-ftl ce spun? Haideţi să ne oprim la povestea goliciunii lui Noe -Mi.ii ţineţi minte? S-a întîmplat după Debarcare. Cîtuşi de puţin de mirare, Noe era şi mai mulţumit de sine ca înainte - salvase
ia omenească, îşi asigurase succesiunea dinastică, Dumnezeu ii încredinţase în mod oficial un testament de împlinit - şi s-a decis ca în ultimii trei sute cincizeci de ani de viaţă s-o ia mai
i >r. A întemeiat un sat (căruia voi îi spuneţi Arghuri) în partea inferioară a versantului muntos şi şi-a petrecut vremea gîndin-■ in se la noi decoraţii şi onoruri pentru propria persoană: Cavaler Mint al Furtunii, Mare Comandant al Vijeliilor şi aşa mai I li'parte. Textele voastre sfinte vă spun că pe moşia lui a plantat ii vie. Ha! E un eufemism pe care-l poate descifra pînă şi mintea cea mai simpluţă: era beat tot timpul. într-o noapte, după cîteva Olt

extrem de grele, nici nu s-a dezbrăcat bine şi s-a prăbuşit în mijlocul dormitorului - lucru care nu era chiar atît de neobişnuit. I [am şi fraţii lui treceau întîmplător pe lîngâ „cortul" lui (încă foloseau vechiul şi sentimentalul cuvînt legat de pustiu ca sâ-şi Meserie palatele) şi au vrut să vadă dacă tatăl lor cel alcoolic nu păţise ceva. Ham a intrat în dormitor şi... ce să zic, imaginea unui bărbat de şase sute cincizeci de ani, gol puşcă şi zăcînd în nesimţire, nu e dintre cele mai atrăgătoare. Ham a făcut ceea ce .ıı fi făcut orice fiu iubitor: şi-a chemat fraţii ca să-şi acopere tatăl. în semn de respect - deşi chiar şi pe vremea aceea obiceiul începuse să nu mai fie de actualitate - Sem şi cel al cărui nume începea cu I au intrat de-a-ndăratelea în camera tatălui lor şi au inişit să-l urce în pat fără sâ-şi lase ochii să cadă asupra acelor

organe de procreare care într-un mod atît de misterios stîmesc ruşinea speciei voastre. Un fapt cu totul onorabil şi cuviincios, veţi zice. Cum credeţi că a reacţionat Noe cind s-a trezit pradă uneia dintre acele cumplite mahmureli produse de vinul nou? L-a blestemat pe fiul care l-a găsit astfel şi a lăsat vorbă ca toţii copiii lui Ham să ajungă slugi la familiile celor doi fraţi care intraseră la el în cameră cu fundul înainte. îmi spuneţi şi mie unde e logica? Pot să ghicesc explicaţia voastră: judecata i-a fost afectată de băutură şi s-ar cădea să arătăm milă şi înţelegere în Ioc să criticăm. Mă rog, aşa o fi. Altceva vreau să subliniez: noi efectiv *am avut* de-a face cu el pe Arcă.

Noe era un bărbat voluminos, cam cît o gorilă, deşi asemănarea se opreşte aici. Căpitanul flotilei - autoavansat la gradul de amiral la jumătatea Călătoriei - era o bătrînitură slută, un malac dizgraţios în mişcări şi neglijent cu igiena personală. Nu avea nici măcar deprinderea de a-i face să crească păr altundeva decît pe faţă; pentru restul corpului se baza pe pieile altor animale cu care să se acopere. Puneţi-l alături de gorilă şi o să vă daţi seama imediat care dintre cele două creaturi este superioară: aceea care se mişcă frumos, are o forţă mai mare şi ştie să se despăducheze. Pe Arcă ne-am străduit fără încetare să ghicim cum a ajuns Dumnezeu să-l aleagă drept protejat pe om

în detrimentul atîtor concurenţi mai bine dotaţi. S-ar fi bucurat de o loialitate mult mai mare din partea majorităţii celorlalte specii. Dacă s-ar fi oprit asupra gorilei, mă îndoiesc că ar fi existat pe jumătate atîta nesupunere -probabil că nici n-ar mai fi fost nevoie de Potop.
Cît despre cum mirosea individul... Blana udă care creşte pe o specie ce se mîndreşte cu felul cum are grijă de ea e una; pielea jilavă prin care iese sarea şi care atîrnâ şleampătă de gîtul unei specii neglijente căreia nici măcar nu-i aparţine e cu totul altceva. Chiar şi cînd am avut parte de o vreme mai calmă, bâtrînul Noe a părut că nu se va usca niciodată (consemnez doar ce-au spus păsările, pe al căror cuvînt se poate conta). Ducea cu el umezeala şi furtuna ca pe nişte amintiri vinovate, sau ca pe o promisiune a unei vremi viitoare şi mai urîte.
în decursul Călătoriei au existat şi alte primejdii pe lingă aceea de a te vedea transformat în prînz. Să luăm specia noastră, bunăoară. Odată urcaţi la bord şi ascunşi într-un loc sigur,

simţit stăpîni pe situaţie. Aţi înţeles, cred, că pe vremea
nici nu putea fi vorba de seringile umplute cu soluţii de
I .ıı bolic în alcool, de creuzete, naftenaţi metalici, penta-
•nol, benzen, paradiclorbenzen şi ortodiclorbenzen. Din
In, n-am dat peste familia cleridelor, a minusculelor
uloide sau a albinelor parazite din familia braconidelor.
[1] I ıı ai si aşa însă, un duşman tot am avut, şi încă unul răbdător:
impui. Dacă timpul s-ar fi hotărît să ne ceară să facem anumite
M liniibâri inevitabile?
Am primit un avertisment serios în ziua cînd ne-am dat
un cum acţionau timpul şi natura asupra vărului nostru,
■hium rufo-villosum. Iar asta ne-a făcut să intram în panică.
inlîmplat în a doua parte a Călătoriei, spre sfîrşit, pe cînd ne
iiiiiitunieam să numărăm zilele şi să vedem care era voinţa lui
i >iiinnezeu. în toiul nopţii, în timp ce Arca nu se mai clătina, iar
11111 şi ea se înstăpînise pretutindeni - o linişte atît de rară şi densa,
nu н toate animalele se opriseră ca să asculte, fâcînd-o astfel şi
mai pro fundă - am auzit, spre uluirea noastră, ticăitul lui *xesto-In mu rufo-villosum.* Patru sau cinci sunete scurte şi ascuţite, o
a, iar pe urmă un răspuns de undeva din depărtare. Noi,

modeştii, discreţii, dispreţuiţii şi cu toate acestea rezonabilii /entanţi ai lui *anobium domesticum,* ne-am uitat unii la alţii i nu ne-a venit să ne credem urechilor. Oul devine larvă, larva ilidă, stadiul de imago este legea inflexibilă a lumii noastre i nu trebuie să ne fie ruşine de asta. Insă faptul că tocmai acesta i momentul ales de verii noştri, deveniţi adulţi, pentru a-şi u nubila propriile impulsuri fiziologice ni s-a părut aproape mi redibil. Eram în largul mării, pîndiţi permanent de pericolul ii pariţiei, iar *xestobium rufo-villosum* nu-şi găsise să se i mclească la altceva decît la sex. Cine ştie, o fi fost o reacţie ncviotică în faţa fricii de moarte. Dar chiar şi aşa...

Unul dintre fiii lui Noe a venit să vadă de unde venea zgo-iiiuiiil, în timp ce verii noştri mai săraci cu duhul, abandonaţi iremediabil jocurilor erotice, se tot loveau cu capul de pereţii micului lor culcuş. Din fericire, odrasla .Amiralului" cunoştea ■ ! • ..ıı toarte vag împărăţia animalelor care-i fusese încredinţată şi i' uzul că acele ticăituri repetate erau produse de lemnul de i .instrucţie ce începuse să scîrţîie. Puţin după aceea vîntul s-a pornit din nou şi *xestobium rufo-villosum* şi-a continuat

hîrjonelile în siguranţă. Atîta doar că episodul ne-a făcut mult mai prudenţi pe ceilalţi. Cu şapte voturi pentru şi nici unul împotrivă, *anobium domesticum* a decis să amîne înmulţirea pînâ după Debarcare.

Mai trebuie spus că Noe nu era un marinar de ispravă, indiferent dacă aveam parte de ploaie sau timp frumos. Fusese ales nu pentru dibăcie, ci fiindcă era un tip cucernic. Pe furtună nu făcea două parale şi de fapt nici pe o mare liniştită nu era grozav. Vă întrebaţi ce temei am să-mi dau cu părerea? încă o data, nu fac decît să consemnez ce au spus păsările - acele păsări care pot rămîne în aer săptămîni la rînd şi care pot străbate planeta de la un cap la altul cu ajutorul unor sisteme de navigaţie la fel de sofisticate ca acelea inventate de specia voastră. Ei bine, tocmai păsările au declarat că Noe habar nu avea pe ce lume trăia - nu făcea decît să se roage şi să ameninţe. Şi nu era ceva foarte greu, nu credeţi? Pe durata furtunii a trebuit să supravieţuiască deplasîndu-se rapid din punctul critic, iar pe vreme bună rostul lui a fost să se asigure că nu ne abăteam atît de mult de la cursul iniţial, încît să ajungem să poposim în Sahara sau în altă

regiune de nelocuit. Dacă e să spunem ceva bun despre Noe, mă rog, a supravieţuit furtunii (deşi n-a fost nevoit să-şi facă griji legate de recife şi linii de coastă, ceea ce a simplificat lucrurile) şi, după ce s-au retras apele, nu ne-am trezit în mijlocul cine ştie cărei imensităţi de ocean. Dacă am fi făcut-o, nu s-ar mai fi putut şti cu precizie cit am stat pe mare.
Fireşte, păsările şi-au pus îndemînarea la dispoziţia lui Noe, dar acesta a fost prea mîndru ca să accepte. S-a mulţumit să le dea cîteva misiuni de recunoaştere relativ simple - de pildă, să caute vîrtejuri şi tornade - dar le-a desconsiderat iscusinţa. De asemenea, a trimis cîteva specii la moarte sigură, cerîndu-le să urce pe catarg pe o vreme cumplită, cînd nici măcar nu erau pregătite pentru aşa ceva. în momentul în care Noe i-a poruncit gîştei cîntâtoare să înfrunte o vijelie de gradul nouă (ce-i drept, pasărea scotea nişte ţipete enervante, mai ales dacă încercai să dormi), petrelul de furtună s-a oferit să meargă în locul ei. însă oferta a fost respinsă, ceea ce a însemnat sfîrşitul gîştei cîntâtoare.
Bine, de acord, Noe a avut şi calităţi. A fost un supravieţuitor, şi asta nu doar pe durata Călătoriei. în plus, a descoperit secretul

vir|n îndelungate, care nu a mai putut fi regăsit ulterior de spe-
■ ᴍɪ voastră. Dar asta nu înseamnă că a fost un om de treabă. Aţi «flai de episodul în care l-a tîrît pe măgar prin apă? S-a întîmplat in (lei de-Al Doilea An, cînd regulile deveniseră ceva mai puţin ngule şi călătorilor aleşi li se îngăduise să se amestece între ei. 11 bine, Noe l-a surprins pe măgar încercînd s-o încalece pe iapă.
■ I ieşit din minţi, a tunat şi a fulgerat împotriva unei asemenea împreunări - confirmînd astfel teoria noastră, cum că avea i ii < >are de corcituri - şi a anunţat că va da o pedeapsă exemplară. A«a că i-au legat copitele măgarului, l-au ridicat peste bord, l-au | dl ᴍ irit pe sub chilă şi l-au scos la suprafaţă pe partea cealaltă, |ir o mare extrem de agitată. Cei mai mulţi dintre noi au pus toiul pe seama unei crize de gelozie sexuală. însă lucrul cu adevărat uimitor a fost modul cum s-a comportat măgarul. Sini nişte animale gata să îndure orice, zău dacă nu. Cînd l-au minat din apă şi l-au tras peste bord, era într-un hal fără hal. Avea urechile ca nişte frunze acoperite de ierburi de

mare şi •> roadă aidoma unui colac de funie uitat în apă; cîteva dintre i rlclalte animale, cărora între timp începuse să li se facă lehamite de Noe, s-au strîns în jurul lui, iar capra, dacă nu mă Intel, l-a lovit uşor ca să vadă dacă trăia, la care măgarul a deschis un ochi, a trecut în revistă mutrele îngrijorate care-l împresuraseră şi a zis: „Acum ştiu şi eu cum e să fii focă". Poftim? A făcut o figură frumoasă, date fiind condiţiile? Aşa oii, dar daţi-mi voie să vă spun că a fost cît pe-aci să mai pierdeţi o specie.
Presupun că n-a fost în totalitate vina lui Noe. Mă gîndesc H Dumnezeul acela al lui a fost cu adevărat un model opresiv. Noe nu putea face nimic fără să se întrebe mai întîi ce-ar crede *//* Dar nu se poate continua aşa la nesfîrşit. Să te uiţi mereu I >rsie umăr ca să primeşti undă verde - nu aşa se comportă un mlnli, nu? Plus că nici nu avea scuza tinereţii. După socoteala ipeciei voastre, la momentul respectiv avea peste şase sute de ■im. Ar fi fost normal ca, după atîta amar de vreme, mintea să fie mai elastică şi să poată privi lucrurile din toate unghiurile. Cînd i olo, nici vorbă de aşa ceva. Hai să ne oprim la Arcă, bunăoară. Ce-a făcut Noe? A construit-o din lemn de gofer. Ce părere itveti? Pînâ şi Sem a obiectat, însă degeaba; pînă la urmă cum a vrui, aşa a făcut. N-a contat deloc că lemnul de gofer era greu de

procurat. Fără îndoială că de fapt respecta instrucţiunile pe care i le dăduse modelul; şi totuşi... Oricine se pricepea cît de cît la lemn - şi credeţi-mă că e un domeniu în care sînt competent - i-ar fi putut spune că existau cel puţin douăzeci de alte varietăţi la fel de bune, dacă nu mai bune; mai mult, simpla idee de a construi toate obiectele de pe o ambarcaţiune dintr-o singură esenţă lemnoasă e ridicolă. Materialul trebuie ales în funcţie de utilitatea viitorului obiect, e la mintea cocoşului. Numai că Noe era de neclintit şi avea o minte cu desă-vîrşire inflexibilă. Pentru el fiecare problemă avea un singur unghi de abordare. Instalaţii sanitare din lemn de gofer - aţi pomenit vreodată ceva mai stupid?
Cum v-am spus, a fost vorba de influenţa modelului. Ce-ar crede Dumnezeu? Asta era întrebarea pe care Noe o avea mereu pe buze. Devotamentul lui faţă de Dumnezeu avea ceva oarecum sinistru; îţi dădea fiori pe şira spinării, dacă ştiţi ce vreau să zic.

Cu toate acestea, îşi cunoştea interesul ca nimeni altul. Bănuiesc că în momentul cînd eşti ales ca supravieţuitor preferat şi ştii că neamul tău o să fie singurul de pe pămînt, mintea începe să ţi-o ia razna, nu? Cît despre fiii lui - Ham, Sem şi cel al cărui nume începea cu I - situaţia asta n-a făcut decît să le atrofieze orice urmă de modestie. Se plimbau ţanţoşi pe punte cît era ziua de lungă, de ziceai că erau familia regală.
Există un lucru asupra căruia vreau să fim bine înţeleşi. E vorba de povestea asta cu Arca. Probabil că încă mai credeţi că, în ciuda tuturor defectelor, Noe a fost în esenţă un conser-vaţionist timpuriu, că a strîns animalele laolaltă fiindcă nu voia să le vadă dispărînd ca specii, că n-a suportat ideea că nu va mai vedea niciodată o girafă şi că pînă la urmă a făcut-o pentru *noi.* Nici pomeneală. Ne-a adunat pe toţi fiindcă aşa i-a spus modelul, dar şi din motive legate de interesul personal şi chiar de cinism. *Voia să aibă ce să mănînce după Potop.* Vă daţi seama că, după cinci ani şi jumătate sub ape, majoritatea grădinilor de zarzavaturi au fost distruse şi n-au rezistat decît culturile de orez. Iar cei mai mulţi dintre noi ştiau că în ochii lui Noe erau doar nişte viitoare prînzuri pe două, patru sau mai multe picioare. Dacă nu acum, atunci mai tîrziu; dacă nu noi, atunci urmaşii noştri. înţelegeţi că nu era deloc un sentiment plăcut. O atmosferă de teroare şi paranoia a ajuns să pună stâpînire pe întreaga

Arcă a lui Noe. Cine urma la tigaie? Dacă astăzi o supărai pe loaţa lui Ham, mîine seară puteai să fii tocană. Acest tip de nesiguranţă poate declanşa comportamente dintre cele mai dudule. Ţin minte că la un moment dat o pereche de lemingi au fost «urprinşi îndreptîndu-se spre marginea vasului - au spus că voiau să termine o dată pentru totdeauna, fiindcă nu mai puteau miporta suspansul. Numai că Sem i-a dibuit la timp şi i-a încuiat Inir-un fel de cutie mare. Ori de cîte ori se plictisea, deschidea capacul cutiei şi vîra înăuntru un ditamai cuţitul pe care-l agita de zor. Cam ăsta era felul lui de a glumi. Nu m-aş mira deloc •lai a aş afla că joaca asta a traumatizat întreaga specie.
Şi bineînţeles că, la încheierea Călătoriei, Dumnezeu a ofi-nulizat drepturile gastronomice ale lui Noe. Plata pentru

supunerea arătată a fost permisiunea dată lui Noe de a mînca pe line credea de cuviinţă pentru tot restul vieţii. Asta făcea parte dinir-un fel de legâmînt încheiat între cei doi. Din punctul meu de vedere, contractul era destul de subţire. în fond, după ştergerea tuturor oamenilor de pe faţa pămîntului, Dumnezeu trebuia să se împace cu singura familie de adoratori rămasă, corect? Nu le putea spune „treaba voastră, descurcaţi-vâ". Noe probabil in şi-a dat seama că-l avea la mînâ pe Dumnezeu (ce in unoaştere a eşecului, să abaţi Potopul şi apoi să-ţi abandonezi litniilia preferată) şi cred că ne-ar fi mîncat oricum, cu sau fără irutat. Acest aşa-numit legâmînt nu cuprindea absolut nimic despre noi - cu excepţia condamnării la moarte. Mda, mă rog, ni sa dat un palid îndulcitor. Noe şi ai lui nu au avut voie să le manînce pe femelele gestante. O portiţă care a dus la activităţi frenetice după debarcarea Arcei pe plajă şi a provocat totodată iltevaefecte secundare în plan psihologic. V-aţi gîndit vreodată la originea graviditâţii isterice?
Asta-mi aduce aminte de povestea cu soaţa lui Ham. Mi s-a ■Ui că au fost doar zvonuri şi aveţi ocazia să vedeţi de unde au pornit. Soaţa lui Ham nu era cea mai simpatică persoană de la bordul Arcei şi, după cum v-am zis, cam toată lumea a conside-i ui-o vinovată de pierderea vasului-spital. încă era foarte atrâgă-loare - la momentul Diluviului avea doar o sută cincizeci de ani - dar avea o încăpăţînare proverbială şi era extrem de iute la iiiinie. îl ţinea categoric sub papuc pe bietul Ham. Iar acum iată au fost faptele. Ham şi soaţa lui aveau doi copii - doi băieţi,

fiindcă doar aceştia contau - pe nume Cuş şi Miţraim. Au mai făcut un al treilea copil, Put, care s-a născut pe Arcă, şi un al patrulea, Canaan, care a venit pe lume după Debarcare. Noe şi soaţa lui erau bruneţi cu ochi căprui, Ham şi soaţa lui la fel, ca de altfel şi Sem, Varadi şi cel al cărui nume începea cu I. Copiii lui Sem, ai lui Varadi şi ai celui al cărui nume începea cu I erau toţi bruneţi cu ochi căprui. Dar Put, cel născut pe Arcă, era roşcat. Roşcat cu ochi verzi. Astea sînt faptele.
Iar acum plecăm din portul faptelor şi ieşim în largul zvonurilor (apropo, cam aşa vorbea Noe). Nu m-am aflat pe Arca lui Ham, aşa că nu fac decît să vă aduc la cunoştinţă fără patimă ce mi-au spus păsările. Au existat în principal două variante şi o să vă

las să alegeţi una. Ţineţi minte povestea tîmpla-rului care a încercat sâ-şi construiască o ascunzătoare pe vasul cu provizii? Ei bine, s-a spus - fără să existe o confirmare oficială — că, atunci cînd s-a scotocit prin apartamentul soaţei lui Ham, a fost descoperit un compartiment despre care nu ştiuse nimeni că se afla acolo. în mod sigur, nu existase în planurile de construcţie. Soaţa lui Ham a negat că ar fi avut cunoştinţă de aşa ceva, dar se pare că una dintre vestele ei din piele de iac a fost găsită chiar acolo într-un cuier, iar o examinare geloasă a podelei a scos la iveală cîteva fire de păr roşcat prinse între scînduri.
Cea de-a doua variantă - pe care o prezint tot fără comentarii - se leagă de chestiuni ceva mai delicate, dar, dat fiind că se referă direct la o parte însemnată a speciei voastre, va trebui să continuu. Pe arca lui Ham se aflau două maimuţe de o frumuseţe şi o graţie extraordinare. Toată lumea căzuse de acord că erau extrem de inteligente, de o curăţenie impecabilă şi că aveau nişte chipuri mobile, ca şi cum te-ai fi aşteptat să vorbească dintr-o clipă în alta. Totodată, aveau blană roşcată şi ochi verzi. Nu, specia nu mai există la ora actuală; nu a supravieţuit Călătoriei, iar împrejurările morţii sale la bord încă nu au fost elucidate. A fost ceva legat de o vergă ce s-a prăbuşit de undeva de sus... Ce coincidenţă, ne-am zis de mai multe ori, să cadă verga şi să-i ucidă în acelaşi timp pe ambii reprezentanţi ai unei specii atît de vioaie.
Explicaţia oficială a fost cu totul alta, bineînţeles. N-au existat nici compartimente secrete, nici acte de reproducere între specii sau rase diferite. Verga ucigaşâ a fost foarte grea şi a

II de asemenea un şobolan purpuriu, doi struţi pitici şi o he de furnicari africani cu coada plata. Coloritul ciudat al ■i a fost un semn de la Dumnezeu, deşi la momentul res-iv semnificaţia lui nu a putut fi descifrată de mintea omului. iinia fost lămurit şi acest aspect: a fost un indiciu că se tre-dc jumătatea Călătoriei. Prin urmare, Put era un copil
'.....-< uvîntat şi în nici un caz un motiv de îngrijorare sau pedeapsă, fapt anunţat de Noe în persoană. Dumnezeu i se in vis şi-i spusese să nu ridice mîna asupra pruncului, iar ■M, i Ireptcredincios cum era şi ţinînd mereu să amintească acest ıı, a făcut întocmai.

N are rost să vâ spun că animalele au avut păreri diferite.
|| i imilcrele, de pildă, au refuzat să accepte ideea că masculul niu.iii cu blană roşcată şi ochi verzi ar fi putut întreţine o | i l(le intimă cu soaţa lui Ham. E greu să ştim ce se află pînă ,i in sufletul celui mai apropiat prieten, însă mamiferele erau i jure pe însăşi condiţia lor de clasă că era imposibil să | fl intîmplat aşa ceva. Au declarat că-l cunoşteau prea bine M m.tsculul simian, că puteau garanta pentru igiena lui per- ' ıı <la extrem de scrupuloasă şi că de la un punct încolo era iun snob. în plus, presupunînd-atîta tot, fără alte implicaţii- 11 i-ar fi făcut de hîrjoneală, ar fi putut găsi specimene mult in ıı atrăgătoare decît soaţa lui Ham. De ce n-ar fi ales una din- iH n iu mutici le alea cu coada galbenă care se dăruiau oricui i ■ nuu un pumn de terci de nucşoară?

Ma apropii de sfîrşitul dezvăluirilor. Ele au fost făcute -' 111111 ie să mă înţelegeţi exact - în spiritul unei prietenii autentice. Dacă mă consideraţi cîrcotaş, probabil că o faceţi fiindcă ■i"■■ la voastră - sper să nu vâ supăraţi că v-o spun - este ire-ii ıı-i h abil dogmatică. Credeţi doar ceea ce vreţi să credeţi şi o lunii tot aşa. Ce-i drept însă, moşteniţi cu toţii genele lui Noe.) ĂIA Îndoială că astfel se explică şi faptul că adeseori manifes-i mi i) stranie lipsă de curiozitate. De exemplu, niciodată nu v-aţi i'H•. următoarea întrebare legată de istoria voastră timpurie: ce I miîmplat cu corbul? După ce Arca s-a oprit în vîrful muntelui (bineînţeles, Im miile au fost mai complicate, dar trecem peste detalii), Noe ıı trimis un corb şi un porumbel ca să vadă dacă apele se mi useseră de pe faţa pâmîntului. în versiunea care a ajuns la noi,

corbul are un rol minuscul, zboară cîtva timp de colo pînă colo şi vi se dă de înţeles că fără nici un rezultat. Pe de altă parte, cele trei drumuri ale porumbelului sînt literalmente fapte eroice. Plîngem cînd aflăm că nu găseşte loc de odihnă, ne înveselim cînd se întoarce pe Arcă avînd în cioc o ramură de măslin. Din cîte înţeleg, aţi ridicat această pasăre la nivelul unei valori de simbol. Aşa că se cuvine să precizez un lucru: corbul a susţinut în permanenţă că *el* a găsit măslinul şi că tot el a adus o frunza înapoi pe Arcă, numai că Noe a decis că era „mai adecvat" sa spună că descoperirea aparţinuse porumbelului. Personal, l-am

crezut întotdeauna pe corb, care, dincolo de alte argumente, era mai puternic în aer decît porumbelul; în acelaşi timp, era tipic pentru Noe (urmînd iarăşi exemplul acelui Dumnezeu al lui) să bage zîzanie între animale. Tot el declarase că, în loc să revină cît mai repede cu dovada apropierii uscatului, corbul se prefăcuse bolnav şi chiar fusese văzut înfruptîndu-se dintr-un stîrv (de ai cui ochi? nici măcar porumbelul, care ţintea în permanenţă mai sus, nu s-ar fi pretat la o asemenea ponegrire). Inutil de spus, corbul s-a simţit rănit şi trădat în faţa acestei rescrieri instantanee a istoriei şi se spune - de către cei care au un auz mai fin decît al meu - că pînă şi-n ziua de azi în croncănitul lui trist se desluşeşte o notă de nemulţumire. în schimb, porumbelul a început să scoată nişte sunete de o îngîmfare fără egal din clipa cînd am debarcat. Se şi vedea pe timbre sau pe antetele scrisorilor, înainte de coborîrea rampelor, „Amiralul" li s-a adresat animalelor de la el de pe Arcă, iar cuvintele lui au fost transmise şi pentru cele de pe celelalte vase. Ne-a mulţumit pentru cooperare, s-a scuzat pentru că uneori raţiile au fost mici şi ne-a promis că, întrucît ne respectaserăm obligaţiile, va încerca să încheie un tîrg cît mai convenabil cu Dumnezeu la apropiatele negocieri. La auzul acestor vorbe, cîţiva dintre noi au rîs sceptic: ţineam minte şi acum pedepsirea măgarului, pierderea vasului-spital, politica de exterminare a corciturilor, moartea inorogului... Era evident că Noe încerca să joace rolul omului cu inima largă fiindcă îşi dăduse seama că, odată ajunse pe uscat, toate animalele cu un dram de minte ar fi făcut unul şi acelaşi lucru: ar fi luat-o la sănătoasa spre păduri şi dealuri. Aşa stînd lucrurile, normal că se străduia să ne convingă să ramînem lîngă Noul Lui Palat, a cărui construcţie a găsit de cuviinţă s-o anunţe în cadrul

naşi discurs. Condiţiile de aici aveau să însemne apă la dis-<• pentru animale şi raţii suplimentare de hrană în timpul li>ı aspre. Se vedea cu ochiul liber că îl speria gîndul că " ii i>c bază de came cu care se obişnuise pe Arcă i-ar fi putut ■ Ic sub nas pe două, patru sau mai multe picioare şi că în i caz familia Noe ar fi trebuit să se întoarcă la zmeură şi
Stupefiant a fost că unora dintre animale oferta li s-a părut mia; în fond, au conchis ele, nu ne poate mînca pe toate,

ilnl că o să le sacrifice doar pe cele bâtrine şi bolnave. Prin ıı e, au existat animale - nu cele mai isteţe, ce-i drept - care imas pe loc, aşteptînd să se construiască Palatul şi să curgă udoma vinului. Porcii, vitele, oile, cîteva dintre caprele mai tute, puii... le-am avertizat, sau cel puţin he-am dat silinţa, inaiam mereu „înăbuşit sau rasol?" cînd treceam pe lîngă
Iar degeaba. Cum spuneam, nu erau destupate la minte şi imibabil că se temeau să se întoarcă în sălbăticie; ajunseseră
ndente atît de temniţă, cît şi de temnicer. Ceea ce s-a
liiiunplat în decursul următoarelor generaţii a fost relativ pre-
ibil: au devenit umbre ale animalelor mîndre de altădată.
ii şi oile de care daţi cu ochii astăzi sînt nişte *zombie* prin inparaţie cu năvalnicii lor strămoşi de pe Arcă. S-au lăsat
■ i ■ i ĸ isedate de ceea ce aveau mai bun. Iar unele animale, cum ar 11 i nrcanii, trebuie să îndure în plus umilinţa de a fi umpluţi la li ■■ înainte de a fi serviţi înăbuşit sau rasol.
Iar acum haideţi să vedem ce a realizat Noe în urma vesti-mliii Tratat al Debarcării încheiat cu Dumnezeu. Ce a primit în M lnmbul sacrificiilor şi al loialităţii propriului trib (ca să nu ni.ıı vorbim de jertfele mult mai mari ale împărăţiei animalelor)? Dumnezeu a spus - cel puţin asta este interpretarea Im Noe în variantă optimistă - că promite să nu mai trimită un iii Potop şi că îşi materializează această intenţie creînd pentru noi curcubeul ceresc. Curcubeul! Ha! Sigur că e ceva foarte inimos, iar cînd l-a produs pe primul, un semicerc irizat, cu o
■ opie ceva mai palidă alături, această pereche profilîndu-se n aiuritoare pe cerul indigo ne-a făcut pe mulţi să ne ridicam
iul din blidul cu mîncare şi să ne uităm în sus. Aţi priceput mesajul: pe măsură ce ploaia făcea loc cu părere de rău soarelui, acest simbol multicolor avea să ne amintească de fiecare data că după aceea nu avea să mai vină un nou Potop. însă nici

chiar aşa nu era un acord avantajos. Cum se putea aplica legea? Ia încercaţi să daţi în judecată un curcubeu.
Animalele mai şirete au sesizat ce se ascundea în spatele ofertei de demipensiune a lui Noe şi au luat calea codrilor şi a munţilor, bizuindu-şe pe propriile puteri ca să-şi procure apă ţi mîncare în timpul iernii. Am observat fără să vrem că renii an zbughit-o

printre primii, aşternînd o distanţă cît mai mare între ei, „Amiral" şi toţi viitorii lui urmaşi şi ducînd cu ei presimţiri misterioase. Că veni vorba, aveţi tot dreptul să consideraţi ani malele care au fugit - trădători fără pic de recunoştinţă, potrivii lui Noe - ca fiind speciile mai nobile. Ce credeţi, poate un porc să fie nobil? Dar o oaie? Sau un pui? Ehe, dacă l-aţi fi văzut pe inorog... Ăsta a fost un alt aspect discutabil al alocuţiunii rostite de Noe după ce a debarcat, în faţa celor care au continuat să se ţină pe lîngâ fortăreaţa plutitoare. Noe a declarat că, dăruindu-ne curcubeul, Dumnezeu ne-a promis de fapt că resursele de miracole ale lumii nu vor secătui niciodată. A fost cea mai clara trimitere pe care mi-a fost dat s-o aud la zecile de miracole iniţiale care, în timpul Călătoriei, fuseseră atîrnate peste bordul vasului lui Noe sau dispăruseră în pîntecele familiei. Curcubeul în locul inorogului? De ce nu s-a mulţumit Dumnezeu să nil redea pe inorog? Noi, animalele, am fi fost mult mai bucuroase să-l vedem din nou decît să ştim că există pe cer o aluzie la mărinimia lui Dumnezeu ori de cîte ori se opreşte ploaia.
Cred că v-am spus deja, coborîtul din Arcă n-a fost deloc mai simplu decît urcatul. Din păcate, cîteva dintre specule alese umblaseră cu pîra, aşa că nu s-a pus problema ca Noe să coboare pur şi simplu rampele şi să le ureze tuturor debarcare plăcută. Fiecare animal a trebuit să se supună unei percheziţii riguroase înainte de a i se da drumul; mai mult, unele au fost cufundate în nişte căzi umplute cu o apă care mirosea a smoală. Cîteva dintre femele s-au plîns că au fost obligate să se lase examinate de către Sem. Au fost descoperiţi destul de mulţi pasageri clandestini: cîţiva gîndaci mai uşor de observat, nişte şobolani care făcuseră prostia să se-ndoape în timpul Călătoriei şi se îngrăşaseră prea mult, ba chiar şi unul sau doi şerpi. Noi am reuşit să scăpăm - cred că nu mai e cazul să ţinem secret -în vîrful scobit pe dinăuntru al unuia dintre coarnele unui berbec. Era un animal mare, voinic şi pus pe rele, cu care ne

• uniserăm chiar în acest scop în urmă cu trei ani, în timp il'lant deja pe mare. Nu avea nici urmă de respect pentru i bucurat grozav că ne-a putut da o mînă de ajutor ca ii Mim după Debarcare. « lud am ieşit din cornul berbecului, eram extrem de veseli i|)ic Supravieţuiserăm. Ne furişaserăm la bord, supravie-i un şi scăpaserâm - fără să acceptăm nici un tîrg dubios cu

uiczeu sau cu Noe. Fâcuserăm totul pe cont propriu. Ne un Însnobilaţi ca specie. S-ar putea să vi se pară comic, dar i .K Ic varul: chiar ne simţeam Însnobilaţi. Călătoria ne-a învăţat ilţime de lucruri, dintre care cel mai important a fost urmă-omul este o specie foarte neevoluată în comparaţie cu ani-!' Fireşte, nu vă negăm inteligenţa şi potenţialul considerabil. .ıı că încă vă găsiţi într-o fază primară a dezvoltării. Noi, ildă, sîntem întotdeauna noi înşine: asta înseamnă să fii ■luat. Sîntem ceea ce sîntem şi ştim prin ce se traduce asta. a aşteptaţi să auziţi un motan care latră sau un porc care este, nu? Ei bine, într-un fel, exact la asta am învăţat să ne i itam noi de la specia voastră, toţi cei care am făcut Câlă-la bordul Arcei. Acum lătraţi, după o clipă mieunaţi; acum (i fiare sălbatice, un minut mai tîrziu v-aţi îmblînzit ca prin
.....iec. Singura certitudine pe care am avut-o în legătură cu
a fost că nu ne-a oferit nici un fel de certitudini.
Nici cu adevărul nu stă prea bine specia voastră. Tot timpul
uitaţi anumite lucruri, sau cel puţin vă prefaceţi. Pierderea lui
idi şi a arcei lui - mai vorbeşte cineva despre asta? îmi dau
ui că această întoarcere intenţionată a privirilor în altă parte
l« iate avea şi o latură pozitivă: ignorarea lucrurilor rele vă ajută
»ft mergeţi mai departe. Numai că pînă la urmă, tot ignorîndu-le,
Ajungeţi să credeţi că de fapt lucrurile rele nici nu există. Şi de
I cea ele vă surprind de fiecare dată. Sînteţi surprinşi că tunurile
ui ni, că banii corup, că zăpada cade iarna. Naivitatea asta poate
«vea farmecul ei, dar, vai! poate fi în acelaşi timp periculoasă.
De exemplu, nu sînteţi dispuşi să recunoaşteţi nici măcar Adevărata fire a lui Noe, primul vostru părinte - patriarhul pios, i onservaţionistul îndîrjit. Am înţeles că una dintre străvechile voastre legende ebraice susţine că Noe a descoperit beţia vâzînd cum se ameţise o capră care mîncase struguri fermentaţi. Ce în--are neruşinată de a muta răspunderea pe umerii animalelor;

şi din păcate, totul se conformează unui tipar. Alungarea din rai s-a produs din vina şarpelui, cinstitul corb era un chiulangiu şi-un nesătul, iju- capra l-a transformat pe Noe în alcoolic. Ascultaţi-mâ pe mine: Noe n-a avut nevoie de cunoştinţele nici unui copitai ca să descopere secretul viţei.

Daţi vina pe altul, ăsta e mereu primul vostru instinct. Iar dacă nu puteţi, atunci începeţi să susţineţi că nu există de fapi nici o problemă. Rescrieţi regulile, mutaţi reperele. Cîţiva dintre savanţii care îşi pun viaţa în slujba textelor voastre sfinte au încercat chiar să demonstreze că Noe cel de pe Arcă nu era unul $i acelaşi cu individul acuzat de beţii repetate şi expunere inde-
• *ientă. Cutn ar fi putut Dumnezeu să aleagă un beţiv? A, păi sâ
• Vedeţi, nici nu l-a ales. A fost un alt Noe. Un caz de falsă iden-I Mtate, o confuzie de persoană şi-atîta tot. Nici o problemă.
Cum fc- fi putut Dumnezeu sâ aleagă un beţiv? V-am spus, g& constatat că toţi ceilalţi arătau mult mai rău. Noe a fost un fel o#e chior în ţara orbilor. Cît despre beţii, ca sâ fim sinceri pînâ la c^-apât, Călătoria l-a făcut să-şi piardă măsura. îi plăcuse dintot-ccfeauna sâ dea pe gît cîte-un păhărel de licoare fermentată; cui rnAi-i plăcea? însă abia Călătoria l-a transformat într-o sugativă. *f*\ fost o pălărie prea mare pentru el, o răspundere care l-a drepâşit. A comis cîteva erori de navigaţie grave, a pierdut patru dWntre cele opt vase şi cam o treime din speciile încredinţate -dB^câ ar mai fi avut cine sâ ia loc pe banca acuzării, ar fi fost trimis htf* faţa Curţii Marţiale. Şi în ciuda ameninţărilor proferate, s-a si/*ftţit vinovat fiindcă a rămas cam fără jumătate din pasagerii de p*& Arcă. Vinovăţie, imaturitate şi lupta permanentă pentru a face fisrtă unei însărcinări prea ambiţioase - iată o combinaţie puter-n;^â, de natură sâ aibă acelaşi efect distrugător asupra multora dintre membrii speciei voastre. Presupun că aţi putea chiar să susţineţi câ de fapt Dumnezeu l-a împins pe Noe pe panta beţiei. P**ate câ de aceea încearcă savanţii voştri cu atîta sîrg sâ distingă îm'ire primul şi cel de-al doilea Noe: consecinţele sînt stînjeni-to«&re. Insă povestea „celui de-al doilea" Noe - alcoolismul, indecenta, pedepsirea capricioasă a unui fiu iubitor - ei bine, n-a avut dactil sâ ne surprindă pe cei care l-am cunoscut pe „primul" Noe de Ipe Arca. Mă tem câ totul s-a redus la un caz deprimant şi tof^şi previzibil de degenerare etilica.

(uni spuneam, am fost extrem de fericiţi după ce am debar-| .ii i ina peste alta, mîncaserăm suficient lemn de gofer sâ ne ......r.»o viaţă. Ăsta a fost un alt motiv pentru care ne doriserăm
• <t Nuc sâ nu fi fost atît de fixist cu privire la dotările flotei; unii

iliiiiic noi am fi avut parte de un meniu ceva mai variat Fireşte, •<•' i nu mai e vorba de influenţa noastră asupra opţiunii lui Noe ,>м ire rost sâ-l acuzăm, fiindcă nu avea cum sâ ştie câ eram şi

..... prin preajmă. Privind din perspectiva cîtorva milenii,

. «i luderea pe care a decis-o ni se pare mai severă acum decît ni 11 pârut atunci. Am fost în total şapte pasageri clandestini; dacă .nu li fost consideraţi demni de a urca la bord, ni s-ar fi emis l>>ui două bilete şi ar fi trebuit sâ acceptăm decizia. E drept câ N.«- nu avea cum să prevadă cît va dura Călătoria, numai câ, inund cont câ am mîncat atît de puţin în cei cinci ani şi jumătate, m li meritat riscul de a lăsa sâ urce două exemplare la bord. La .....ia urmei, nu e vina noastră câ sîntem cari.

2

Musafirii

Franklin Hughes urcase la bord cu o oră mai devreme, ca să-şi pună în valoare doza cuvenită de jovialitate în faţa celor ce aveau sâ-i facă viaţa mai uşoară pe durata următoarelor douăzeci de zile. Acum se sprijinea de balustradă şi se uita la pasagerii care străbăteau puntea de comunicaţie: majoritatea erau perechi vîrstnice sau trecute de a doua tinereţe, pe feţele unora citindu-se limpede ce naţionalitate aveau, altele, mai aşezate, păstrindu-se deocamdată într-un anonimat tacit al originii. Cu un braţ încolăcit uşor, dar totodată ferm, pe după umărul tovarăşei sale de drum, Franklin practica acelaşi joc din fiecare an, încercînd să ghicească de unde îi provenea auditoriul. Americanii erau cel mai uşor de depistat, bărbaţii din Lumea Nouă îmbrăcaţi în haine obişnuite, în culori pastelate, femeile indiferente în faţa începutului de burtă care le deforma silueta. Următorii ca şanse de identificare erau englezii, bărbaţii din Lumea Veche arborînd sacouri din tweed ce ascundeau cămăşi cu mînecâ scurtă ocru sau bej, femeile cu genunchi groşi şi gata să escaladeze orice versant la adulmecarea unui templu grecesc. Existau, de asemenea, două perechi de canadieni pe ale căror pălării de prosop se vedea de la o poştă frunza de arţar care ţinea loc de stemă a ţării, o familie de suedezi sprinteni, din care se distingeau patru capete cu părul blond, cîţiya francezi şi italieni derutaţi, pe care Franklin îi identifică mulţumindu-se să bombăne *baguette* sau *macaroni,* şi şase japonezi decişi să dezmintă tradiţia, dat fiind că nici unul

a aparat de fotografiat. Cu excepţia puţinelor familii sosite n şi a cîte unui englez neînsoţit, descins parcă dintr-o i a de modă, pasagerii străbăteau puntea doi cîte doi, ca nişte Iu de copii ascultători.

> i animalele au venit tot două cîte două, comentă Franklin.

Era un bărbat înalt, corpolent, trecut de patruzeci de ani, cu HI i ,ii aproape blond şi roşu la faţă, acest din urmă lucru fi Inclu-i pe invidioşi să-i reproşeze excesul de băuturi alcoolice, H pe milostivi să deplîngâ prea îndelungata expunere la soare.

Aveu un chip familiar, motiv pentru care uitai să te întrebi dacă era

.....i nu un tip arătos. însoţitoarea sau asistenta lui (dar în nici un i retara, după cum ea însăşi avea grijă să explice) era o Hllfti i zveltă şi brunetă, costumată în haine cumpărate special I»mul această călătorie. Franklin, căruia îi plăcea evident să I w e rolul vulpoiului bâtrin, purta o sahariană kaki şi o pereche li pantaloni boţiţi. Chiar dacă era departe de a corespunde r,ii i >iărilor unora dintre pasageri faţă de modul de a se prezenţii ni unui distins lector străin, o asemenea ţinută sugera în mod .iilc-ivat originile unei distincţii de acest gen, cel puţin din punctul de vedere al lui Franklin. Poate că, dacă ar fi fost un univer--.ii.ii american, ar fi scos de la naftalină un costum din bumbac imliiin în dungi; dacă ar fi fost un universitar britanic, e posibil ■ni h recurs la un sacou de in de culoarea îngheţatei. Numai că Inima lui Franklin (care nu era atît de mare pe cît credea el) fusese produsul televiziunii. începuse ca purtător de cuvînt al altor i Mineni, cultivînd imaginea unui tînăr într-un costum de catifea maia, care avea un mod afabil şi neagresiv de a explica esenţa i uluirii şi a tradiţiilor. După un timp îşi dăduse seama că, dacă lot era în stare să scoată pe gură asemenea lucruri, nu exista nici n motiv care sâ-l împiedice să le şi scrie. La început se mlţumise cu „material suplimentar de Franklin Hughes", iar pe ■mă cu asumarea calităţii de coscenarist, pentru ca pînă la urmă ft ajungă la „scris şi prezentat de Franklin Hughes". Nimeni nu lia exact în ce anume se specializase; cert este că se plimba de-involt în cîmpul arheologiei, al istoriei şi al culturii comparate, e axase apoi asupra aluziilor la contemporaneitate menite să alveze de la uitare sau să readucă la viaţă în ochii telespecta-orului obişnuit evenimente peste care se aşternuse praful,

cum ar fi expediţia de traversare a Alpilor condusă de Hani bal, incursiunile de jaf ale vikingilor în estul Angliei sau I înălţarea palatelor lui Irod. „Elefanţii lui Hanibal au fost di vi ziile de panzere ale acelor vremuri", obişnuia el să declare ' înflăcărat, în timp ce pe fundal apărea un peisaj dintr-o alia ţară. Avea în stoc şi alte afirmaţii de acelaşi calibru: „Asia însemna un număr de infanterişti egal cu cel al spectatorilor care încap pe Wembley cînd se joacă finala Cupei", sau „Irod n-a fost doar un tiran şi un unificator al ţârii sale, ci şi un pro tector al artelor - poate că ar trebui să ni-l închipuim ca pe un Mussolini înzestrat cu simţ artistic."
Faima de realizator TV a lui Franklin îi adusese în scurta vreme o a doua soţie, iar după cîţiva ani un al doilea divorţ. La ora actuală, contractele lui cu Aphrodite Cultural Tours includeau întotdeauna asigurarea unei cabine pentru asistentă, iar echipajul de pe *Santa Euphemia* constată cu admiraţie că respectivele asistente aveau tendinţa de a se schimba de la o călătorie la alta. Franklin era generos cu stewarzii şi popular în rîndul celor ce plătiseră două mii de lire pentru croaziera de douăzeci de zile. Avea atrăgătorul obicei de a se angaja într-o digresiune preferată cu atîta patimă, încît la un moment dat era nevoit să se oprească şi să se uite în jur cu un suris nedumerit, înainte de a-şi aminti sieşi unde trebuia să ajungă. Mulţi pasageri comentau între ei entuziasmul evident al lui Franklin pentru ceea ce făcea, convenind că prezenţa lui era reconfortantă în vremurile cinice în care trăiau şi că istoria prindea viaţă sub ochii lor în timp ce-l ascultau. Şi dacă adeseori îşi încheia anapoda sahariană, iar pe pantalonii de doc se mai vedeau din cînd în cînd pete lăsate de sosul de homari, ei bine, asta nu făcea decît să scoată şi mai mult în evidenţă rîvna încîntătoare cu care îşi vedea de meserie. Totodată, hainele lui erau o aluzie la admirabila democraţie a studiului în epoca modernă: era clar ca bună ziua că nu era nevoie să fii un profesor scorţos, cu cravată şi guler scrobit, ca să înţelegi principiile arhitecturii greceşti.
- Bufetul de bun venit e la opt, spuse Franklin. N-ar fi râu să mai lucrez vreo două ore pentru mîine dimineaţă.

U i ne, dar e a nu ştiu cîta oară că o faci, nu? întrebă Tricia, r a, cu inima îndoită, că Franklin avea să rămînâ cu ea pe pinii m vreme ce se pregăteau să intre în Golful Veneţia.
Trebuie să fii altfel în fiecare an. Altfel rugineşti.
Ii atinse uşor braţul şi coborî. în realitate, discursul de
li im Icre de la ora zece a dimineţii următoare avea să fie exact ii ii ı ia în precedenţii cinci ani. Singura diferenţă-unicul lucru
Ir natură sâ-l facă pe Franklin să nu ruginească - era prezenţa
in locul... cum Dumnezeu o chema pe cea de dinaintea
ii plăcea să menţină ficţiunea legată de pregătirea prea-
i .1 illa a prelegerilor şi în plus se putea lipsi uşor de prilejul de a v»ileu Veneţia pierzîndu-se din nou în depărtare. Avea să fie tot
| • 'li i şi anul viitor, cu un centimetru sau doi mai aproape de apă
ii ' ii nuanţa aceea roşiatică, aidoma celei a propriului chip,
11 ndu-se încă puţin. IV punte, Tricia fixă oraşul cu privirea pînă cînd campanila •Ir li San Marco ajunse să fie cît un vîrf de creiqn. Se întîlnise ■Mltru prima dată cu Franklin cu trei luni în urmă, cînd acesta .i|nii use în cadrul unei dezbateri televizate la care ea trebuise să i ıı i anonima muncă de documentare. Se culcaseră de cîteva ori, «lui nu foarte mult. Fetelor cu care împărţea un apartament le i|.iisise că avea să plece împreună cu un prieten din anii de ii i .ala. Dacă totul mergea bine, avea să le comunice data întoar-• n n, însă deocamdată era niţel superstiţioasă. Franklin Hughes! i l|)de mai pui că pînă în clipa de faţă avusese o atitudine cu ıı Ir v arat cuviincioasă, trasîndu-i chiar cîteva răspunderi precise, i<a sâ nu dea prea mult impresia că era prietena lui şi atîta tot.
I ■ n i siau o sumedenie de oameni din televiziune care i se păreau mii ne îtva falşi - şarmanţi, dar nu întru totul oneşti. Franklin în ii Inmb era la fel pe ecran şi în viaţa de zi cu zi: deschis, glumeţ, nerăbdător să-ţi împuie capul cu tot felul de lucruri. Iar cînd îl ui/cai vorbind, îl credeai. Criticii de televiziune îşi băteau joc iii- hainele lui şi de smocul de pâr de pe piept care-i ieşea prin iln olteul cămăşii, iar cîteodată ricanau chiar şi în faţa celor iiu/iie de la el, dar tare ar fi vrut sâ-i vadă în locul lui, încercînd .a se ridice la acelaşi nivel. Cel mai greu lucru, îi explicase
II niklin cînd prînziseră pentru prima dată împreună, era sâ dai

impresia că totul era simplu. Celălalt secret al muncii în televiziune,

adăugase el, era să ştii cînd sâ-ţi ţii gura şi să laşi imaginile a| vorbească - „Trebuie să obţii acel echilibru perfect între cu> vînt şi imagine". în sinea lui, Franklin nădăjduia la o ultimi acoladă: „Scris, povestit şi produs de Franklin Hughes". In visele nutrite, îşi imagina uneori că filma în mişcare prin Fm, deplasîndu-se de la Arcul lui Septimius Sever pînă la Templul Vestalelor. Singura problemă era unde să-şi instaleze cameri de luat vederi.
Prima parte a călătoriei, în timp ce străbăteau Adriatica, decurse în linii mari ca de obicei. Avu loc mai întîi bufetul d# bun venit, în cadrul căruia echipajul îi cîntări din ochi pe pasageri, iar aceştia îşi dădură precaut tîrcoale unul altuia. Umil cuvîntul de deschidere al lui Franklin, în care acesta îşi măguli auditoriul, îşi minimaliza propria reputaţie de om de televiziune şi anunţă că era o schimbare benefică faptul că se adresa unor oameni în carne şi oase, nu unui ochi de sticlă şi unui operator care striga „Un fir de păr în cadru, putem s-o mai facem o data, puiule?" (majoritatea celor care îl ascultau n-ar fi reacţionat Iu această trimitere tehnică, lucru pe care Franklin şi-l propusese de la bun început: li se permitea să fie snobi în legătură cu televiziunea, dar n-aveau voie să presupună că era o muncă efectuată de cretini). După aceea Franklin îşi rosti cel de-al doilea discurs de deschidere, la fel de important ca primul, în care îi explică asistentei că principalul lucru pe care trebuia să-l ţină minte era să se simtă bine şi să profite. Bineînţeles că el va fi nevoit să lucreze - mai mult, vor exista perioade cînd, în ciuda dorinţei lui, se va vedea obligat să se închidă în cabină, singur cu acele zeci de însemnări - dar în general părerea lui era că ar fi fost preferabil să privească totul ca pe o perioadă de trei sâptămîni în care vor fi departe de mizerabila vreme din Anglia şi de atacurile pe la spate de la Television Centre. Tricia încuviinţă din cap, deşi, ca documentarist secundar, nici măcar nu asistase la un atac pe la spate, necum să cadă victimă vreunuia. O fată mai umblată prin lume ar fi înţeles imediat că mesajul lui Franklin era „Să nu te aştepţi la nimic altceva de la mine în afară de asta". Placidă şi optimistă din fire, Tricia răstălmăci micul lui discurs în tonuri mai blinde, care ar fi vrut de fapt să spună „Să ne ferim de falsele speranţe", ceea ce, spre a fi corecţi faţă de

Im Hughes, era în linii mari şi intenţia lui. Acesta se josiea superficial de cîteva ori în fiecare an, căzînd victimă l>orniri lăuntrice pe care, chiar dacă o deplîngea uneori, 1 *p* ija s-o satisfacă neabătut. Cu toate acestea, era departe de in np fără inimă şi, în clipa cînd simţea că o fată - îndeosebi ■IrAguţă - avea o mai mare nevoie de el decît avea el de ea, /ui îngrozitor de teamă i se stîrnea în suflet. De obicei, mia panică fremătătoare îl determina să-i sugereze fetei una două soluţii - fie să se mute cu el, fie să se care din viaţa lui im că Franklin nu privea cu ochi buni nici una dintre •numitele variante. Prin urmare, cuvîntul lui de bun venit pen-iii urechile lui Jenny, ale lui Cathy sau, în acest caz, ale Triciei ia mai degrabă din prudenţă decît din cinism, deşi, în nu uicntul cînd relaţia se deteriora, conform aşteptărilor, nu era 1. mirare dacă Jenny, Cathy sau, în acest caz, Tricia îl ţinea Mume ca pe o persoană mult mai calculată decît fusese de fapt. Aceeaşi prudenţă, insinuîndu-se murmurat şi insistent în 1 'nviiinţa lui Franklin Hughes din numeroase relatări care mai ii» care mai sinistre, îl făcuse să-şi procure un paşaport irlandez. I urnea nu mai era locul acela primitor unde documentul albas-l111 închis de odinioară, împodobit cu cuvîntul „ziarist" şi cu ||la „B.B.C.", îţi aşternea totul la picioare. „Secretarul de Stat li Maiestăţii Sale Britanice", putea Franklin să citeze din memo-solicită şi reclamă în numele Maiestăţii Sale ca toţi cei abor-il«li să ofere purtătorului prezentului document ajutor şi protecţie in caz de nevoie." Fost-ai, lele. în prezent, Franklin călătorea nvind asupra lui un paşaport irlandez de culoare verde, pe colina căruia fusese stanţată o harpă aurie, ceea ce îl făcea să se «iuta ca un reprezentant al celor de la Guinness ori de cîte ori îl dădea la iveală. în interior, din autocaracterizarea în general onestă a lui Hughes lipsea de asemenea cuvîntul „ziarist". Existau ţări în lumea largă unde ziariştii nu se bucurau de o primire favorabilă şi unde acei jurnalişti cu pielea albă care susţineau că ti interesau siturile arheologice erau percepuţi evident drept spioni britanici. Termenul de „scriitor", mai puţin compromiţător, avea la rîndul lui menirea de a-i spori curajul şi încrederea. Dacă I ranklin se descria pe sine drept scriitor, poate că nu era exclus Hă încerce efectiv să devină aşa ceva. Data viitoare existau

şanse

autentice pentru o carte de colecţie; în plus, cocheta cu cevi serios, dar sexy - ca de pildă o istorie personală a lumii - care să domine luni de zile clasamentele de vînzări.

Santa Euţhemia era o navă destul de veche, însă confortabilă, cu un căpitan italian curtenitor şi un echipaj grecesc eficient. Aceste trasee turistice atrăgeau o clientelă previzibil», disparată ca naţionalităţi, dar omogenă ca gusturi: genul d« oameni care preferau să citească decît sâ-şi arunce unul altuia discul pe punte, să stea la soare decît să se ducă la discotecă. Ii urmau pretutindeni pe lectorul invitat, se înscriau în majoritate» excursiilor suplimentare şi se uitau de sus la măgăruşii din paie împletite, expuşi în magazinele de suveniruri. Nu veniseră pen tru idile, deşi din cînd în cînd prezenţa unui trio de coarde n îmboldea pe unii să se abandoneze dansurilor de modă veche. Mîncau pe rînd la masa căpitanului, se arătau inventivi cînd era vorba de balurile mascate ce se organizau seara şi citeau conştiincioşi buletinul de ştiri al navei, în care se tipărea itinerarul zilnn al pasagerilor, alături de mesaje de felicitare cu ocazia aniversărilor zilelor de naştere şi informaţii despre evenimentele importante ce aveau loc pe continentul european.

Triciei atmosfera i se părea puţin cam amorţită, însă era o toropeală bine organizată. Aşa cum precizase şi în cuvîntul adresat asistenţei, Franklin subliniase în discursul inaugural ca scopul următoarelor trei săptămîni îl reprezentau plăcerea şi destinderea, în acelaşi timp, el sugerase cu tact că oamenii aveau niveluri diferite de interes faţă de antichitatea clasică şi câ nici prin cap nu-i trecea să strige catalogul şi să treacă un *x* negru în dreptul absenţilor. Mersese pînă la a recunoaşte câ venea o vreme cînd pînă şi pe el ajungeau să-l agaseze al nu se ştie cîtelea şir de coloane corintice profilîndu-se pe un cer fără pic de nor, cu toate că o făcuse într-un mod care le dăduse ocazia pasagerilor să nu-l creadă.

Ultimele semne ale iernii nordice fuseseră lăsate în urmă; cu o viteză domoalâ, aproape maiestuoasă, *Santa Euţhemia* îşi transporta pasagerii mulţumiţi într-o primăvară mediteraneana paşnică şi desăvîrşită. Sacourile de tweed le făcură loc celor de in, iar taioarele şi pantalonii de damă se dădură înapoi în fata

unor rochii de vară ce nu mai erau de mult la modă. Străbătură

ii Corint pe întuneric, iar unii pasageri se înghesuirâ în I unui hublou în pijamale şi cămăşi de noapte, în timp ce neţii urcară pe punte, mitraliind intermitent bezna cu le aparatelor de fotografiat. Trecură din Marea Ionică în i l-.ji.ee: în Ciclade apele erau mai vioaie şi mai agitate, ,i nu deranja pe nimeni. Traserâ pe ţărm la trufaşul lltmie, unde un învăţător în vîrstă îşi scrînti glezna în timp ce | | printre ruine, iar pe urmă vizitară Părosul dăltuit în mar-■ >i vulcanicul Santorini. Trecuseră deja zece zile din i a cînd făcură escală la Rhodos. Cîtâ vreme pasagerii H plimbară pe uscat, *Santa Euphemia* se aproviziona cu cornul, legume, carne şi vin. Totodată, la bordul ei urcară alţi > musafiri, cu toate că acest fapt avea să fie descoperit abia ui dimineţii următoare, igau spre Creta, iar la unsprezece Franklin îşi începu unita prelegere despre Cnossos şi civilizaţia minoică. Tre-lie ceva mai atent, fiindcă în general auditoriul avea idee •i> i iiossos, iar unii dintre cei care-l ascultau veneau de multe II.II teorii personale. Lui Franklin îi plăcea ca oamenii să pună iiiinbari; nu-l deranja dacă altcineva adăuga la ceea ce le iuip.uiăşise deja unele informaţii obscure, însă corecte - ba chiar .....ilimieacu o înclinare politicoasă a capului şi cu un „HerrPro-
i "i" murmurat cu discreţie, lăsînd să se înţeleagă că, atîta • 11111 ■ cît unii dintre noi aveau o imagine globală a lucrurilor, nu nu a să existe alţii cărora le plăcea să-şi încarce memoria cu iMi.inunte puţin cunoscute şi absconse. Ce nu putea suporta I ninklin Hughes erau fixiştii care abia aşteptau sâ-şi verifice .li iK-confruntîndu-le cu cele ale lectorului invitat. Scuzaţi-mâ, | Hiiiiiule Hughes, mie mi se pare câ arată foarte egiptean - de muie ştim că nu l-au construit egiptenii? Nu presupuneţi câ Homer a scris în perioada pe care au atribuit-o oamenii acestui ituu ii sau (un rîs uşor) autoare? Nu dispun de nici un fel de infor-m.ilii ştiinţifice, însă cu siguranţă câ ar fi mai logic dacă... Exista întotdeauna cel puţin un asemenea individ care juca rolul ama-iniului nedumerit, dar gata sâ facă apel la logică; fără a se lăsa I .i i istit de punctele de vedere însuşite, acesta - sau aceasta - ştia istoricii trăgeau o grămadă de cacealmale şi câ subiectele plicate erau înţelese cel mai bine prin folosirea unei intuiţii

active şi nepătate de cunoaştere sau de cercetarea ştiinţifi propriu-zisă. „Apreciez ceea ce spuneţi, domnule Hughes, d e limpede că ar fi mai logic..." Răspunsul pe care voia sâ-l d Franklin uneori, deşi n-o făcea niciodată, era că aceste deduc sprinţare legate de civilizaţiile străvechi i se păreau a pomi a seori de la filmele produse la Hollywood, în care jucau Ki Douglas şi Burt Lancaster. Se şi vedea ascultîndu-l pînâ capăt pe cîte unul dintre şmecheraşii aceia şi replicîndu-i apoi, cu o accentuare ironică a adverbului, „Vă daţi seanu, bineînţeles, că filmul despre Ben Hur nu este *întru totul* demn de încredere, nu?" Insă în această călătorie nu se punea pro* blema unei asemenea discuţii, decît din momentul cînd ar fi înţeles că era foarte posibil să fie ultima lui croazieră. Atunci şi-ar fi putut da drumul niţel. Ar fi putut fi ceva mai franc cu auditoriul, ceva mai puţin precaut cu băutura, ceva mai recep tiv la ocheadele ce invitau la flirturi.

Musafirii întîrziaseră la prelegerea lui Franklin Hughe» despre Cnossos, iar acesta tocmai trecuse de partea cînd intei pretase rolul lui Sir Arthur Evans, cînd deschiseră uşile duble şl traseră un foc în tavan. Continuîndu-şi cu încăpăţînare prezentarea, Franklin murmură „Poate să-mi traducă cineva chestii asta?", dar se dovedi o glumă fîsîită, incapabilă să-i facă pe pasa geri să fie din nou atenţi la el. Uitaseră cu toţii de Cnossos şi li priveau pe bărbatul înalt, cu mustaţă şi ochelari, care tocmai se pregătea sâ-i ia locul lui Franklin la pupitru. în împrejurări fireşti, poate că acesta i-ar fi cedat microfonul după ce s-ar li interesat curtenitor cu cine avea onoarea. Cum însă bărbatul ţinea în mîini un pistol-mitralieră şi purta pe cap una dintre acele basmale cadrilate roşu cu alb care pe vremuri îi simbolizau pe simpaticii războinici din deşert, fideli lui Lawrence al Arabiei, dar care în ultimii ani începuseră să-i reprezinte pe teroriştii cruzi, gata să masacreze oameni nevinovaţi, Franklin se mulţumi să facă un gest cu mîinile, ca şi cum i-ar fi spus „Ai cuvîntul", iar pe urmă se aşeză cuminte pe scaun.

Auditoriul lui Franklin - continua sâ-l numească aşa, în vir tutea unei crampe pasagere a instinctului de proprietate - tăcu mîlc. Toată lumea evita mişcările imprudente, iar oamenii aveau grijă şi să respire discret. în total erau trei musafiri, iar ceilalţi

cau uşile duble care dădeau în sala de prelegeri. Cel înalt
helari avu aerul unui om de ştiinţă în clipa cînd ciocăni
microfon, aşa cum procedau lectorii de pretutindeni: pe
ii ie ca să vadă dacă funcţiona, pe de alta ca să atragă aten-
__i cea de-a doua jumătate a gestului nu era strict necesară.
I nu cer scuze pentru deranj, începu el, provocînd cîteva
ii nelinişţite. însă mă tem că va trebui să vă întrerupeţi con-
iml < nava vreme. Sper să nu fie o întrerupere de lungă durată.
|| i miine cu toţii aici, stînd exact unde staţi acum, pînâ cînd
-pune ce să faceţi. (> voce bărbătească furioasă şi cu un accent american se auzi ini)locul auditoriului:
Cine sînteţi şi ce mama dracului vreţi? Artibul se întoarse de la microfonul de unde tocmai plecase « u suavitatea încărcată de dispreţ a unui diplomat: Regret, dar la momentul acesta nu răspund la întrebări. Pe urmă, ca să se asigure că nu era confundat cu un diplo-iii hi mai departe:
Nu sîntem genul de oameni care să creadă în violenţa
iln Cu toate acestea, cînd am tras un foc în aer ca să vă atrag
H miu, am umblat la clapeta asta de siguranţă, în aşa fel încît
i tragă o singură dată. Dacă schimb poziţia clapetei - îşi
in o(l vorba cu fapta, ţinînd arma sus şi la vedere, ca un instruc-
■I ' .ıle avea de-a face cu nişte recruţi cu desăvîrşire ignoranţi -
|.....i va continua să tragă pînâ la golirea completă a încărcătoru-
il Sper că e clar.
Arabul ieşi din sală. Oamenii se ţineau de mînâ; cîţiva
Ungeau sau sughiţau, însă în general era linişte. Franklin o
mii eu privirea pe Tricia, aflată în colţul din stînga spate al
«in .l<- prelegeri. Asistentele lui aveau voie să vină la cursuri,
ıı i niidiţia să nu se afle în raza vizuală imediată a vorbitoru-
iii „N-am chef să mă trezesc gîndindu-mâ la altceva". Nu
înfricoşată, ci mai degrabă în necunoştinţă de cauză cu
i ' i ne la evenimentul ce avea loc sub ochii ei. Franklin ar fi
> ni ai spună „Ce să fac, nu mi s-a mai întîmplat aşa ceva, nu
> mu mal, habar n-am cum să procedez", însă pînă la urmă se mulţumi să dea din cap în direcţia ei, cu un gest care ar fi putut în-
niiia orice. După zece minute de tăcere apăsătoare, o americancă

de vreo cincizeci şi cinci de ani se ridică în picioare. Imedl unul dintre cei doi musafiri care păzeau uşa răcni la e Femeia nu-l băgă în seamă, după cum nu dădu doi bani şoaptele soţului ei şi pe încercarea lui de a n-o lăsa să se mis Străbătu intervalul central la capătul căruia se aflau pistolari se opri la doi-trei metri de ei şi rosti pe o voce limpede, joa şi încărcată de panică:
- Am nevoie de baie, drăcia dracului.
Arabii nu-i răspunseră şi nici n-o priviră în ochi. în schini gesticulînd scurt cu pistoalele, îi dădură de înţeles că era o (in convenabilă şi că orice pas în plus i-ar fi consfinţit acest stat într-un mod lămuritor şi fără drept de apel. Femeia se întoar. se duse înapoi la locul ei şi începu să plîngă. Franklin o câu din nou pe Tricia din priviri, dădu din cap, se ridică în picio-evită cu bună ştiinţă să se uite la cei doi care păzeau uşa şi apropie de pupitru.
- Cum spuneam... Tuşi cu autoritate şi toate privirile se fixară asupra lui.
- Stabilisem că palatul din Cnossos nu a fost sub nici a formă prima construcţie ridicată de oameni în acel loc. Aşa-nu-mitele straturi minoice coboară pînă la o adîncime de aproape şase metri, însă dedesubtul lor se găsesc indicii ale unor siturl populate de oameni, descoperite cam la nouă metri. Pe locul unde s-a ridicat palatul exista deja viaţă cu minimum zece mii de ani înainte de aşezarea pietrei de temelie...
Revenirea la cadrul prelegerii părea un lucru firesc. în plus, Franklin avu impresia că gestul comis îl propulsase cumva în postura de conducător al grupului de pasageri. Se hotărî să intre şi mai bine în pielea personajului, la început tatonînd terenul. Oare gărzile înţelegeau engleza? Posibil. Fuseseră vreodată la Cnossos? Puţin probabil. Prin urmare, în timp ce descria sala de consiliu a palatului, Franklin inventă o placă masivă din argila care, declară el apoi, pesemne că atîrnase deasupra tronului de ghips. Pe ea se putea citi - în clipa aceea îşi întoarse privirea spre arabi - „Trăim timpuri grele". Pe măsură ce continua descrierea şirului, dădu la iveală şi alte plăci, dintre care multe, constată el fără să se mai teamă, ofereau un mesaj universal. „Mai presus de orice, n-avem voie să ne pripim", recomanda una dintre ele.

i urnea goală e la fel de inutilă ca teaca fără spadă", pos-i ..Tigrul aşteaptă întotdeauna înainte de a sări", clama i lugh se întrebă în treacăt dacă auzise cineva dintre cei ■ ia civilizaţia minoicâ de tigri). Nu era sigur cîţi dintre iseră întocmai ce făcea, însă din cînd în cînd vor-II «rau însoţite de un mormăit aprobator. într-un mod bizar, ' chiar se amuza. îşi încheie turul palatului cu cea mai i ilinire numeroasele inscripţii pretins minoice: „Există o nere la apus de soare ce nu îngăduie anumite lucruri". Pe ᴍ rinse însemnările la loc şi se aşeză în mijlocul unor • mai călduroase ca de obicei. îşi mută privirile spre i i făcu cu ochiul. Fata avea lacrimi în ochi. Franklin se ii la cei doi arabi şi îşi zise, asta ca să ştiţi cum stăm, să ■ ■!■ i' din ce sîntem croiţi, să vă daţi seama că nu ne îndoim mu bate vîntul. îi trecu prin minte să inventeze un aforism ɪɪ ilespre oamenii cu basmale roşii pe cap, însă recunoscu lui că n-ar fi avut atîta curaj. O să-l păstreze pentru mai ni. tind vor fi cu toţii în siguranţă.
ptarâ o jumătate de oră într-o linişte care începuse să isa a urină, pînă la întoarcerea liderului musafirilor. Aces-iiimbă cîteva vorbe cu gărzile şi parcurse intervalul ca să ɪᴍ la pupitru.
Am înţeles că vi s-a vorbit despre palatul din Cnossos, i ɪɪ el, iar Franklin simţi cum îi transpiră brusc palmele. Asta-i E important să înţelegeţi şi alte civilizaţii. Cum ating li a şi cum - aici făcu o pauză cu tîlc - se prăbuşesc. Sper nllet c-o să vă placă excursia la Cnossos. Se pregătea să plece de la microfon cînd aceeaşi voce ameri-i de data asta mai împăciuitoare, ca şi cum şi-ar fi însuşit ulepciunea plăcilor minoice, se făcu auzită. ^ - Iertaţi-mă, n-aţi putea să ne spuneţi în două vorbe cine Iteţi şi tot în două vorbe ce doriţi? Arabul zîmbi.
- Nu cred că ar fi o idee bună în clipa asta. Dădu scurt din cap, ca pentru a arăta că terminase, după care ■ 111 iase pe loc cîteva clipe, gîndindu-se că o întrebare politicoasă nu nia cel puţin un răspuns pe măsură. *y*

- Haideţi să privim lucrurile astfel: dacă totul merge conform planului, în scurt timp vă veţi putea continua explorare* civilizaţiei minoice. Vom dispărea la fel cum am apărut şi nu ne veţi ţine minte decît ca pe un vis. Pe urmă puteţi să ne ştergeļi definitiv din memorie. O să vă amintiţi doar că v-am ţinut puļin pe loc. în concluzie, nu are rost să ştiţi cine sîntem, de unde

venim şi ce vrem.
Fu pe punctul de-a coborî de la pupitru cînd Franklin se trexi vorbind, spre propria lui mirare.
- Scuzaţi-mâ. Arabul se întoarse. -Fărăalte întrebări.
- Nu am nici o întrebare, continuă Hughes. Mă gîndeam doar... sînt convins că aveţi şi altele pe cap... dacă tot trebuie s* stăm aici, ar fi bine să ne lăsaţi să mergem la lavoar.
Liderul musafirilor se încruntă.
- La baie. La toaletă, explică Franklin.
- Desigur. Veţi putea să vă duceţi la toaletă cînd o să vâ mutăm.
- Şi asta cînd o să fie?
Franklin simţi că-l luase niţel valul de cînd se autodistribuise în acest rol. Cît despre arab, acesta înregistra doar o inacceptabilă neputinţă de a se conforma din partea albului.
- Cînd o să hotărîm noi, replică el pe un ton aspru.
Pe urmă plecă. După zece minute, un arab pe care nu-l mai văzuseră pînâ atunci îşi făcu apariţia şi-i şopti ceva lui Hughes. Acesta se ridică în picioare.
- Or să ne mute de-aici în sala de mese. O să fim mutaţi doi cîte doi. Ocupanţii aceleiaşi cabine urmează să se identifice ca atare. Vom fi conduşi în cabine, unde ni se va da voie să mergem la toaletă. De asemenea, va trebui să ne luăm paşapoartele, dar nimic altceva.
Arabul îi mai şopti ceva.
- Şi nu ni se va permite să încuiem uşa de la toaletă. Fără a i se cere, Franklin adăugă din proprie iniţiativă:
- Cred că aceşti musafiri de pe navă sînt cît se poate de serioşi. Sînt de părere că n-ar trebui să facem nimic care sâ-i enerveze.

I vniru mutarea pasagerilor se apelă doar la unul dintre pisare stăteau de pază, motiv pentru care întregul proces I... t. ncva ore. Pe cînd Franklin şi Tricia erau duşi pe puntea C, idresâ tinerei pe tonul dezinvolt cu care ar fi discutat ■ vreme:
Si oate-ţi inelul de pe mîna dreaptă şi puneţi-l pe inelarul i. |a »l inga. întoarce piatra înăuntru, ca să nu se vadă. Nu acum, i să ie duci la pipi. I)upâ ce pasagerii ajunseră în sala de mese, paşapoartele fură
.......mate de un al cincilea arab. Tricia se văzu expediată la
Ipttul îndepărtat, unde englezii fuseseră postaţi într-un colţ, iar

mii în altul. în mijlocul încăperii se aflau francezii, italienii, doi spanioli şi canadienii. Cel mai aproape de uşă stăteau
i ıı.....i-zii, suedezii şi Franklin, irlandezul solitar. Una dintre ultimele perechi conduse înăuntru fu cea a soţilor Zimmerman, in americani robuşti şi bine îmbrăcaţi. Iniţial Hughes îl plasase ■f K)ţ în industria textilă, considerîndu-l un maistru care se decisese să înceapă o afacere pe cont propriu; abia după o ■•OUtie purtată pe Insula Păros află că era profesor de filozofie in Midwest şi că tocmai se pensionase. Pe cînd perechea trecea |.r lingă masa lui Franklin ca să ajungă în sectorul american, .'.....iiennan îi susură abia auzit:
- îi despart pe spurcaţi de nespurcaţi.
După ce se strînseră toţi, Franklin fu condus în biroul contabilului, unde se instalase liderul. Se trezi întrebîndu-se dacă nu
• iimva nasul uşor umflat şi mustaţa erau legate de ochelari; | Hiiiu- că se dezlipeau împreună.
- A, domnule Hughes. Pari să fii purtătorul lor de cuvînt. în
• ■iur caz, la ora asta poziţia dumitale este oficială. Aşa stînd lut iutile, le vei explica următoarele: facem tot ce putem ca să se iiinia în largul lor, însă trebuie să înţeleagă că există anumite iliiii nliâţi. Li se va da voie să-şi vorbească timp de cinci minute | *te* orâ. în acelaşi timp, cei ce vor dori să se ducă la toaletă vor i ii ıı iu permisiunea s-o facă. Cîte unul, nu mai mult. îmi dau
ia că sînt oameni cu scaun la cap şi n-aş vrea să se decidă să mile la această calitate. Există un domn care susţine că nu-şi ste paşaportul. Zice câ-l cheamă Talbot.
- Da, domnul Talbot.

Un englez vlrstnic, uşor derutat, care avea tendinţa de a pune întrebări despre religia lumii antice. Un tip inofensiv care, slava Domnului, nu avea teorii personale.
- Urmează să stea la un loc cu americanii.
- Dar e englez. Vine din Kidderminster.
- Dacâ-şi aduce aminte unde şi-a pus paşaportul şi dacă acesta e englez, atunci stă cu englezii.
- Poţi să-ţi dai seama că e englez. Garantez eu că e englez, rosti Franklin, fără ca arabul să se arate cît de cît impresionat. Nu vorbeşte ca un american, nu?

- N-am stat de vorbă cu el. Iar felul de-a vorbi nu e o dovadă, aşa e? Dumneata vorbeşti ca un englez, aşa cred, dar pe paşaport scrie că nu eşti englez.
Franklin încuviinţă încet din cap.
- Aşa că o să aşteptăm paşaportul.
- De ce ne desparţi în felul ăsta?
- Considerăm că o să vă placă să staţi unul cu altul, spuse arabul, dîndu-i de înţeles cu un gest că era liber să plece.
- Mai e ceva. Soţia mea. Poate să stea cu mine?
- Soţia? întrebă bărbatul, uitîndu-se la o listă de pasageri aflată în faţa lui. N-ai nici o soţie.
- Ba da. Călătoreşte sub numele Tricia Maitland. E numele de fată. Ne-am căsătorit acum trei sâptămîni.
Franklin se opri, adăugind confesiv după o clipă:
- De fapt, e a treia soţie.
însă arabul nu se arătă impresionat de haremul lui Franklin.
- V-aţi căsătorit acum trei sâptămîni? Dar se pare că nu împărţiţi aceeaşi cabină. Chiar aşa rău stau lucrurile?
- Nu. Vezi dumneata, am o cabină separată, unde lucrez. Pentru prelegeri. E un lux să mai ai o cabină, un privilegiu.
- E soţia dumitale?
Tonul arabului nu trăda absolut nimic.
- Da, răspunse Franklin, uşor ofensat.
- Dar are paşaport englez.
- E irlandeză. Femeia care se mărită cu un irlandez devine irlandeză. Asta e legea în Irlanda.
- Domnule Hughes, are paşaport englez.

Ridică din umeri, ca şi cum ar fi avut de-a face cu o dilemă Insolvabila, după care găsi o soluţie.
- Dar, dacă vrei să stai cu soţia, poţi să te duci şi să stai cu r ıı la masa englezilor.
Franklin îşi îngădui un zîmbet jenat.
- Dacă o să fiu purtătorul de cuvînt al pasagerilor, cum o să mu legătura cu dumneata ca să-ţi transmit doleanţele lor?
- Doleanţele lor? Nu, n-ai înţeles. Nu au nici un fel de doleanţe. Iar pe mine o să mă vezi doar dacă o să vreau să te vftd eu.
După ce transmise ultimele dispoziţii, Franklin se aşeză sin-K'ii la masă şi se gîndi la situaţia în care se afla. Partea bună era c»

deocamdată fuseseră trataţi cu o doză rezonabilă de politeţe; încă nu fusese nimeni snopit în bătăi sau împuşcat, iar cei care-i capturaseră nu păreau genul de măcelari isterici la care s-ar fi tşteptat. Pe de altă parte, partea proastă era strîns legată de cea bună: dat fiind că nu erau isterici, musafirii probabil că se arătau (Inimi de încredere, eficienţi şi greu de distras de la scopul propus. Dar care era de fapt acel scop? De ce puseseră stăpînire pe *Santa Euphemia?* Cu cine negociau? Şi cine se afla la cîrma afurisitei ăleia de ambarcaţiuni, care, din cîte îşi dădea seama I iiinklin, se învîrtea încet în nişte cercuri mari?
Din cînd în cînd, dădea încurajator din cap spre japonezii de la masa alăturată. îi fu imposibil să nu observe că pasagerii din i'itpătul îndepărtat al sălii de mese se uitau uneori in direcţia lui, cu şi cum ar fi vrut să se asigure că era încă acolo. Devenise Dinul lor de legătură, poate chiar căpetenia lor. Date fiind împrejurările, prelegerea lui despre Cnossos fusese de-a dreptul sclipitoare şi în orice caz mult mai curajoasă decît şi-ar fi imaginat el însuşi. Lucrul care-l deprima era statul de unul singur, care îl făcea inevitabil să cadă pe gînduri. Emotivitatea lui iniţială -destul de apropiată de exuberanţă - începuse să dispară şi să fie înlocuită de letargie şi de teamă. Poate că era mai bine să se ducă ţi să stea cu Tricia şi cu englezii. Da, dar în acest caz puteau să-i retragă cetăţenia. Nu cumva această împărţire a pasagerilor însemna exact ceea ce se temea el c-ar putea să însemne?
Mai tîrziu, în cursul după-amiezei, auziră cu toţii un avion care trecu pe deasupra lor, la mică înălţime. Din sectorul american

al sălii de mese se auziră nişte urale în surdină, după care avionul se îndepărtă. La ora şase unul dintre stewarzii greci apăru cu un platou mare cu sandvişuri, iar Franklin avu prilejul să observe care era efectul fricii asupra foamei. La şapte, pe cînd se ducea la toaletă, o voce americană îi şopti „Ţine-o toi aşa, nu te da bătut". întors la masă, încercă să arboreze o mina de sobrietate încrezătoare. Problema era că, pe măsură ce se adîncea în chibzuieli, devenea din ce în ce mai indispus. în ultimii ani, guvernele occidentale reacţionaseră vehemeni

împotriva terorismului, chemînd la o atitudine de înfruntare directă şi fără compromisuri a ameninţării; atîta doar ca ameninţarea nu pricepea defel că era înfruntată şi continua bine mersi ca şi înainte. Cei care erau ucişi erau cei aflaţi la mijloc; guvernele şi teroriştii supravieţuiau.
La ora nouă Franklin fu convocat din nou în biroul contabilului. Pasagerii urmau să fie mutaţi pe durata nopţii: americanii se întorceau la sala de prelegeri, englezii la discotecă şi aşa mai departe. Pe urmă aceste locuri de încartiruire separate aveau să fie încuiate. Era un lucru necesar: şi musafirii aveau nevoie de somn. încă ceva: paşapoartele trebuiau pregătite pentru inspecţie la orice oră.
- Şi domnul Talbot?
- A devenit american onorific. Pînă-şi găseşte paşaportul.
- Dar soţia mea?
- Domnişoara Maitland. Ce-i cu ea?
- Poate să stea cu mine?
- A, soţia dumitale englezoaică.
- E irlandeză. Femeia care se mărită cu un irlandez devine la rîndul ei irlandeză. Aşa e legea.
- Legea, domnule Hughes. Oamenii ne tot spun *nouă* cum e legea. De multe ori mă nedumereşte total ceea ce consideră ei că e legal şi ilegal.
îşi întoarse privirea spre o hartă a Mediteranei aflată pe peretele din spatele lui Franklin.
- îţi dă voie legea să lansezi bombe asupra taberelor de refugiaţi? Am încercat de multe ori să descopăr care anume e legea care îţi permite să faci aşa ceva. Insă e o discuţie lungă şi uneori am impresia că argumentele devin de prisos, ca de altfel şi legea.
Ridică din umeri, de parcă ar fi vrut să dea uitării totul.
- Cît despre problema domnişoarei Maitland, să sperăm că imlionalitatea ei nu va deveni, cum să spun, relevantă.
Franklin se strădui să-şi ascundă tremurai care pusese brusc Mâplnire pe el. Existau momente cînd eufemismele puteau fi mai iniiicoşâtoare decît ameninţările directe.
- Poţi să-mi spui cînd ar fi posibil ca acest lucru să devină...
nlrvant?
- Sînt proşti, vezi dumneata. Sînt proşti tocmai pentru că ne 11 msideră pe noi proşti. îndrugă cele mai sfruntate minciuni fără

nici un fel de perdea. Ne spun că nu au autoritatea de a acţiona. Şi că aranjamentele sau acordurile nu se pot face cît ai bate din |iulme. Dar ştim bine că se pot face. Telefonul a fost inventat şi IK'iiiru ei. Dacă sînt convinşi că au învăţat ceva din precedentele iiiiiinplari de acest gen, dau dovadă de o mare neghiobie dacă nu înţeleg că am învăţat şi noi. Sîntem la curent cu tacticile lor, (ıı modul de a minţi şi de a amîna, cu toate metodele de a stabili ıı relaţie cu luptătorii pentru libertate. Ştim toate astea. în plus, ţiini şi care sînt limitele organismului omenesc în momentul cînd ne trece la acţiune. Prin urmare, sîntem obligaţi de guvernele voastre să facem ceea ce spunem că vom face. Dacă ar începe negocierile imediat, nu ar fi nici o problemă. însă de obicei încep ubia cînd e prea tîrziu. Iar mâgăreaţa cade pe capul lor.
- Nu, rosti Franklin. Cade pe capul nostru.
- Dumneata, domnule Hughes, nu cred că ai motive de îngrijorare foarte curînd.
- Ce înseamnă foarte curînd?
- Ba chiar s-ar putea să nu ai deloc de ce să-ţi faci griji.
- Ce înseamnă foarte curînd?
Conducătorul arabilor tăcu, după care făcu un gest de regret.
- Cîndva în cursul zilei de mîine. Vezi dumneata, graficul a fosi deja stabilit. Le-am spus-o de la bun început.
Pe de o parte, lui Franklin Hughes nu-i venea să creadă că purta o asemenea discuţie. Pe de altă parte, exista ceva în fiinţa lui care ar fi vrut să le spună celor care-l luaseră prizonier că le susţinuse dintotdeauna cauza - indiferent care ar fi fost aceasta - şi că, bunăoară, înscrisul de pe paşaport însemna că era membra al

IRA, aşa câ nu putea sâ se ducă la el in cabină, să se întindă pe pat şi sâ uite totul? în loc de asta, se auzi repetînd:
-Graficul?
Arabul încuviinţă din cap. Fără sâ se gîndeascâ, Franklin continuă:
- Unul pe orâ?
In aceeaşi secundă îi păru rău câ întrebase. Nu era exclus sâ-i dea idei individului din faţa lui. Arabul clătină din cap.
- Doi. Cîte o pereche la fiecare oră. Dacă nu creşti miza, lumea nu te ia în serios.
- Dumnezeule mare! Vii pur şi simplu la bord şi te-apuci sâ ucizi

oameni. Asta ai de gînd? S-o faci ca şi cum ai bea un pahar cu apâ?
- Crezi câ ar fi mai bine dacă le-am explica de ce-i ucidem? Tonul arabului devenise brusc sarcastic.
- Mă rog, cred că da.
- Crezi câ în felul ăsta ar avea mai multă înţelegere? Sarcasmul fusese înlocuit de batjocură. Franklin nu mai
scoase o vorbă. Se întrebă doar cînd aveau sâ înceapă execuţiile.
- Noapte bună, spuse liderul arabilor.
Pe durata nopţii Franklin împărţi o sală de recepţii cu familia de suedezi şi cu cele trei perechi de japonezi. Deduse câ erau cei mai siguri dintre toţi pasagerii. Suedezii fiindcă naţiunea lor era de o neutralitate notorie, Franklin şi japonezii probabil fiindcă în trecutul apropiat Irlanda şi Japonia produseseră la rîndul lor terorişti. Ce ridicol. Cei şase japonezi care se îmbarcaseră pentru o croazieră culturală în Europa nu fuseseră întrebaţi dacă sprijineau diversele grupuri de asasini politici de la ei din ţară, după cum nici Franklin nu fusese chestionat despre IRA. Un paşaport verde procurat prin intermediul unui artificiu genealogic sugera posibilitatea solidarităţii cu musafirii şi în asta consta protecţia lui. în realitate, Franklin ura IRA, la fel cum detesta toate grupările politice care interferau, sau ar fi putut interfera, cu strădaniile lui de a fi inconfundabilul Franklin Hughes. N-ar fi fost de mirare - iar el, conform politicii practicate an de an, nu avusese curiozitatea sâ se intereseze - ca Tricia sâ fie mult mai înţelegătoare faţă de diversele grupuri de scelerați şi criminali

lumea întreagă, branşaţi indirect pe întreruperea carierei lui
îklin Hughes. Cu toate acestea, iată că fusese plasată la un
iu englezii diabolici.
iu cursul nopţii, în sala de recepţii se vorbi foarte puţin. Ilponezii preferară sâ rămînâ izolaţi de ceilalţi, familia de medezi îşi petrecu timpul încercînd să le distragâ atenţia copului pun discuţii despre cum avea să fie acasă, despre Crăciun şi | | *m* echipele de fotbal din Anglia, în timp ce Franklin se simţi împovărat de ceea ce ştia. Era speriat pînă-n măduva oaselor, dar i/olaiea părea să producă un fel de solidaritate cu cei care-l cap-■ iscrâ. încercă să se gîndeascâ la cele două foste soţii şi la

fiica Im care probabil câ împlinise - cît oare? - parcă cincisprezece mu, trebuia de fiecare dată sâ-şi amintească anul naşterii şi sâ Ml apoi operaţiunea aritmetică de rigoare. Ar trebui sâ se duca * o vadă mai des. Poate că va reuşi s-o ia cu el cînd vor filma «•i ia următoare. Va merge cu el şi va asista la celebra lui filmare ilin For; precis câ-i va plăcea. Că tot veni vorba, unde să amplaseze camera de luat vederi? Poate câ era preferabil un *Uavelling.* Plus cîteva imagini cu oameni purtînd togă şi sandale -.la. aşa mai veneai de-acasâ...
în dimineaţa următoare, Franklin fu condus iarăşi în biroul contabilului. Căpetenia arabilor îi făcu semn să se aşeze.
- M-am hotărît să-ţi urmez sfatul. -Sfatul?
- Mă tem câ negocierile nu dau rezultate. Mai bine zis, nu rxistâ nici un fel de negocieri. Noi ne-am explicat poziţia, însă ei nu vor deloc să facă acelaşi lucru.
-Ei?
- Ei. Aşa că, dacă nu va surveni o schimbare foarte rapidă In mersul lucrurilor, vom fi nevoiţi sâ exercitam o anumită presiune asupra lor.
- Presiune?
Pînâ şi Franklin, care n-ar fi putut face carieră în televiziune fără o ştiinţă a folosirii eufemismelor, îşi ieşi din pepeni.
- Vrei să spui c-o sâ ucizi oameni.
- Din păcate, e singura formă de presiune pe care o înţeleg aceşti domni.
- Dar dacă ai încerca şi altele?

- Am încercat. Am încercat sa stăm cuminţi şi să aşteptăm ca opinia publică internaţională să ne vină în ajutor. Am încercat să fim băieţi de treabă, sperînd că vom fi răsplătiţi prin retrocedarea teritoriilor care ni se cuvin. Te asigur că nici unul din sistemele astea nu funcţionează.
- De ce n-ai recurge la o formulă intermediară?
- Ca de pildă un embargo asupra produselor americane, domnule Hughes? Nu cred că ne-ar lua cineva în serios. Să nu mai importăm Chevroleturi în Beirut? Nu, din nefericire, exista oameni care înţeleg doar un anumit tip de presiune. Lumea poate să evolueze...
-... omorind oameni? Veselă filozofie.

- Lumea nu e un loc vesel. Mă aşteptam ca investigaţiile pe care le-ai efectuat pe tărîmul civilizaţiilor antice să te fi lămurit de acest lucru. Dar oricum... m-am decis să-ţi urmez sfatul. O să le explicăm pasagerilor ce se întîmplă şi în ce fel au ajuns să fie implicaţi în scrierea istoriei. Precum şi care anume este această istorie.
- Sînt sigur că vor aprecia lucrul ăsta, rosti Franklin, care simţi deodată că i se face greaţă. Faptul c-o să le spui exact ce se petrece.
- întocmai. Vezi dumneata, începînd cu ora patru va trebui să... să începem sâ-i ucidem. Fireşte, sperăm că nu va fi nevoie să ajungem pînâ acolo. Dar dacă va fi... Ai dreptate, lucrurile trebuie să le fie explicate în măsura posibilului. Pînâ şi un soldat ştie de ce luptă. Mi se pare corect să li se spună şi pasagerilor.
- Bine, dar ei nu luptă, rosti Franklin, iritat atît de tonul arabului, cît şi de ceea ce auzise de la el. Sînt civili plecaţi în concediu. Nu se bat cu nimeni.
- Au încetat să fie civili, replică arabul. Asta o pretind guvernele voastre, dar lucrurile nu stau aşa. Armele alea nucleare, crezi că or să fie folosite doar împotriva unei armate? Sioniştii cel puţin înţeleg treaba asta. La ei luptă toţi oamenii. A ucide un civil sionist e totuna cu a ucide un soldat.
- Uite ce-i, nu se află nici un civil sionist la bord, pentru Dumnezeu. Sînt doar oameni ca amârîtul de Talbot, care şi-a rătăcit paşaportul şi a fost transformat în american.

- Un motiv în plus ca să li se dea explicaţii.
- Am înţeles, spuse Franklin cu un rictus pe care nici nu mai li» cică sâ-l mascheze. Aşadar, o sâ-i strîngi pe toţi pasagerii şi ti sa le explici cum se face că sînt cu toţii civili sionişti şi cum llngurul lucru pe care-l mai ai de făcut este sâ-i ucizi.
- Nu, domnule Hughes, ai înţeles greşit. N-am de gînd să le «plic nimic. Nici nu m-ar asculta, în fond. Nu, domnule Hughes, *iliunneata* o să le explici cum stau lucrurile.
-Eu?
Franklin nu se simţi cîtuşi de puţin agitat, ci de-a dreptul lioiarît să riposteze.
- Cu nici un chip. Adu-ţi singur la îndeplinire porcăriile.
- Dar te pricepi de minune să te adresezi unui public, domnule

Hughes. Te-am auzit cu urechile mele, chiar dacă a durat foarte puţin. Ai darul vorbirii în sînge. Pe deasupra, ai putea să i iinferi evenimentului o perspectivă istorică. Secundul meu o să-ţi dea toate informaţiile pe care o sâ le ceri.
- Nu cer nici o informaţie. Porcăriile ţi le aduci singur la Îndeplinire.
- Domnule Hughes, zău că nu pot să negociez în două direcţii în acelaşi timp. E nouă şi jumătate. Ai o jumătate de oră M sâ te decizi. La zece vei confirma că eşti gata sâ le ţii o prelegere. După aceea vei avea două ore, dacă e nevoie chiar trei, în • .ne secundul meu te va pune în temă.
Franklin începuse să clatine din cap, însă arabul continuă să vorbească netulburat.
- Pe urmă vei avea timp pînâ la trei ca să-ţi pregăteşti discursul. Ţi-aş sugera ca el sâ nu dureze mai mult de patruzeci şi cinci de minute. Bineînţeles că am sâ te ascult şi eu, cu cea mai mare atenţie şi cu maximum de interes. Iar la patru fără un sfert, dacă am să fiu mulţumit de modul cum vei fi prezentat situaţia, drept răsplată o sâ accept naţionalitatea irlandeză a tinerei cu care le-ai căsătorit recent. Asta e tot ce-am avut de spus; la ora zece Inii vei trimite răspunsul.
După ce se întoarse în sala de recepţii, la un loc cu suedezii *ţi* japonezii, Franklin îşi aduse aminte de un serial TV pe teme psihologice pe care fusese solicitat să-l prezinte. Acesta intrase pe post şi fusese un eşec total încă de la episodul pilot, deşi

nimeni nu manifestase vreo urmă de regret. în cadrul serialului venise vorba la un moment dat de o experienţă prin care se eva lua momentul în care altruismul era pus în umbră de interesul personal. Cercetătorii luaseră o maimuţă femelă care tocmai făcuse pui şi o puseseră într-o cuşcă specială. Mama continua să-şi hrănească şi să-şi îngrijească puiul într-un mod care probabil că nu diferea prea mult de comportamentul matern al soţiilor celor care efectuau experienţa. La un moment dat, aceştia din urmă răsuciseră un comutator şi începuseră să încălzească podeaua metalică a cuştii în care se afla maimuţa. în prima faza animalul sărise din loc în loc, evident incomodat, după care scosese nişte sunete neplăcute şi se hotărîse să stea cînd într-un picior, cînd în celălalt, ţinîndu-şi în continuare puiul în braţe. Podeaua fusese încinsă şi mai mult şi fireşte că şi

chinurile maimuţei crescuseră. Venise apoi clipa cînd căldura emanată de podea devenise insuportabilă, iar animalul se văzuse pus în faţa unei opţiuni între altruism şi interesul personal, după cum se exprimaseră autorii experimentului. El trebuia fie să îndure dureri extreme şi eventual să moară ca să-şi apere progenitura, fie să aşeze puiul pe podea şi să stea pe el ca să se autoprotejeze, în ambele cazuri, mai devreme sau mai tîrziu interesul personal obţinea cîştig de cauză în faţa altruismului.
Lui Franklin experimentul îi făcuse râu în cel mai adevărat sens al cuvîntului. Ajunsese să îi pară bine că serialul nu reuşise să depăşească etapa episodului pilot, dacă asta era ceea ce i s-ar fi cerut să prezinte. Acum însă se simţea oarecum în ipostaza maimuţei. I se ceruse să aleagă între două idei care-i repugnau în egală măsură: fie să-şi abandoneze prietena, menţinîndu-şi în schimb integritatea, fie să-şi salveze prietena, explicînd în schimb unui grup de oameni nevinovaţi de ce uciderea lor avea să fie justificată. Dar oare chiar avea s-o salveze acest lucru pe Trish? Lui Franklin nu i se promisese nici măcar siguranţa propriei persoane; poate că, reclasificaţi ca irlandezi, nu aveau decît să fie împinşi împreună spre capătul listei, fără însă a fi scoşi de pe ea. Şi, mă rog, cu cine aveau să înceapă? Cu americanii, cu englezii? Dacă începeau cu americanii, cît de mult ar fi amînat o asemenea decizie uciderea englezilor? Paisprezece, şaisprezece englezi - traduse această cifră brutal în şapte sau opt ore.

începeau la patru, iar guvernul râmînea ferm pe poziţie, la u I nopţii urmau la rînd englezii. Şi în ce ordine aveau să ileze? întîi bărbaţii? La întîmplare? Alfabetic? Numele de
i.....lie a lui Trish era Maitland. Exact la mijlocul alfabetului.
> să mai apuce răsăritul? Se imagină stînd pe cadavrul Triciei pentru a-şi proteja
!.....>arele de arsuri şi se cutremură. Pînâ la urmă trebuia să ţină
i'N-k'gerea. Asta era diferenţa dintre o maimuţă şi o fiinţă ome-a. în ultimă analiză, oamenii erau capabili de altruism. De i el însuşi era om şi nu maimuţă. Bineînţeles, era foarte posibil ca, după ţinerea prelegerii, auditoriul să ajungă exact». i (nu luzia

opusă - şi anume că Franklin proceda aşa în virtutea \ inieresului personal, salvîndu-şi pielea printr-o supuşenie dez- \
itoare. Asta era în fond partea neplăcută a altruismului, întotdeauna existau şanse să fie înţeles greşit. Le-ar fi putut ■ iplica tuturor după aceea. Cu condiţia să existe un „după ni eca" şi să mai aibă cu cine să stea de vorbă.

Cînd îşi făcu apariţia secundul, Franklin ceru o nouă întrevedere cu liderul. Avea de gînd să pretindă siguranţă penii n propria persoană şi pentru Tricia în schimbul rostirii prelegerii. Cu toate acestea, secundul venise doar ca să afle care era i aspunsul lui Franklin şi nicidecum ca să facă iarăşi conversaţie.

II anklin încuviinţă din cap fără să mai opună rezistenţă. Oricum nu fusese niciodată un bun negociator.

La trei fără un sfert fu condus la el în cabină, unde i se dădu voie să se spele. La trei fix intră în sala de prelegeri, unde găsi MI mai atent auditoriu de care avusese parte în viaţa lui. îşi umplu un pahar din carafa cu apă stătută pe care nu se sinchisise nimeni s-o schimbe. Simţi că oamenii din faţa lui erau vlăguiţi *ţi* că panica începuse să pună stâpînire pe ei. După doar o zi bărbaţii păreau cu toţii aproape bărboşi, iar femeile neîngrijite şi decăzute. Deja nu mai semănau ce ceea ce erau de obicei, cu persoanele alături de care Franklin îşi petrecuse ultimele zece zile. Poate că asta îi făcea mai uşor de ucis.

înainte de a i se permite să-şi redacteze propriile materiale, Franklin se specializase în a prezenta ideile altora în aşa fel încît să sune cît mai plauzibil cu putinţă. însă niciodată nu încercase o asemenea teamă în faţa unui text, niciodată nu avusese parte

de un regizor care sâ-i impună acest tip de condiţii şi niciodatâ onorariul lui nu fusese atît de bizar. Cînd acceptase în prima instanţa sarcina încredinţată, se convinsese pe sine că era în stare să găsească o modalitate prin care să le sugereze pasagerilor câ acţiona sub presiune şi că era constrîns s-o facă. Crezuse câ îi va veni în minte un artificiu de genul falselor inscripţii minoice, eventual că va prezenta lucrurile atît de exagerat şi cu un entuziasm atît de deplasat pentru cauza pe care fusese nevoit s-o susţină, încît toată lumea avea să priceapă ironia. Nu, asta nu. „Ironia", îi destăinuise cîndva un producător TV cu vechi state de serviciu, „poate fi definită drept

acel lucru pe care publicul nu-l percepe." Şi fireşte că pasagerii numai la aşa ceva nu s-ar fi gîndit în împrejurările acelea. Instructajul de care avusese parte îi făcuse viaţa şi mai grea: secundul îi furnizase indicaţii precise şi adăugase câ orice abatere de la ele va avea ca rezultat nu doar râmînerea domnişoarei Maitland în tabăra englezilor, ci şi nerecunoaşterea din acel moment a paşaportului irlandez al lui Franklin. Era clar că ticăloşii se pricepeau al naibii de bine să negocieze.
- Am sperat, începu el, ca la proxima luare de cuvînt în faţa dumneavoastră să continuu povestea palatului din Cnossos. Din păcate, aşa cum v-aţi dat seama, împrejurările s-au schimbat. Avem printre noi cîţiva musafiri.
Se opri şi îşi fixă privirile la capătul intervalului, unde căpetenia arabilor stătea în faţa uşilor, încadrată de două gărzi.
- Lucrurile au luat o altă turnură. Sîntem în mîinile altora. Avem un... destin care nu ne mai aparţine.
Franklin tuşi. Nu mergea deloc bine. începuse deja să recurgă la eufemisme. Datoria pe care o avea, singura lui datorie intelectuala, era să li se adreseze cît se poate de direct. Franklin era gata să admită câ era un histrion şi că ar fi stat în cap pe un vîrf de ac dacă asta i-ar fi adus o creştere a audienţei cu cîteva mii de persoane; exista totodată în străfundul lui un sentiment confuz - un amestec de admiraţie şi ruşine - care îl făcea să aibă o mare preţuire pentru acei comunicatori care erau profund diferiţi de el: cei care vorbeau potolit, folosind cuvinte simple, şi a căror linişte le conferea autoritate. Deşi ştia câ nu va

«junge niciodată ca ei, Franklin încercă să le urmeze exemplul < luar în timp ce vorbea.
- Mi s-a cerut să vă explic cum stau lucrurile. Să vă explic turn se face câ vă aflaţi - câ ne aflăm - în situaţia de faţă. Nu «im expert în politica din Orientul Mijlociu, dar o să încerc să fiu cît mai clar cu putinţă. Poate câ n-ar fi râu să ne întoarcem în «ecolul al nouăsprezecelea, cu mult înainte de întemeiarea stalului Israel...
Franklin descoperi câ îşi regăsise ritmul normal, ca un im ;itor care după încălzire intră în febra meciului. Simţi că audi-i(>i iul începea să se destindă. împrejurările erau nefireşti; cu toate icestea, li se spunea o poveste, iar ei i se ofereau povestitorului,

Iţa cum se întîmplase de atîtea ori cu publicul de-a lungul anilor, nerăbdători să vadă ce întorsătură luau lucrurile, dornici ca lumea să le fie explicată. Hughes schiţă un secol al nouâspreze-i dea idilic, populat de nomazi, de crescători de capre şi de Oameni animaţi de o ospitalitate tradiţională, care îţi permitea să •*iai trei zile în cortul cuiva înainte de a fi întrebat ce vînt te «ducea pe acolo. Vorbi despre primii colonişti aflaţi în slujba sionismului şi de conceptele occidentale de proprietate a pâmîntului. Urmară Declaraţia Balfour, imigrarea evreilor din I iuropa şi cel de-al doilea război mondial. Vinovăţia resimţită de europeni în faţa Holocaustului şi modul în care cei care lăţiseră fuseseră arabii. Modul în care învăţaseră evreii în rma persecuţiilor naziste câ singura metodă de supravieţuire ia copierea atitudinii naziştilor. Militarismul, expansionismul, asismul. Atacurile de preîntîmpinare asupra aviaţiei egiptene a începutul Războiului de Şase Zile şi echivalarea lor morală u episodul Pearl Harbour (Franklin evită cu bună ştiinţă sâ se ite la japonezi sau la americani cînd rosti aceste cuvinte şi uit timp după aceea). Taberele de refugiaţi. Spolierea de l>amînturi. Sprijinul artificial acordat de dolar economiei israeliene. Atrocităţile comise împotriva celor deposedaţi. Lobby-ul evreiesc din America. Modul în care arabii cereau din partea puterilor occidentale aceeaşi dreptate în Orientul Mijlociu care le fusese acordată evreilor. Regretabila necesi-late a violenţei, o lecţie învăţată de arabi de la evrei, aşa cum aceştia la rîndul lor o deprinseseră de la nazişti.

Franklin îşi consumase două treimi din timpul pe care-l avea la dispoziţie. Iar dacă în anumite sectoare ale auditoriului depistase o oarecare ostilitate, în chip ciudat, în alte părţi îşi făcuse loc o amorţeală sporită, ca şi cum unii pasageri ar mai fi auzit povestea aceea şi n-ar fi crezut-o nici înainte.

- Şi iatâ-ne ajunşi în prezent.

Aceste cuvinte îi făcură să fie din nou atenţi; în ciuda împrejurărilor, Franklin încercă o satisfacţie egoistă. Se simţea ca un hipnotizator care, cu un pocnet al degetelor, te readucea la viaţă.

- Trebuie să înţelegem că, în Orientul Mijlociu, practic nu mai există civili. Sioniştii sînt cei care au făcut posibil acest lucru.

Dumneavoastră - noi - sîntem ţinuţi ostatici de grupul Tunetul Negru, care vrea să se asigure de eliberarea a trei dintre membrii organizaţiei lor. S-ar putea să vă aduceţi aminte (deşi Franklin se îndoia, dat fiind că incidentele de acest gen erau frecvente, aproape interşanjabile) că în urmă cu trei ani un avion civil la bordul căruia se aflau trei membri ai grupului Tunetul Negru a fost silit să aterizeze de forţa aviatică americană dislocată în Sicilia, că autorităţile italiene au încălcat normele de drept internaţional, aprobînd acest act de piraterie şi arestîndu-i pe cei trei luptători pentru libertate, că Anglia a apărat acţiunea întreprinsă de Statele Unite în faţa Naţiunilor Unite şi că la ora actuală cei trei bărbaţi sînt în închisoare în Franţa şi Germania. Grupul Tunetul Negru nu a întors şi celălalt obraz, iar această... deturnare legitimă - Franklin folosi cuvîntul cu grijă, aruncîndu-i o privire liderului arab, ca pentru a-i arăta cît de mult dispreţuia eufemismul - este o reacţie în faţa acelui act pirateresc. Din păcate, guvernele occidentale nu manifestă faţă de cetăţenii lor aceeaşi preocupare pe care o arată grupul Tunetul Negru pentru luptătorii săi pentru libertate. Din nefericire, pînâ la ora aceasta respectivele guverne refuză eliberarea prizonierilor. Regretînd situaţia creată, grupul Tunetul Negru are ca singură soluţie ducerea la îndeplinire a ameninţării care a fost prezentată de la bun început guvernelor occidentale...
Chiar în clipa aceea, un american care nu avea deloc o constituţie atletică, îmbrăcat cu o cămaşă albastră, se ridică în picioare şi începu să alerge pe interval în direcţia arabilor. Pistoalele acestora nu fuseseră fixate pe foc cu foc. Zgomotul produs

in «surzitor şi sîngele începu să curgă din belşug. Un italian aflat (n lată se alese cu un glonţ în cap şi se prăvăli în poala soţiei. Citi va oameni se ridicară, dar se aşezară la loc cît ai clipi din ix hi. Liderul grupului Tunetul Negru se uită la ceas şi-i făcu ii lui Hughes să continue. Franklin trase cîteva guri de apă MAiută. Ar fi fost bine ca în loc de apă să fie ceva mai tare.
- Dată fiind încâpăţînarea guvernelor occidentale, vorbi el mai departe, străduindu-se să treacă din pielea lui Franklin Hughes în cea a unui purtător de cuvînt oficial, şi nesăbuita lor lipsă de

consideraţie pentru viaţa oamenilor, este necesar să se sacrificii. Veţi fi înţeles deja inevitabilitatea istorică a aces-lui fapt din ceea ce v-am spus pînâ acum. Grupul Tunetul Negru îşi manifestă încrederea faţă de aducerea rapidă a guvernelor occidentale la masa negocierilor. într-un ultim efort de a Ir face să adopte această decizie, va fi nevoie să fie executaţi doi dintre dumneavoastră... dintre noi... din oră în oră, pînâ cînd In iiarîrea cuvenită va fi luată. Grupul Tunetul Negru regretă că trebuie să adopte această soluţie, însă guvernele occidentale nu Ir oferă nici o altă variantă. Ordinea execuţiilor a fost fixată în Itmcţie de gradul de vinovăţie a naţiunilor occidentale pentru Miuaţia din Orientul Mijlociu.

Din acest moment, Franklin nu mai putu sâ-şi privească auditoriul în ochi. Coborî vocea pînâ cînd ajunse doar o şoaptă, dur tot nu avu cum să evite s-o audă:

- Mai întîi americanii sionişti. Apoi ceilalţi americani. Apoi englezii. Apoi francezii, italienii şi canadienii.

- Da' ce mâ-sa-n cur a făcut Canada în Orientul Mijlociu? i V mâ-sa-n cur? strigă un bărbat care purta în continuare pe cap o pălărie cu frunza de arţar.

Vru să se ridice, însă fu potolit de soţia lui. Franklin, care .lintea că podeaua cuştii sale ajunsese să emane o căldură insuportabilă, îşi strînse însemnările cu un gest mecanic, parcurse intervalul, murdărindu-se pe tălpile de crep cu sîngele ameri-. anului mort pe lîngă care trecu, nu-i băgă în seamă pe cei doi urabi care n-aveau decît sâ-l împuşte dacă voiau şi se duse la el In cabină fără escortă şi fără să întîmpine nici cea mai mică opoziţie. încuie uşa şi se întinse pe pat.

Zece minute mai tîrziu se auzi zgomotul împuşcăturilor. I)e la ora cinci pînă la unsprezece, cu o punctualitate care semăna cu o parodiere sinistră a unui ceas orăşenesc programat să bată ora exactă, rafalele răsunară regulat şi fură urmate de nişie pleoscăituri, semn că trupurile neînsufleţite erau azvîrlite peste bord două cîte două. Puţin după unsprezece, douăzeci şi doi de membri ai Forţelor Speciale Americane, care urmăreau *Santa Euphemia* de cincisprezece ore, reuşiră să urce la bord. în schimbul de focuri care urmă, alţi şase pasageri îşi pierdură viaţa, printre ei numărîndu-se şi domnul Talbot, americanul

onorific provenit de fapt din Kidderminster. Dintre cei opt musafiri care ajutaseră la încărcarea proviziilor la Rhodos, cinci fură lichidaţi, (doi chiar după ce se predaseră).
Nici liderul şi nici secundul nu se numărară printre supravieţuitori, aşa încît nu rămase nici un martor care să confirme povestea lui Franklin Hughes despre compromisul la care ajunsese cu arabii. Tricia Maitland, care fusese irlandeză cîteva ore fără măcar să ştie, şi care în timpul discursului rostit de Hughes îşi mutase la loc inelul pe degetul pe care stătuse iniţial, nu-i mai vorbi niciodată.
3
Războaiele relighase
Sursă: Archives Municipales de Besancon (section CG, ne 377a). Cazul ce urmează, nepublicat anterior, prezintă un interes aparte pentru specialiştii In istoria dreptului prin aceea ci le procureur pour les insectes *a fost distinsul jurist Bartho-hm6 Chassenâe (cunoscut şi sub numele de Chassanie şi Chasseneux), viitor prim-preşedinte al aşa-numitului Parlement de Provence. Născut în 1480, Chassen6e şi-a făurit reputaţia în faţa tribunalului ecleziastic din Autun, apărîndu-ipe şobolanii acuzaţi de distrugerea samavolnică a unei recolte de orz. Documentul prezentat în continuare, începînd cu* la p&ition des habitans *şi încheind cu sentinţa curţii, nu conţine întreaga desfăşurare a ostilităţilor - de pildă, depoziţia martorilor, care ar fi putut fi orice, de la ţărani de prin partea locului la distinşi experţi în cîmpul tiparelor comportamentale ale inculpaţilor, nu a fost consemnată -, însă documentele aduse în instanţă se referă frecvent la probe şi uneori sînt probe în sine, aşa încît nu lipseşte de fapt nimic din structura de bază şi conţinutul cazului. Aşa cum era firesc pentru perioada aceea, pledoariile şi* les conclusions du procureur Episcopal *au fost redactate în franceză, în vreme ce sentinţa tribunalului a fost rostită cu solemnitate în latină.*
(Nota traducătorului: *Manuscrisul are continuitate şi a fost scris de aceeaşi mînâ. Prin urmare, nu avem de-a face cu*

documentele originale, scrise de asistenţii fiecărui avocat, vi cu efortul unui terţ, poate un angajat al tribunalului, care e posibil să fi omis anumite secţiuni. Comparaţia cu documentele din casetele 37l-379 sugerează că, în forma existentă, cazul ar fi

putut fi un model de procedură folosit la pregătirea oamenilor legii.
Această presupunere se susţine prin faptul că, dintre toţi cei implicaţi, doar Chassenâe este identificat nominal, ca şi cum discipolii ar fi fost îndrumaţi să analizeze dexteritatea instructivă a unui distins avocat al apărării, indiferent de rezultatul final. Caligrafia este specifică primei jumătăţi a secol ti lui al şaisprezecelea, aşa încît documentul arrămîne contemporan chiar dacă ar putea să ilustreze versiunea altcuiva despre proces. Am făcut tot posibilul să transpun stilul uneori extravagant al pledoariilor - mai cu seamă cele ale anonimului procureur des habitans - *într-o limbă engleză revelatoare.)*
Petition des habitans
Noi, trăitorii din Mamirolle, dioceza Besancon, oameni cu frica lui Dumnezeu Atotputernicul, umili supuşi ai soaţei sale Biserica, buni şi la vreme platnici ai zeciuielii, de bunăvoie în astă a douăsprezecea zi a lui Gustar de la anul una mie cinci sute douăzeci, degrabă rugăm Curtea să ne ridice de pe umeri reaua povară a mîrşavului meşteşug al acelor nelegiuiţi care de ani buni ne murdăresc, stirnind asupră-ne mînia lui Dumnezeu şi plngărind cinstitul nume al locului, şi care ne ameninţă, temători de Dumnezeu şi preaplecaţi slujitori ai Bisericii cum sintem, cu prăpădul şi moartea hîdă ce se vor pogorî asupră-ne aidoma trăsnetului din inalturi, ceea ce de bună seamă va să fie de nu va binevoi onorata Curte, în mare înţelepciunea ei, sâ alunge grabnic pe răufăcătorii de lîngâ noi, silindu-i să se facă nevăzuţi, scîrbavnici şi nemernici cum se arată, prin greaua osîndâ a anatemei şi a excomunicării din Sfînta Biserică şi de pe Tarimul Domnului Dumnezeu.

Plaidoyer des habitans
Onoraţi gentilomi, aceşti sărmani şi umili jâlbaşi, nefericiţi «i | ıı udă deznădejdii, se înfăţişează în faţa Domniilor Voastre • mu au făcut odinioară locuitorii ţinuturilor Minorca şi Majorca pe lingă puternicul Cezar Augustus, cerşindu-i cu drept temei să gr «pe insulele de acei urecheaţi ce le nimiceau roadele pămîntu-lin şi le amarau vieţile. Dacă Cezar Augustus a fost în stare sâ-i muie pe acei supuşi ce nu i-au ieşit vreodată din cuvînt, mult mai leitne i-ar fi acestei cinstite Curţi sâ despovăreze umerii

greu li» eicaţi ai celor ce vă stau în faţă, la fel de plecaţi ca aceia ai marelui Enea pe cînd îşi ducea în cîrcâ propriul părinte, pe închise, scăpîndu-l din arzînda cetate aTroiei. Bătrînul Anchise I fost lovit în ochi de un fulger şi aidoma lui sînt azi jălbaşii ce ie judecă, orbiţi şi cufundaţi în beznă, departe de lumina lunecuvîntarii Domnului, prin mişelia împricinaţilor din acest proces, care iată că încă nu s-au înfăţişat aici ca să răspundă învinuirilor, în dispreţ faţă de tribunal, luînd numele Domnului In deşert şi alegînd să se îngroape în tenebrele păcatului în loc sn înfrunte lumina adevărului.
Iată, onoraţi gentilomi, ce a fost deja supus atenţiei Domniilor Voastre de către martori dreptcredincioşi, de o cinste fără de pată, umili jâlbaşi prea temători de această Curte spre a lăsa să le iasă pe gură altceva decît şuvoiul cristalin al vorbelor adevărate. Ei au depus mărturie pentru întimplârile din cea de-a douăzeci şi doua zi a lunii lui Prier din acest an prin mila lui Dumnezeu, una şi aceeaşi cu ziua pelerinajului din fiecare an al lui Hugo, episcop de Besanşon, la modesta Biserică Saint-Michel din satul lor. V-au zugrăvit, într-o lucrare migăloasă ce vă stăruie arzător în minte, aidoma vîlvâtăii din care Şadrac, Meşac şi Abed-Nego au ieşit teferi şi nevătămaţi, cum şi-au împodobit şi înfrumuseţat ca de obicei lăcaşul spre a-l face vrednic de a fi privit de episcop, cum au aşezat flori pe altar şi lîngâ uşă spre a nu ajunge la el vietăţile ce-ar fi putut da năvala, şi cum, chiar de-au oprit porcul sau vaca sâ se-mbulzească, n-au ştiut să pună stavilă acelor drăceşti *bestioles* ce s-au strecurat prin locuri strimte cît un fir de colb, la fel cum a găsit David loc sâ

străpungă zalele lui Goliat. V-au mai spus cum au coborît cu funii jilţul sfinţiei sale pus la păstrare în pod, care e lustruit si îngrijit acolo cît ţine anul de la un cap la altul şi se scoboarâ doar pentru ziua pelerinajului, ca nu cumva ţîncul sau veneticul sa şadă pe el în joacă şi să-l pîngâreascâ, zdruncinînd astfel un obi cei umil şi credincios, vrednic de binecuvîntarea Domnului şi de încuviinţarea acestei Curţi. Cum, odată scoborît, a fost aşezai in faţa altarului de parcă acolo ar fi stat de cînd îşi putea aminti cel mai vîrstnic dintre oamenii satului şi cum sătenii grijulii au pus strajă lîngă el cît a fost noaptea de lungă şi pînâ să vină episcopul, atît de tare au ţinut să nu îndure murdării de vreun

soi sau altul. Cum a doua zi Hugo, episcop de Besancon, a poposit in pelerinajul din fiecare an, aidoma lui Gracchus printre semenii dragi, la umila Biserică Saint-Michel şi s-a arătat mulţumit de statornica credinţă a sătenilor. Cum, după ce a început prin a binecuvînta pe oamenii din Mamirolle de pe treptele Bisericii, după cum îi era obiceiul, a purces cu alai mare spre naos, urmai de enoriaşi la o sfielnică depărtare, şi s-a prosternat, cît de grele şi împodobite îi erau veşmintele, în faţa altarului, la fel cum Iisus Hristos s-a prosternat în faţa Atotputernicului său Părinte. Pe urmă s-a ridicat, a suit pragul pînâ la altar, s-a întors spre credincioşi şi s-a lăsat încet în jilţ. Ah, blestemată zi! Ah, afurisiţi cotropitori! Cum s-a prăvălit sfinţia sa, lovindu-se cu capul de însuşi pragul ce ducea la altar şi pierzîndu-şi cunoştinţa fără a şti încaltea din ce pricină. Cum, odată plecat alaiul ce-l purta pe episcopul ce încă nu-şi venise în simţiri, jălbaşii înspăimîntati au cercetat jilţul sfinţiei sale şi au găsit în piciorul ce se năruise aidoma zidurilor Ierihonului o adunătură ticăloasă şi eretică de cari şi cum aceşti cari, odată sâvîrşitâ în taină diavoleasca lor lucrătură, roseseră piciorul ca să se prăbuşească episcopul precum puternicul Dedal din tăriile de lumină în bezna nesimţirii. Cum s-au suit jălbaşii, fiind oameni cu mare frică de Dumnezeu, pe acoperişul Bisericii Saint-Michel, cum au cercetat podul unde stătuse la păstrare jilţul vreme de trei sute şasezeci şi patru de zile ale anului şi cum au văzut că nemernicii de cari năpădiseră şi locul acela, aşa că n-a trebuit decît să pună unul sau doi dintre jâlbaşi mîna şi totul s-a năruit şi a căzut ca un blestem pe

pragul altarului, iar grinzile din acoperiş au fost şi ele cercetate «i ulii de mult umblaseră şi în ele drăceştile *bestioles,* că au prins (ftlluşii frică pentru viaţa lor, căci sînt pe cît de credincioşi, pe Ml 'le săraci, nefiindu-le cu putinţă să dureze o altă Biserică, insa îmboldiţi a-şi preaslăvi Sfîntul Părinte cu toată smerenia, ■l cum au făcut-o dintotdeauna, într-un loc însemnat cu taina îl in| cniei, necum printre bălării sau în inima codrului.

De aceea, onoraţi gentilomi, rogu-vâ să plecaţi urechea la l«lha acestor oameni umili şi obidiţi ca firul de iarbă strivit sub • nlcaturâ. Au trecut peste ei multe năprasne şi nu-i mai sperie ■Ci lăcustele care întunecă văzduhul ca o mînâ a Domnului «st

unzînd soarele de ochii muritorilor, nici pagubele guzganilor, ce fac prăpăd aidoma vierului care dă iama lîngă Calidon, cum ur istoriseşte Homer în cea dintîi carte a Iliadei, nici gărgăriţele ■ topesc grînele rînduite în hambare peste iarnă. Dar cu atît mai mlrşavâ e năpasta ce atinge bobul urcat de săteni în ceruri prin euvioşenia arătată şi prin zorul cu care îşi dau zeciuiala. Căci nelegiuiţii aceştia, care nici în ziua de azi nu catadicsesc să arate umbră de respect pentru cinstita Curte, s-au ridicat împotriva lui Dumnezeu însuşi surpîndu-i Lăcaşul, au pîngărit pe soaţa lui Biserica prăvălindu-l pe Hugo, episcopul de Besanşon, în genunile nesimţirii şi i-au rănit pe aceşti jâlbaşi, ameninţînd să năruie sfîntul aşezămînt şi să-i îngroape sub bolovani pe abia-năs-cuţii prunci fără prihană pe cînd satul întreg venise să se roage, Iar pentru asta e drept şi trebuincios ca onorata Curte să silească aceste vietăţi sâ-şi lase în urmă toate agoniselile şi sâ plece din Casa Domnului, precum şi să rostească răspicat cuvenita anatemă şi excomunicarea din sinul Sfintei noastre Maici Biserica, aşa cum cu smerită rivnă vă fac rugăminte jălbaşii.

Plmdoyer des insectes

Ţinînd seama, cinstiţi gentilomi, că aţi binevoit a mă pune apărător al acestor *bestioles,* mă voi strădui să arăt Curţii cît de nevolnice şi fără temei sînt învinuirile ce li se aduc şi cît de grabnic trebuie pusă stavilă prezentului proces. întîi şi-ntîi, mărturisesc

că sînt uluit de felul cum împricinaţii pe care sînt chemat sâ-i apăr - şi care nu au făptuit nici un omor - sînt zugrăviţi drepl ucigaşii cei mai de temut pe care-i ştie Curtea şi cum au fosi poftiţi sâ-şi lămurească faptele de parcă graiul omenesc le-ar fi la îndemînâ în tot ce fac din zori şi pînă noaptea, cînd ştie o lume întreagă că tărîmul lor e al celor care nu cuvîntă. Cu toata umilinţa, fie-mi îngăduit să rostesc cu glasul meu ceea ce ei ar vrea să spună şi nu sînt în stare.

Şi fiindcă văd că mi se dă voie să vorbesc în numele acestor făpturi nefericite, am să spun înainte de toate că această Curte nu are temei să-i judece pe împricinaţi şi că zapisul de chemare la judecată e fără noimă, căci asta ar însemna ca primitorii lui sa fie dăruiţi cu putinţa gîndirii şi a voliţiunii, fiind prin urmare nu

doar în stare să fâptuiască o fărădelege, ci şi să răspundă chemării în faţa Curţii spre a da socoteală de râul sâvîrşit. Ceea ce e peste poate, căci clienţii mei sînt animale care fac ce fac doar din instinct, lucru adeverit în cartea întîi din *Pandecte,* la alineatul *Si quadrupes,* unde stă scris negru pe alb: *Nec enim potest animal injuriam fecisse, quod sensu caret.*

Pe urmă, căci trebuie făcută adăugirea, voi spune că, şi daca ar avea această Curte temei de judecare a numitelor *bestioles,* n-ar fi înţelept şi nici cu dreptate să se aplece asupra acestui caz, căci e bine ştiut şi vechi de cînd lumea obiceiul de a nu-l judeca pe împricinat *in absentia.* S-a amintit că a fost trimis zapis de judecată spre solemna încunoştinţare a carilor de a se înfăţişa Curţii în chiar această zi şi că ei nu s-au supus chemării şi au lipsit cu neruşinare dintre noi, nemaiţinînd la dreptul ce-l aveau prin lege şi îngăduind în acest fel judecarea lor *in absentia.* împotriva acestei raţiuni aş aduce alte două. întîi, învoindu-ne că zapisul de înştiinţare a fost scris cum se cuvine, avem o cît de mică dovadă că a fost primit de către *bestioles?* Căci e ştiut ca un înscris nu trebuieşte doar întocmit, ci şi trimis, iar domnul *procureur pour les bestioles* nu ne-a arătat în ce fel au luat carii la cunoştinţă de el. Pe urmă, o pravilă încă şi mai veche spune că un învinuit poate să fie iertat fiindcă nu s-a înfăţişat la judecată dacă are cum să arate că drumul ar fi fost prea lung, anevoios ori plin de primejdii şi sosirea în faţa Curţii neocrotita.

Duca aţi pofti Domniile Voastre un guzgan la judecată, aţi crede oare că biata vietate va să purceadă de va prinde de veste că fi-va ■liU să se furişeze printr-un tîrg unde mişună miţele? Căci tot itliininteri se întîmplă şi aici: nu ajunge că depărtarea de la «Ncunzişul acestor *bestioles* pînă la cinstita Curte e de o leghe, mlaa mult peste cît pot să ducă, dar, de s-ar aşterne drumului, mereu le-ar pîndi prădalnicele jivine gata să le secâtuiascâ i/vorul umilei vieţi. Prin urmare, le stă în putinţă, fără a se pune prin asta de-a curmezişul pravilei şi cu sfiala cuvenită, să nu se invoiască a bate drum pînă în faţa Curţii.

Mai mult, zapisul de chemare e prost întocmit, căci se îndreaptă spre carii ce sălăşluiesc în sfînta zi de azi în Biserica Saint-Michel din satul Mamirolle. Oare vrea asta să însemne flecare *bestiole* ce şi-a aflat culcuş în Biserică? Ar fi de mirare, căci multe dintre

ele vieţuiesc în tihnă şi bună pace şi nici prin gtnd nu le trece să-i pună în primejdie pe *habitans.* Face oare trebuinţă să porunceşti unui sat întreg să se înfăţişeze la judecată fiindcă trăieşte o şleahtă de răufăcători în sînul lui? Proastă alcătuire are pravila de este cu adevărat aşa. Tot astfel, e iarăşi obicei de multă vreme să se făptuiască recunoaşterea pîrîţilor în faţa Curţii. Judecata ce sâvîrşim aici se apleacă asupra a două fărădelegi, roaderea unui picior de la jilţul episcopului şi roaderea acoperişului Bisericii, dar ajunge să cunoşti cît de puţin firea şi tabietul vietăţilor învinuite ca să înţelegi că acei cari ce s-au oploşit în picior nu au avut cum să pricinuiască nici un râu acoperişului şi că, tot aşa, carii pitulaţi în acoperiş nu au avut cum să ajungă la picior. Asta vrea să însemne că făptaşii sînt învinuiţi de nelegiuiri fără a se face despărţenie între ele şi fără a se şti cine ce a sâvîrşit anume, iar din această pricină zapisul de chemare la judecată nu-şi află rost.
Mai departe, cu îndreptăţire pentru ce s-a spus, voi arăta, cum am şi probăluit estimp, că să le judecăm pe *bestioles* în acest chip nu e potrivnic doar rînduielii oamenilor şi a Bisericii, ci însăşi rînduielii Domnului Dumnezeu. Căci de unde oare au venit măruntele făpturi spre care stă să se abată tăria acestei Curţi? Cine le-a plămădit? Nimeni altul decît Dumnezeu Atotputernicul, cel care a suflat viaţă peste toţi, mari şi mici deopotrivă.

Şi nu citim dară pe chiar cea dintîi filă din sfînta carte a Facerii că Dumnezeu a făcut fiarele pâmîntului după chipul si asemănarea Lui, după care s-a uitat şi a văzut că era bine? Mai departe, nu Dumnezeu a dăruit fiarelor şi tîrîtoarelor toate seminţele de pe faţa pâmîntului, toţi pomii de pe faţa pâmîntului şi toate roadele din fiece pom ca hrană pentru ele? Şi nu tot El le-a poruncit să poarte rod, să se înmulţească şi sâ împînzească pămîntul? Or, n-ar fi dat Zămislitorul poruncă fiarelor şi tîrîtoarelor să se înmulţească de n-ar fi ales, în neţărmurita Lui înţelepciune, să le facă mîncarea lesne de găsit şi sâ le arate anume că ale lor sînt seminţele şi roadele din pomi. Şi atunci, ce au făptuit aceste umile *bestioles* din chiar întîia zi a Facerii de nu o cuminte împlinire a ceea ce se cuvenea să facă, aşa cum fusese rînduit, fără ca Omul sâ aibă în vreun fel putinţa de a le îngrădi sau de a le pune stavilă? Că aceşti cari şi-au durat culcuş

în locurile tocmai pomenite poate sâ nu fie pe placul ori pe potriveala Omului, dar nu ajunge asta ca să cauţi pricină rânduielii firii, aşa cum fost-a ea lăsată de la începuturile Facerii, căci n-ar fi mai mult de o rea nesupunere în faţa Zămislitorului însuşi. Domnul a suflat viaţă peste cari şi le-a dăruit pomii de pe pâmînt ca să afle în ei hrana de trebuinţă. Ce mare primejdie ne-ar pîndi de am pofti sâ împiedicăm facerea vrerii Lui! Şi fie-mi îngăduit să spun de faţă cu cinstita Curte că nu închipuitele nelegiuiri ale umilelor vieţuitoare are dînsa de judecat, ci bine ar fi sâ aibă dreapta cumpănă de a cerceta fărădelegile şi rătăcirile de care omul însuşi se face vinovat. Căci tot ce făptuieşte Dumnezeu are un ţel, iar ţelul lui cînd le-a lăsat pe *bestioles* sâ-şi ducă zilele în Biserica Saint-Michel a fost osîndâ şi semn împotriva neştiutelor răutăţi ale firii omeneşti. Şi sînt cu atît mai aprige osînda şi semnul arătat cu cît Biserica, necum o altă casă, a fost supusă ascunsei lucrături a carilor. Sînt oare cei ce se înfăţişează Curţii ca jălbaşi atît de îndrituiţi sâ creadă că supunerea lor în faţa lui Dumnezeu e fără margini? Nu stă nici cea mai mică şovăială între duhul lor bun, umilinţă şi virtutea creştinească? Au chiar atît de bun temei să pirască aceste mărunte vietăţi în loc sâ-şi aducă lor înşile învinuire? Păziţi-vâ de cruntul păcat al deşertăciunii, asta le spun jălbaşilor. Uitaţi-vă la bîrna din ochiul vostru şi-abia pe urmă stăruiţi asupra paiului din ochiul altuia.

Iar ca să-nchei, fie-mi îngăduit sâ amintesc *cale procureur pomii* -s *fuibitans* a cerut Curţii sâ azvîrle asupra acestor *bestioles* amarul Mger al afuriseniei. Este de mare trebuinţă sâ arăt, plecîndu-mâ în faļa a ce s-a spus pînâ la mine, câ o asemenea osîndâ e laolaltă nr potrivită şi fără temei. Cînd ştim că excomunicarea înseamnă despărţirea păcătosului de îndumnezeite, oprirea lui de la a mînca plinea şi de a bea vinul care sînt trupul şi sîngele lui Hristos, izgonirea din sinul Sfintei Biserici cu lumina şi cu binecuvîntata ei i .iklură, ce rînduialâ e aceea care îngăduie excomunicarea unei filtre a cîmpului sau a unei tîrîtoare de pe pâmînt care nicicînd nu i a împărtăşit la Sfînta Biserică? Nu e osîndâ dreaptă să opreşti un învinuit de la ceva ce niciodată n-a avut Dacă aşa e pravila, atunci e prost întocmită. Mai mult, excomunicarea va sâ fie o spaimă Iară

ţărm, despărţirea veşnică a păcătosului de lumina şi de bunătatea Domnului Dumnezeu. Şi cum, rogu-vâ, se poate rosti o asemenea osîndâ împotriva unei biete *bestiole* care nici măcar nu are un suflet fără moarte? Cum e cu putinţă să încredinţezi pe cineva caznelor veşnice cînd nu se află viaţă veşnică într-insul? Acestor vietăţi nu li se cuvine izgonirea din Biserică atîta vreme cît nu li sînt supuse, căci, aşa cum a cuvîntat Apostolul Pavel, „se cade a-i judeca pe cei dinlăuntru, iară nu pe cei ce s-au ţinut afară".
Fac rugăminte de aceea să se oprească înfăţişarea şi procesul deopotrivă, sâ se judece, cu dreptate şi fără patimă, că pîrîţii nu se fac vinovaţi de nici o fărădelege şi sâ fie iertaţi de la alte aduceri viitoare în faţa Curţii.
Bartholome Chassen6e, jurist
Replique des habitans
Onoraţi gentilomi, îmi face cinste sâ mâ înfăţişez iarăşi solemnei Curţi de judecată şi sâ cer dreptate, la fel cum a cerut acea nefericită mamă ce s-a azvîrlit în faţa lui Solomon pentru a-şi lua pruncul înapoi. Mâ voi lupta cu/e *procureur pour*

les bestioles aşa cum s-au bătut Ulise şi Aiax, căci toate teme iurile ce din gura lui le-am auzit sînt otrăvite ca scornelile mirşavei Izabela.
Mai întîi, domnia sa ne spune că această Curte nu are putinţa şi temei să judece cumplitele nelegiuiri ce s-au săvîrşit lu Mamirolle, iar pentru asta socoteşte că nu sîntem mai de isprava în ochii lui Dumnezeu, nici mai sus şi nici mai jos, ca aceşti cari, necuvenindu-se astfel îndrituirea de a-i judeca aidoma Iui Jupiter, al cărui templu sfînt era durat pe stînca tarpeiană de unde erau prăvăliţi în prăpastie trădătorii şi mişeii. Şi cum Domnul Nostru a întors pe cămătari din templul de la Ierusalim, tot aşa întoarce-voi şi eu aceste vorbe ale cinstitului domn împotriva-i. Oare nu se află Omul deasupra celorlalte vieţuitoare? Nu e limpede din sfînta carte a Facerii că vietăţile plămădite înaintea Omului s-au ivit spre a-i fi acestuia de folos? Nu l-a făcut Domnul stăpîn pe Adam peste peştii din apă, peste zburătoarele din văzduh şi peste toate făpturile vii ce mişcă pe faţa pămîntului? N-a dat Adam nume vitelor, paserilor din ceruri şi fiecărei fiare? N-a fost stăpînirea Omului asupra vieţuitoarelor

rostită de Psalmist şi pomenită pe urmă de Apostolul Pavel? Atunci cum e cu putinţă ca, stăpîn fiind peste ele, să nu fie Omul îndrituit sâ le oslndească pentru fărădelegile ce vor fi făptuit? Mai mult, dreapta cădere a Omului de a rosti judecată asupra vieţuitoarelor, contra căreia se arată atît de îndârjit *le procutew pom les bestioles,* e hărăzită lui anume de însuşi bunul Dumnezeu, cum sta scris in cartea sfîntă a Exodului. Oare nu tot Domnul nostru i-a dăruit lui Moise cereasca pravilă a ochiului pentru ochi şi a dintelui pentru dinte? N-a glăsuit El că de va izbi un bou o femeie sau un bărbat, iar femeia sau bărbatul se vor săvîrşi dintre cei vii, atunci boul fi-va omorît cu pietre şi nimeni nu se va înfrupta din carnea lui? Nu lămureşte cartea Exodului această pravilă pinâ la capăt? Nu spune ea mai departe că de va fi ca un bou să facă rău unui alt bou, iar acesta din urmă se va prăpădi, atunci oamenii îl vor scoate la vînzare pe boul viu, vor face galbenii pe din doua şi tot pe din două vor împărţi şi boul mort? Nu aşa a fost voia Domnului şi nu a hărăzit el Omului căderea de a se rosti cu jude cată asupra vieţuitoarelor?

—---—■-----------—■*—--------—

Pe urmă ni s-a spus că se cade să-i iertăm pe cari de judecată i ui n-au fost în stare sâ se înfăţişeze Curţii. însăzapisul de i hemare a fost scris cum se cuvine şi fără rătăcire de la bucoavnă. Au fost poftiţi aidoma evreilor chemaţi la rîndu-le de Cezar Augustus. Şi, rogu-vâ să-mi spuneţi, au cîrtit evreii? Cine dintre cei de faţă le-a oprit pe *bestioles* sâ se aştearnă drumului ipre Curte? Poate că umilii mei jălbaşi ar fi poftit s-o facă şi poate că ar fi purces sâ azvîrle-n foc acel picior de jilţ din pricina căruia s-a prăbuşit Hugo, episcop de Besancon, în genunile nesimţirii după ce s-a izbit cu capul de pragul altarului, însă, aidoma unor adevăraţi creştini, şi-au dat singuri peste mină şi au «les in loc sâ se înfăţişeze Curţii spre dreaptă judecare. Şi-atunci, (e alt vrăjmaş ar fi uneltit sâ le ţină calea acestor *bestioles?* Dis-linsul *procureur* a pomenit de miţele ce înfulecă guzgani. Nici l>i in gînd nu mi-a trecut, cinstiţi gentilomi, că şugubeţele pisici Inceput-au să se înfrupte şi din carii ce se găteau de mers la (urte, însă fără doar şi poate că, de mâ-nşel,

mi se va arăta lumina. Nu, onorată Curte, dintr-o singură pricină n-au catadicsit învinuiţii sâ se înfăţişeze, iar ea oarbă şi sfruntată nesupunere se cheamă, tăcere înverşunată, o vină aprinsă aidoma tufei în flăcări ce s-a ivit în faţa lui Moise, o tufă ce a ars fără a se face nevăzută, cum şi păcatul lor în para focului străluce mai departe, cu fiecare ceas în care câpoşenia le dâ ghes sâ nu se-arate.

Mai departe, s-a glăsuit că Dumnezeu l-a plăsmuit pe car Întocmai cum l-a zămislit pe Om, că i-a dat drept merinde seminţele, roadele şi pomii şi că tot ce ar alege el sâ mânînce ar avea binecuvântarea Domnului. în asta stă virtutea celor spuse de *le procureur pom les bestioles* şi nimic nu e mai lesne ca a mâ rosti împotrivă. Cartea sfîntă a Facerii ne arată că, în neţărmurita Lui iubire şi mărinimie, Dumnezeu a dat vitelor de pe cîmpuri şi tiritoarelor toate seminţele, roadele şi pomii pentru hrană. El a lăsat arborii in seama acelor vietăţi ce se pricep doar sâ le roadă coaja şi n-a fost pricină de vrăjmăşie dacă asta l-a necăjit sau stînjenit pe Om. însă nu ştiu sâ le fi dăruit şi lemnele cioplite. Unde oare se îngăduie în sfînta carte a Facerii ca tîrîtoarele pămîntului sâ-şi afle sălaş în lemnul cioplit cu meşteşug? Cînd bunul Dumnezeu a lăsat o vietate să se oploşească în coaja de

stejar, a socotit El oare că acea făptură se poate cuibări şi în Casa Domnului? Unde în Sfînta Scriptură stă scris că Domnul îngăduie făpturilor acestea să-i năruie templele? Şi lasă El pe slu jitorii Lui să se ferească din cale în vreme ce templele îi sînl prefăcute în pulbere şi sfinţii episcopi azvîrliţi în nesimţire? Por cui ce se ospătează cu sfînta hostie e ridicat în furci, iar o *besti-ole* ce îşi găseşte culcuş în Casa Domnului săvîrşeşte o blestemăţie deopotrivă de mare.

Mai mult, şi aflaţi că mă străduiesc să ţin dreapta măsură, s-a spus că Domnul l-a plămădit pe car la fel cum suflat-a viaţa peste Om şi că pasămite tot ce va să fâptuiască acesta va fi cu binecuvîntarea Lui cerească, mîrşav de-ar fi şi potrivnic laolaltă. Dar oare, în înţelepciunea Lui fără pereche, zămislit-a Dumnezeu Atotputernicul pe gărgăriţe spre a prăpădi rodul ţarinei si pe cari spre a nărui lăcaşul Său? De veacuri bune îşi tot dau silinţa vestiţii învăţaţi ce fac cercetare asupra Sfintei Scripturi, aidoma ostaşilor lui Irod ce scotoceau cu înfrigurare

după pruncii fără de prihană, şi n-au aflat filă sau rînd în care să se aducă vorba despre car. Şi-atunci un singur lucru voi să întreb cinstita Curte şi socot că dintre toate e cel mai însemnat: s-a aflai vreodată carul în Arca lui Noe? Cum ar fi fost cu putinţă aşa ceva, cînd ştim că Arca fost-a durată din lemn? Cum ar fi îngăduit Domnul, în marea Lui înţelepciune, să se oploşească înlâuntru o vietate ale cărei lucrări de zi cu zi ar fi pricinuit scufundarea bărcii şi cumplita moarte a Omului şi a plămăditelor jivine? Cum s-ar fi putut petrece aşa ceva? înseamnă că acest car nici nu s-a aflat în Arcă, fiind în loc o făptură nefirească şi necurată, ce nu prinsese viaţă la vreme de urgie şi potop. De unde s-a întrupat, de vine din ceva răsărit peste noapte sau pus la cale de o mînă mişelească nu avem cum şti, însă veninoasa-i răutate se-arată limpede ca bobul de apă. Această vietate afurisită şi-a lăsat trupul în grija Satanei şi în ăst fel s-a depărtat de-a Domnului ocrotire şi de cerescul său adăpost. Şi ce dovadă mai mare pentru asta ca însăşi păcătoşenia sa sfruntată şi viclenia pustiitoare prin care l-a prăvălit pe Hugo, episcop de Besancon, în genunile nesimţirii? Nu a fost aici lucrul Satanei? Nu-i meşteşug drăcesc acela ce ani şi ani lucrează pe ascuns, spre a izbucni cînd

nu te-aştepţi în tot ce are mai hîd şi mai trufaş? Şi încă, *lepro-vureur pour les bestioles* glâsuieşte că acei cari primit-au binecuvîntarea Domnului pentru tot ce făptuiesc şi pentru roadele din care se ospătează. Asta vrea să însemne că tainica lor lucrare de roadere a piciorului de la jilţul sfinţiei sale episcopul iot cu voia Domnului s-a sâvîrşit. Mai mult, se spune mai departe că Domnul are putinţa să prăbuşească-n ţarină cu însăşi mîna lui pe un episcop al Sfintei Biserici tot aşa cum a prăbuşit pe Belşaţar, tot aşa cum a prăbuşit pe Amalek, tot aşa cum a prăbuşit pe Sihon amoritul. Nu-i asta oare o vorbă nemernică, pe care cinstita Curte se cade s-o cureţe din gîndul nostru la fel cum făcut-a curăţenie Hercule în grajdurile lui Augias?
Iar mai la urmă, se spune că onorata Curte nu are putinţă şi temei de a rosti porunca de excomunicare. Asta înseamnă însă să nu vrei a te supune stâpînirii juruite de Dumnezeu soaţei sale Biserica, pe care a uns-o crăiasă peste lume şi căreia i-a

aşternut la picioare tot ce se vede cu ochii, cum zice şi Psalmistul, oile şi boii, vitele cîmpului, zburătoarele văzduhului, peştii din apă şi făpturile ce străbat ascunsele drumuri ale mărilor. Avînd drept călăuză Sfîntul Duh, Biserica nu are cum greşi. Au nu aflăm din cărţile sfinte de şerpii şi tîrîtoarele veninoase din care otrava parcă luată a fost cu mîna? Nu stă scris în cartea Ecleziastului că „e lucru sigur că şarpele muşca-va fără să farmece"? înseamnă că se leagă lucrul ăsta de învăţătura lui Dumnezeu, care glâsuieşte că de veacuri Biserica găseşte cu cale prin marea şi dreapta ei putere să afurisească şi să alunge de la sînul ei acele făpturi mîrşave a căror viaţă însăşi e o rană pentru ochiul Domnului. N-au dus blestemele lui David de pe munţii din Gilboa la oprirea ploii şi a boabelor de rouă? N-a rînduit Iisus Hristos, fiul lui Dumnezeu, ca fiece pom ce nu dă rod să fie tăiat din rădăcină şi dat pradă focului? Şi dacă un lucru fără putinţa judecăţii e nimicit din pricină câ-i sterp, e cu atît mai mare îngăduinţa să-l blestemi, căci osînda mare o cuprinde pe cea măruntă: *cum si liceat quit est plus, debet licere quit est minus.* Nu s-a ales cu blestem şarpele din Grădina Edenului şi cu poruncă să se tîrascâ pe pîntece pînâ la sfîrşitul vieţii? Şi cînd au dat năvală tîrîtoarele din Aix ca să se pitească în băile calde şi să muşte de moarte pe

mulţi dintre săteni, n-a rostit sfântul episcop de Grenoble exco municarea şi n-a fost tot el cel ce i-a silit să plece? întocmai a făcut şi episcopul de Lausanne cînd a scăpat Lacul Leman de îmbulzeala ţiparilor. Tot el a prins a alunga din apa aceea groza vele lipitori ce se hrăneau cu peştii ce trebuiau ospăţ să fie pen tru oameni în zilele de post. Şi n-a afurisit Egbert, episcop de Trier, pe acele gureşe zburătoare ce stricau cu zvonul lor rugăciunile dreptcredincioşilor? N-a excomunicat Sfîntul Bemard tot din astă pricină roiurile de muşte care, a doua zi, erau fără suflare aidoma alaiului lui Senaherib? N-a purces grădinarul din St. Magnus, apostol de Algau, la izgonirea şi omorîrea guzga nilor, a şoarecilor şi a întunecaţilor cărăbuşi? Şi-atunci nu e drept şi rînduit ca onorata Curte să azvîrle tunetul excomunicării asupra âstor pîngâritori şi ucigaşi ai sfîntului lăcaş al lui Dumnezeu? *Le procwew pour les bestioles* spune că nu e cu putinţa a se excomunica un car, căci n-a fost dăruit cu suflet veşnic. Insa nu arătat-am oare mai întîi că numitul car nu e o

făptură cu temei curat şi n-a suit nicicînd în Arcă, iar mai apoi că făpturile pentru care fost-a chemat în faţa Curţii spun limpede că pe fiinţa lui s-a înstâpînit un duh mîrşav ce nu e altul decît Lucifer? Cu atît mai grabnică e trebuinţa unei porunci de excomunicare şi asta rog cinstita Curte să purceadă a face.

Replique des insectes

Onoraţi gentilomi, o sumedenie de vorbe am auzit aici, unele suflate din cale afară de adierea vîntului aidoma plevei vînturate, altele rămase ca sămînţa ce va să rodească. Mă rog Domniilor Voastre să se îndure a mă asculta doar cît fi-va trebuinţă spre a nimici spusele distinsului *procureur pour les habitans,* ce se vor nărui ca zidurile Ierihonului în faţa trîm-biţei adevărului.

întîi, *le procureur* pomeneşte de lunga vreme cît numitele *bestioles* şi-au durat culcuş într-un picior al jilţului sfinţiei sale şi de felul cum au lucrat pe ascuns, spre a socoti pe urmă că asta va să însemne că lucrul lor a fost de sorginte diavolească. Din

nutri pricină chemat-am în faţa Domniilor Voastre pe preabunul frate Frolibert, priceput în felul cum se mişcă tîrîtoarele pămîntu-lin şi meşter, cum au şi Domniile Voastre cunoştinţă, în facerea mierii la abaţia din St. Georges. Nu a cuvîntat preamilostivul frate că înţelepţii socotesc că viaţa acestor *bestioles* nu e mai lungă de trei ori patru veri? însă iarăşi ştim că lucrul carilor e cu putinţă să fi fost săvîrşit vreme de sumedenie de ani înainte de a pricinui lemnului să se năruie aşa cum s-a petrecut sub Hugo, episcop de Besancon, şi sâ-l prăvălească în genunile nesimţirii. Din asta se cade să tragem învăţătura că acei cari chemaţi în «flnta zi de azi la judecată sînt doar urmaşi ai multor rînduri ce au aflat sălaş în Biserica Saint-Michel. Iar de veţi vrea să i iceţi învinuire acelor *bestioles,* de bună seamă c-o veţi rosti Moar împotriva celui dintîi dintre aceste rînduri şi nu împotriva nevinovaţilor urmaşi ce doar s-au cuibărit şi-atîta tot. Din astă pi icină fac iarăşi rugăminte onoratei Curţi de a pune capăt aces-lei nevrednice înfăţişări. Mai mult, cinstitul *procureur* n-a dat la iveală nimic din care să se vadă cînd anume şi cu ce prilej i>;\iruns-au carii în lemnărie şi purces-au să o roadă. Domnia sa s a străduit să arate că Sfînta Scriptură nu lasă aceste *bestioles* sa se oploşească înlâuntrul lemnului. La asta

răspundem întîi şi-ntîi i a Scriptura nu le opreşte să facă aşa ceva, pe urmă că, de n-ar h poftit ca ele să roadă lemnul cioplit, bunul Dumnezeu nu le-ar li dăruit putinţa de a o face, iar la sfîrşit că, de nu se arată nimic prin care să se lămurească vina, şi cum pîrîtul e nevinovat pînâ ce aceasta i se probâluieşte, să se dea întîietate în folosul acestor *hestioles* pentru stăpînirea lemnului şi să se spună că îşi aflaseră deja sălaş în el cînd a fost tăiat de pădurarul ce apoi l-a scos la vînzare pentru meşterul ce avea pe urmă să cioplească jilţul. Iară nu e carul cel ce-a năpădit bunul durat de Om, ci Omul însuşi a nimicit cu samavolnicie adăpostul carului şi a luat în stâpînire lemnul spre a-l întrebuinţa după bunul lui plac. Şi acesta-i tot temei de-a opri înfăţişarea şi procesul.
Pe urmă, se arată că acel car nu şi-a găsit loc în Arca lui Noe ţi că Satana se înstăpînise pesemne peste el. La asta facem răspuns întîi că în Sfînta Scriptură nu stau scrise toate vietăţile plămădite de Dumnezeu şi apoi că se cade să socotim că fiece

făptură a urcat în Arcă şi că, de-ar fi fost vreuna lipsă, lucrul acesta s-ar fi spus anume. Mai mult, de auzim din gura domnului *procwew* că nu era nici zvon de car în Arcă, e limpede atunci câ nu-i fusese dată Omului rinduiala de stăpinire peste această vietate. Dumnezeu a pornit potop nimicitor spre a curăţa pămîntul, şi cînd apele au dat înapoi şi lumea s-a născut a doua oară, el l-a pus pe Om mai mare peste toţi. Stă însă scris undeva că era stăpîn şi peste vietăţile ce nu s-au aflat în Arcă?
La fel, e hîd şi-nveninat gîndul rostit împotrivâ-ne, ce se străduieşte a arăta că noi am fi spus că Hugo, episcop de Besanţon, s-a prăvălit in genunile nesimţirii de mina însăşi a lui Dumnezeu. Nu ne sade defel în fire să dăm glas unor spurcăciuni de soiul ăsta. Dar, rogu-vă, nu ştim oare că de atîtea ori nepătrunsele lucrări ale Domnului sînt ascunse de ochii muritorilor de rînd? Cînd a căzut episcopul de Grenoble din şa şi s-a dus dintre cei vii n-am învinuit nici bidiviul, nici carul şi nici pe Dumnezeu. Cînd episcopul de Constanţa s-a prăbuşit peste ghizd în apă, n-am stat să socotim că Dumnezeu i-a dat brînci în talazuri ori că lemnul bărcii fost-a ros de cari. Cînd stîlpul de la

schitul Saint Thăodoric s-a prăvălit pe piciorul episcopului de Lyon, de s-a văzut silit sfinţia sa să umble în toiag din ziua aceea, n-am căutat pricină nici lui Dumnezeu, nici stîlpului şi nici carilor. încurcate şi tainice sînt căile Domnului, însă nu tot El a pornit molime de-atîtea ori asupra celor nevrednici? Nu a stîrnit broaştele împotriva faraonului? Nu a trimis păduchi şi roiuri întregi de muşte în Ţara Egiptului? Nu a urgisit pe faraon cu grea solie de bube, tunete şi piatră, şi cu un nor nimicitor de greieri? Nu din vrerea Lui s-a abătut grindina pe capetele celor Cinci Regi? Şi nu l-a năpădit de bube pe chiar slujitorul Lui pe nume Iov? Cu acest temei l-am poftit în faţa Domniilor Voastre pe părintele Godric şi i-am făcut rugămintea să ne arate hîrţoagele unde stă însemnat felul cum şi-a dat zeciuiala fiece ţăran din Mamirolle. Şi nici nu gîndiţi ce sumedenie de lăcrămaţii mi-a fost dat să văd, ba despre cîinoşenia vremii de afară, ba despre cît de săracă a fost ţarina în rod, despre molimele ce s-au întins peste sat şi ostaşii ce au gonit pe-acolo şi au omorît pe cîţiva dintre bunii gospodari. Socot că nu e de mirare atunci că
zeciuiala n-a fost dată cum au tot spus cei ce ţin sub lacăt hîrţoagele şi ce-au sâvîrşit ei se cheamă mai întîi lehamite în itrînsul dărilor şi pe urmă nesupunere în faţa Domnului Dumnezeu şi a soaţei sale pe pămint, Biserica. Nu se cuvine atunci ca, aşa cum a abătut furia greierilor asupra faraonului şi a slobozit roiuri de muşte rele pe Ţara Egiptului, tot astfel să asmuţă carii asupra Bisericii spre a-i osîndi pe săteni şi spre a-i sătura de nesupunere? Şi cum s-ar fi putut petrece aşa ceva fără voia Domnului? Socotim cumva câ Dumnezeu cel Atotputernic este mit de slab şi temător câ nu e-n stare sâ-şi ocrotească templele In faţa acestor mărunte *bestioles?* Ar fi o necuviinţă să ne-n-doim câ Domnului i-ar sta în putere o astfel de isprava. Atunci ie cuvine să ne învoim câ năvala carilor a fost poruncită sau barem îngăduita din ceruri, câ Dumnezeu a trimis carii drept caznă pentru păcătoşii nesupuşi şi că păcătoşii aceştia s-ar cădea să se plece în faţa mîniei Sale, să se căiască pentru ce •u făptuit şi sâ-şi dea zeciuiala după cum li s-a rostit poruncă. Cuminte e să ne rugăm, să ţinem post şi să nădăjduim la pronia cerească, iară nu să afurisim şi să izgonim chiar pe solii vrerii Lui pe pâmînt.
La urmă, odată adeverit câ aceşti cari sînt făpturile lui

Dumnezeu şi câ binemerită ca atare hrană aidoma unei fiinţe omeneşti, odată desluşit câ dreapta judecată va să fie rostită cu milostivire, rugăm cinstita Curte sâ ceară acestor *habitans* din Mamirolle, ce tu tărăgănat cu asupra de măsură plata zeciuielii, sâ arate ei numitelor *bestioles* din ce păşune sâ îşi tragă hrana, fără a se teme că vor săvîrşi vreun rău pentru Biserica Saint-Michel, iar pe urmă toate aceste *bestioles* să primească poruncă de la Curte, cum ştiu că îi stă acesteia în putere, să se aştearnă drumului spre locul cuvenit. Căci nu altceva nădăjduiesc micuţele vietăţi decît să li se îngăduie să ducă trai blajin în beznă şi nimeni să nu le invinuiascâ fără drept temei. Onoraţi gentilomi, sfîrşesc prin a vă face rugăminte să opriţi procesul, sâ le găsiţi pe *bestioles* nevinovate fi sâ îngăduiţi sâ se ducă într-acolo unde li se va fi spus. Cu smerenie şi sfială mă încredinţez înţeleptei judecăţi a Curţii.
Bartholomă Chassenee, jurist

Conclusions du procureur episcopal

Cu grijă am ascultat pe distinsul avocat al apărării, ani socotit că spusele domniei sale au cintărit ca plumbul din ghiulea şi am priceput că trebuieşte cumpănit cu multă minte spre a se rosti o dreaptă judecată, căci tunetul excomunicării, de nu e ţintit cum se cuvine, prea lesne cale Întoarsă ştie-a face spre a izbi în cel ce l-a azvîrlit fără să vadă unde. La fel, vorbele cinstitului *procureur* au dat măsura luminii şi a învăţăturii şi ne-au făcut a ne simţi ca-n larg de mare, fără putinţă de-a atinge fundul.

Cit despre ce a glăsuit *le procureur pour les bestioles* despre sumedenia de cari oploşiţi în lemn şi despre neputinţa de-a desluşi cit e de mare vina acelora chemaţi la judecată, cîteva vorbe doar. întîi că stă scris în cartea Exodului din Sfînta Scriptură că Dumnezeu se va apleca asupra nemerniciilor lăsate de taţi urmaşilor de peste trei ori patru rinduri, iar asta înseamnă câ în pricina ce stăm să cîntărim Curtea are căderea să cheme Ia judecată mai multe rinduri de cari ce cu toţii s-au aflat în greşeală în faţa lui Dumnezeu, ceea ce va să fie o dreaptă şi răspicată împărţeală a dreptăţii. Mai departe, de ne-nvoim că aşa e cum ne spune *le procureur pour les habitans* şi peste *bestioles* s-a înstăpînit cu adevărat Satana, ce ar putea fi oare mai firesc -ori chiar mai necurat în pilda asta - decît că o asemenea înstăpînire îngăduie carilor să vieţuiască peste cît le e

firea, de unde socotim că ajunge un rînd de cari pentru paguba ce s-a săvîrşit asupra jilţului şi acoperişului deopotrivă. Ne-a pus pe gînduri spusa distinsului *procureur pour les habitans,* câ n-a fost cu putinţă să se afle cari în Arca ce-a cîrmuit-o Noe - căci nici un lup de mare cu un dram de minte n-ar îngădui alături pe solii năruirii - şi că se cade de aceea să nu-i numărăm printre cele dinţii vieţuitoare ieşite din plămada lui Dumnezeu. Iar locul lor în buna rînduialâ a necu vîntătoarelor - cuminţi şi curate, surpate de ispite mişeleşti sau întrupări ale Satanei - va să fie statornicit de vestiţii învăţaţi ai Bisericii, căci ei ştiu ca nimeni altul chipul dreptăţii şi cumpăna adevărului.

La urmă, nu vom afla puzderia de pricini pentru care Dumnezeu n-a oprit pe cari să facă stricăciuni în această Biserică

umilă. Se poate să fi fost întorşi din drum cu sfadă cerşetorii poposiţi în pragul uşii. E cu putinţă să nu fi dat cu toţii zeciuiala iunâ la cel din urmă om din sat. Sau să fi adiat prin sfîntul loc uşurătate ori necumpâtare, şi-atunci s-au slobozit gîngăniile spre ıı arăta unde a fost râul săvîrşit. Nu se cade să dăm nicicînd Hilarii milostenia şi pomana ce le rivneşte cel sărman, câci mmeni altul decît Eusebiu însuşi asemuit-a iadul cu un tărîm al gheţii, unde vaierele şi scrîşnelile din dinţi de gerul rău şi nu de foc sînt pricinuite, iar milosîrdia cu care ne aflăm datori e unul ihntre acele multe feluri în care ne încredinţăm cereştii mile. Si-atunci, rostind osînda excomunicării asupra acestor *bestioles* 1l-au lucrat cu atîta răutate spre a dârîma lăcaşul nostru sfînt, găsim că se cuvine a cere de la *habitans* întreg pomelnicul de rugăciuni şi căinţe ce se obişnuiesc în pilde ca aceasta.

Sentence dujuge d'eglise

în numele şi prin virtutea lui Dumnezeu cel Atotputernic, a Tatălui, a Fiului, a Sfîntului Duh şi a Măriei, binecuvîntata Maică a Domnului nostru Iisus Hristos, cu ştiinţa şi putinţa Sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel, laolaltă cu temeiul de a ne afla In cercetarea acestei pilde, odată întăriţi de căutarea Sfintei Cruci din ochi şi temători de Dumnezeu cum ne aflăm, rostim asupra numiţilor cari greul nume de scîrbavnicâ vermină şi le poruncim, sub osînda blestemului, afuriseniei şi excomunicării, ca nu mai departe de şapte zile să lase în urmă Biserica Saint-Michel, satul Mamirolle, dioceza Besancon, şi să purceadă neîntîrziat spre

acel loc de păşunat ce le-a fost găsit de *habitans,* unde sâ-şi afle sălaş pentru totdeauna şi fără a mai cuteza să năpădească Sfînta Biserică Saint-Michel. Spre a se legiui cum se cuvine rînduialâ si spre a şti câ blestemul şi excomunicarea se pot rosti oricînd, numiţii *habitans* din Mamirolle sînt puşi a lua seama la trebuinţa milosteniei, a-şi da zeciuiala după cum le cere Sfînta Biserică, a nu-şi îngădui uşurătăţi în Casa Domnului şi o dată pe an, la pomenirea hîdei zile cînd Hugo, episcop de Besancon, a fost prăvălit în genunile nesimţirii...

Aici manuscrisul adăpostit de Archives Municipales de Besancon se întrerupe, fără alte amănunte legate de penitenţele sau comemorările impuse de tribunal. Analizînd starea în care se găseşte pergamentul, se pare că, pe durata ultimelor patru secole şi jumătate, acesta a fost atacat -şi nu o dată - de un gen de termite care au devorat ultimele cuvinte rostite de le juge d'eglise.

4 *Supravieţuitoarea*

Cîndva demult, sub nori de plumb, La drum s-a aşternut Columb.

Şi după aceea? Nu-şi mai amintea. Cu toţi acei ani în urmă, opiii ascultători de zece ani, cu braţele încrucişate, îngînaserâ Intecelul aşa cum le ceruse învăţătoarea. Toţi, cu excepţia lui ric Dooley, care stătea în spatele ei şi-i ronţăia părul strîns în oadă de cal. O dată i se spusese să se ridice şi să recite urmâ-arele două versuri, dar nici nu se sculase bine de pe scaun că şi simţise capul tras pe spate şi întreaga clasă rîsese. Eric i se ăţase cu dinţii de pâr. Poate că de aceea nu mai fusese niciodată
stare sâ-şi aducă aminte cele două versuri.

Cu toate acestea, pe reni şi-i amintea destul de bine. Totul cepuse cu aceşti reni care de Crăciun zburau prin văzduh. Pe
mea aceea era o fetiţă care credea ce i se spunea, aşa că renii burau şi basta.

Probabil că prima dată îi văzuse pe o ilustrată de Crăciun, ase, opt sau zece la număr, înhămaţi doi cîte doi, unul lîngâ tul. îşi închipuise dintotdeauna că fiecare tandem era alcătuit in soţ şi soaţă, formînd o pereche fericită, aidoma animalelor
se suiseră în Arcă. Aşa era drept şi totodată aşa era firesc, nu?

umai că tatăl ei îi spusese ca, dacă te uitai la coarne, îţi dădeai eama că renii care trăgeau sania erau de fapt masculi cu toţii.

La început se simţise doar dezamăgită, însă după aceea apăruseră şi resentimentele. Moş Crăciun conducea o echipă exclusiv masculină. Tipic. Cu totul şi cu totul tipic, fir-ar să fie, îşi zisese ea înciudată.
Totuşi zburau, asta conta. Nu putea crede că Moş Crăciun se furişa pe hornuri şi lăsa daruri la capul patului, însă accepta că renii zburau. Oamenii încercaseră s-o convingă de contrariu, spunîndu-i că, dacă era în stare să creadă aşa ceva, ar fi putut crede orice. Oricum, între timp împlinise paisprezece ani, era tunsă scurt, căpoasă şi avea un răspuns la orice. Ba nu, obişnuia să spună, era suficient să crezi că renii zburau şi-ţi dădeai seama că era posibil orice. Absolut orice.
în aceeaşi perioadă se dusese la Grădina Zoologică. Ceea ce o fascina la aceste animale erau coarnele. Toate păreau ca de mătase, de parcă ar fi fost acoperite cu un material fin dintr-un magazin de lux. Semănau cu ramurile dintr-o pădure unde nu mai pusese nimeni piciorul de secole; nişte ramuri moi, lucioase, plăcute la pipăit. îşi închipuise o pădurice pe un povîrniş, cu o lumină blîndă şi cîteva nuci căzute, trosnin-du-i sub picior. Cum să nu, şi o căsuţă din turtă dulce unde se termina cărăruia, îi răspunsese Sandra, prietena ei cea mai bună, după ce îi împărtăşise viziunea. Ba nu, îşi zisese ea, cornițele se preschimbă în ramuri, iar ramurile la loc în cornițe. Toate se leagă între ele şi renii pot *cu adevărat* să zboare.
O dată îi văzuse bătîndu-se, la televizor. Se încordau şi fomăiau, puneau capul în pămînt, porneau ca din puşcă şi-şi încleştau coarnele. Se luptau cu atîta înverşunare, încît îşi jupuiau pielea de pe coarne. Ea credea că dedesubt se afla doar un os şi că acele coarne aveau să arate ca nişte crengi iernatice de pe care coaja fusese smulsă de animalele flămînde. Dar nu era aşa. Nici pomeneală. Coarnele sîngerau. Pielea era ruptă, iar dedesubt găseai nu doar os, ci şi sînge. Coamele erau cînd albe, cînd stacojii, ieşind în evidenţă pe fundalul în tonuri verzi şi cafenii ale peisajului, ca o tavă cu oase dintr-o măcelărie. E oribil, îşi zise ea, dar oricum trebuie să privim lucrurile în faţă.

Toate se leagă *într-adevăr* între ele, chiar şi părţile care nu ne plac, sau în special ele.
* * *
Se uită la televizor multă vreme după accident. Ceilalţi îi spuseră că nu fusese nici pe departe un accident grav, nu semănase cu explozia unei bombe. Oricum, avusese loc undeva departe, în Rusia, cei de acolo nu dispuneau de centralele electrice modeme pe care le aveam noi şi, chiar dacă ar fi dispus, normele lor de securitate erau evident inferioare, aşa că nu avusese ce să se întîmple şi era lipsit de noimă să ne facem griji, nu? Oamenii ziceau că nu era exclus ca asta să le fie învăţătură de minte ruşilor. Poate că aveau să se gîndească mai bine înainte să apese pe butonul cu bucluc.
într-un mod bizar, oamenilor li se părea palpitant un asemenea lucru. Era ceva mai important decît ultimele cifre despre rata şomajului sau decît preţul unui timbru. în plus, majoritatea acestor lucruri neplăcute li se întîmplau altor popoare. Apăruse un nor toxic şi toată lumea îi urmărea traiectoria, de parcă s-ar fi uitat la deplasarea unui cîmp depresionar interesant pe o hartă meteo.
Pentru o perioadă de timp lumea nu mai cumpărase lapte şi îl întrebase mereu pe măcelar de unde provenea carnea. Pe urmă însă încetase să-şi facă griji şi dăduse uitării toată povestea.
La început se propusese îngroparea renilor la doi metri sub pămînt. Ştirea nu produsese mare senzaţie, ocupînd doar cîteva rînduri în paginile ziarelor. Norul survolase zona în care păşteau renii, substanţele toxice ajunseseră la sol prin intermediul ploii, lichenii deveniseră radioactivi, renii îi mîncaserâ şi se contaminaseră la iîndul lor de radioactivitate. Ce vă spuneam, îşi zise ea, toate se leagă între ele.
Oamenii nu pricepeau de ce era atît de amantă, îi spuneau că nu avea rost să fie sentimentală şi, în fond, nu fusese obligată să se hrănească doar cu came de ren. Iar dacă tot avea resurse de compasiune, oare nu era mai bine să le pună în slujba salvării fiinţelor omeneşti? încercă să le explice, dar nu excela la capitolul

explicaţii, aşa că lumea n-o înţelesese. Cei care credeau că pri-

cepuserâ spuseră ceva de genul, Da, ne-am dat seama, e vorba de copilărie şi de toate ideile alea naive şi romantice pe care le aveai cînd erai mică, dar nu poţi să trăieşti toată viaţa cu idei naive şi romantice, pînâ la urmă trebuie să te maturizezi, trebuie să fii realist, te rog, nu plînge, ba nu, ia stai, poate că-i o idee bună, ştii ce, trage un plîns pe cinste, probabil că o să-ţi prindă bine. Ba nu, nu-i asta, îi contrazise ea, nu-i deloc asta. După aceea caricaturiştii începură să facă tot felul de glume, zicînd că renii erau atît de încărcaţi cu substanţe radioactive, încît Moş Crăciun nu mai avea nevoie de lumini la sanie, iar Rudolf cel Roşu avea nasul foarte lucios fiindcă venea de la Cemobîl. însă nici una dintre aceste glume n-o făcu să rîdă.
Uitaţi ce e, le spunea ea oamenilor. Nivelul de radioactivitate se măsoară printr-o unitate numită becherel. Cînd a avut loc accidentul, guvernul norvegian a trebuit să decidă care era cantitatea de radiaţii admisă în came, iar cifra la care a ajuns a fost de şase sute de bechereli. însă oamenilor nu le-a plăcut ideea că mîncau came otrăvită, afacerile măcelarilor norvegieni au început să meargă prost, iar carnea pe care n-o mai cumpăra nimeni era cea de ren, lucru deloc de mirare. Şi-atunci iată ce-a făcut guvernul. A declarat că, fiind limpede că oamenii nu vor mai consuma came de ren foarte des fiindcă erau extrem de speriaţi, nu mai conta dacă mîncau mai rar came mai contaminata sau mai des came mai puţin contaminată. Prin urmare, cei din guvern au ridicat nivelul de radioactivitate admis la şase mii de bechereli. Uite-aşa! Azi dacă mănînci came cu conţinut de şase sute de bechereli e de rău, mîine dacă aceeaşi came are de zece ori mai mulţi bechereli nu păţeşti nimic. Asta era valabil doar pentru reni, fireşte. în acelaşi timp, oficial era în continuare periculos dacă mîncai un cotlet de porc sau o friptură de miel în care se găseau şase sute unu bechereli.
Pe unul dintre programele TV apăruseră doi fermieri laponi care aduseseră la control corpul neînsufleţit al unui ren. Episo dul avea loc după ce limita acceptată fusese mărită de zece ori. Oficialul din ministerul respectiv, de la agricultură sau de unde o fi fost, tăiase în bucăţi organele interne ale renului şi efectuase

testele cuvenite. Rezultatul fusese prezenţa unui număr de patruzeci şi două de mii de bechereli. Patruzeci şi două *de mii.*

Planul iniţial prevăzuse îngroparea lor la doi metri sub pămînt. Totuşi, se dovedi că oamenilor le veneau idei inteligente abia după ce treceau printr-un dezastru în adevăratul sens al cuvîntului. *îngropare?* Nu, asta ar fi dat impresia că existase o problemă, că lucrurile luaseră o turnură proastă. Era imposibil să nu existe o modalitate mai utilă de a scăpa de reni. N-aveai cum să-i hrăneşti pe oameni cu carnea lor, dar dacă le-o dădeai altor animale? Ideea nu era rea, dar care animale? Bineînţeles, ieşeau din calcule cele care pînâ la urmă ajungeau să fie consumate de oameni, fiindcă nu trebuia să uităm care era prioritatea numărul unu. Se decise, aşadar, experimentarea acestei metode pe nurci. Ce idee isteaţă. Nurcile nu erau cele mai drăgălaşe vietăţi de pe pămînt şi în orice caz oamenii care-şi permiteau să poarte haine de nurcă probabil că n-ar fi fost deranjaţi şi de niţică radioactivitate. Ceva de genul stropului de parfum pe gît sau după urechi. Şic al naibii, dacă te gîndeai bine.
în acest punct al discuţiei, cei mai mulţi nu mai erau atenţi la ce le spunea ea, însă acest lucru n-o descuraja şi n-o făcea să ie oprească. Ascultaţi, le zicea, în loc să îngroape renii, ştiţi ce fac acuma? Le trag cîte o dungă albastră pe carcase şi le dau de mlncare nurcilor. Eu, una, cred că ar fi trebuit să-i îngroape, îngroparea îţi conferă un sentiment adecvat al ruşinii. Ia uitaţi-vâ ce-am făcut cu renii, ar spune groparii în timp ce şi-ar vedea de săpat. Sau cel puţin ar putea s-o spună. Ar putea să se gîndească la asta. De ce pedepsim întotdeauna animalele? Ne prefacem că le iubim, le ţinem cu noi în casă şi ne dau lacrimile cînd vedem că au aceleaşi reacţii ca noi, dar le pedepsim din cele mai vechi timpuri, nu? Le ucidem, le chinuim şi ne transferăm propria vinovăţie asupra lor.
* * *
După accident renunţă la came. De cîte ori găsea cîte o felie de came de vită în farfurie sau i se aducea o tocană, se gîndea la

reni. Bietele animale, cu coarnele dezgolite, jupuite, şi sîngele curgîndu-le din cauza încleştărilor. Iar pe urmă rîndurile de cai case însemnate cu o dungă albastră de sus pînă jos pe spate, agăţate de o serie de cîrlige lucitoare.
Din cauza aceea ajunsese să se mute acolo. Adică în sud.

Oamenii îi reproşaseră că era proastă, dădea bir cu fugiţii şi nu era realistă; dacă lucrurile acelea o marcaseră atît de profund, ai fi trebuit să râmînă şi să lupte împotriva lor. însă o deprimaseră peste măsură. Oamenii nu aveau răbdare sâ-i asculte toate argumentele, în plus, erai dator să te duci unde credeai că renii erau în stare să zboare, *asta* însemna să fii realist. Iar în nord nici nu mai putea fi vorba de zbor.

* * *

Mă întreb ce s-o fi întîmplat cu Greg şi dacă e în siguranţă. Mă întreb totodată ce crede despre mine, acum că şi-a dat seama că aveam dreptate. Sper că nu mă urăşte din cauza asta. Se întîmplă foarte des ca bărbaţii să te deteste fiindcă ai dreptate. Sau poate că o să se comporte ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic; în felul ăsta ar putea fi sigur că a avut *el* dreptate. Da, nu era ce credeai, ci doar o cometă care se stingea undeva pe cer, o furtună de vară sau o farsă a celor de la televiziune. Proasto.

Greg era un tip ca atîţia alţii. De fapt, nici nu doream ceva special cînd l-am întîlnit. Se ducea la serviciu, se întorcea acasă, stătea cu mine, bea bere, ieşea cu amicii şi bea din nou bere, iar în zilele de leafă mă scotea şi pe mine în oraş. Ne înţelegeam destul de bine. Sigur că ne mai luam în beţe din cauza lui Paul. Greg spunea că trebuia să umblu unde era cazul, ca să nu mai fie atît de agresiv şi să nu mai zgîrie mobila. I-am spus de nu ştiu cîte ori că nu aveau nici o legătură una cu alta, că toţi motanii zgîriau mobilierul şi că n-ar fi fost rău să-i batem undeva în cuie un lemn pe care să-şi ascutâ ghearele. Greg m-a întrebat de unde ştiam că asta nu avea să-l încurajeze şi să-l facă să zgîrie totul şi mai abitir? I-am spus să nu fie tîmpit. Mi-a replicat că se demonstrase ştiinţific că motanii castraţi erau mai puţin agresivi. Am întors-o, întrebîndu-l dacă nu era mai normal să fie invers şi dacă nu era de aşteptat ca mutilarea sâ-i facă mai furioşi şi mai

violenţi. Greg a pus mina pe o ditamai perechea de foarfece şi a zis, păi, de ce nu ne convingem singuri, fir-ar dracu-al dracului? Iar atunci am început să ţip.

Nu l-aş fi lăsat să se atingă de Paul, chiar dacă mi-ar fi făcut mobila ferfeniţă. Mai tîrziu mi-am amintit ceva. Renii sînt castraţi, dacă nu ştiaţi. E o chestie pe care au obiceiul s-o facă

laponii. Pun mîna pe cîte-un mascul puternic, îl castrează şi-l fac să fie blînd ca un mieluşel. Pe urmă îi atîmâ un clopot la gît şi îl preschimbă într-un fel de şef de turmă care îi face pe ceilalţi reni să se ţină după el şi să se ducă acolo unde vor cei care au grijă de ei. Una peste alta, probabil că ideea dă rezultate, dar tot nu mi ie pare corectă. Motanul n-are nici o vină câ-i motan. Lui Greg nu i-am spus nimic despre renul cu clopoţel la gît, fireşte. Uneori cînd îmi mai trăgea cîte-o scatoalcă, mă gîndeam, poate că n-ar fi rău să umblăm şi la tine cu foarfecele, doar aşa să ajungi mai puţin agresiv. însă nu i-am spus-o niciodată cu voce tare. N-ar fi folosit la nimic.

Ne certam destul de des din cauza animalelor. Greg credea că eram prea bună la suflet. O dată l-am anunţat că toate balenele capturate erau transformate în săpun. A rîs şi a zis că nici nu li se putea găsi un rost mai bun. Am izbucnit în plîns, cred că nu doar din cauza a ceea ce spusese, cît mai ales a modului cum o făcuse.

Cu privire la Marea Problemă nu ne-am certat. S-a mulţumit să spună că politica era o treabă pentru bărbaţi şi că vorbea gura fără mine. Cam la asta s-au redus discuţiile noastre despre dispariţia planetei. Dacă apucam să spun că mă temeam de ceea ce ar fi putut face America în cazul în care ruşii n-ar fi dat înapoi (sau invers), sau dacă pomeneam de Orientul Mijlociu ori de altceva de genul ăsta, mă întreba dacă nu cumva îndrugam bazaconiile alea din cauza tensiunii premenstruale. Nu-i deloc frumos să vorbeşti în felul ăsta cu cineva, nu credeţi? N-avea chef să se contrazică şi nici măcar să stea de vorbă. Cînd va n-am avut ce face şi am spus că s-ar putea să fie într-adevăr efectele tensiunii premenstruale şi mi-a zis că îi luasem vorba din gură. Pe urmă am încercat sâ-l conving că era posibil ca femeile să fie conectate mai bine la mersul lucrurilor pe glob. M-a întrebat cum adică şi i-am spus, păi, toate se leagă între ele, femeile sînt legate mai strîns de toate ciclurile naturii, ale naşterii şi renaşterii

de pe planetă, spre deosebire de bărbaţi, care, dacă te gîndeşti bine, sînt doar nişte impregnatori şi atîta tot, aşa că, dacă femeile sînt mai bine racordate la evenimentele de pe planetă, atunci poate că, în cazul în care s-ar întîmpla ceva teribil în nord, ceva care să ameninţe însăşi existenţa pâmîntului, femeile

ar reuşi să simtă aceste lucruri foarte acut, la fel cum există oameni care ştiu că urmează un cutremur, şi poate că tocmai asta declanşează tensiunea premenstruală. M-a făcut proastă, mi-a explicat că tocmai de aceea politica era o treabă doar pentru bărbaţi şi şi-a mai scos o bere din frigider. După cîteva zile m-a întrebat ce se mai auzea cu sfîrşitul lumii. L-am fixat cu privirea şi mi-a zis, din cîte-mi aduc aminte, toată povestea asta cu tensiunea premenstruală a fost din cauză că erai pe stop. I-am spus, mă necăjeşti atît de tare, încît aproape că-mi doresc să vină sfîrşitul lumii doar ca să vezi că n-ai avut dreptate. Mi-a zis că-i pare râu, dar la ce te puteai aştepta de la el, era doar un impregnator, aşa cum îi spusesem deja, iar după mintea lui ceilalţi impregnatori din nord aveau s-o scoată la capăt pînă la urmă.
5-o *scoată la capăt?* Asta te aştepţi să-ţi spună instalatorul sau cel care vine să-ţi repare acoperişul şi să-ţi mai bată nişte cuie. „O scoatem noi la capăt", îţi declară cu un zîmbet şi-ţi fac cu ochiul. Ei bine, de data asta n-au mai scos-o, nu? E clar că nu, fir-ar să fie! Iar în ultimele zile ale crizei Greg nici n-a mai venit acasă în fiecare seară. Pînă şi el se prinsese şi hotărîse să se distreze niţel pînă nu era prea tîrziu. într-un fel, n-am putut sâ-l condamn pentru nimic, cu excepţia faptului că nu a fost în stare să recunoască. Mi-a zis că întîrzia în oraş fiindcă nu mai suporta să vină acasă şi sâ-l bat eu la cap. I-am răspuns că înţelegeam şi că nu era nici o problemă, dar după ce i-am explicat s-a făcut şi mai ţîfnos. Mi-a spus că voia s-o mai ia puţin pe arătură nu din cauza situaţiei de pe glob, ci din cauza mea şi a felului meu de a-l pisa. Asta înseamnă să nu vezi cum se leagă lucrurile, nu? Cînd indivizii în costume închise şi cravate sobre din nord încep sâ-şi ia diverse măsuri strategice de precauţie, oamenii ca Greg, care stau aici în sud în tricouri şi pantaloni scurţi, încep să întîrzie noaptea prin baruri şi să agate pipiţe. Dar ar fi normal să înţeleagă, nu? Sau măcar să recunoască dacă nu înţeleg.
In concluzie, cînd mi-am dat seama ce se întîmplase, n-am mai aşteptat să se întoarcă Greg. Stătea bine mersi într-un bar,

cu încă o bere în faţă, convins că tipii ăia din nord aveau s-o scoată la capăt cumva şi că între timp cel mai bun lucru era să invite o fâtucâ să i se aşeze pe genunchi. Aşa că l-am luat pe

Paul, l-am aşezat într-un coş şi m-am suit cu el în autobuz, avînd în bagaj cîte cutii de conserve puteam să duc şi cîteva sticle cu apă. N-am lăsat nici un bilet fiindcă nu aveam ce să spun. M-am dat jos la capul de linie de la Harry Chan Avenue şi am început să merg spre Esplanade. Şi pe urmă ghiciţi ce-am văzut stînd frumuşel la soare pe capota unei maşini? O pisică somnoroasă, prietenoasă şi vărgată. Am mîngîiat-o, s-a pus pe tors, am reuşit s-o iau şi pe ea în braţe, unul sau doi trecători s-au oprit să se uite, dar pînă să aibă timp să spună ceva dădusem deja colţul şi ajunsesem pe Herbert Street.
Mai mult ca sigur că Greg se va fi supărat pentru figura cu barca. Totuşi, nu dăduse bani decît pentru un sfert din cît costa, iar dacă cei patru proprietari îşi puseseră în gînd sâ-şi petreacă ultimele zile în baruri şi agâţînd fete din cauza acelor indivizi cu costume închise la culoare la care, după părerea mea, ar fi trebuit să umble cineva cu foarfecele cu mult în urmă, atunci n-avea sâ-i deranjeze absenţa bărcii, corect? Am urcat vietăţile la bord şi, după ce am început să ne îndepărtăm de mal, am văzut că mîţa tigrată pe care o aşezasem undeva la întîmplare se instalase pe coşul lui Paul şi mă fixa cu privirea. „Tu o să fii Linda", i-am spus.
* *
Părăsi lumea din spatele unui loc căruia i se zicea Doctor's Gully. La capătul aşa-numitei Esplanade de la Darwin, în dosul modernului sediu al YMCA, există un drum care şerpuieşte pînă ajunge la un debarcader dezafectat. Locul acela încăpător este aproape gol în cea mai mare parte a anului, cu excepţia perioadei cînd vin turiştii să vadă cum sînt hrăniţi peştii. în prezent, la Doctor's Gully nu se mai întîmpla nimic altceva. în fiecare zi, in momentul fluxului, mii şi mii de peşti îşi fac apariţia lîngâ mal ca să li se dea de mîncare.
Se gîndi cît de încrezători erau peştii aceia. Pesemne câ îşi ziceau că fiinţele acelea pe două picioare le dădeau să mănînce fiindcă erau bune la suflet. Poate câ asta fusese la început, însă

acum taxa de intrare era de doi dolari şi jumătate pentru adulţi şi un dolar şi jumătate pentru copii. Se întrebă de ce nu i se păruse ceva ciudat nici unuia dintre turiştii care stăteau în marile hoteluri de pe Esplanade. Numai că la ora aceea nimeni

nu se mai gîndea la lumea largă. Trăim într-o lume în care copiii sînt făcuţi să dea bani ca să vadă cum sînt hrăniţi peştii. în ziua de azi, pînâ şi peştii au ajuns să fie exploataţi, îşi zise ea. Exploataţi şi pe urmă otrăviţi. Apa asta în care îşi duc zilele e din ce în ce mai plină de otravă. Pînâ la urmă or să moară şi peştii.

Doctor's Gully era părăsit. Nu prea mai pleca nimeni în larg de acolo. Se mutaseră cu toţii în port cu mult timp în urmă. Rămăseseră doar vreo douâ-trei bărci suite pe stînci şi avînd aerul că fusese abandonate. Una dintre ele, vopsită în nuanţe de roz şi gri şi rămasă aproape în întregime fără catarg, avea scris cu litere mari pe ea NU ESTE DE VÎNZARE. Lucrul ăsta o făcea să rîdâ de fiecare dată. Greg şi amicii lui îşi ţineau mica ambarcaţiune în spatele celorlalte, la o oarecare distanţă de locul unde li se dădea de mîncare peştilor. Stîncile de aici erau pline de bucăţi de fier care nu mai foloseau la nimic - motoare, boilere, valve, ţevi şi altele, toate avînd deja o culoare cafeniu-por-tocalie din cauza ruginii ce pusese stâpînire pe ele. în timp ce mergea printre ele, stîmi cîteva roiuri de fluturi de aceeaşi culoare cu deşeurile metalice, care începuseră să trăiască acolo, printre piesele ruginite, folosindu-le pe post de camuflaj. Uite cum ne-am bătut joc şi de fluturi, îşi zise ea. Uite în ce condiţii au ajuns să trăiască. îşi fixă privirea asupra mării, dincolo de pilcurile de manglieri care creşteau în apropierea ţărmului, spre un şir de tancuri petroliere dincolo de care, chiar sub linia orizontului, se desluşeau cîteva insule ca nişte excrescenţe pe întinderea apei. Acela fu locul de unde plecă, lăsînd în urmă întreaga lume.

Merse pe lîngă Insula Melville, prin Strîmtoarea Dundas şi apoi în Marea Arafura, după care lăsă vîntul s-o ducă încotro va fi dorit. Se părea că se îndrepta mai mult spre est, însă nu acordă prea multă atenţie acestui lucru. Trebuia să ai grijă unde mergeai dacă doreai să te întorci de unde plecaseşi, numai că ştia că aşa ceva ar fi fost cu neputinţă.

Nu se aşteptase să vadă cîţiva nori de forma unei ciuperci undeva departe. îşi dădea seama că lucrurile nu aveau să arate ca în filme. Uneori lumina îşi schimba uşor direcţia, alteori se

auzea cîte un zgomot surd şi îndepărtat. Era posibil ca aceste lucruri să nu însemne nimic, dar undeva se întîmplase ceva, iar

vînturile ce dădeau ocol planetei aveau grijă de ceea ce rămăsese de făcut. în timpul nopţii slăbi pînzele şi coborî în cabină, lăsînd puntea în întregime la dispoziţia lui Paul şi a Lindei. La început Paul avusese de gînd să se bată cu noua venită - vechea şmecherie cu lupta pentru teritoriu. însă după vreo două zile cele două pisici se obişnuirâ una cu alta.

* * *

Crezu că stătuse prea mult la soare. Se aflase pe punte toată ziua, avînd drept mijloc de protecţie doar una dintre vechile şepci de base-ball ale lui Greg, care dispunea de o întreagă colecţie de şepci urîte, pe care erau scrise tot felul de sloganuri tîmpite. Cea pe care o avea pe cap era roşie cu litere albe, iar sloganul probabil că era o reclamă la cine ştie ce restaurant: DACĂ LA BJ N-AI MÎNCAT, EŞTI PUR ŞI SIMPLU UN CĂCAT. Unul dintre amicii de pahar ai lui Greg i-o făcuse cadou de ziua de naştere, iar Greg nu înceta să se amuze copios. Avea obiceiul să stea în barcă, să ţină o cutie de bere în mînâ şi să chicotească de unul singur, cu şapca pe cap. Pe urmă rîdea din ce în ce mai tare, pînâ cînd toată lumea se uita la el, moment în care anunţa solemn: „Dacă la BJ n-ai mîncat, eşti pur şi simplu un căcat". Chestia asta îl dădea pe spate de rîs de fiecare dată. Ea, una, nu putea să sufere şapca, însă trebuia s-o poarte. Uitase crema de zinc şi toate celelalte loţiuni contra arsurilor.

Ştia foarte bine ce trebuia să facă. Ştia, de asemenea, că această mică tentativă, aşa cum o numea Greg, probabil că nu avea să se soldeze cu nimic. Ori de cîte ori avea un plan - îndeosebi cînd era vorba de ceva care nu-l implica şi pe el -Greg alegea această formulă, „mica ei tentativa". Era convinsă că nu va ajunge pe o insulă neatinsă, unde nu trebuia decît să arunci o sâmînţâ pe pămînt şi imediat după aceea puteai să culegi roadele. Nu se aştepta nici la un recif de corali, la o fîşie de nisip desprinsă din broşurile ce făceau reclamă la vacanţele ideale sau la un palmier unduindu-se în adierea brizei. Nu-şi închipuia că după două sâptămîni un bărbat arătos avea să coboare

dintr-o bărcuţâ Însoţit de doi cîini şi avea să rămînâ pe insulă, urmat de o fată cu două găini, un băiat cu doi porci şi aşa mai departe. Speranţele ei erau moderate. însă era conştientă că trebuia să încerce, indiferent de rezultate. Era de datoria ei. Iar

de la o asemenea datorie nu aveai voie să abdici.
* * *
Nu mai ştiu precis ce-a fost azi-noapte. Tocmai mă trezeam dintr-un vis, sau poate că visam in continuare, dar am auzit pisicile, jur că le-am auzit. Mai bine zis, zgomotele pe care le face o pisică in călduri cind işi cheamă ipotetica pereche. Ce-i drept, Linda nici nu trebuia să se ostenească prea tare. Cind m-am trezit, singurul sunet care se putea desluşi era cel al valurilor lovin-du-se de coca ambarcaţiunii. Am urcat scara şi am dat uşile in lături. în lumina lunii le-am văzut pe amindouă stind frumuşel una lingă alta şi uitindu-se la mine. Ca nişte copii care aproape că fuseseră surprinşi giugiulindu-se de către mama fetei. O pisică in călduri seamănă cu un bebeluş care plinge, nu vi se pare? Pină şi chestia asta ar trebui să ne spună ceva.
Nu ţin socoteala zilelor. N-ar avea nici un rost, nu? N-o să mai măsurăm lucrurile in zile de-acum încolo. Zile, week-end-uri şi vacanţe - astea sint unităţile de măsură ale indivizilor in costume gri sau închise. Va trebui să ne întoarcem la un ciclu mai vechi, ca de pildă cel al răsăritului şi apusului, iar aici or să mai intre luna, anotimpurile şi vremea - vremea nouă şi cumplită in care vom fi nevoiţi să trăim. Oare triburile din junglă cum măsoară zilele? Nu e prea tîrziu să ne-apucăm să învăţăm de la ele. Oamenii de genul lor deţin cheia comuniunii cu natura. Sint oameni care pentru nimic în lume nu şi-ar castra pisicile. Ar putea să le idolatrizeze, poate chiar să le înfulece, dar în nici un caz n-ar umbla la ele cu foarfecele.
Mănînc doar atîta cit să nu mi se facă rău. N-o să mă apuc să calculez cit timp o să petrec pe mare şi pe urmă să împart proviziile în patruzeci şi opt de porţii sau altceva de soiul ăsta. Asta e o gîndire de tip vechi, adică exact tipul care ne-a adus în situaţia asta. Pescuiesc, fireşte. Sînt convinsă că e ceva sigur. Dar, ori de cite ori prind ceva, nu pot să mă abţin şi-l dau lui

Paul şi Lindei. Mănînc în continuare din conserve, în vreme ce pisicile se fac dolofane şi rotunde.
* * *
Trebuie să fiu mai atentă. Probabil că am leşinat din cauză că am stat atîta timp in bătaia soarelui. Cind mi-am venit în fire,

eram întinsă pe spate şi pisicile mă lingeau pe faţă. Parcă îmi luase pielea foc şi am avut şi febră pe deasupra. Poate că am exagerat cu conservele. Ar fi bine ca data viitoare cînd mai prind peşte să-l mănînc eu însămi, chiar dacă asta o să mă facă antipatică.
Mă întreb ce pune Greg la cale. Mai bine zis, pune ceva la cale? Parcă-l văd ca de obicei, cu o bere în mînă, rîzînd şi arătind cu degetul. „Dacă la BJ n-ai mincat, eşti pur şi simplu un căcat", asta spune. Citeşte cuvintele scrise pe şapca pe care o port şi se uită fix la mine. Pe genunchi ţine o fată. Viaţa mea alături de Greg mi se pare la ora asta la fel de îndepărtată ca viaţa pe care am dus-o în nord.
Ieri am văzut un peşte zburător. Sînt sigură că am dat cu ochii de el. E cu neputinţă sâ-l fi inventat eu, nu? M-a făcut să mă simt fericită. Peştii sînt în stare să zboare, ca de altfel şi renii.
* * *
E clar că am temperatură. Am reuşit să prind un peşte şi chiar să-l gătesc. Paul şi Linda s-au uitat tare urît la mine şi m-au mieunat. Vise, urîte şi ele. Cred că mergem în continuare spre est, mai mult sau mai puţin.
Sînt convinsă că nu sînt singură. Vreau să spun că ştiu precis că pretutindeni în lume există oameni ca mine. E imposibil să fiu numai eu, singură într-o barcă, însoţită de două pisici, în vreme ce toţi ceilalţi stau pe mal şi-mi strigă că sînt proastă. Pun pariu că există sute sau mii de bărci în care sînt oameni cu animale, care fac exact ce fac şi eu. Părăsiţi corabia, ăsta era ordinul de altădată. Acum el sună altfel: părăsiţi uscatul. Pericolul pindeşte peste tot, dar e mai mare pe uscat. în fond, la un

moment dat din mare am ieşit cu toţii, nu-i aşa? Poate că asta a fost o greşeală. Uite că acum ne întoarcem de unde-am ieşit.
Mi-i închipui pe toţi oamenii procedînd la fel ca mine, iar asta mă face să sper. în mod sigur, ăsta e unul dintre instinctele rasei umane, nu? Cînd sîntem ameninţaţi, ne risipim. Nu numai că fugim din faţa primejdiei, dar totodată ne sporim şansele de supravieţuire ca specie. Dacă ne împrăştiem pe întreaga suprafaţă a globului, otrava n-o sâ poată să ne facă rău tuturor. Chiar dacă ar elibera toată cantitatea de otravă, tot ar râmîne o şansă.

în puterea nopţii, aud pisicile. Un sunet la rîndul lui dătător de speranţă.
*
Vise urîte. Coşmaruri, bănuiesc. Cînd se preschimbă un vis într-un coşmar? Visele astea ale mele continuă şi după ce mă trezesc. Seamănă într-un fel cu mahmurelile. Visele urîte împiedică viaţa să meargă mai departe aşa cum vrea.
* *
I se păru că zăreşte o altă îmbarcaţiune la orizont şi se îndreptă spre ea. Nu avea nici un fel de rachete de semnalizare şi era prea departe ca sâ strige, aşa că se mulţumi să cîrmeascâ şi să schimbe direcţia. Naviga paralel cu linia orizontului şi timp de o jumătate de oră silueta rămase în raza ei vizuală. Pe urmă se făcu nevăzută. Poate că nici nu era o barcă, îşi spuse ea însă, indiferent ce fusese, dispariţia ei avu darul s-o deprime.
îşi aminti de un lucru cumplit despre care citise cîndva într-un ziar, ceva despre viaţa la bordul unui supertanc petrolier, în prezent navele erau din ce în ce mai mari, echipajele din ce în ce mai mici şi totul se făcea cu ajutorul tehnologiei. Se programa un computer în Golf sau în altă parte, iar nava se deplasa practic de una singură pînă la Londra sau Sydney. Era mult mai elegant atît pentru armatori, care economiseau o grămadă de bani, cît şi pentru marinari, care nu mai trebuiau să-şi facă griji decît pentru alungarea plictiselii. Din clte îşi dădea ea seama, cei

mai mulţi stăteau mai mereu pe punte şi beau bere ca Greg. Dădeau pe gît halbă după halbă şi se uitau la casete video.
Exista însă un lucru în articolul acela pe care ştia că nu avea sâ-l uite niciodată. Se spunea că pe vremuri exista întotdeauna cineva în gabie sau la punctul de observare, care avea grijă sâ nu apară vreun necaz. în ziua de azi însă, navele nu mai aveau gabie, ea fiind înlocuită într-un fel de un ecran plin de puncte luminoase la care se uita cineva din cînd în cînd. Pe vremuri, dacă te rătăceai pe mare într-o barcă sau pe o plută şi se întîmpla ca o altă ambarcaţiune sâ treacă prin apropiere, existau şanse mari sâ fii salvat. Făceai semn cu mîna, strigai, lansai o rachetă de semnalizare, îţi atîrnai cămaşa de vîrful catargului şi întotdeauna se găsea cineva care să te vadă şi să-ţi

vină în ajutor. Acum poţi să rătăceşti în larg sâptâmîni în şir, iar cînd în sfîrşit apare de undeva un supertanc petrolier, te trezeşti că trece pe lîngâ tine fără sâ te observe. Radarul nu te reperează fiindcă eşti prea mic şi singura şansă e sâ stea cineva aplecat peste balustradă ca sâ verse şi sâ dea din nimereală cu ochii de tine. Existaseră o mulţime de naufragiaţi care ar fi putut fi salvaţi cu uşurinţă pe vremuri şi pe care în zilele noastre nu-i descoperise nimeni ca să-i ia la bord. Mai mult, existaseră cazuri în care cîţiva nefericiţi fuseseră scufundaţi din greşeală chiar de navele despre care credeau că veniseră să-i salveze. încercă sâ-şi imagineze cît de dură ar fi o asemenea experienţă - aşteptarea aceea cumplită, urmată de deznădejdea pricinuită de nava care trece pe lîngâ tine, fără să poţi face ceva, fiindcă strigatele îţi sînt acoperite de zgomotul motoarelor. Asta e buba în lumea de azi, îşi zise ea. Am renunţat la posturile de observare. Nu ne mai gîndim să-i salvăm pe alţii, ne mulţumim sâ navigam lăsîndu-ne în seama aparatelor. Toată lumea e pe punte şi bea bere cu Greg.

Prin urmare, poate că nava aceea care se ivise la orizont nici n-ar fi observat-o. Asta nu însemna că ar fi vrut să fie salvată sau altceva de genul ăsta. Atîta doar câ ar mai fi putut afla cîte ceva despre lume.

* * *

începu sâ aibă şi mai multe coşmaruri. Visele urîte stăruiau şi mai mult peste zi. Avu sentimentul câ era întinsă pe spate.

O durea unul dintre braţe. Purta mănuşi albe. Din cîte îşi dădea seama, se afla Într-un fel de cuşcă: şi de o parte, şi de alta existau nişte gratii metalice verticale. Veneau s-o vadă tot felul de bărbaţi, numai bărbaţi. îşi spuse că ar trebui să consemneze în scris aceste coşmaruri, la fel cum scria şi despre lucrurile bune care aveau loc. Le zise oamenilor din coşmaruri că avea să scrie despre ei. Aceştia îi zîmbirâ şi-i spuseră că aveau sâ-i aducă hîrtie şi un creion. îi refuză, anunţîndu-i că avea să le folosească pe ale ei.

* * *

Ştia că pisicile mîncau peşte pe săturate. îşi dădea seama totodată că nu prea mai făceau mişcare şi că se îngrăşau. însă i se părea că Linda cîştigase în greutate mai mult decît Paul. Nu-i

făcu nici o plăcere să se gîndeascâ la concluzia ce se impunea. Nici nu îndrăzni să bată cu gîndul.
într-o bună zi văzu uscatul. Porni motorul şi se îndreptă într-acolo. Se apropie suficient de mult ca să distingă manglieri şi palmieri, însă după aceea rămase fără combustibil, iar vîntu-rile o purtată în altă direcţie. Spre surprinderea ei, nu încercă nici tristeţe şi nici dezamăgire cînd insula începu să se piardă în depărtare. în orice caz, îşi zise, ar fi trişat dacă ar fi depistat uscatul cu ajutorul unui motor Diesel. Trebuie redescoperite vechile modalităţi în care se făceau aceste lucruri: viitorul se găsea în trecut. Va lăsa vînturile să o călăuzească şi s-o apere. Azvîrli canistrele goale de combustibil peste bord.
* * *
Sînt nebună. Ar fi trebuit să rămîn gravidă înainte de plecare. Bineînţeles. Cum de nu mi-am dat seama că ăsta era răspunsul? Toate bancurile lui Greg cum că el era doar impreg-natorul exact asta voiau să-mi spună, numai că n-am priceput un lucru limpede ca lumina zilei. De aceea se afla acolo. De aceea m-am întîlnit cu el. Acum toate aceste lucruri mi se par ciudate. Bucăţele de cauciuc sau plastic, tuburi care trebuie stoarse, pilule

ce trebuie înghiţite, gata cu ele, n-or să mai existe. Acum o să ne redăm pe noi înşine naturii.
Mă întreb unde e Greg; de fapt, dacă mai e pe undeva. S-ar putea să fi murit. M-am tot gîndit la formula aceea potrivit căreia cei mai puternici supravieţuiesc. Toţi cei care s-ar uita la noi ar crede că Greg e mai puternic: e mai mare, are mai multă forţă, e oricum mai practic din punctul nostru de vedere, mai conservator şi mai dezinvolt. Eu, în schimb, îmi fac griji din principiu, n-am pus niciodată mina să bat un cui şi nu prea mă pricep să trăiesc de una singură. Cu toate acestea, eu sînt cea care o să supravieţuiască, sau care cel puţin o să aibă o şansă. Supravieţuirea celor ce-şi fac griji - nu cumva ăsta e semnul ascuns al formulei? Oamenii de genul lui Greg vor muri ca dinozaurii. Vor supravieţui doar cei care îşi dau seama ce se în-tîmplâ, probabil că asta e regula. Sînt gata să pariez că au existat animale care au simţit apropierea erei glaciare şi care au pornit într-o călătorie lungă şi primejdioasă, în căutarea unui

climat mai cald şi mai sigur. Pun, de asemenea, pariu că dinozaurii le-au considerat nevrotice, au pus totul pe seama tensiunii premenstruale şi le-au spus că erau proaste. Mă întreb dacă renii şi-au dat seama ce avea să li se întîmple. Credeţi că, într-un fel sau altul, au simţit ce li se pregătea?

* *

Au început să spună că nu înţeleg ce se întîmplă. Că nu fac legăturile cuvenite. Ia ascultaţi-i, ascultaţi-i cum bat apa-n piuă cu legăturile lor. S-a întîmplat asta şi în consecinţă s-a întîmplat ailaltă, parcă-i aud. A existat aici o bătălie, acolo un război, un rege a fost răsturnat, iar oamenii vestiţi - întotdeauna oamenii vestiţi, m-am săturat de ei pînâ peste cap -sînt cei de la care pleacă toate lucrurile. Oi fi stat eu prea mult la soare, dar tot nu văd care sînt legăturile. Cercetez istoria lumii, a acestei lumi despre care se pare că nu şi-au dat seama că se apropie de sfîrşit, şi nu observ ceea ce observă ei. Nu văd decît legăturile vechi, cele pe care acum nu le mai băgăm în seamă fiindcă în felul ăsta ne vine mai uşor să otrăvim renii, să le trasăm dungi albastre pe spinare şi să-i dăm de

mîncare nurcilor. Din cauza cui s-a întîmplat asta? Care dintre oamenii vestiţi va revendica această iniţiativă?

* * *

E mai mare rîsul. Fiţi atenţi la visul ăsta. Eram în pat şi nu puteam să mă mişc. Vedeam lucrurile ca prin ceaţă. Nu ştiam unde ajunsesem. în apropierea mea se afla şi un bărbat. Nu mai ţin minte cum arăta - era un bărbat şi atîta tot. La un moment dat m-a întrebat:

- Cum te simţi?

- Bine, am răspuns. -Zău?

- Bineînţeles. De ce nu m-aş simţi?

Nu mi-a răspuns. S-a mulţumit să încuviinţeze din cap şi mi s-a părut că mă măsoară din ochi de sus pînâ jos, deşi eram acoperită de un cearşaf şi o cuvertură. Pe urmă a vorbit din nou.

- Ai scăpat de impulsurile alea?

- Ce impulsuri?

- Ştii la ce mă refer.

- Iartă-mâ, am spus - e ciudat cit de uşor devii formal în vise, în timp ce în viaţa de zi cu zi nici prin cap nu ţi-ar trece să te

comporţi aşa - iartâ-mâ, dar zău că nu am nici cea mai vagă idee despre ce vrei să spui.
- Ai atacat mai mulţi bărbaţi.
- Zău? Şi ce urmăream, să le fur portofelele?
- Nu. Se pare că aveai nevoie de sex.
Am început să rîd. Bărbatul s-a încruntat. îi ţin minte şi acum încruntâtura, chiar dacă restul feţei lui mi s-a şters din minte.
- Să ştii că lucrurile sînt prea transparente, am spus, pe tonul unei actriţe distante şi reci dintr-un film de odinioară.
Am pufnit din nou în rîs. Aţi trăit vreodată asemenea momente, ca o spărtură în perdeaua de nori, cînd îţi dai seama înăuntrul unui vis că a fost un vis şi nimic altceva? Bărbatul s-a încruntat încă o dată.

- Nu fi atît de evident, i-am zis.
Nu i-a plăcut şi a plecat.
M-am trezit zîmbindu-mi în taină. A fost suficient să mă gîndesc la Greg, la pisici şi la prilejul ratat de a rămîne gravidă şi am avut un vis erotic. Mintea omului ştie să fie foarte directă cînd vrea, nu? Din ce cauză i-o fi căşunat să nască aşa ceva şi să creadă că asta o să fie tot?
* * *
M-am împotmolit la rima asta, în timp ce ne lăsam purtaţi de valuri la voia întîmplârii:
Cîndva demult, sub nori de plumb, La drum s-a aşternut Columb.
Şi pe urmă? Dacă îi asculţi pe ceilalţi, totul pare foarte simplu. Nume, date, realizări, isprăvi. Nu pot să sufăr datele. Sînt lucruri care te apasă, fără de care nu poţi să te descurci.
* *
Avusese dintodeauna încredere că va ajunge pe insulă. Cînd vlntul o aduse acolo, dormea. Trebui doar să cîrmească barca între două tancuri şi s-o aducă la mal pe o porţiune de pietriş. Nu existau fîşii perfecte de nisip, gata să accepte urmele de paşi ale turiştilor, recife de corali şi nici măcar un palmier care să se unduiască în bătaia vîntului. încercă un sentiment de recunoştinţă şi uşurare. Era preferabil ca nisipul să fie de fapt stîncâ, jungla luxuriantă un lăstăriş prăpădit, iar solul fertil un pămînt neprimitor. Dacă dădea peste prea multă frumuseţe şi

verdeaţă, putea să uite de restul planetei.
Paul sări pe mal, însă Linda aşteptă să fie luată în braţe. Da, îşi zise ea, era şi timpul să dăm de uscat. Se hotărî să doarmă la început în barcă. în mod normal, ar fi trebuit să construiască o

căsuţă din bîrne imediat după sosire, dar ar fi fost o prostie. Era posibil ca insula să nu fie convenabilă.
* * *
Crezu că debarcarea pe insulă va aduce cu sine dispariţia coşmarurilor.
* * *
Era foarte cald. Toată lumea ar crede că am încălzire centrală, îşi zise ea. Nu existau vînturi şi nici schimbări ale vremii, îşi fixă întreaga atenţie asupra lui Paul şi a Lindei. Pisicile erau mîngîierea ei.
Se întrebă dacă aceste coşmaruri erau provocate de faptul că dormea în barcă, de obligaţia de a sta ghemuită toată noaptea după ce avusese libertatea de a se plimba în voie în cursul zilei. Se gîndi că era posibil ca mintea ei să protesteze, cerînd să fie eliberată. Aşa că îşi construi un mic adăpost lîngă apă şi începu să doarmă acolo.
însă nu era absolut nici o diferenţa.
în plus, pielea ei păţise ceva cumplit.
* * *
Coşmarurile încetaseră. Hotărî că era un lucru normal, în măsura în care termenul de *normal* mai putea fi folosit. Cel puţin, era un lucru de aşteptat, dată fiind starea ei generală. Suferise o intoxicare. Cît de gravă era, nici ea nu avea idee. în visele ei bărbaţii erau întotdeauna foarte politicoşi, chiar curtenitori. Tocmai asta o făcu sâ-şi dea seama că nu putea avea încredere în ei: rostul lor era doar s-o înrobească tentaţiilor. Mintea îşi producea propriile argumente împotriva realităţii, împotriva sieşi, împotriva a ceea ce ştia. Era limpede că fenomenul avea o explicaţie chimică, anticorpi sau ceva de genul ăsta. Aflată în stare de şoc din cauza celor întîmplate,

mintea îşi inventa motive pentru negarea celor petrecute. Ar fi trebuit să se aştepte la aşa ceva.

* * *

O să vă dau un exemplu. în coşmarurile astea sînt destul de vicleană. Cînd îşi fac apariţia bărbaţii, mă prefac că nu sînt surprinsă. Mă comport ca şi cum prezenţa lor acolo ar fi un lucru firesc. Merg la marea cacealma, ce să fac? Aseară am avut următoarea discuţie. V-o redau şi trageţi singuri concluziile.

- De ce port mânuşi albe? am întrebat.

- Asta crezi că sînt? -Tu ce crezi?

- A trebuit să te trecem pe perfuzii.

- Şi de asta trebuie să port mănuşi albe? Doar nu sîntem la operă.

- Nu sînt mănuşi, ci bandaje.

- Parcă ziceai că m-aţi trecut pe perfuzii.

- Exact. Rostul bandajelor e să ţină tuburile nemişcate.

- Dar nu pot să-mi mişc degetele.

- E normal.

-Normal? am întrebat. Ce mai e normal în ziua de azi? N-a ştiut ce să-mi răspundă, aşa că am continuat.

- în ce braţ am perfuzia?

- Stîngul. Poţi să vezi şi singură.

- Atunci de ce m-ai bandajat şi la dreptul?

A căzut pe gînduri destul de mult. în cele din urmă a zis:

- Fiindcă ai încercat să-ţi smulgi perfuzia cu mîna rămasă liberă.

- Ce rost ar fi avut să fac aşa ceva?

- Cred că numai tu poţi să ne spui.

Am clătinat din cap. S-a îndepărtat cu un aer învins. Da' ştiu că n-am rămas datoare, nu? în seara următoare m-am luat din nou în beţe cu ei. E clar că am crezut că reuşisem să scap prea uşor de primul agent al tentaţiei, aşa că mintea mea a scornit un altul, care îmi tot spunea pe nume.

- Cum te lauzi în seara asta, Kath?

- Parcă pînă acum spuneai *ne lăudăm.* Asta dacă eşti într-adevăr cine susţii că eşti.

- De ce să spun *ne lăudăm,* Kath? Eu, unul, ştiu cum mă laud. De tine întrebam.

- Ei bine, *noi,* am rostit sarcastic, noi cei din Grădina Zoologică sîntem bine, mulţumesc.

- Cum adică, din Grădina Zoologică?

- Gratiile, neghiobule.
De fapt, nu credeam că era o grădină zoologică în adevăratul sens al cuvîntului. Voiam doar să văd ce credeau ei. Nu e chiar atît de simplu să te lupţi cu propria minte.
- Gratiile? A, sînt doar o parte a patului.
- A patului? Stai puţin, nu e un ţarc? Nu sînt un bebeluş?
- E un pat special. Uite-aici.
A apăsat pe un buton şi a pliat gratiile, care mi-au dispărut din faţa ochilor. Pe urmă le-a readus la vedere şi le-a închis la loc.
- Aha, am priceput, mă încui aici, da?
- Nu, nu, nici vorbă, Kath. Nu vrem să adormi şi să cazi din pat, atîta tot. Gîndeşte-te dacă ai avea un coşmar, de pildă.
Isteaţă tactică, nimic de zis. *Dacă ai avea un coşmar...* Numai că ar fi nevoie de mult mai mult ca să fiu dusă de nas. Cred că ştiu exact cu ce se ocupă mintea mea. îmi imaginez într-adevăr o grădină zoologică, fiindcă acela e singurul loc în care am văzut reni. Mă refer la renii vii. Aşa că am început sâ-i asociez cu gratiile. Mintea mea şi-a dat seama că pentru mine totul a pornit de la reni; iată de ce a născocit o asemenea amăgire. Lucrează foarte plauzibil mintea asta.
- Dar *nu* am coşmaruri, am spus ferm, de parcă aş fi susţinut că nu aveam păduchi.
Mi s-a părut nimerit sâ-i spun că, de fapt, el însuşi ca persoană nu exista.
- In cazul ăsta, înseamnă că ai început să te plimbi în somn.
- Chiar am făcut aşa ceva?
- Nu putem să fim cu ochii pe toţi, Kath. Mai sînt o mulţime de oameni în aceeaşi barcă.
- Ştiu! am strigat. Ştiu!
începusem să strig fiindcă aveam un sentiment de triumf. Individul ăsta era deştept, nimic de zis, dar se dăduse de gol.

în aceeaşi barcă. Bineînţeles că voise să spună *în alte bărci,* dar ori el, ori mintea mea se poticnise, în noaptea aceea am dormit bine.
•
Un gînd cumplit puse stâpînire pe ea. Dar dacă pisicile erau altceva decît ce trebuiau să fie? Dacă Linda dădea naştere unor monştri, unor mutanţi? Se putea întlmpla atît de repede? Ce

vînturi îi purtaseră încoace şi ce otravă aduseseră cu ele?
Se părea că dormea foarte mult. Căldura era în continuare sufocantă. în cea mai mare parte a timpului îşi simţea gîtul uscat şi nici chiar apa de izvor nu-i era de vreun folos. Poate că era ceva în neregulă cu apa. Pielea începuse să i se cojească şi să cadă. îşi ridică mîinile, iar degetele îi erau aidoma coarnelor unui ren care tocmai se bătuse cu un altul. Crizele depresive continuau, încercă să se consoleze cu gîndul că măcar nu exista nici un iubit de-ai ei pe insulă. Ce-ar fi zis Greg dacă ar fi văzut-o în halul ăsta?
* * *
Mintea era de vină, decise ea. Acolo trebuia căutată cauza tuturor relelor. Pur şi simplu mintea aia nu-şi cunoştea nici măcar propriul interes şi se lăsa dusă de val. Căci ea inventase toate armele acelea, nu? Era de neconceput un animal capabil sâ-şi plăsmuiască propria distrugere.
începu să-şi spună următoarea poveste. A fost odată un urs care trăia în pădure, un urs inteligent, vioi şi... *normal.* într-o bună zi a început să sape o ditamai groapa. După ce a terminat, a smuls o creangă dintr-un pom, a curăţat-o de frunze şi rămu-rele, i-a ros unul dintre capete pînă l-a ascuţit şi a fixat-o pe fundul gropii, cu vîrful în sus. Pe urmă a acoperit groapa cu ramuri şi frunze, pînă cînd a ajuns să arate la fel ca înainte, şi şi-a văzut de treabă. Ei bine, unde credeţi că îşi săpase groapa? Chiar în mijlocul uneia dintre potecile lui preferate, într-un loc pe unde

trecea mereu in drum spre mierea pe care o găsea in copaci sau Dumnezeu ştie unde. A doua zi ursul nostru s-a ivit mişcîndu-se sprinten pe potecă, a căzut in groapă şi s-a înfipt în creanga transformată în ţeapă. Chiar în timp ce murea, a apucat să-şi spună: Ce chestie, ce surpriză, ce întorsătură curioasă au luat lucrurile. Poate că am greşit cînd am amenajat capcana în locul ăla. Poate că am greşit cînd m-am gîndit pur şi simplu la o capcană.
Nu vă puteţi închipui un urs făcînd aşa ceva, nu? Dar uite că exact asta s-a întimplat cu noi, îşi zise ea. Mintea s-a lăsat luată de val. Şi n-a mai ştiut cînd să se oprească. De fapt, niciodată nu se ştie. La fel stau lucrurile cu coşmarurile astea - mintea aflată în stare de somnolenţă se lasă şi ea dusă de val. Se

întrebă dacă oamenii primitivi aveau coşmaruri. Era gata să pună pariu că nu. Sau în orice caz, nu ca acelea pe care le avem noi.
Nu credea în Dumnezeu, însă acum se simţi tentată să facă o încercare. Nu fiindcă i-ar fi fost frică de moarte, nici vorbă. Nu, era înclinată să creadă că existase cineva care urmărise cele petrecute, cineva care să-l fi văzut pe urs săpînd groapa şi apoi căzînd în ea. Povestea în sine n-ar mai fi atît de reuşită dacă nu ar exista cineva care s-o transmită mai departe. Ia uitaţi-vă ce le-a trecut prin cap - s-au aruncat singure in aer. Proastele.
** * **
Cel cu care am avut discuţia despre mănuşi s-a înfiinţat din nou. L-am luat prin surprindere.
- Tot mai am mănuşile pe mîini, i-am zis.
- Da, a răspuns el, vrînd să-mi facă pe plac, dar dînd-o în bară.
- Perfuzii nu mai am.
Era limpede că la asta nu se aşteptase.
- A, aşa e, nu mai ai.
- Şi-atunci de ce mai port mănuşile? -Ah.
A făcut o pauza, hotărîndu-se la ce minciună să recurgă. Cea la care s-a oprit a fost chiar rezonabilă.
- îţi smulgeai părul din cap.

- Aiurea. Cade singur. De la o zi la alta.
- Ba nu, mă tem că îl smulgeai tu.
- Vezi-ţi de treabă. Abia îl ating un pic cu mîna şi cad smocuri întregi.
- Nu prea cred, a rostit el cam de sus.
- Pleacă de-aici! am strigat. Pleacă, du-te-nvîrtindu-te! -Sigur.
Şi a plecat. Figura asta cu pârul a fost foarte perfidă, o minciună extrem de aproape de adevăr. Fiindcă e drept că mi-am atins părul cu mina. Mă rog, nu-i de mirare, nu?
Totuşi, a fost bine că i-am spus să plece şi că a plecat. Simt că încep să devin stăpînâ pe situaţie, că sînt pe punctul de a-mi controla coşmarurile. Am trecut prin zilele alea de ciclu şi o să-mi pară bine cînd or să se încheie. Bineînţeles, s-ar putea ca ciclul viitor să fie şi mai anevoios, dar cel puţin o să fie altfel. Aş vrea să ştiu cît de mult am fost otrăvită. Suficient ca să mi se traseze o dungă albastră pe spinare şi să fiu dată de mîncare

nurcilor?
* * *
Mintea mi s-a lăsat dusă de val. Se surprinse repetînd acest lucru de mai multe ori. Toate se legau între ele, inclusiv armele şi coşmarurile. De asta trebuiseră să destrame ciclul. Pentru ca lucrurile să redevină simple. Pentru a se începe cu începutul. Oamenii spuneau că nu se putea da ceasul înapoi, dar se putea. Viitorul trebuia căutat în trecut.
Ar fi vrut sâ-i facă să dispară pe bărbaţi şi o dată cu ei şi tentaţiile. Crezuse că avea să reuşească după ce va fi ajuns pe insulă. Sau după ce va fi renunţat să doarmă în barcă. însă tentaţiile deveniseră din ce în ce mai insistente şi mai viclene. Noaptea se temea să adoarmă din cauza coşmarurilor, cu toate acestea, avea mare nevoie de odihnă, aşa că începu să se trezească din ce în ce mai tîrziu dimineaţa. Căldura continua să dogorească uniform, ca şi cum ar fi fost înconjurată de radiatoare. Oare avea să se termine vreodată? Poate că anotimpurile fuseseră distruse de ceea ce se întâmplase, sau cel puţin reduse

de la patru la două - acea iarnă aparte, asupra căreia fuseseră preveniţi cu toţii, şi vara asta insuportabilă. Poate că lumea va trebui să recîştige primăvara şi toamna avînd un comportament cuviincios pe durata mai multor secole de-acum încolo.
** * **
Nu mai ştiu care dintre bărbaţi a fost. Am început să-nchid ochii. Să ştiţi că e mai greu decît credeţi. Dacă deja i-aţi închis în somn, încercaţi să-i mai închideţi o dată ca să alungaţi un coşmar. Nu e deloc simplu. Dar cine ştie, dacă învăţ asta, poate că o să-nvâţ şi să-mi astup urechile cu mîinile. Mi-ar prinde tare bine.
- Cum te simţi în dimineaţa asta?
- De ce spui *dimineaţă?* De fiecare dată cînd vii e noapte. Aţi văzut cum nu-i las să umble cu fofîrlica?
- Dacă zici tu.
- Cum adică, dacă zic eu?
- Tu eşti şefa.
Asta aşa e, eu sînt şefa. Trebuie să-ţi păstrezi controlul asupra minţii, altminteri o s-o ia la goană şi-o să te tragă după ea. Asta

a şi pricinuit de fapt pericolul care ne ameninţă acum. Mintea trebuie ţinută sub control. Aşa că tot ce am binevoit sâ-i spun a fost:
- Cară-te.
- Mereu îmi spui asta.
- Păi, dacă tot sînt şefa, am voie, nu?
- într-o bună zi tot va trebui să stăm de vorbă despre asta. *-Zi?* Bag seamă că iar începi, am rostit cu ochii închişi. Şi
ce Dumnezeu înţelegi prin *asta?*
Am crezut că eram în continuare pe urmele lui, dar e posibil să fi comis o eroare tactică.
-Asta? A, păi, totul... Cum ai ajuns în situaţia asta, cum o să te ajutăm să ieşi din ea.
- Ştii ceva? Eşti o persoană extrem de ignorantă.

S-a făcut că plouă. Mă enervează la culme modul cum se prefac unii că nu aud acele lucruri pe care nu sînt în stare să le rezolve.
-Greg, a rostit el, schimbînd evident subiectul. Sentimentele tale de vinovăţie, de respingere, chestii de genul ăsta...
-Greg trăieşte?
Coşmarul era atît de adevărat, încît într-un fel am fost convinsă că tipul cunoştea răspunsul.
- Greg? Da, e bine sănătos. Dar ne-am gîndit că nu te-ar ajuta...
- De ce ar trebui să am sentimente de vinovăţie? Nu sînt vinovată că am luat barca. El nu voia decît să bea bere şi să şi-o pună cu fetele. Pentru asta n-avea nevoie de barcă.
- Nu cred că barca e atît de importantă pentru ce vorbim.
- Cum adică, nu e importantă? Fără barca aia n-aş mai fi aici.
- Am vrut să spun că raportezi prea multe lucruri la episodul cu barca. Ca să eviţi să te gîndeşti la ce s-a întîmplat înainte de asta. Nu crezi că de fapt asta faci?
- De unde să ştiu? Tu eşti expertul, nu eu.
A fost o replică foarte sarcastică din partea mea, îmi dau seama, însă n-am putut să rezist. Mă înfuriasem pe el. De parcă *eu* n-aş fi vrut să bag de seamă ce se întîmplase înainte de a mă sui în barcă. în fond, fusesem una dintre foarte puţinele persoane care observaseră. Restul lumii s-a comportat exact ca Greg.
- Ei bine, am impresia că încet-încet facem nişte progrese. - Carâ-te.

* * *
Ştiam c-o să se întoarcă. într-un fel, chiar aşteptam să se întoarcă. Ca să scap odată, presupun. Pe de altă parte, recunosc că a reuşit să mă intrige. Vreau să spun că ştiu exact ce s-a întîmplat; ştiu de asemenea - mai mult sau mai puţin - de ce şi cum. Insă voiam să văd exact cît de inteligente erau aceste explicaţii ale lui, care ar fi putut foarte bine să fie chiar ale mele.
- Şi zici că s-ar putea să fii gata să vorbeşti despre Greg?
- *Greg?* Ce-au a face toate astea cu Greg?

- Ei bine, impresia noastră este - şi am dori să ne-o confirmi -că despărţirea ta de Greg are o mare legătură cu... problemele pe care le ai la ora actuală.
- Zău că eşti un individ ignorant.
îmi plăcea al naibii să-i spun chestia asta.
-Atunci ajută-mâ să scap de ignorantă, Kath. Explică-mi sensul lucrurilor. Cînd ai observat pentru prima oară că relaţia cu Greg scîrţîie?
- Greg, Greg şi iar Greg. A avut loc un afurisit de război nuclear şi nu găseşti alt subiect de conversaţie decît *Greg.*
- A, da, războiul, desigur. Mă rog, mi s-a părut mai nimerit să le luăm pe tind.
- Şi Greg e mai important decît războiul? Ciudat sistem de priorităţi ai, zău aşa. Poate că tocmai Greg a declanşat războiul. Ştiai că avea o şapcă de base-ball pe care scria MAKE WAR, NOT LOVE? Poate că stătea cuminte cu o bere-n faţă şi a apăsat pe buton fiindcă nu avea altceva mai bun de făcut.
- E un punct de vedere interesant. Cred că am putea face nişte paşi înainte.
N-am reacţionat în nici un fel, iar el a continuat:
- Nu cumva avem dreptate afirmînd că, în relaţia cu Greg, ai mizat totul pe o singură carte? Că ai crezut că era ultima ta şansă? Poate că ai investit prea multe speranţe în el, cine ştie?
Deja mă săturasem.
- Mă cheamă Katherine Ferris, am spus, pentru mine şi în acelaşi timp pentru ceilalţi. Am treizeci şi opt de ani. Am plecat din nord şi am venit în sud fiindcă mi-am dat seama ce se întîmpla. însă războiul s-a ţinut după mine, fără să pot să fac ceva. M-am suit în barcă şi m-am lăsat în voia vînturilor. Am luat cu mine două

pisici, Paul şi Linda. Am descoperit insula asta şi acum trăiesc aici. Nu ştiu ce-o să se întîmple cu mine, dar ştiu că e de datoria acelora dintre noi care ţin la planeta asta să trăiască mai departe.
Cînd m-am oprit, am descoperit că izbucnisem în plîns fără să-mi dau seama. Lacrimile îmi curgeau pe obraji şi îmi înotau în ochi. Nu mai vedeam şi nu mai auzeam. Aveam impresia că înot şi că mă înec.
în cele din urmă, foarte încet - sau poate că doar mi s-a părut, fiindcă îmi intrase apă în urechi? - bărbatul a spus:

- Da, am bănuit că ar fi posibil să vezi lucrurile din acest unghi.
- A trebuit să îndur vînturi vitrege. Mi se cojeşte pielea şi mi-e sete mereu. Habar n-am cit e de grav, dar ştiu că trebuie să merg mai departe. Măcar de dragul pisicilor, dacă nu pentru altceva. S-ar putea să aibă nevoie de mine.
-Da.
- Cum adică, da?
-Păi, simptomele psihosomatice pot fi foarte convingătoare.
- Chiar nu vrei să pricepi? A avut loc un război nuclear, fir-ar să fie.
- Hmmm, a mustăcit bărbatul, provocator cu bună ştiinţă.
- în regulă, am zis. Hai să văd care e versiunea ta. Simt că asta vrei să-mi spui.
- Ei bine, credem că totul pleacă de la despărţirea de Greg. Şi de la relaţia voastră, normal. Spiritul posesiv, violenţa. Numai că despărţirea...
Deşi îmi propusesem să-l las să vorbească, nu m-am putut abţine şi l-am întrerupt.
- N-a fost propriu-zis o despărţire. Cînd a început războiul am luat barca, atîta tot.
- Da, fireşte. însă lucrurile între voi... poţi să spui că mergeau bine?
- Nu mergeau mai rău decît cu alţi ţipi. Greg e un tip şi basta. Iar pentru un tip se comportă normal.
- Tocmai.
- Cum adică, *tocmai?*
- Vezi tu, ţi-am studiat perioada cînd ai trăit în nord. Se pare că există un anumit tipar. îţi place să joci totul pe o singură carte.

Pe acelaşi gen de bărbat. Iar chestia asta e întotdeauna primejdioasă, nu?
Văzînd că nu răspund, a continuat:
- E ceea ce numim sindromul victimei persistente. S VP. M-am decis să trec şi peste asta. De fapt, habar n-aveam ce îndruga. în mod sigur turna braşoave.
- Există o mare doză de negare în viaţa ta, aşa e? Te trezeşti că... negi o mulţime de lucruri.
- A, nu, nici pomeneală, am spus.
Era ridicol. M-am hotărît să dau cărţile pe faţă.

- Vrei să spui că n-a existat nici un război? Asta încerci să-mi comunici?
- Exact. Mă rog, situaţia părea foarte sumbră şi toată lumea se gindea că era posibil să izbucnească. Dar pînă la urmă au scos-o la capăt.
- *Au scos-o la capăt?* am strigat pe un ton sarcastic, intrucît asta dovedea totul.
Mintea mea işi amintise de expresia aceea a lui Greg, pe care, nu ştiu de ce, o consideram atlt de complezentă. îmi plăcea să strig, chiar voiam să strig şi altceva, ceea ce de fapt am şi făcut.
- Dacă La BJ n-ai mîncat, eşti pur şi simplu un căcat! am urlat.
Am avut iarăşi un sentiment al triumfului, dar individul n-a părut să înţeleagă, fiindcă şi-a pus o mînă pe braţul meu, ca şi cum aş fi avut nevoie de alinare.
- Da, chiar au scos-o la capăt. Nu s-a mai intîmplat nici o nenorocire.
- Am priceput, am spus, simţindu-mă în continuare victorioasă. Asta înseamnă, fireşte, că nu mă aflu pe insulă, nu?
-Exact.
- Doar mi-am imaginat că aş fi. -Da.
- în cazul ăsta, bineînţeles că nici barca nu există.
- Ba da, te-ai suit în barcă.
- Dar nu era nici o pisică la bord.
- Ba da, aveai două pisici cînd ai fost găsită. Erau numai piele şi os. A fost o minune că au supravieţuit.
Era o dovadă de extremă perfidie din partea lui că nu mă

contrazicea în întregime. Individul era viclean, dar previzibil. M-am decis să schimb tactica şi să mă arăt nedumerită, manifestînd chiar mici semne de disperare.
- Nu-nţeleg, am spus, luîndu-l de mînă. Dacă n-a existat nici un război, ce căutam în barcă?
- Greg, a răspuns el cu un soi de încredere enervantă, ca şi cum în sfîrşit aş fi recunoscut ceva. La ora aceea erai hotărîtă să fugi. Am descoperit că persoanele afectate de sindromul victimei persistente au adeseori un pronunţat sentiment de vinovăţie cînd se decid să plece. Pe urmă au venit veştile proaste din nord. Asta a fost pretextul tău. Ai exteriorizat lucrurile, transferîndu-ţi deruta şi neliniştea asupra lumii. E ceva normal, a adăugat el cu un aer fals protector, deşi era clar că nu asta credea. E cît se poate de normal.
- Nu sînt singura victimă persistentă de-aici, am ripostat. Toată lumea asta afurisită e o victimă persistentă.
- Desigur, a acceptat el, fără să fie atent la ce spusesem.
- Au zis că o să fie război. Pe urmă au zis că războiul chiar începuse.
- Aşa spun întotdeauna. Dar au scos-o la capăt.
- Mi-ai mai zis. Mă rog. Şi-atunci, în *versiunea* ta - am accentuat cuvîntul - unde m-au găsit?
- Cam la o sută de mile la est de Darwin. Te-nvîrteai în cerc.
- Mă-nvîrteam în cerc, am repetat. Asta face toată lumea, întîi mi-a spus că mă autoproiectez asupra lumii, pe urmă că fac un lucru pe care ştim bine că îl face întreaga lume în permanenţă. Nu prea aveam de ce să fiu impresionată.
- Şi cum îţi explici că-mi cade părul?
- Mă tem că ţi l-ai smuls singură.
- Dar cojirea pielii?
- Ai trecut printr-o perioadă grea. Ai avut de suportat o mare doză de stres. Nu e ceva neobişnuit. Dar lucrurile or să se amelioreze.
- Cum îţi explici că ţin minte cu precizie tot ce s-a întîmplat, începînd cu izbucnirea războiului în nord şi terminînd cu timpul petrecut aici, pe insulă?
- Ei bine, termenul tehnic este fabulaţia. Inventezi o poveste prin care înlocuieşti faptele pe care nu le cunoşti sau nu le accepţi. Păstrezi cîteva lucruri aşa cum au fost şi brodezi ceva nou în jurul lor. E un procedeu folosit îndeosebi în cazurile de stres

dublu.
-Adică?
- Un stres masiv în viaţa personală, combinat cu o criză politică în lumea exterioară. întotdeauna numărul de internări creşte cînd lucrurile merg prost în nord.
- Te pomeneşti că o să-mi spui că au existat zeci de oameni nebuni care se învhteau în cerc pe mare.
- Cîţiva. Patru, poate cinci. Oricum, cei mai mulţi n-au ajuns atît de departe ca barca.

în glasul lui se ghicea că-l impresionasem prin tenacitate.
- Şi cîte... internări ai avut de data asta? -Peste douăzeci.
- Ei bine, admir modul cum te foloseşti de fabulaţie, i-am spus, provocîndu-l cu propriile lui arme şi văzînd că asta îl pune cu botul pe labe. E un procedeu foarte inteligent.
Se dăduse singur de gol, vedeţi bine. *Păstrezi cîteva lucruri aşa cum au fost şi brodezi ceva nou în jurul lor* - exact ceea ce făcuse şi el.
- Mă bucur că facem progrese, Kath.
- Du-te şi scoate-o la capăt, i-am spus. Apropo, mai ai vreo veste despre reni?
- Ce fel de veşti te interesează?
- Veşti bune! am strigat. Veşti bune!
- Să văd ce pot să fac.
* * *
Se simţi vlăguită după destrămarea coşmarurilor; vlăguită, dar victorioasă. Se eschivase din calea celei mai mari dintre tentaţiile care i se oferiseră. Acum avea să fie în siguranţă. Bineînţeles, individul comisese o serie de greşeli grosolane. *Mă bucur că facem progrese;* nici în ruptul capului n-ar fi trebuit să spună aşa ceva. Nimănui nu-i place să fie tratat cu condescendenţă de propria minte. Lucrul prin care îşi dăduse cu adevărat arama pe faţă fusese figura cu pisicile care erau numai piele şi os. Tocmai acesta fusese elementul cel mai uşor de observat din toată călătoria, modul cum se îngrăşau şi cît de mult le plăceau peştii pe care îi prindea pentru ele.
Se decisese să nu mai stea de vorbă cu bărbaţii. Nu putea sâ-i împiedice să vină la ea - era sigură că aveau s-o viziteze multe seri la rlnd - dar nu mai era dispusă să discute cu ei. învăţase

cum să închidă ochii în timpul coşmarurilor, acum avea să înveţe să-şi astupe urechile şi gura. Nu se va mai lăsa tentată. Sub nici o formă.
Iar dacă ar trebui să moară, ar face-o. Mai mult ca sigur că fuseseră cu toţii la mila vuiturilor potrivnice; cît de potrivnice, avea să afle după ce-şi va fi revenit sau se va fi stins. îşi făcea

griji pentru pisici, dar era convinsă că aveau să se descurce. Aveau să se întoarcă în natură. O şi făcuseră de fapt. După ce se terminaseră alimentele din barcă, începuseră să vîneze. In realitate, singurul vînător fusese Paul: Linda ajunsese să fie prea grasă pentru o asemenea îndeletnicire. Paul îi aducea vieţuitoare mici, ca de pildă şoricei şi guzgani. Lui Kath i se umezeau ochii cînd îl vedea venind cu prada.
în esenţă, era vorba de teama de moarte a propriei minţi, decise ea în cele din urmă. Cînd începuseră necazurile legate de cojirea pielii şi de căderea părului, mintea aceasta încercase să găsească o explicaţie alternativă. Acum ajunsese să cunoască şi termenul tehnic: fabulaţie. Unde l-o fi găsit? Cine ştie în ce revistă dăduse peste el. Fabulaţie. Păstrezi cîteva lucruri aşa cum au fost şi brodezi ceva nou în jurul lor.
îşi aminti de un schimb de replici pe care îl avusese cu o seară în urmă. Bărbatul din vis îi spusese că negase o mulţime de lucruri în cursul vieţii, iar ea îi răspunsese că nu. Privind înapoi, descoperi că era ceva amuzant şi totodată serios. N-aveai voie să te amăgeşti. Asta făcuse Greg, asta făcuseră cei mai mulţi dintre oameni. Trebuie să privim lucrurile aşa cum sînt; nu ne mai putem bizui pe fabulaţie. E singura modalitate prin care vom supravieţui.
*** ***
*****
A doua zi, pe o insulă mică şi nepopulată de lingă Strîm-toarea Torres, Kath Ferris se trezi şi descoperi că Linda născuse. Cinci pisoi cît nişte şoareci, înghesuiţi unul în altul, neputincioşi, nevăzători, dar perfecţi. Simţi o dragoste imensă. Pisica n-avea s-o lase să pună mîna pe pui, fireşte, însă nu conta, era ceva absolut normal. Ce fericire puse dintr-o dată stăpînire pe ea! Şi cîte speranţe renăscură!
5 *Naufragiul*

I

Totul a început cu un semn.

Ocoliseră Capul Finisterre şi navigau spre sud cu un vînt uşor din spate cînd fregata a fost înconjurată de o mulţime de marsuini. Cei aflaţi la bord s-au înghesuit la pupa, lîngă balustradă, minunîndu-se de felul în care erau în stare animalele să dea tîrcoale unui vas care se deplasa deja cu nouă sau zece noduri pe oră. Pe cînd admirau cu toţii vioiciunea marsuinilor, s-a auzit un strigăt. Un băiat de serviciu căzuse printr-unul dintre hublourile aflate la babord. S-a tras un foc de avertisment, a fost lăsată la apă o plută de salvare, iar vasul s-a oprit în loc. însă toate manevrele au fost efectuate anevoie, aşa că în clipa cînd s-a decis lăsarea la apă a bărcii cu şase vîsle era prea tîrziu. N-au mai reuşit să găsească pluta şi cu atît mai puţin pe băiat. Acesta avea doar cincisprezece ani, iar cei care-l cunoşteau susţineau că era un bun înotător, motiv pentru care au presupus că izbutise, probabil, să ajungă la plută. Dacă lucrurile au stat într-adevăr aşa, fără îndoială că acolo şi-a găsit şi sfîrşitul, după ce a trecut prin chinuri cumplite.

Expediţia spre Senegal a constat în patru vase: o fregată, o corvetă, o goeletă şi un bric. Ea se pusese în mişcare din Insula Aix pe 17 iunie 1816, avînd la bord trei sute şaizeci şi cinci de

oameni. După tristul episod, şi-a continuat drumul spre sud, avînd un om în minus. Marinarii s-au aprovizionat la Tenerife, unde au încărcat vinuri alese, portocale, lămîi, smochine indiene şi tot felul de legume. Aici au avut ocazia să sesizeze depravarea localnicilor: femeile din Saint Croix stăteau în pragul uşilor şi-i îmbiau pe francezi să intre, convinse că accesele de gelozie ale soţilor aveau să fie lecuite de călugării Inchiziţiei, care aveau să vorbească dezaprobator despre mania conjugală ca despre un dar orbitor al Satanei. Pasagerii speculativi au pus acest comportament pe seama soarelui din sud, a cărui putere, se ştie, înmoaie atît legăturile naturale, cît şi pe cele de resort moral.

Din Tenerife expediţia s-a îndreptat spre sud-sud-vest. Mica flotilă s-a împrăştiat nu după mult timp din cauza vînturilor puternice şi a unor erori de navigaţie. Fregata a fost singura care a izbutit să treacă de tropice şi să dea ocol Capului Barbas,

deplasîndu-se în general aproape de ţărm, cîteodatâ la mai puţin de o lovitură de tun. Marea era împînzită de stînci, iar briganti-nele nu aveau cum să navigheze în ape de mică adîncime. Tocmai ocoliseră Capul Blanco - sau cel puţin aşa credeau - cînd au observat că adîncimea începuse să scadă. Au efectuat măsurători din jumătate în jumătate de oră. în zori domnul Maudet, care era de cart, a făcut nişte probe de adîncime cu ajutorul unei cotineţe şi a estimat că ajunseseră la marginea recifului Arguin. Sfaturile lui au fost nesocotite. însă pînâ şi cei neumblaţi pe mare şi-au dat seama că apa îşi schimbase culoarea; de părţile laterale ale vasului începuseră să se prindă ierburi şi fuseseră observaţi deja o mulţime de peşti. Deşi marea era calmă şi cerul albastru, situaţia nu era defel îmbucurătoare. Măsurătorile firului cu plumb au indicat optsprezece stînjeni, iar la scurt timp după aceea doar şase. Fregata care oricum îşi micşorase viteza s-a poticnit de trei ori la rind şi pe urmă s-a oprit. Ultima măsurătoare a indicat o adîncime de cinci metri şi şaizeci de centimetri.
Din nefericire, se ciocniseră de recif chiar cînd fluxul ajunsese la nivelul maxim. Dat fiind că marea începuse să devină agitată, încercările de eliberare a vasului au eşuat. In mod sigur fregata nu mai avea nici o şansă de a-şi continua drumul. Şi cum bărcile aflate la bordul ei nu erau suficient de mari ca să încapă întregul personal, s-a trecut la construirea unei plute pe

care urmau să stea cei ce nu aveau loc în bărci. Pe urmă pluta avea să fie trasă pînă la ţărm şi toţi oamenii aveau să fie salvaţi. Planul a fost elaborat pînă în cele mai mici amănunte, dar, aşa cum aveau să declare ulterior două persoane, a fost trasat pe un nisip spălat apoi de valurile egoismului.
Pluta a fost construită ca la carte, după care s-au atribuit locurile din bărci şi s-au pregătit proviziile. în zori, cînd apa din cală ajunsese deja la doi metri şi şaptezeci de centimetri, iar pompele de evacuare nu mai făceau faţă, s-a dat ordinul de abandonare a vasului. Cu toate acestea, dezordinea a pus stăpînire pe acel plan minuţios întocmit. Nu s-a mai ţinut cont de repartizarea locurilor, iar proviziile au fost manevrate neglijent, uitate sau pierdute în ape. Pe plută urmau să se suie o sută cincizeci de oameni: o sută douăzeci de soldaţi, inclusiv

ofiţeri, douăzeci şi nouă de marinari, precum şi o femeie. însă nici nu se suiseră cincizeci de persoane pe refugiul plutitor lung de douăzeci de metri şi lat de şapte, că pluta s-a scufundat sub apă cu cel puţin şaptezeci de centimetri. Oamenii au aruncat butoaiele cu făină ce fuseseră urcate la bord, moment în care pluta a început să se ridice. însă cînd s-au suit şi ceilalţi oameni, ea a coborît la loc. După încărcarea totală, a ajuns la un metru sub linia de plutire, iar cei ce apucaseră să urce erau atît de înghesuiţi, încît le era imposibil să facă un pas; şi în faţă, şi în spate stăteau în apă pînă la briu. Butoaiele cu făină au fost readuse de valuri în apropierea plutei, ca de altfel şi un sac cu biscuiţi greu de douăsprezece kilograme şi jumătate, pe care apa i-a transformat imediat într-o substanţă păstoasă.
Iniţial s-a propus ca unul dintre ofiţerii de marină să preia comanda plutei, însă acesta a refuzat să se urce pe ea. La şapte dimineaţa s-a dat semnalul de plecare, iar mica flotilă s-a îndepărtat de fregata abandonată. Şaptesprezece persoane refuzaseră deja să plece de pe vas sau se ascunseseră, aşa că au rămas la bord ca să afle ce soartă le aştepta.
Pluta a fost trasă de patru bărci precedate de o pinasă care sonda intermitent adîncimea apei. Cînd bărcile şi-au ocupat poziţiile cuvenite, oamenii de pe plută au început să strige VJve *le roi!* şi au înălţat un steag alb în vîrful unei muschete. însă chiar în această clipă de speranţă intensă şi de iluzie a salvării,

vînturile ce băteau pe mare au fost acoperite de uraganul nimicitor al egoismului. Unul cîte unul, odgoanele de remorcare au fost slăbite - nu ştim dacă din interes personal, incompetenţă, greşeală dublată de ghinion sau necesitate aparentă.
Pluta nu ajunsese la nici două leghe de fregată cînd a fost la rîndul ei părăsită. Cei aflaţi la bord aveau vin, puţin coniac, apă şi o cantitate redusă de biscuiţi muiaţi- Lipsiţi de vîsle sau cîrmâ, nu puteau să controleze pluta şi cu atît mai puţin să-i ajute să rămină în poziţia iniţială pe cei care o populau şi care se ciocneau mereu unul de altul, fiind de fapt la cheremul valurilor, în prima noapte s-a iscat o furtună care a hurducat puternic pluta, iar strigătele celor ce se găseau la bord s-au amestecat cu vuietul brizanţilor. Unii au legat funii de lemnele din care

fusese construită pluta şi s-au ţinut zdravăn de ele, însă au fost zgîlţîiţi cu toţii fără milă. La ivirea zorilor se auzeau o sumedenie de văicăreli, iar oamenii promiteau cerului lucruri pe care ştiau că nu le vor putea îndeplini, pregâtindu-se de o moarte ce părea iminentă. Oricît am încerca să ne închipuim cît de mare a fost groaza care i-a cuprins pe naufragiaţi, tot nu ne-am apropia de adevăr.
Ziua următoare marea a fost potolită şi mulţi au reînceput să tragă nădejde. Cu toate acestea, doi tineri şi un brutar, convinşi că nu aveau cum să scape de moarte, şi-au luat adio de la tovarăşii lor şi s-au aruncat de bunăvoie în mare. în cursul aceleiaşi zile, toţi cei de pe plută au început să aibă halucinaţii. Unii şi-au închipuit că zăriseră pămînt, alţii au reperat vase venite să-i salveze, iar sfărîmarea acestor speranţe înşelătoare de stîncile crudei realităţi a provocat o deznădejde cu atît mai mare.
în cea de-a doua noapte groaza a fost şi mai intensă. Marea s-a dovedit agitată, iar pluta a fost în permanenţă la un pas de răsturnare; ofiţerii strînşi lîngă catargul mic le-au ordonat soldaţilor aflaţi în partea opusă să contrabalanseze forţa valurilor. Mai mulţi bărbaţi siguri că nu aveau scăpare au destupat un butoi cu vin şi s-au hotărît sâ-şi aline suferinţa ultimelor clipe renunţînd la puterea raţiunii; operaţiunea a reuşit pînă cînd apa mării a început să se infiltreze în butoi şi să strice vinul. Simţind că-şi ies din minţi, bărbaţii şi aşa atinşi s-au decis să distrugă tot ce le stătea în putere, aşa că au încercat să taie funiile care legau lemnele

plutei unul de altul. Dat fiind că rebelilor li s-a opus rezistenţă, s-a pornit o luptă crincenă in mijlocul valurilor şi în noaptea aceea neagră ca tăciunele. Ordinea a fost restabilită şi a urmat o oră de relativă linişte. însă la miezul nopţii soldaţii s-au răsculat şi şi-au atacat superiorii cu cuţite şi săbii; cei neînarmaţi erau atît de înnebuniţi, încît au început sâ-i sfîşie cu dinţii pe ofiţerii care au avut de îndurat numeroase muşcături. Mai mulţi oameni au fost aruncaţi în mare, călcaţi în picioare sau înjunghiaţi. Au fost azvîrlite peste bord două butoaie cu vin şi ce mai rămăsese din apa de băut. Cînd nesupuşii au fost puşi cu botul pe labe, pluta gemea deja de cadavre.
în timpul primei revolte, un muncitor pe nume Dominique, care

li se alăturase rebelilor, a fost aruncat în mare. Auzind strigătele înduioşătoare ale subalternului trădător, inginerul sub comanda căruia lucrau toţi muncitorii a plonjat peste bord şi, înşfăcîndu-l pe răufăcător de păr, a reuşit să-l readucă pe pluti Capul lui Dominique fusese aproape despicat de o lovitură de sabie. Rana a fost pansată pe întuneric şi nenorocitul s-a văzut readus la viaţă. însă nici nu şi-a revenit bine şi, nerecunoscător din fire, li s-a alăturat la loc rebelilor şi s-a răsculat cu ei şi a doua oară. De data aceasta n-a mai avut parte nici de noroc, nici de milă, fiind dat pieirii în aceeaşi noapte.
Nefericiţii supravieţuitori erau acum ameninţaţi de delir. Unii şi-au făcut vînt în mare, alţii s-au lăsat pradă toropelii, iar cîţiva nenorociţi în ultimul hal s-au repezit cu săbiile scoase la tovarăşii lor, cerînd să li se dea o *aripioară de pui.* Inginerul al cărui curaj îl salvase pe muncitorul Dominique se visa plimbîndu-se pe cîmpiile frumoase din Italia şi îşi imagina că unul dintre ofiţeri îi spunea: „Ţin minte că bărcile ne-au lăsat baltă, dar nu trebuie să ne temem. Tocmai i-am scris guvernatorului şi în cîteva ore vom fi salvaţi". Iar inginerul, calm în plin delir, îi răspundea astfel: „Ai un porumbel care să-ţi aducă ordinele mai repede?"
Rămăsese un singur butoi cu vin pentru cei şaizeci de oameni ce se mai aflau pe plută. Aceştia au strîns plăcuţele cu numerele de identificare a soldaţilor şi le-au transformat în cîrlige de pescuit, după care au luat o baionetă şi au improvizat o armă bună pentru prins rechini. Atîta doar că primul răpitor ivit a prins

baioneta şi cu o mişcare violentă a maxilarelor a îndreptat-o la loc, iar pe urmă şi-a văzut de treabă şi s-a îndepărtat.
A fost nevoie de resurse extreme pentru a le prelungi existenţa nefericită. Cîţiva dintre cei ce supravieţuiseră rebeliunii din cursul nopţii s-au aruncat asupra leşurilor şi au smuls halci din ele, înfulecîndu-le cît ai clipi. Majoritatea ofiţerilor au refuzat această hrană, deşi unul dintre ei a propus s-o pună la uscat pentru a fi mai uşor digerabilă. Unii au încercat să mestece curelele săbiilor, cartuşierele şi fîşiile de piele ce le împodobeau pălăriile, dar în zadar. Un marinar a vrut sâ-şi mănînce propriile excremente, însă n-a reuşit.
A treia zi a fost calmă şi frumoasă. Oamenii s-au odihnit, numai

că vise crude s-au adăugat grozăviilor pe care le provo-caseră deja foamea şi setea. Pluta, pe care se afla mai puţin de jumătate din numărul iniţial de persoane, se ridicase uşor din apă, ca un avantaj neprevăzut al rebeliunii înăbuşite din timpul nopţii. Totuşi, cei ce se găseau la bord erau în apă pînă la genunchi şi se puteau odihni doar dacă stăteau în picioare, îngrămădiţi unul în altul într-o masă compactă. în cea de-a patra dimineaţă au observat că doisprezece dintre tovarăşii lor muriseră în cursul nopţii. Corpurile neînsufleţite au fost aruncate în mare, cu excepţia unuia, care a fost păstrat pentru a ogoi foamea celorlalţi. La ora patru în dupâ-amiaza aceleiaşi zile un stol de peşti zburători a survolat pluta, iar mulţi s-au agăţat din greşeală de marginile ei. Noaptea oamenii au preparat peştele, însă au fost atît de flămînzi, iar porţiile atît de mici, încît majoritatea au adăugat carne de om, găsind noua combinaţie ceva mai puţin respingătoare. Cînd carnea a fost prezentată în această formă, au început s-o mănînce pînă şi ofiţerii.

Din ziua aceea au învăţat cu toţii să consume carne de om. Noaptea următoare avea să le aducă noi provizii. Cîţiva spanioli, italieni şi negri, care rămăseseră neutri pe durata primelor revolte, au pus la punct un plan prin care sâ-şi arunce superiorii peste bord şi să se îndrepte spre ţărmul pe care îl credeau aproape, ducînd cu ei toate bunurile de preţ ce fuseseră strînse într-un sac cocoţat în vîrful catargului. A avut loc din nou o luptă aprigă, iar puntea a fost încă o dată scăldată în sînge. După ce a fost înăbuşită şi această a treia rebeliune, la

bord n-au rămas mai mult de treizeci de oameni, iar pluta a reuşit să se ridice încă puţin din apă. Fiecare dintre oamenii de pe ea era rănit, iar apa sărată a mării le ajungea mereu la răni, fâcîndu-i să strige de durere.

In cea de-a şaptea zi doi soldaţi s-au pitit in spatele ultimului butoi cu vin, l-au găurit şi au început să bea din el cu paiul. Au fost aruncaţi în apă imediat după ce-au fost descoperiţi, potrivit necesarei legi care fusese adoptată.

Acesta a fost momentul cînd a trebuit să se ia cea mai grea hotărîre. La ultima numărătoare se stabilise că mai erau douăzeci şi şapte de oameni. Dintre aceştia, cincisprezece mai puteau trăi cîteva zile; cît despre ceilalţi, aveau răni grave, mulţi

dintre ei delirau, iar şansele de supravieţuire erau minime. Cu toate acestea, fireşte că, pînă în clipa morţii, aveau să consume în continuare din proviziile şi aşa diminuate. S-a calculat că numai ei ar fi putut bea echivalentul a treizeci sau patruzeci de sticle cu vin. Sâ-i treci la jumătate de porţie însemna sâ-i ucizi lent şi în chinuri. Aşa că, după o discuţie purtată sub semnul celei mai negre disperări, cei cincisprezece oameni relativ întregi au conchis că, spre binele celor care puteau supravieţui efectiv, tovarăşii lor grav răniţi sau bolnavi trebuiau azvîrliţi în mare. Trei marinari şi un soldat, cu inimile împietrite de spectacolul zilnic al morţii, au dus la îndeplinire aceste execuţii oribile, dar necesare. Cei sănătoşi au fost separaţi de cei bolnavi la fel cum fuseseră despărţiţi la începuturi nespurcaţii de spurcaţi.
După acest sacrificiu crud, ultimii cincisprezece supravieţuitori şi-au aruncat armele în apă, păstrînd doar o sabie în caz că ar fi fost nevoie să taie vreo bucată de lemn sau vreo funie. Proviziile le mai ajungeau pentru şase zile, după care nu le rămînea decît să-şi aştepte moartea.
A mai existat o întîmplare, măruntă, ce-i drept, pe care fiecare a interpretat-o cum a crezut de cuviinţa. Un fluture alb, dintr-o specie râspîndită în Franţa, s-a ivit deasupra capetelor lor bătînd aerul cu aripioarele şi s-a aşezat pe velă. Cei mai lihniţi dintre supravieţuitori şi-au făcut socoteala că era şi ăsta tot un fel de mîncare. Altora uşurinţa cu care se mişca minusculul musafir li s-a părut o ironie la adresa felului în care zăceau fără vlagă şi fără să se mai mişte aproape deloc. Au fost chiar unii

pentru care fluturele reprezenta un semn, un sol din ceruri la fel de alb ca porumbelul lui Noe. Pînă şi scepticii care nu erau dispuşi să recunoască agenţii divini au acceptat, cu o speranţă temperată de precauţie, că fluturii zburau de obicei la mică distanţă de uscat.
Cu toate acestea, pămîntul nu s-a ivit. Sub soarele torid, oamenii au început să fie chinuiţi de sete, pînă cînd au ales, în disperare de cauză, să-şi umezească buzele cu propria urină. O beau din ceşcuţe de cositor pe care le ţineau cîtva timp în apă pentru ca lichidul dinăuntru să se răcească mai repede. S-a întîmplat de cîteva ori ca unuia dintre oameni să i se fure

ceşcuţa şl sâ-i fie înapoiată ulterior, însă fără conţinut. Unul dintre supravieţuitori nu a reuşit deloc s-o dea pe gît, indiferent cît de însetat era. Printre ei se afla şi un chirurg care a declarat că urina unora era mai uşor de înghiţit decît a altora, adăugind că efectul imediat al consumului de urină era tendinţa de a... urina.
Un ofiţer a descoperit la un moment dat o lâmîie pe care a avut de gînd s-o păstreze pentru sine, pînă cînd nişte discuţii încinse l-au convins cît de mare era pericolul de a fi egoist în asemenea condiţii. Au mai fost găsiţi treizeci de căţei de usturoi, care au generat noi dispute; şi dacă nu s-ar fi renunţat la toate armele cu excepţia unei săbii, s-ar fi lăsat din nou cu vărsare de sînge. La bord existau două flacoane cu o substanţă spirtoasă pentru spălarea dinţilor; una sau două picături din această licoare, împărţită cu zgîrcenie de posesor, producea pe limbă o senzaţie extrem de plăcută, care timp de cîteva secunde alunga setea. Trei sau patru bucăţele de cositor ţinute în gură avea un gust întrucîtva răcoritor. O sticluţă care conţinuse cîndva esenţă de trandafiri a fost trecută din mînă în mînă de supravieţuitorii care au inhalat şi au încercat o uşoară alinare simţind mirosul parfumului de altădată.
în cea de-a zecea zi, după ce şi-au primit porţia de vin, cîţiva bărbaţi au pus la cale un plan prin care să se îmbete criţă şi să se autodistrugă; a fost nevoie de multe strădanii pentru a fi convinşi să renunţe la idee. Din cînd în cînd pluta era înconjurată de rechini, iar unii soldaţi, prea zărghiţi ca să-şi dea seama ce făceau, s-au scăldat la mică distanţă de ei. Opt dintre supravieţuitori au presupus că uscatul nu putea fi departe şi au construit o

a doua plută cu care să se salveze. Au asamblat ceva asemănător, mai Îngust, cu un catarg scund şi o plasă de hamac In loc de velă; Insă cînd au testat-o au văzut că era prea fragilă, iar ideea lor exagerat de Îndrăzneaţă, aşa încît au abandonat iniţiativa.
în cea de-a treisprezecea zi a calvarului, soarele s-a înălţat cu totul dintre nori. Cei cincisprezece nenorociţi se rugaseră Atotputernicului şi tocmai îşi împărţiseră raţia de vin cînd un căpitan de infanterie s-a uitat undeva în zare, i s-a părut că

zăreşte un vas şi a dat de veste în gura mare. I-au mulţumit cu toţii Domnului şi şi-au manifestat gălăgios bucuria. Au îndreptat doagele butoaielor şi le-au legat batiste la capete; unul dintre ei s-a suit în vîrful catargului şi a fluturat steguleţele improvizate. Şi-au fixat împreună privirile asupra vasului de la orizont şi au încercat sâ-i ghicească viteza de deplasare. Unii au apreciat că se apropia de la un minut la altul, alţii au fost de părere că se îndrepta în direcţia diametral opusă. Timp de o jumătate de oră au oscilat între speranţă şi teamă. Pe urmă vasul a dispărut pe întinderea mării.
Bucuria a făcut loc deznădejdii şi amărăciunii, iar supravieţuitorii au ajuns să invidieze soarta celor care muriseră înaintea lor. Apoi, încercînd sâ-şi găsească o consolare cît de mică prin somn, au întins o bucată de pînză care să-i apere de soare şi s-au aşezat dedesubt. Au propus la un moment dat să scrie o relatare a aventurilor prin care trecuseră, s-o semneze şi s-o bată în cuie în vîrful catargului, sperînd că ea va ajunge cumva sub ochii familiilor şi ai guvernului.
Petrecuseră deja două ore gîndindu-se la grozăviile trecute şi viitoare cînd şeful artileriştilor, viind să ajungă la partea din faţă a plutei, a ieşit din cort şi a dat cu ochii de *Argus,* aflată la o jumătate de leghe, mergînd cu toată viteza şi îndreptîndu-se către ei. A simţit că i se taie răsuflarea şi şi-a întins mîinile spre mare. „Salvaţi!" a apucat să strige. „Ia uitaţi cum se-apropie bricul de noi!" A fost o bucurie generală; pînă şi răniţii au reuşit să se tîrascâ la marginea plutei ca să vadă mai bine cum se apropiau salvatorii. S-au îmbrăţişat cu toţii şi bucuria a fost cu atît mai mare cînd au văzut că cei cărora le datorau izbăvirea erau francezi. Au fluturat batiste şi au mulţumit proniei cereşti.

Argus şi-a strins velele şi a oprit la tribordul plutei, la mică distanţă. Cei cincisprezece supravieţuitori, dintre care nici măcar cei mai puternici n-ar fi rezistat mai mult de patruzeci şi opt de ore, au fost suiţi la bord; prin grija arătată, comandantul şi ofiţerii bricului le-au reaprins flacăra vieţii în suflete. Doi dintre cei salvaţi, care ulterior au pus pe hîrtie descrierea calvarului, au conchis că modul în care scăpaseră fusese un miracol şi că era evident mîna Celui de Sus în tot scenariul.
Călătoria fregatei începuse cu un semn şi a luat sfîrşit cu un

ecou. în momentul cînd pluta fatidică, remorcată de vasele de ajutor, fusese lansată la apă, rămăseseră în urmă şaptesprezece persoane. Lăsate în voia sorţii, acestea au cotrobăit peste tot pe vas, câutînd lucruri care să nu fi fost luate de cei plecaţi şi la care să nu fi ajuns apa mării. Au găsit biscuiţi, vin, coniac şi şuncă şi au rezistat cîtăva vreme. La început atmosfera a fost liniştită, întrucît tovarăşii lor promiseseră că aveau să se întoarcă şi să-i salveze. însă după ce au trecut patruzeci şi două de zile şi nu s-a intîmplat nimic din ceea ce trebuia, doisprezece dintre cei şaptesprezece s-au decis să ajungă pe uscat. Pentru asta au construit o altă plută din lemnele râmase de la restul fregatei, pe care le-au legat cu funii solide, iar pe urmă s-au urcat la bord. Aidoma predecesorilor, nici ei nu dispuneau de vîsle sau instrumente de navigaţie, avînd o singură velă şi aceea rudimentară. Au luat cu ei o cantitate mică de provizii şi dramul de speranţă rămas. însă după multe zile cîţiva mauri care trăiau lîngă coasta Saharei Occidentale şi erau supuşii regelui Zaid au descoperit rămăşiţele plutei şi s-au întors cu această informaţie la Andar. S-a ajuns la concluzia că oamenii de pe a doua plută căzuseră în mod sigur pradă monştrilor marini care populau apele din dreptul ţărmurilor africane.

Iar în cele din urmă, ca o ironie, s-a făcut auzit un ecou al ecoului. Cinci oameni au rămas la bordul fregatei. La cîteva zile după plecarea celei de-a doua plute, un marinar ce refuzase să se îmbarce pe ea a întreprins o tentativă de a ajunge pe uscat pe cont propriu. Neputînd să construiască o a treia plută doar pentru el, s-a folosit de o cotineaţă. Poate că a fost chiar aceea cu ajutorul căreia domnul Maudet verificase cursul nefast al fregatei

în dimineaţa cînd aceasta se ciocnise de recif. însă cotineaţa s-a scufundat, iar marinarul a pierit cînd îl mai despărţeau doar cîteva zeci de metri de pluta *Meduzei.*

11

CUM POŢI SĂ TRANSFORMI O CATASTROFĂ ÎNTR-UN FAPT DE ARTĂ?

La ora actuală procesul e automat. Sare în aer o centrală nucleară? în mai puţin de un an montăm o piesă pe scenele din Londra. E asasinat un preşedinte? Poţi să-ţi procuri cartea,

filmul, scenariul sau ecranizarea. E rost de război? Să vină romancierii. Un lanţ de crime înfiorătoare? Ascultaţi glasul murmurat al poeţilor. Bineînţeles, catastrofa se cere înţeleasă; iar ca s-o înţelegem trebuie să ne-o reprezentăm, adică avem nevoie de artele figurative. De asemenea însă, se cade s-o justificăm şi s-o iertăm, indiferent cît de puţin. De ce s-a petrecut acest act nebunesc al Naturii, această demenţă omenească de-o clipă? Mă rog, pînâ la urmă cel puţin a produs un fapt artistic. Poate că, în fond, , chiar asta e menirea unei catastrofe.

S-a ras în cap înainte de-a se apuca să lucreze la tablou, asta o ştim cu toţii. S-a ras în cap ca să nu mai poată da ochii cu nimeni, s-a încuiat în atelier şi a ieşit abia după ce şi-a terminat capodopera. Aşa a fost?

Expediţia a demarat pe 17 iunie 1816.

Meduza s-a lovit de stînci în după-amiaza zilei de 2 iulie 1816.

Supravieţuitorii au fost salvaţi de pe plută pe 17 iulie 1816.

Savigny şi Corrâard şi-au publicat relatarea călătoriei în noiembrie 1817.

Pînza a fost cumpărată pe 24 februarie 1818.

Aceeaşi pînză a fost mutată într-un studio mai mare şi redesfăşurată pe 28 iunie 1818.

Tabloul a fost terminat în iulie 1819.

Pe 28 august 1819, cu trei zile înainte de inaugurarea Salonului, Ludovic al XVIII-lea a studiat tabloul şi i-a adresat artistului

ceea ce *Le Monitew Universel* a etichetat drept „una dintre acele remarci inspirate care apreciază opera şi îl încurajează totodată pe artist". Mai precis, regele a spus: „Domnule Gericault, în nici un caz naufragiul dumitale nu este un dezastru".

Totul pleacă de la veridicitate. Artistul a citit relatarea lui Savigny şi Correard, s-a întîlnit cu ei şi le-a adresat întrebări. A pus la punct un veritabil dosar al cazului. L-a căutat pe dulgherul de pe *Meduza,* care supravieţuise, şi i-a comandat o machetă a produsului original. Pe machetă a amplasat minioa-meni de ceară care îi reprezentau pe supravieţuitori. în atelier a aşezat de jur împrejur propriile tablouri înfăţişînd capete retezate şi membre amputate, ca să se asigure că atmosfera din

încăpere avea un iz de moarte şi cadavre. în tabloul final pot fi recunoscute portretele lui Savigny, Corre'ard şi al dulgherului. (Cum s-or fi simţit cînd li s-a cerut să pozeze pentru această reînviere a unor suferinţe trecute?)
A fost de un calm desăvîrşit cît timp a pictat, a consemnat Antoine Alphonse Montfort, elevul lui Horace Vemet. Mişcările corpului sau ale braţelor erau aproape imperceptibile, singurul lucru care-i trăda concentrarea fiind o uşoară îmbujorare. Lucra direct pe pînza albă, ghidîndu-se doar după nişte contururi generale. Picta atîta vreme cît avea lumină, cu o îndîrjire explicabilă şi printr-o necesitate de ordin tehnic: uleiurile grele şi cu uscare rapidă pe care le folosea impuneau ca, odată începută, fiecare porţiune să fie terminată în cursul aceleiaşi zile. După cum ştim, îşi tăiase complet pletele blond-roşcate şi se răsese în cap ca un fel de avertisment şi rugăminte: Nu deranjaţi. însă nu era singur: modelele, elevii şi prietenii continuau sâ-l viziteze la locuinţa pe care o împărţea cu tînărul lui asistent Louis-Alexis Jamar. Printre modelele la care apelase se număra şi tînărul Delacroix, care poza pentru cadavrul prăbuşit cu faţa în jos şi cu braţul sting întins.
Haideţi să începem cu ce nu a pictat. N-a pictat următoarele:
1. Izbirea *Meduzei* de stînci;
2. Momentul cînd odgoanele de remorcare au fost aruncate, iar pluta abandonată;
3. Revoltele izbucnite în timpul nopţii;

4. Necesarele acte de canibalism;
5. Crima in masă autoprotejată;
6. Sosirea fluturelui;
7. Supravieţuitorii cufundaţi in apă pînâ la briu, genunchi sau glezne;
8. Momentul salvării propriu-zise.
Cu alte cuvinte, prima lui preocupare a fost să nu fie: 1. politic; 2. simbolic; 3. teatral; 4. şocant; 5. palpitant; 6. sentimental; 7. documentarist; şi 8. neechivoc.
Note
1. *Meduza* a însemnat un naufragiu, un reportaj de senzaţie şi un tablou; în acelaşi timp, ea a reprezentat o cauză. Bona-partiştii i-au atacat pe monarhişti. Atitudinea căpitanului

fregatei a pus in lumină: a) incompetenţa şi corupţia din rindurile Marinei Regale; b) nepăsarea generală a clasei conducătoare faţă de cei aflaţi pe treptele inferioare. Eventualele analogii cu nava naţiunii pe punctul de-a se împotmoli ar fi fost nu doar evidente, ci chiar îngroşate.
2. Savigny şi Corrdard, supravieţuitori şi coautori ai primei relatări pe marginea naufragiului, au adresat guvernului o plîngere în care au solicitat despăgubirea victimelor şi pedepsirea ofiţerilor vinovaţi. Respinşi de sistemul instituţionalizat de împărţire a dreptăţii, cei doi s-au folosit de propria carte pentru a face apel la instanţele mai cuprinzătoare ale opiniei publice. Ulterior Corr6ard a devenit editor şi pamfletar, deschizînd totodată un local pe nume *At the Wreck ofthe Medusa,* care a ajuns în scurt timp locul în care Îşi dădeau întîlnire cei nemulţumiţi de situaţia politică. Parcă vedem aievea clipa în care se aruncă odgoanele de remorcate: o secure a cărei lamă e rotită în soare luceşte scurt, un ofiţer întors cu spatele la plută dezleagă dezinvolt un nod... Ar ieşi un pamflet pictat de toată frumuseţea.

3. Scena pe care Geiicault a fost la un pas de-a o picta a fost cea a revoltei. Au rămas intacte şapte desene preliminare. Noapte, furtună, o mare agitată, pînze umflate de vînt, săbii ridicate, scene ale înecului, lupte corp la corp, trupuri dezbrăcate. Ce nu e-n regulă? în primul rînd, asemănarea cu acele încăierări din circiumă pe care le vedem în westernurile de mina a doua şi unde nu scapă nimeni - unul împarte pumni, altul face ţăndări un scaun, un al treilea sparge o sticlă în capul duşmanului, iar un al patrulea se prinde cu mîinile de lustră şi se mişcă încoace şi-ncolo, încălţat cu o pereche de cizme grosolane. Se poate şi să comunici mai mult arâtînd mai puţin.
Se presupune că schiţele despre scena revoltei care s-au păstrat seamănă cu tot atîtea versiuni tradiţionale ale Judecăţii de Apoi, cuprinzînd separarea inocenţilor de vinovaţi şi sortirea acestora din urmă chinurilor veşnice. însă o asemenea aluzie ar fi fost de natură să inducă în eroare. Pe plută nu a triumfat virtutea, ci forţa; cît despre milă, ea a fost cvasiinvizibilă. Subtex-tul acestei versiuni este că Dumnezeu a fost de partea ofiţerilor. Cine ştie, pe atunci poate chiar a fost. Oare Noe făcea parte din clasa

ofiţerilor?
4. Există o doză extrem de mică de canibalism în arta occidentală. Fasoane ipocrite? Pare puţin probabil: arta din ţările vestice nu prea se izmeneşte în materie de ochi scoşi din orbite, capete tăiate, mastectomii rituale, circumcizie şi crucificare. Mai mult, canibalismul era o practică pagină care ar fi putut fi condamnată cu folos pe pînză, asigurîndu-se totodată inflamarea furişă a privitorului. Atîta doar că anumite subiecte reuşeau să fie pictate mai des declt altele. Să ne oprim, bunăoară, la Noe cel din clasa ofiţerilor. Se pare că există surprinzător de puţine tablouri în care să fie descrisă Arca. Dispunem de o reproducere fals primitivă a unui american şi de un Giacomo Bassano mohorit, expus la Prado, insă altceva nu ne mai vine în minte. Adam şi Eva, Izgonirea, Buna Vestire, Judecata de Apoi - le avem pe toate, ieşite de sub penelul celor mai mari artişti. Dar Noe şi Arca? Un moment cheie al istoriei omenirii, o furtună pe mare, animale pitoreşti, o intervenţie divină în problemele muritorilor - elementele necesare sînt prezente, fără discuţie. Ce ar putea explica această lacună iconografică? Poate absenţa unui

tablou de referinţă al Arcei, capabil să confere subiectului forţă şi personalitate. Sau poate ceva legat de povestea propriu-zisă; e posibil ca artiştii să fi convenit că Potopul nu-l prezenta pe Dumnezeu în lumina cea mai favorabilă cu putinţă.
G6ricault a produs o singură schiţă a actelor de canibalism de pe plută. Irepetabilul moment antropofagie prezintă un supravieţuitor musculos care înfulecă o bucată de cot a unui cadavru pe măsură. Efectul e aproape comic. în asemenea situaţii, tonul adoptat a fost dintotdeauna o problemă.
5. Un tablou înseamnă o clipă. Ce am putea crede că se întîmpla într-o scenă în care trei marinari şi un soldat aruncau în mare mai mulţi oameni de pe o plută? Că victimele muriseră deja? Sau că, dacă nu muriseră, erau ucise pentru bijuterii? Autorii de benzi desenate cărora le vine greu să-şi explice sursa glumelor pe care le fac ne pun adeseori în faţa unor standuri de presă pe care există cîte un titlu la locul potrivit. în cazul tabloului, informaţia echivalentă ar necesita un titlu după cum urmează: O SCENA CUMPLITĂ DE PE *PLUTAMEDUZEI,* ÎN CARE

SUPRAVffiŢUITORH DISPERAŢI, SURPAŢI DE PROPRIA CONŞTIINŢĂ, ÎŞI DAU SEAMA CĂ PROVIZIILE SÎNT INSUFICIENTE ŞI IAU TRAGICA, DAR NECESARA DECIZIE DE A-I SACRIFICA PE RĂNIŢI PENTRU A AVEA EI ÎNŞIŞI ŞANSE SPORITE DE A RĂMÎNE ÎN VIAŢĂ. N-ar fi nevoie de mai mult.
întîmplător, nici chiar titlul „Pluta *Meduzei*" nu este cel autentic. Tabloul a fost înregistrat în catalogul Salonului drept *Scene du naufrage* - „Scena naufragiului". O mutare politică precaută? Posibil. însă e în egală măsură un indiciu util spectatorului: e vorba de un tablou, nu de o opinie.
6. Nu e greu să ne închipuim sosirea fluturelui aşa cum este zugrăvită de alţi pictori. însă apelul afectiv sună destul de dogit, nu vi se pare? Şi chiar dacă problema tonului ar putea fi sur-montată, tot ar rămîne două obstacole majore. în primul rînd, întîmplarea nu ar avea un aer autentic, deşi a avut loc efectiv; ceea ce este adevărat nu e neapărat convingător. în al doilea rînd, un fluture alb de şase sau opt centimetri, care poposeşte pe o plută lungă de douăzeci de metri şi lată de şapte, ridică o serioasă problemă dimensională.

7. Dacă se află sub apă, pluta nu poate fi pictată. Siluetele s-ar ivi toate din mare, ca un pluton de Afrodite. în plus, absenţa plutei creează dificultăţi sub aspectul formelor: în cazul în care toată lumea stă în picioare, fiindcă dacă ar sta întinşi s-ar îneca, se cheamă că tabloul geme de siluete verticale; ajuns aici, trebuie să fii ultraingenios. E preferabil să aştepţi să mai moară cîţiva oameni, pluta să se ridice la suprafaţă, iar planul orizontal să poată fi exploatat întru totul.
8. Barca venită de pe *Argus* şi oprită paralel cu pluta, supravieţuitorii ureînd la bord cu braţele întinse, contrastul înduioşător dintre starea salvaţilor şi cea a salvatorilor, scena bucuriei unor oameni secătuiţi de puteri - toate acestea au avut un impact emoţional indiscutabil. Gericault a efectuat cîteva schiţe după acest moment al salvării. Ar fi putut rezulta o imagine puternică; în loc de asta, ni se oferă ceva puţin prea... direct.
Cam acestea sînt lucrurile pe care nu le-a pictat.
Şi atunci, ce anume a pictat? Ei bine, cam ce a dat impresia? Haideţi să ne acomodăm privirea unei perspective lipsite de

suportul cunoaşterii. Analizăm „Scena naufragiului" fără nici cea mai vagă idee despre istoria navală a Franţei. Vedem nişte supravieţuitori pe o plută, care fac semne unei ambarcaţiuni aflate undeva la orizont (e imposibil să nu observăm că vasul îndepărtat e la fel de mic pe cît ar fi fost fluturele). Presupunerea noastră iniţială este că acesta e momentul reperării, care va duce la salvare. Sentimentul provine parţial din neostoita noastră preferinţă pentru finalurile fericite, dar şi din faptul că, la un anumit nivel al conştiinţei, ne punem următoarea întrebare: cum am ajuns să ştim de existenţa oamenilor de pe plută dacă nu au fost salvaţi?

Ce vine în sprijinul acestei presupuneri? Vasul se află la orizont (deşi nu se vede), scăldat într-o revărsare galben-aurie. Deducem că s-au ivit deja zorile şi că vasul ce apare o dată cu soarele aduce nu doar o nouă zi, ci în plus speranţa şi scăparea; norii negri (foarte negri) de deasupra capului se vor risipi în scurt timp. Cu toate acestea, dacă avem de-a face nu cu un răsărit, ci

cu un apus? Zorile şi asfinţitul sînt uşor de confundat. Dacă se apropie amurgul, vasul e pe cale să dispară, la fel ca soarele, iar naufragiaţii au în faţă spectrul unei nopţi deznădăjduite şi negre ca norii de deasupra capetelor? Nedumeriţi, am putea încerca să ne uitam la vela plutei, să ghicim dacă ambarcaţiunea se apropie sau se îndepărtează de supravieţuitori şi să anticipăm dacă ameninţătorii nori plumburii se vor împrăştia sau nu. însă nu prea aveam după ce să ne orientăm - vîntul nu bate pe verticală în tablou, ci de la dreapta la stînga, iar rama ne opreşte să vedem cum e vremea mai la răsărit. Există şi o a treia posibilitate, ce-i drept, cu şanse mai mici de concretizare: aceea ca soarele să răsară şi cu toate acestea vasul să nu se îndrepte spre naufragiaţi. Ar fi cea mai aspră dojana din partea destinului: soarele răsare, *dar nu pentru voi.*

E momentul cînd ochiul ignorant cedează locul, cu o reticenţă dublată de încăpâţînare, celui informat. Haideţi să confruntăm „Scena naufragiului" cu relatarea lui Savigny şi Correard. Sare în ochi imediat că Gericault nu a pictat aplauzele care au precedat salvarea; lucrurile s-au întîmplat altfel: bricul s-a apropiat brusc de plută şi lumea a început să se bucure. Pe cînd aici e vorba de

prima imagine, aceea cînd *Argus* şi-a făcut apariţia la orizont timp de o jumătate de oră încărcată de speranţe şi dezamăgiri. Comparînd tabloul cu textul scris, observăm de îndată că Găricault nu l-a zugrăvit pe supravieţuitorul suit pe catarg, care ţinea în mîini doage de butoaie îndreptate şi împodobite cu batiste. El a optat pentru un bărbat cocoţat pe un butoi şi fluturînd o ditamai bucata de pînzâ. Ne oprim asupra acestei schimbări şi după un timp îi descoperim avantajul: realitatea îi oferea o imagine asemănătoare unui număr de echilibristică efectuat de o maimuţă, pe cîtă vreme arta sugera o axare mai solidă şi o verticală în plus în economia tabloului.
Dar haideţi să nu ne informăm prea repede. Să ne întoarcem, aşadar, la perspectiva ochiului ignorant şi irascibil. Să nu ne mai gîndim la vreme şi să vedem ce se poate deduce din personalul de pe plută. Ce-ar fi să începem cu o numărătoare simplă? La bord se află douăzeci de siluete. Două îşi agită braţele de zor, una arată cu hotărîre într-o direcţie anume, două imploră cu putere şi încă una îl susţine fizic pe cel care s-a cocoţat pe butoi şi

cheamă vasul în ajutor: şase oameni de partea speranţei şi a salvării. Urmează cinci siluete (două răstignite pe jos, trei cuprinse de apatie) care fie că au murit, fie că sînt pe moarte, plus un personaj cu o barbă sură, care stă cu spatele *la Argus* şi dă impresia că jeleşte: alţi şase împotrivă. între ei (măsurăm atît spaţiul, cit şi stările de spirit) se găsesc alte opt siluete: una care pe jumătate imploră, pe jumătate oferă sprijin, trei care-l privesc pe cel suit pe butoi cu expresii neutre, una care se uită la el cu o mină chinuită, două în profil, cercetînd valurile care au trecut şi pe cele ce urmează să se abată, şi încă o siluetă în ungherul cel mai întunecos şi deteriorat al pînzei, cu capul în mîini (şi smulgîndu-şi părul?). Şase, şase şi opt: nu există o majoritate zdrobitoare.
(Douăzeci? se întreabă ochiul informat. Dar Savigny şi Corrăard au spus că rămăseseră doar cincisprezece supravieţuitori, înseamnă că acei cinci oameni pe care i-am bănuit că doar îşi pierduseră cunoştinţa sînt de fapt morţi? Da. însă atunci cum rămîne cu funesta selecţie care a avut loc, cînd ultimii cincisprezece supravieţuitori teferi i-au azvîrlit în mare pe cei

treisprezece tovarăşi răniţi? G6ricault i-a recuperat pe cîţiva din adîncuri ca să-şi echilibreze compoziţia. Ce e de făcut cu referendumul pe tema speranţei faţă în faţă cu disperarea, le oferim şi lor dreptul de a vota? Din punct de vedere tehnic da, însă fără ca acest lucru să modifice starea de spirit generală a tabloului.)
Prin urmare, structura se găseşte în echilibru: şase pentru, şase împotrivă, opt nehotărîţi. Cei doi ochi pe care ni i-am mijit, cel informat şi cel neştiutor, trec în revistă totul. Ei sînt din ce în ce mai distraşi de la centrul evident al atenţiei - bărbatul care face semne suit pe butoi - spre silueta care jeleşte în stînga jos şi care este singura persoană care se uită la noi. în poala sa se odihneşte un bărbat mai tînăr, care - conform socotelilor noastre - a murit în mod sigur. Bătrînul le-a întors spatele tuturor celor rămaşi în viaţă de pe plută; atitudinea lui este de resemnare, suferinţă şi disperare. Iese şi mai mult în evidenţă datorită părului cărunt şi pînzei roşii pe care o poartă ca pe un fel de veşmînt de protecţie. E posibil să se fi rătăcit în acest tablou venind de altundeva, să fie bunăoară un bâtrîn din picturile lui Poussin, care nu mai ştie unde-i este locul. (Bazaconii, pufneşte

ochiul informat. Poussin? Dacă vreţi într-adevăr sâ ştiţi, e vorba de Gu6rin şi Gros. Cît despre „Fiul" mort, e un amestec de Gue>in, Giroder şi Prud'hon.) Ce face de fapt „Tatăl"? a) deplînge moartea celui pe care-l ţine în poală (fiul? prietenul?); b) îşi dă seama că nu vor fi salvaţi niciodată; c) se gîndeşte că, şi dacă vor fi salvaţi, nu va mai avea importanţă din cauza corpului neînsufleţit pe care-l ţine în braţe? (Apropo, rosteşte ochiul informat, sâ ştiţi că ignoranţa creează handicapuri serioase. De pildă, nici prin gînd nu v-ar trece că Tatăl şi Fiul reprezintă un motiv antropofagie în miniatură, aşa e? Ca grup, cei doi apar pentru prima oară în singura scenă de canibalism rămasă de la G&icault; şi toţi spectatorii contemporani instruiţi îşi vor aduce aminte cu siguranţă de modul cum îl descrie Dante pe contele Ugolino jeluind în tumul lui din Pisa, în mijlocul copiilor muribunzi pe care îi devora. Acum e limpede?)
Indiferent ce hotărîm că gîndeşte bâtrînul, prezenţa lui în tablou devine la fel de puternică şi intensă ca aceea a bărbatului care cheamă vasul în ajutor. Această contrapondere sugerează

deducţia următoare: tabloul reprezintă punctul de mijloc al momentului cînd *Argus* e reperat pentru prima oară. Vasul e deja vizibil de un sfert de oră şi mai are încă o dată pe atît de stat în raza noastră vizuală. Unii dintre naufragiaţi cred că se îndreaptă în continuare spre ei, alţii sînt nesiguri şi aşteaptă sâ vadă ce se întîmplâ, iar alţii - printre care şi cel mai înţelept om de pe plută -ştiu că vasul se îndepărtează de ei şi că nu vor fi salvaţi. Acest personaj ne îndeamnă sâ interpretăm „Scena naufragiului" ca pe o imagine a speranţei batjocorite.
Cei care au văzut tabloul lui Gericault expus în cadrul Salonului din 1819 au ştiut, aproape fără excepţie, că se uitau la supravieţuitorii de pe pluta *Meduzei,* că vasul ivit la orizont i-a recuperat (chiar dacă nu din prima încercare) şi că întîmplârile din timpul expediţiei spre Senegal au reprezentat un mare scandal politic. însă tabloul rămas e unul care trăieşte mai mult decît povestea ce l-a inspirat. Religia decade, icoana se păstrează; o poveste poate fi dată uitării, însă reprezentarea ei grafică atrage în continuare ca un magnet (ochiul ignorant jubilează - ce deziluzie pentru ochiul informat). în ziua de azi, dacă studiem „Scena naufragiului", ne vine greu sâ ne indignăm împotriva lui

Hugues Duroy de Chaumareys, căpitanul care a condus expediţia, împotriva ministrului care l-a numit în funcţie, împotriva ofiţerului de marină care a refuzat sâ preia comanda pe plută, împotriva marinarilor care au slăbit odgoanele de remorcate sau împotriva soldaţilor care s-au revoltat. (Mai mult, istoria ne democratizează compasiunea. Oare nu fuseseră marcaţi soldaţii de experienţele din timpul războiului? N-a fost căpitanul victima propriei educaţii sub un clopot de sticlă? Am fi dispuşi sâ pariem că, în împrejurări similare, ne-am fi comportat ca nişte eroi?) Timpul dizolvă carnea povestirii în formă, culoare şi emoţie. Moderni şi ignoranţi, ne reimaginâm povestea: votăm pentru veselul cer ce se colorează în galben sau pentru bâtrînul cărunt şi bărbos care jeleşte? Sau sfîrşim prin a da crezare ambelor versiuni? Ochiul poate trece de la o stare de spirit şi de la o interpretare la alta: asta a fost intenţia artistului?
8.a. A fost foarte aproape de a picta cele ce urmează. Două studii în ulei din 1818, care în planul compoziţiei sînt cele mai

apropiate de oricare dintre schiţele preliminare ale produsului final, prezintă o diferenţă importantă: vasul căruia i se fac semne este mult mai aproape. I se pot vedea contururile, velele şi catargele. Vasul este zugrăvit în profil, la extremitatea dreaptă a pînzei, şi tocmai a început o călătorie istovitoare, profilîndu-se pe orizontul pictat de mina artistului. E limpede că nu a zărit pluta. Impactul acestor schiţe preliminare e mai activ, chiar kinetic: avem sentimentul că semnele disperate ale celor de pe plută ar putea avea un efect palpabil pe durata următoarelor cîteva minute şi că - în loc sâ fie un instantaneu - tabloul se autopropulsează în propriul său viitor, formulînd întrebarea: Va naviga vasul dinspre dreapta pînzei fără sâ repereze pluta? în schimb, versiunea finală a „Naufragiului" este mai puţin activă şi propune o întrebare nu atît de bine articulată. Semnalele par mai futile, iar hazardul sub semnul căruia stă destinul supravieţuitorilor înspăimîntător. Ce şanse mai au sâ se salveze? La fel de mari ca o picătură într-un ocean.
A petrecut opt luni în atelier. în acest timp a realizat un autoportret din care ne fixează cu acea căutătură ursuză şi bănuitoare

la care pictorii recurg adeseori cînd se văd în oglindă; cuprinşi de vinovăţie, presupunem că dezaprobarea artistului ne vizează chiar pe noi, deşi în realitate ea este autoreferenţialâ. Are o barbă scurtă, iar părul tuns îi este acoperit de o şapcă ponosită (ştim doar că pictorul şi-a jerfit pletele cînd a început să lucreze la tablou, însă părul creşte mult în opt luni; de cîte ori o fi avut nevoie sâ-l ajusteze?). Ne frapează aspectul lui de pirat feroce şi decis să sabordeze uriaşul Naufragiu. Are darul să surprindă totodată grosimea pensulelor folosite. Judecind după dimensiunea tuşelor, Montfort a presupus că Gericault întrebuinţase pensule foarte groase; şi totuşi, ele erau foarte mici în comparaţie cu cele utilizate de alţi artişti. Pensule subţiri şi uleiuri grele, cu uscare rapidă.
Trebuie să ne amintim de imaginea lui în faţa şevaletului. Schematizarea este o tentaţie firească şi înseamnă reducerea a opt luni la un tablou terminat. Stînd în faţa Naufragiului, lucrează cu o vizibilă intensitate a concentrării şi cu nevoia de a avea linişte deplină; ar fi suficient scîrţîitul unui scaun pentru a

rupe firul nevăzut care leagă ochiul de vîrful pensulei. Pictează siluetele moarte direct pe pînză, bucurindu-se doar de ajutorul unor contururi prealabile. Cînd este pe jumătate gata, lucrarea seamănă cu o serie de sculpturi care atîrnă profilate pe un perete alb.

Trebuie să ni-l evocăm închis în atelier, lucrînd, mişcîndu-se de colo-colo şi comiţînd greşeli. Cînd ştim rezultatul final al celor opt luni, evoluţia lui în direcţia respectivă pare irezistibilă, începem de la capodoperă şi ne deplasăm înapoi, trecînd prin ideile abandonate şi rateurile picturale; însă pentru el aceste idei abandonate au început ca atracţii, făcîndu-l să vadă abia la sfîrşit ceea ce noi subînţelegem în fază iniţială. Pentru noi concluzia a fost inevitabilă, pentru el nu. Trebuie să încercăm să alocăm o marjă pentru hazard, pentru descoperirile norocoase şi chiar pentru cacealmale. Ne putem explica lucrurile doar prin cuvinte; atîta doar că se cuvine să încercăm să le uităm şi pe acestea. Un tablou poate fi reprezentat sub forma unei serii de decizii numerotate de la 1) la 8.a), dar normal ar fi să înţelegem că acestea sînt doar consemnări ale unor sentimente. Trebuie să ne aducem aminte de nervi şi de emoţii. Pictorul nu este transportat liniştit pe cursul apei spre heleşteul scăldat în soare al imaginii

finale, ci se străduieşte să străbată o mare agitată de curenţi ce se stîrnesc unii împotriva altora.

Avem de-a face la început cu fidelitatea faţă de viaţă; cu toate acestea, pe măsură ce procesul se desfăşoară, prioritară devine fidelitatea faţă de artă. Incidentul nu a avut loc aşa cum a fost descris, cifrele diferă, canibalismul este redus la o trimitere literară, grupul compus din Tată şi Fiu are o justificare documentară străvezie, iar cel din jurul butoiului absolut nici una. Pluta a fost curăţată de parcă urma să primească vizita oficială a unui monarh cu stomac sensibil: bucăţile de came de om au fost îndepărtate cu atenţie şi toată lumea are un pâr lucios şi îngrijit ca o pensulă nefolosită.

în timp ce Gericault se apropie de imaginea finală, chestiunile legate de formă ajung să predomine. Artistul se concentrează mai atent, face ordine şi operează ajustări. Orizontul este întîi ridicat şi pe urmă coborît (dacă silueta care face semne se află

sub linia orizontului, întreaga plută se vede înghiţită de apele funeste ale mării; dacă se profilează pe linia orizontului, sugerează speranţa ce se înalţă spre cer). Gericault reduce spaţiul înconjurător al apei şi al văzduhului, înghesuindu-ne pe plută indiferent dacă ne place sau nu. Măreşte distanţa dintre naufragiaţi şi vasul salvator. Repoziţionează siluetele. CU de des se întîmplă ca atît de mulţi dintre protagonişti să stea cu spatele la spectatori?
Şi ce spinări musculoase au. E momentul în care ne simţim stînjeniţi, deşi n-ar trebui. Adeseori o întrebare naivă se dovedeşte a fi esenţială. Aşa că haideţi să o punem. *De ce arată supravieţuitorii atît de sănătoşii* Admirăm modul în care Gericault l-a căutat pe dulgherul de pe Meduza şi i-a cerut să fabrice o machetă a plutei... dar... dacă tot s-a străduit să reproducă fidel pluta, de ce n-a făcut acelaşi lucru şi cu cei care se aflau pe ea? înţelegem de ce bărbatul care făcea semne a devenit o verticală separată şi de ce a fost echilibrată compoziţia prin adăugarea cîtorva cadavre. însă de ce pare toată lumea - inclusiv corpurile neînsufleţite - atît de robustă, atît de... sănătoasă? Unde sînt rănile, cicatricele, lipsa de vlagă şi boala? E vorba de oameni care şi-au băut propria urină, şi-au ronţăit fîşiile de piele de la pălării şi şi-au mîncat tovarăşii.

Cinci dintre cei cincisprezece nu au mai trăit mult timp după ce au fost salvaţi. Şi-atunci de ce arată ca şi cum tocmai ar fi terminat o şedinţă de gimnastică de întreţinere?
Cînd companiile de televiziune realizează documentare şocante despre lagărele de concentrare, ochiul - ignorant sau informat - este atras întotdeauna spre ceea ce iese din logica lucrurilor. Chiar dacă prizonierii sînt raşi în cap, au umerii căzuţi sau unghiile neîngrijite, corpurile lor palpită de vigoare, în timp ce-i vedem pe ecran cum stau la coadă pentru un blid de linte în care gardianul scuipă dispreţuitor, ne închipuim cum, odată ieşiţi din raza camerei de luat vederi, se calcă în picioare lîngâ furgoneta unde se împarte mîncarea. Prefigurează „Scena naufragiului" o asemenea anomalie? în cazul anumitor pictori, e posibil să cădem pe gînduri. Lucru care nu e valabil pentru Găricault, expert în descrierea nebuniei, a cadavrelor şi a capetelor retezate. O dată şi-a oprit pe stradă un prieten galben

la faţă din cauza icterului şi i-a spus că arăta nemaipomenit. Un asemenea artist nu se va da înapoi de la nici o grozăvie, mergînd pînă la limita suportabilului.
Aşa că haideţi să ne imaginăm un alt lucru pe care nu l-a pictat - să vedem cum ar arăta „Scena naufragiului" cu o distribuţie compusă din emaciaţi. Carnea fleşcăită, rănile supurînde, obrajii subţi: detaliile de acest gen ne-ar deplasa fără eforturi în zona milei. Apa sărată ne-ar ţîşni din ochi pentru a se contopi cu apa sărată de pe pînză. însă ar fi o mutare pripită: tabloul ar acţiona asuprâ-ne într-un mod prea direct. Naufragiaţii secătuiţi de puteri şi îmbrăcaţi în zdrenţe aparţin aceluiaşi registru emoţional cu fluturele, cei dintîi împingîndu-ne spre o dezolare uşor de atins, pe cînd cel din urmă ne îndreaptă spre o lesnicioasă consolare. E un artificiu relativ la îndemînâ.
Asta în vreme ce reacţia pe care o caută Geiicault depăşeşte cadrul strict al compasiunii şi indignării, deşi ar fi posibil ca aceste emoţii să fie preluate *en mute* aidoma unor autostopişti. în pofida tematicii, „Scena naufragiului" debordează de muşchi şi dinamism. Siluetele de pe plută seamănă cu valurile: sub ele, dar şi prin ele, pulsează energiile oceanului. Dacă ar fi fost pictate ca victime ale unei vlăguiri autentice, ar fi rămas simple firicele de spumă şi nicidecum planşe anatomice verticale. Căci

ochiul este pus să se plimbe - nu tachinat, nici convins, ci doar legănat de maree - pînă în vîrf, la silueta care face semne, jos unde se află bătrînul disperat şi pînă în partea din dreapta, în plan apropiat, unde un cadavru stă prăvălit ca o punte între plută şi ape. Datorită faptului că siluetele sînt atît de solide şi pot să transmită o putere atît de mare, pînza trezeşte în noi emoţii mai profunde, submarine, şi este în stare să ne poarte printre curenţi de speranţă şi deznădejde, bucurie, panică şi resemnare.
Ce s-a întîmplat? Tabloul s-a desprins de ancora istoriei. Nu mai avem sub ochi „Scena naufragiului" şi cu atît mai puţin „Pluta Ma/uzei". Nu ne mai închipuim cruzimile de pe plută şi nu ne mai punem în pielea suferinzilor, ci pur şi simplu aceştia vin şi ne iau locul. *Ei* devin *noi.* Iar secretul tabloului constă în tiparul propriei energii. Haideţi să ne mai uităm o dată la învolburarea apelor, care parcă se transmite acelor spinări musculoase în

timp ce fac semne în direcţia vasului cit un fir de praf. Toată încordarea asta - ce scop are? Nu există un răspuns în faţa principalei ţinte a tabloului, după cum nu se deduce nici o reacţie la adresa majorităţii sentimentelor omeneşti. Nu doar la adresa speranţei, ci a oricărei dorinţe împovărătoare: ambiţia, ura, dragostea (mai cu seamă dragostea) - cît de rar ajung emoţiile noastre la obiectul pe care par sâ-l merite? Ce zadarnice sînt semnele pe care le facem, ce întunecat e cerul, ce mari sînt valurile. Sîntem cu toţii pierduţi în larg, oscilînd în voia valurilor între speranţă şi disperare, implorînd prin gesturi ceva ce s-ar putea să nu ne vină niciodată în ajutor. Catastrofa a devenit fapt de artă; însă nu este vorba de un proces reducţionist. E ceva eliberator, amplificat şi explicativ. Catastrofa a devenit fapt de artă; în fond, asta îi este menirea.
Atunci cum rămîne cu acea catastrofă mai de la începuturi, adică Potopul? Ei bine, iconografia ofiţerului de marină Noe începe conform aşteptărilor. în primele zece-douăsprezece secole ale creştinismului, Arca (reprezentată de obicei sub forma unei cutii sau a unui sarcofag, pentru a arăta că salvarea lui Noe a fost o analogie a ridicării lui Iisus din mormînt) apare frecvent în manuscrisele descifrate, pe vitralii şi în sculpturile din catedrale. Noe a fost un personaj popular: îl descoperim pe uşile de bronz ale Bisericii San Zeno din Verona, pe latura vestică a

catedralei din Nîmes şi pe cea estică a catedralei din Lincoln; 11 vedem navigînd în frescele de la Campo Santo, din Pisa şi de la Santa Măria Novella din Florenţa; îl întîlnim aruncînd ancora în mozaicul din Montreal, în baptisteriul din Florenţa şi în Veneţia, la San Marco.
Dar unde sînt marile tablouri şi vestitele imagini la care duc toate acestea? Ce s-a întîmplat, a secătuit Potopul? Nu tocmai, însă apele au fost deviate de Michelangelo. în Capela Six-tină, Arca (semănînd mai degrabă cu o platformă ambulantă pentru o fanfară decît cu o ambarcaţiune) îşi pierde pentru prima oară locul de prim-plan în cadrul compoziţiei. Aici ea este împinsă undeva în fundul scenei. în faţă îşi fac loc siluetele înfricoşate ale antediluvienilor lăsaţi să piară în clipa cînd alesul Noe şi familia lui au fost salvaţi. Accentul se pune pe ceea ce este

pierdut sau abandonat, pe păcătoşii lăsaţi de izbelişte, ca un fel de epave nedemne din punct de vedere divin de a mai face umbră pămîntului. (Pe cine ar trebui să elogiem aici: pe Michelangelo cel raţional, înduioşat şi împins spre o condamnare subtilă a neîndurării lui Dumnezeu, sau pe Michelangelo cel pios, care îşi îndeplineşte contractul cu Papa şi ne arată ce ni s-ar putea întîmpla dacă n-am găsi calea dreaptă? Poate că a fost o decizie strict estetică, artistul preferind corpurile contorsionate ale condamnaţilor unei noi reprezentări obediente a Arcei construite din lemn.) Indiferent de motiv, Michelangelo a reorientat subiectul şi totodată l-a revitalizat. Exemplul lui a fost urmat de Baldassare Peruzzi şi de Rafael, după care pictorii şi ilustratorii s-au concentrat din ce în ce mai mult asupra celor lăsaţi să piară în detrimentul celor salvaţi. Şi pe măsură ce această inovaţie a ajuns de domeniul tradiţiei, Arca a plutit în continuare, retrăgîndu-se spre linia orizontului, la fel cum a procedat *Argus* în timp ce G6ri-cault se străduia să obţină versiunea finală a tabloului. Vîntul bate mai repede, valurile continuă să se umfle: în cele din urmă Arca ajunge la orizont şi se face nevăzută. în „Potopul" lui Poussin ambarcaţiunea nu se vede nicăieri; ne sînt zugrăviţi doar oamenii îngroziţi şi care nu ştiu să înoate, aduşi pentru întîia dată în prim-plan de Michelangelo şi Rafael. Bătrînul Noe, la cîrma Arcei sale, a ieşit din istoria artei.

Trei reacţii la „Scena naufragiului":

a. Criticii prezenţi la Salon s-au plîns că, deşi erau la curent u întîmplările la care făcea trimitere tabloul, nu exista nici un
indiciu din care să se deducă naţionalitatea victimelor, zona în care se consuma tragedia sau data la care avusese loc. Fireşte că exact ăsta era mesajul.

b. în 1855 Delacroix şi-a amintit reacţia avută cu aproape patruzeci de ani în urmă, cînd a văzut pentru prima datăMetfuza luptîndu-se cu valurile: „Impresia pe care mi-a produs-o a fost atît de puternică, încît în clipa cînd am ieşit din atelier am luat-o la fugă şi am alergat ca scos din minţi pînă am ajuns pe Rue de la Planche, unde locuiam pe vremea aceea, la capătul îndepărtat al foburgului Saint-Germain".

c. Aflat pe patul de moarte, Gericault a auzit pe cineva care a

evocat tabloul şi a rostit: *Bah, une vignette!*
Iată-l, aşadar - momentul supremei agonii de pe plută, zugrăvit, transformat, justificat prin artă, metamorfozat într-o imagine plastică şi echilibrată, iar pe urmă cosmetizat, înrămat, şters de praf şi expus într-o renumită galerie de artă ca să ne lumineze condiţia umană, încremenit, definitiv şi întotdeauna acolo. Cu asta avem de-a face? Păi, nu tocmai. Oamenii mor, plutele putrezesc şi nici operele de artă nu sînt ferite de primejdii. Structura emoţională a tabloului lui Gdricault, pendularea între speranţă şi disperare, este pusă în evidenţă de culorile folosite: pe plută se află suprafeţe foarte bine luminate, care contrastează violent cu unghere cufundate într-un întuneric de smoală. Pentru ca umbrele să fie cît mai închise cu putinţă, Gericault a recurs la diverse cantităţi de bitum care să-i asigure acea nuanţă de negru mohorît şi strălucitor deopotrivă. Totuşi, bitumul este instabil chimic şi încă din clipa cînd Ludovic al XVIII-lea a studiat tabloul a fost evidentă degradarea treptată şi inevitabilă a suprafeţei pictate. ‚JSTici nu ne ivim bine pe lume şi începem să ne deteriorăm", a spus cîndva Flaubert. Odată încheiată, capodopera nu se mai opreşte; ea îşi continuă coborirea pe tobogan. Principalul nostru expert în pictura lui Gericault confirmă că la ora actuală „tabloul este parţial distrus". Şi fără îndoială că, dacă se va proceda la o examinare a ramei, vor fi descoperiţi cîţiva cari cuibăriţi acolo fără grijă.

6

Muntele

Tic, tic, tic, tic. Tac. Tic, tic, tic, tic. Tac. Sunetul era al unui ceas ce dădea impresia unor rateuri in surdină, ca şi cum timpul s-ar fi lăsat pradă unui delir ciudat. Ar fi putut fi exact aşa ceva, reflectă colonelul, insă nu era cazul. Era important să nu te îndepărtezi de certitudini plnă la capăt. Ştia că nu era cazul. Nu se punea problema timpului, nici măcar a unui ceas îndepărtat.
Colonelul Fergusson zăcea pe patul din dormitorul rece şi pătrat al casei reci şi pătrate, situată la trei mile de Dublin, şi asculta ticăitul de deasupra lui. Era unu noaptea, într-un miez liniştit de noiembrie al anului 1837. Fiica lui, Arnanda, i se aşezase la căpătîi dreaptă, cu buzele strînse într-o expresie austeră şi citind nişte aiureli religioase. Lingă mîna ei luminarea ardea cu o flacără potolită, comportîndu-se mult mai bine decît inima colonelului, aşa cum reieşise din spusele acelui doctor stupid şi

transpirat, al cărui nume era urmat de nişte iniţiale care cine ştie ce însemnau.
Era o provocare şi nimic mai mult, îşi zise colonelul. Zăcea pe patul de moarte, gata să treacă în nefiinţa, iar ea nu găsea altceva mai bun de făcut decît să citească ultima predică a pastorului Noe. Se aflau într-un dezacord activ pînă la sfîrşit. Colonelul Fergusson renunţase de mult să încerce să înţeleagă această stare de fapt. Cum era cu putinţă ca tocmai copilul la care ţinuse cel mai mult să nu-i poată moşteni nici instinctele şi

nici părerile obţinute cu atîta greutate? Era supărător. Dacă n-ar fi adorat-o, ar fi tratat-o ca pe o imbecilă credulă. Cu toate acestea, în ciuda a tot ce se întîmplase, în ciuda acestei puneri la punct vii şi consistente, credea în capacitatea lumii de a progresa, in înălţarea fiinţei omeneşti, în înfrîngerea superstiţiilor. în ultimă instanţă, lucrurile aveau darul de a-l nedumeri total.
Tic, tic, tic, tic. Tac. Ticăitul continua deasupra lui. Patru-cinci sunete scurte şi sonore, o pauza, iar după aceea un ecou ceva mai înfundat. Colonelul îşi dădea seama că zgomotul îi distrăgea atenţia Amandei de la pamflet, deşi ea nu lăsa să se vadă nimic. După atîţia ani petrecuţi alături, îi venea foarte uşor să sesizeze aceste aspecte. Observase că fiica lui nu izbutise să se concentreze asupra reverendului Avraam. Iar faptul că pricepea atît de repede aceste lucruri şi că o cunoştea atît de bine era numai şi numai din vina ei. El, unul, îi spusese să se mărite cu locotenentul ăla al cărui nume nu şi-l mai amintea de îndată ce-o ceruse de soţie. însă nici aici nu-l ascultase, zicîndu-i că îşi iubea tatăl mai mult decît pe pretendentul în uniformă. Colonelul îi răspunsese că ăsta nu era un motiv şi că oricum avea să moară înaintea ei. Ea izbucnise în plîns şi-i reproşase că-i vorbea aşa. Dar avusese dreptate, nu? Era imposibil să nu aibă.
Amanda Fergusson îşi puse cărticica în poală şi-şi ridică îngrijorată ochii spre tavan. Gîndacul acela era un mesager nefast. Toată lumea ştia că, dacă se făcea auzit, în casa respectivă avea să survinâ o moarte în mai puţin de un an. Era o superstiţie transmisă din cele mai vechi timpuri. îşi întoarse privirile, ca să vadă dacă tatăl ei mai era treaz. Colonelul

Fergusson stătea cu ochii închişi şi respira pe nas într-un ritm lent şi apăsat, ca o pereche de foaie. Numai că Amanda îl cunoştea destul de bine ca să-l bănuiască de prefăcătorie. Ăsta îi era felul. întotdeauna îi plăcuse să-i joace feste.
Ca atunci cînd o dusese la Dublin, într-o zi agitată din februarie 1821. Amanda împlinise şaptesprezece ani şi avea mereu la ea un bloc de desen, la fel cum acum avea cîteva predici. în ultimul timp o atrăsese foarte mult Sala Egipteană Bullock's din Piccadilly, Londra, unde era expus marele tablou al domnului Jerricault (opt metri lungime şi şase înălţime), înfăţişîndu-i pe Supravieţuitorii Fregatei Franceze Meduza Strînşi Laolaltă pe

Plută. Intrarea o liră, ghidul şase şilingi. Cincizeci de mii de spectatori plătiseră pentru a vedea această nouă capodoperă a artei străine, prezentată alături de diverse exponate permanente, ca de pildă minunata colecţie de douăzeci şi cinci de mii de fosile aflate In proprietatea domnului Bullock şi a Panterio-nului lui de sălbăticiuni împăiate. Intre timp, pînza ajunsese la Dublin şi fusese expusă în Rotondă: intrarea o liră şi opt şilingi, ghidul cinci şilingi.
Amanda fusese aleasă în dauna celorlalţi cinci copii datorită înzestrării ei precoce în materie de acuarele - cel puţin, acesta fusese motivul oficial al colonelului Fergusson pentru a-şi satisface încă o dată preferinţele naturale. Atîta doar că nu se duseseră la Rotondă, conform promisiunii, ci optaseră pentru o atracţie rivală, anunţată în *Saunder's News-Letter & Daily Advertiser* şi care avea grijă ca Marele Tablou al domnului Jer-ricault să nu triumfe la Dublin aşa cum făcuse la Londra. Colonelul Fergusson îşi dusese fiica la Pavilion, unde văzuseră Panorama Marină Peristreficâ a Naufragiului Fregatei Franceze *Meduza* şi Pluta Fatală, realizată de domnii Marshall: intrarea o liră şi opt şilingi pentru rindurile din faţă, zece şilingi pentru cele din spate şi o reducere de cincizeci la sută la locurile din faţă ocupate de copii. „Pavilionul este întotdeauna încălzit perfect cu ajutorul sobelor de teracotă."
în vreme ce Rotonda oferea doar o suprafaţă de opt metri lungime şi şase înălţime de pigment staţionar, aici li se înfăţişau peste trei mii de metri pătraţi de pînză mobila. în faţa ochilor li se desfăşura treptat un tablou imens, sau mai bine zis o serie de

tablouri: nu doar o scenă, ci întreaga poveste a naufragiului. Episoadele se succedau, în timp ce luminile multicolore jucau pe textura întinsă, iar o orchestră sublinia caracterul dramatic al evenimentelor. Publicul izbucnea în aplauze în faţa spectacolului oferit, în timp ce colonelul Fergusson îşi înghiontea puternic fiica la cele mai semnificative aspecte ale prezentării. în cea de-a şasea scenă, nefericiţii francezi de pe plută erau zugrăviţi cam în aceeaşi postură schiţată de la bun început de domnul Jerricault. Dar ce măreţ era, observase colonelul Fergusson, să le descrii soarta tragică folosind mişcarea şi luminile multicolore, precum

*•>l o muzică pe care o identificase pentru fiica lui - fără să fie neapărat nevoie - ca fiind o piesă intitulată „Vive Henrico!"

- Ăsta e drumul de urmat, remarcase cu entuziasm colonelul, în timp ce părăseau amîndoi Pavilionul. Pictorii or să trebuiască să se uite atent la pensule.

Amanda nu răspunsese, însă în cursul săptămînii următoare se întorsese la Dublin cu una dintre cele cinci surori şi vizitase Rotonda. Acolo admirase pe îndelete pînza domnului Jerricault, care, deşi statică, emana foarte multă mişcare, lumină şi - într-un fel - muzică, părînd chiar să conţină incomparabil mai mult din fiecare decît Panorama aceea vulgară. La înapoierea acasă, avusese grijă să-i spună aceste lucruri şi tatălui ei.

Colonelul Fergusson dăduse indulgent din cap în faţa unei asemenea probe de obrăznicie şi încăpăţînare, însă nu se omo-rlse cu firea. Cu toate acestea, pe 5 martie îi arătase fiicei sale preferate un nou anunţ din *Saunder's News-Letter,* conform căruia domnul Bullock micşorase - evident, fusese *obligat* să micşoreze, interpretase colonelul - preţul de intrare pentru acel spectacol imobil la doar zece pence. La sfîrşitul aceleiaşi luni Fergusson o informase pe Amanda că tabloul francez de la Rotonda nu mai avea deloc spectatori, pe cînd Panorama Peristreficâ a domnilor Marshall era expusă în continuare de trei ori pe zi unui public răsfăţat de confortul impecabil al sobelor de teracotă.

- Ăsta e drumul de urmat, repetase colonelul în luna iunie a aceluiaşi an, după ce participase neînsoţit la spectacolul de adio de la Pavilion.

- Simpla noutate nu e o dovadă a valorii, îi replicase fiica lui, părînd relativ infatuată pentru cineva atît de tînar.
Tic, tic, tic, tic. Tac. Somnul simulat al colonelului Fergusson deveni mai agitat, aproape coleric. Dumnezeule mare, îşi zise el, nu-i deloc uşor să mori. N-ai cum să scapi cu una cu două şi nu fixezi tu condiţiile. Eşti obligat să mori în funcţie de ceilalţi, ceea ce-i o mare porcărie, indiferent cît de mult ai ţine la ei. Deschise ochii şi se pregăti să-şi corecteze fiica pentru a mia oară în cursul anilor petrecuţi împreună.
- E dragoste, rosti el. Asta şi nimic altceva.

Ochii fixaţi în tavan ai Amandei coborîrâ brusc spre tatăl ei şi începură să se umple de lacrimi.
- E chemarea dragostei, pe care o lansează *xestobium rufo-viUosum,* pentru numele lui Dumnezeu, fetiţo. Simplu ca bună ziua. Vîră o creatură de-aia într-o cutie, bate cu un creion în masă şi-o să vezi că se comportă exact la fel. Crede că eşti femelă şi se dă cu capul de pereţi, doar-doar o ajunge la tine. Apropo, de ce nu te-ai măritat cu locotenentul ăla cînd ţi-am zis? Asta se cheamă nesupunere, fir-ar să fie.
întinse un braţ şi-o prinse de mînă.
însă fiica lui nu răspunse, ochii ei rămaseră înlăcrimaţi, ticăitul de la câpâtîi continuă să se audă, iar colonelul Fergusson fu înmormîntat în linişte înainte de sfîrşitul anului. Medicul şi gîndacul acela funest reuşiseră în fine să se pună de acord.
Jalea pricinuită Amandei de moartea tatălui ei fu sporită de îndoielile nutrite faţă de statutul lui ontologic. Oare refuzul lui încăpăţînat de a recunoaşte dimensiunea divină şi folosirea nesocotită a numelui Atotputernicului pînă şi pe patul de moarte însemnau că trebuia să dispară acum în bezna necuprinsă şi să ajungă într-un tărîm de gheaţă, unde nu existau sobe de teracotă? Domnişoara Fergusson ştia că Dumnezeu era drept, dar milostiv. Cei care îi acceptau poruncile aveau să fie judecaţi în strictă conformitate cu legea, pe cînd ignoranţii sălbatici din junglă, care nu avuseseră cum să se înţelepţeascâ, urmau să fie trataţi cu blîndeţe, dîndu-li-se încă o şansă. Dar îi cuprindea în categoria ignoranţilor sălbatici şi pe ocupanţii sceptici ai caselor reci şi pâtrăţoase de lîngâ Dublin? Aveau să fie simţite acele chinuri prin care treceau necredincioşii toată viaţa în afara

uitării depline şi de cei care-l contestaseră pe Dumnezeu? Domnişoara Fergusson se temea că răspunsul avea să fie afirmativ.
Cum putuse tatăl ei să nu izbutească sâ-l recunoască pe Dumnezeu, proiectul lui etern şi bunătatea lui esenţială? Dovada acestui plan şi a acestei bunăvoinţe erau evidente în Natura însăşi, creată de Dumnezeu spre desfătarea Omului. Asta nu însemna, aşa cum presupuseseră unii, că Omul era liber să distrugă Natura ca să obţină ceea ce căuta; în plus, Naturii i se cuvenea mai mult respect, întrucît era rezultatul creaţiei divine. însă Dumnezeu zămislise atît Natura, cît şi pe Om, introducîndu-l pe

acesta din urmă în Natură aşa cum vîri o mînă într-o mănuşă. Amanda se gîndea adeseori la roadele pămîntului, la cît erau de diverse şi - cu toate acestea - la cît de bine se adapta fiecare mulţumirii Omului. Bunăoară, în copacii în care creşteau fructe comestibile te puteai căţăra mai uşor decît în cei ce alcătuiau pădurile. Fructele care erau moi după ce se coceau, cum ar fi caisele, smochinele şi dudele, puteau avea de suferit la contactul cu un sol dur şi de aceea se aflau la o distanţă mică de pămînt; fructele tari, care nu riscau nimic în cazul unei căderi, ca de pildă nucile de cocos, alunele sau castanele, se găseau la o înălţime mai mare. Unele fructe - printre care cireşele şi prunele -fuseseră modelate anume pentru gură; altele - de exemplu, merele şi perele - pentru mînă; în fine, existau şi fructe mai mari -de genul pepenilor galbeni - ale căror dimensiuni sugerau că trebuiau mîncate de întreaga familie. Fireşte, erau altele şi mai mari, bunăoară dovlecii, care puteau fi împărţiţi şi cu vecinii şi pe a căror coajă se observau cîteva linii verticale, parcă pentru a putea face porţionarea mai uşoară.
Unde Amanda descoperea o intenţie divină, ordine binevoitoare şi dreptate riguroasă, tatăl ei văzuse haos, întîmplare şi răutate. Şi totuşi, lumea pe care o cercetau cei doi era aceeaşi. în decursul numeroaselor discuţii în contradictoriu, Amanda îl rugase să se gîndească la condiţia domestică a familiei Fergusson (care trăia unită prin legături afective trainice) şi să declare dacă şi aici era vorba tot de haos, întîmplare şi răutate. Colonelul Fergusson, căruia nu-i prea dădea mîna sâ-şi

informeze fata că familia omenească provenea din acelaşi impuls care-i făcea pe gîndaci să se dea cu capul de pereţii unei cutii, replicase că, după părerea lui, familia Fergusson reprezenta un accident fericit. Fiica lui spusese că existau prea multe accidente fericite în lumea întreagă pentru a putea fi considerate întîmplâtoare.

în parte, reflectase Amanda, totul pornea din felul în care percepeai lucrurile. Tatăl ei vedea într-un simulacru vulgar de lumini multicolore şi triluri artificiale adevărata formă de redare a unei mari tragedii maritime, pe cînd pentru ea realitatea era exprimată cel mai bine printr-o pînză statică, simplă şi pictată. Cu toate acestea, era în primul rînd o problemă de credinţă. La cîteva săptămîni după vizita lor la Panorama Peristreficâ, tatăl ei

o plimbase cu barca, vîslind agale pe lacul aflat în vecinătatea lordului F. După ce făcuse cîteva conexiuni în minte, el începuse s-o dojenească pentru că era convinsă de existenţa Arcei lui Noe, la care se referise sarcastic prin formula „mitul Potopului". Amanda nu se lăsase copleşită de acuzaţii, întrebîndu-şi tatăl dacă la rindul lui credea în realitatea Panterionului domnului Bullock şi în animalele împăiate din Sala Egipteană din Piccadilly, Londra. Luat prin surprindere, colonelul dăduse un răspuns net afirmativ, la care fiica lui se arătase cuprinsă de o uimire amuzată. Ea, una, credea în realitatea unor lucruri rînduite de Dumnezeu şi descrise într-o carte a Sfintei Scripturi de care lumea avea să ştie peste mii de ani, în vreme ce el pornea de la ceva descris în paginile lui *Saunder's News-Letter & Daily Advertiser,* de care a doua zi nu-şi mai aducea aminte nimeni. Şi-atunci care dintre ei doi era naivul, insistase ea să ştie, cu o privire în care stăruia - în mod de-acum inutil - o expresie de ironie vag camuflată.

” Aşa se face că, în toamna lui 1839, după o matură chibzuinţă, Amanda Fergusson îi propuse domnişoarei Logan expediţia la Arghuri. Domnişoara Logan era o femeie solidă şi aparent foarte practică, mai în vîrstâ cu vreo zece ani decît domnişoara Fergusson şi care nutrea o mare afecţiune pentru colonel, fără ca relaţia lor să fi fost umbrită de o cît de uşoară adiere a zefirului indiscreţiei. Mai mult, cu cîţiva ani în urmă făcuse o călătorie în India, în timp ce era în serviciul lui Sir Charles B.

- Regret că nu cunosc locul, rosti domnişoara Logan cu ocazia primei lor întrevederi. E departe de Napoli?

- Se află pe partea inferioară a Muntelui Ararat, o informă domnişoara Fergusson. Numele Arghuri provine din două cuvinte armeneşti care înseamnă *el a sădit viţa.* E locul unde s-a întors Noe la muncile pămîntului după Potop. O viţă străveche, sădită de patriarh cu mina lui, dă roade şi-n ziua de azi.

Domnişoara Logan îşi ascunse uimirea produsă de această prelegere, dar se simţi obligată să mai întrebe ceva.

- Şi de ce ar trebui să mergem acolo?

- Ca să punem o vorbă bună pentru sufletul tatălui meu. Sus pe munte se află o mănăstire.

- E mult de mers.

- Găsesc că aşa se cuvine.

- Am înţeles.

Domnişoara Logan se arătă nedecisă la început, însă pe urmă se însenină.

- Şi o să bem din vinul de-acolo? întrebă ea, amintindu-şi de călătoriile efectuate în Italia.

- Nu avem voie, răspunse domnişoara Fergusson. Tradiţia ne-o interzice. -Tradiţia?

- Da. Raiul. împărăţia cerurilor nu ne îngăduie s-o facem, în amintirea felului în care l-au împins fructele în greşeală pe atriarh.

Domnişoara Logan, care nu se împotrivea defel dacă îi citea ineva din Biblie, însă nu avea tragere de inimă să întoarcă singură paginile, încercă o derută de scurtă durată.

- Beţia, o lămuri domnişoara Fergusson. Beţia lui Noe.

-Fireşte.

- Călugării de la Arghuri au voie să mînînce struguri, însă fără sâ-i pună la fermentat.

- Am priceput.

-Tot acolo se găseşte o salcie crescută dintr-una din scîndurile rămase de la Arca lui Noe.

-Aha.

în acest fel, se ajunse la un numitor comun. Cele două femei aveau să plece primăvara ca să evite ameninţarea malariei, existentă în celelalte anotimpuri. Fiecare urma să aibă nevoie de

un pat pliant, o saltea pneumatică şi o pernă. Trebuiau să mai ia cu ele esenţă de ghimbir Oxley, nişte opiu de calitate, chinină şi pudră de Sedlitz, o călimară, o cutie de chibrituri şi provizii de iască, umbrele de soare şi brîuri de flanelă ca să se ferească de durerile de burtă în timpul nopţii. După o discuţie amănunţită, deciseră să nu ia nici cada portabilă, nici filtrul de cafea. în schimb, aveau nevoie de nişte bastoane cu vîrful ascuţit, un briceag şi două perechi de bice pentru alungarea haitelor de cîini ce aveau mai mult ca sigur să le aţină calea, precum şi de un felinar mic de poliţist, întrucît fuseseră prevenite că felinarele turceşti obişnuite ar fi fost inutile dacă le-ar fi surprins un uragan, îşi luară de asemenea impermeabile şi paltoane grele,

anticipind că visul strălucirii perene a soarelui, nutrit de Lady Mary Wortley Montagu, avea să fie irealizabil pentru nişte călătoare de mai mică anvergură. Domnişoara Logan ştia că praful de puşcă era oferta cea mai atrăgătoare pentru ţăranii turci, iar hîrtia de scris avea acelaşi statut in ochii păturii înstărite. I se spusese totodată că o busolă ar fi produs o mare bucurie, întrucît le-ar fi indicat musulmanilor cum să se aşeze pentru rugăciuni, insă domnişoarei Fergusson nu-i convenea deloc să-i asiste pe pagini în ceremonialurile lor de falsă adoraţie. în fine, cele două femei împachetară şi două sticluţe pe care aveau de gînd să le umple cu suc de struguri făcut din zdrobirea fructelor din via lui Noe. Călătoriră cu un vapor aflat în proprietatea guvernului de la Falmouth la Marsilia, iar de acolo se bizuiră pe legăturile transportului francez. La inceputul lui mai fură primite de ambasadorul britanic la Constantinopol. în timp ce domnişoara Fergusson îi explica durata şi scopul călătoriei, demnitarul avu timp s-o studieze: o femeie brunetă, între prima şi a doua tinereţe, cu ochi mari negri şi obraji plini, îmbujoraţi, care făceau ca buzele să i se adune în faţă, într-un fel de bosumflare involuntară. Cu toate acestea, era imposibil s-o asocieze cineva ideii de flirt; dispoziţia ei firească părea un amestec de afectare şi sentiment al certitudinii, iar o asemenea combinaţie nu-i putea face nici o impresie ambasadorului. Acesta auzi esenţa celor spuse de ea fără să-i acorde vreodată întrega atenţie.
- Aha, spuse el la sfîrşit, a existat un zvon acum cîţiva ani cum

că un oarecare Russo reuşise să ajungă sus pe virful muntelui.
- Parrot, replică domnişoara Fergusson fără urmă de zîmbet. Mă tem că nu Russo. Doctorul Friedrich Parrot, profesor la universitatea din Dorpat.
Ambasadorul dădu uşor din cap, ca şi cum ar fi fost o mică impertinenţă să ştie prea mult despre chestiunile de interes local.
- Mi se pare nimerit şi drept, continuă domnişoara Fergusson, ca primul călător care urcă pe muntele unde s-a oprit Arca să poarte numele unei vietăţi[1]. Fără îndoială că asta a fost vrerea Domnului.
[1] Parrot - papagal (n. tr.).

- Fără îndoială, confirmă ambasadorul, încercînd să obţină din priviri de la domnişoara Logan un indiciu cit de mic despre şefa ei. Fără îndoială.
Cele două femei ramaseră in capitala otomană o sâptămînă, timp berechet pentru ca domnişoara Logan să se familiarizeze cu privirile necuviincioase de care avea parte la *tables d'hâte.* Pe urmă îşi încredinţară soarta în mîinile firmei Favaid-i-Osmaniyeh, o companie turcească ale cărei vapoare efectuau deplasări la Trabzon. Condiţiile de transport se caracterizau prin înghesuială şi - din punctul de vedere al domnişoarei Logan - o mizerie fără precedent. Aceasta se aventură pe punte in prima dimineaţă şi fu abordată nu de unul, ci de trei curtezani potenţiali, toţi avînd părul ondulat şi degajind un miros puternic de pere pergamute. Ulterior domnişoara Logan rămase la ea în cabină, în ciuda faptului că fusese angajată în această întreprindere pentru bogata ei experienţă. Domnişoara Fergusson susţinu că nu sesizase vreun astfel de inconvenient şi se arătă nedumerită de fojgăiala pasagerilor de la clasa a treia care se aflau la bord; din cînd în cind formula cite o observaţie sau o întrebare menită s-o scoată pe domnişoara Logan din mohoreala în care se cufundase. De ce, vru şefa ei să ştie la un moment dat, fuseseră toate femeile repartizate in partea stingă a punţii superioare? Avea această măsură un scop anume, religios sau de resort social? Domnişoara Logan nu ştiu ce să-i răspundă. După ce lăsaseră Napoli în urmă începuse să se simtă din ce în ce mai nesigură, iar la cel mai vag iz de pere

pergamute tremura ca varga.
Cînd îşi permisese să se angajeze în călătoria ce avea s-o poarte prin partea asiatică a Turciei, domnişoara Logan subestimase stăruinţa domnişoarei Fergusson. Evazivul îngrijitor de catîri, hangiul escroc şi vameşul perfid se văzură puşi în faţa aceleiaşi manifestări a unei voinţe de neclintit. Domnişoara Logan nu mai ştia de cîte ori li se reţinuseră bagajele sau li se spusese că aveau nevoie de un *buyurulda* sau permis special, pe lingă *tezkare-ul* pe care şi-l procuraseră deja; insă domnişoara Fergusson, cu ajutorul unui interpret ale cărei scurte manifestări de gindire independentă fuseseră depistate ceva mai devreme, insistă de fiecare dată şi în cele din urmă avu succes. Avea o

uimitoare disponibilitate de a discuta despre toate lucrurile, aşa cum era obiceiul locului, de a sta de vorbă cu un proprietar, de pildă, şi de a-i răspunde la întrebări de genul e mai mică Anglia decît Londra, care dintre ele aparţine Franţei şi cu cît e mai mare flota turcă decît cele ale Angliei, Franţei şi Rusiei împreună.
Domnişoara Logan îşi mai închipuise că, deşi în ultimă instanţă urma să aibă un scop devoţional, călătoria ar fi putut furniza prilejuri agreabile pentru desenat, activitate care dusese pentru prima dată la închegarea unei legături între şefă şi subalterna însoţitoare. însă lucrurile antice nu o atrăgeau pe domnişoara Ferguson, care nu nutrea nici cea mai mică dorinţă de a examina templele păgîne ale lui Augustus sau jumătăţi de coloană care supravieţuiserâ şi care, chipurile, fuseseră înălţate în onoarea împăratului Iulian Apostatul. Bine măcar că manifesta un oarecare interes faţă de frumuseţile naturii. Pe cînd se apropiau de partea continentală venind dinspre Trabzon, cu bicele la îndemînă în caz că le-ar fi atacat haitele de cîini, ele dădură cu ochii de mai multe capre sălbatice aflate pe dealurile pe care creşteau stejari pitici, de viţe îngălbenite de soare şi de livezi de meri încărcaţi de rod, auzind totodată greieri al căror ţîrîit era mai strident decît cel al verilor lor britanici şi asistînd la cîteva asfinţituri colorate într-un purpuriu îmbătător. Străbătură lanuri de porumb, opiu şi bumbac, întîlniră pîlcuri de rododendroni şi de azalee galbene, potîrnichi cu lăbuţe roşii, pupeze şi ciori negre-albâstrii. în Munţii Zirgana căprioarele

roşcate le aruncară priviri temătoare de la distanţă, fără a îndrăzni să se apropie.
La Erzurum domnişoara Logan îşi convinse şefa să viziteze biserica creştină. Ideea se dovedi fastă într-o primă instanţă, căci în cimitir domnişoara Fergusson descoperi o serie de pietre funerare şi de cruci al căror aer celtic avu darul de a-i evoca Irlanda natală, aducîndu-i pe buze un zîmbet aprobator, care îi îndulci fugar trăsăturile austere. Atîta doar că această mostră de blîndeţe se arătă a fi de scurtă durată. La ieşirea din biserică, cele două doamne observară o ţărancă tînără care tocmai depunea o ofrandă votivâ într-o scobitură de lîngâ uşa principală. Ofranda era nici mai mult, nici mai puţin decît un dinte de om şi îi aparţinea fără discuţie chiar femeii. La o cercetare mai atentă,

scobitura dezvălui o mulţime de incisivi în curs de îngâlbenire şi de molari sfărîmaţi. Domnişoara Fergusson acuză în termeni duri superstiţiile populare şi invocă răspunderea clerului. Cei care propâvăduiau cuvîntul Domnului, declară ea, trebuiau judecaţi potrivit cuvîntului Domnului şi pedepsiţi cu mai mare asprime decît ceilalţi dacă greşeau.
Intrară apoi în Rusia şi încă de la graniţă tocmiră o călăuză nouă, un kurd masiv şi bărbos, care pretindea că ştia exact ce-i interesa pe străini. Domnişoara Fergusson avea obiceiul să i se adreseze în ceea ce domnişoarei Logan i se părea un amestec de rusă şi turcă. Zilele cînd italiana fluentă a domnişoarei Logan le fusese de folos apuseseră de mult, iar faptul că începuse călătoria ca ghid şi interpret îi dădu sentimentul că retrogradase acum la nivelul unui simplu băgător de seamă, cu un statut la fel de neînsemnat ca acela al tălmaciului concediat sau al kurdului angajat de curînd.
Pe cînd pătrundeau în Caucaz, cei trei tulburară liniştea unor stoluri de pelicani a căror lipsă de graţie terestră se transformă ca prin minune în clipa înălţării în zbor. Iritarea domnişoarei Fergusson din cauza incidentului din Erzurum începu să se estompeze. Dînd ocol pintenului estic al Muntelui Alageuz, călătorii îl câutarâ din priviri pe Marele Ararat, care li se arătă puţin cîte puţin. Vîrful era ascuns şi înfăşurat într-un cerc de nori albicioşi care sclipeau în soare de-ţi luau ochii.

- Are un halo, constată domnişoara Logan. Ca îngerii.
- Ai dreptate, răspunse domnişoara Fergusson, aprobînd scurt din cap. Fireşte, oamenii de genul tatălui meu n-ar fi de acord. Ne-ar spune că toate comparaţiile de acest tip sînt abureli. La propriu.
Schiţă un zîmbet rezervat, iar domnişoara Logan îi aruncă o privire întrebătoare, invitînd-o astfel să continue.
- Ne-ar lămuri că haloul noros e un fenomen perfect natural. Pe durata nopţii şi cîteva ore după răsărit vîrful devine vizibil, dar, pe măsură ce cîmpia se încălzeşte sub soarele de dimineaţă, aerul cald se ridică şi la o anumită înălţime se transformă în abur. La sfîrşitul zilei, cînd atmosfera e din nou răcoroasă, haloul dispare. Nu e nici un fel de surpriză pentru... ştiinţă,

rosti domnişoara Fergusson, accentuînd ultimul cuvînt cu o nuanţă de dezgust.
- E un munte vrăjit, comentă domnişoara Logan. Şefa ei o corectă.
- E un munte *sffnt.*
Scoase un suspin vag agasat şi continuă.
- Se pare că întotdeauna există cîte două explicaţii pentru fiecare lucru. De aceea ni s-a dat libera voinţă, ca s-o putem alege mereu pe cea corectă. Tatăl meu n-a izbutit să priceapă că explicaţiile lui se întemeiau pe credinţă într-o măsură la fel de mare ca ale mele. Credinţa în nimic. Pentru el, totul n-ar fi decît abur, nori şi o masă de aer care se ridică. Dar cine a creat aburul, cine a creat norii? Cine a avut grijă ca, dintre toţi munţii, tocmai cel al lui Noe să fie binecuvîntat în fiecare zi cu un halo alcătuit din nori?
- întocmai, confirmă domnişoara Logan, deşi nu era întru totul de acord.
în aceeaşi zi dădură peste un preot armean care le informă că muntele spre care se îndreptau nu fusese escaladat niciodată şi nici nu avea să fie. Cînd domnişoara Fergusson sugeră pe un ton politicos numele doctorului Parrot, preotul o asigură că se înşela. Poate că făcea o confuzie între Massis — aşa îi spunea el Marelui Ararat - şi vulcanul de la capătul sudic, căruia turcii îi ziceau Sippan Dagh. înainte de a-şi găsi locul final de popas, Arca lui Noe izbise vîrful lui Sippan Dagh şi-l distrusese, scoţînd

la vedere focurile lăuntrice ale pămîntului. Din cîte ştia preotul, muntele acela era accesibil omului, pe cînd Massis nu. Era poate singurul subiect asupra căruia creştinii şi musulmanii căzuseră de acord. Mai mult, insistă preotul, oare nu fusese acest lucru dovedit şi de Sfînta Scriptură? Muntele din faţa lor era leagănul omenirii. Ajuns aici, preotul le ceru iertare doamnelor pentru că evoca un lucru nedelicat şi, însotindu-şi cuvintele cu un rîs linguşitor, le aminti de ceea ce-i spusese Domnul Nostru lui Nicodim, şi anume că nimeni nu poate intra a doua oară în pîntecele propriei sale mame şi prin urmare îi e cu neputinţă să se mai nască o dată.
înainte de a se despărţi, preotul scose din buzunar o mică amuletă neagră pe care se vedea uzura pricinuită de numeroasele

secole de existenţă. El susţinu că era o bucăţică de bitum care în mod sigur făcuse cîndva parte din coca Arcei lui Noe şi care era de mare folos în prevenirea relelor. Dat fiind că doamnele îşi exprimaseră un interes atit de viu pentru Muntele Massis, poate că...
Domnişoara Fergusson răspunse curtenitor tranzacţiei sugerate, arătînd că, în cazul în care escaladarea muntelui era într-adevăr imposibilă, probabilitatea de a se lăsa convinsă că bucata de bitum provenea din vasul patriarhului nu era foarte ridicată. Cu toate acestea, armeanul nu sesiză nici o nepotrivire între cele două afirmaţii formulate. Poate că o adusese o pasăre, aidoma porumbelului care purtase în cioc ramura de măslin. Sau poate că fusese opera vreunui înger. Nu se povestea prin tradiţie cum încercase Iacob de trei ori să urce pe Massis, cum a treia oară un înger îi spusese că nu avea voie, cum acelaşi înger îi dăruise o bucată de lemn din corpul Arcei şi cum, chiar pe locul unde o primise în dar, fusese întemeiată mănăstirea Sfîntul Iacob?
Se despărţiserâ fără să ajungă la nici o înţelegere. Stînjenită de cuvintele adresate de Domnul Nostru lui Nicodim, domnişoara Logan începu să se gîndeascâ la bitum: nu era unul şi acelaşi material cu cel folosit de artişti la înnegrirea umbrelor din tablouri? Domnişoara Fergusson, pe de altă parte, nu făcuse decît sâ-şi iasă din fire: prima dată după încercarea de atribuire a unei semnificaţii stupide textului scriptural, iar a doua oară din

cauza comportamentului vădit negustoresc al preotului. încă nu ajunsese să o impresioneze clerul răsăritean, care nu numai că nutrea convingeri legate de puterile miraculoase ale dinţilor de om, dar se ocupa efectiv cu comerţul de false relicve religioase. Era ceva monstruos, iar vinovaţii ar fi trebuit pedepsiţi. Fără îndoială că exact asta avea să se întîmple. Domnişoara Logan îşi cercetă şefa cu o privire temătoare.
în ziua următoare, cele două femei străbătură o cîmpie nesfîrşitâ de trestii şi de bălării, a cărei monotonie fu întreruptă doar de coloniile de dropii şi de corturile negre ale triburilor de kurzi. înnoptară într-un sătuc aflat la o zi de mers călare de poalele muntelui. După o cină compusă din brînzâ grasă şi păstrăv sărat din Gokchai, rămaseră sub cerul liber, simţind în nări mirosul îmbietor al caiselor, şi îşi îndreptară privirile spre

muntele lui Noe. Lanţul din faţa lor cuprindea două înălţimi distincte: Marele Ararat, un masiv impresionant, aidoma unei cupole sprijinite de contraforţi, şi Micul Ararat, cam cu o mie trei sute de metri mai scund şi avînd forma unui con elegant, cu versanţi netezi şi regulaţi. Domnişoarei Fergusson nu i se păru deplasat să interpreteze dimensiunile celor doi munţi Ararat ca pe o discriminare primară la nivelul rasei omeneşti, din punctul de vedere al celor două sexe. Nu-i comunică această idee domnişoarei Logan, dat fiind câ pînă atunci aceasta se dovedise întristător de nereceptivâ la tot ce ţinea de transcendental.
Parcă pentru a-şi confirma dispoziţia telurică, domnişoara Logan se trezi tocmai atunci să declare că încă din copilărie fusese curioasă să afle cum reuşise Arca să rămînâ pe vîrful unui munte. Se ridicase oare piscul din apă şi străpunsese chila, obligînd astfel vasul să rămînâ nemişcat? Căci altminteri cum ar fi putut Arca să evite o prăbuşire primejdioasă imediat după retragerea apelor?
- Şi alţii înaintea dumitale au avut gînduri asemănătoare, răspunse domnişoara Fergusson, cu o vizibilă lipsă de indulgenţă. Marco Polo a insistat asupra faptului că muntele avea forma unui cub, ceea ce ar fi lămurit cu siguranţă chestiunea. Probabil câ tatăl meu i-ar fi împărtăşit punctul de vedere, dacă ar fi acordat o cît de mică atenţie subiectului. însă vedem bine câ nu aşa stau lucrurile. Cei care au urcat pînă sus

pe Marele Ararat ne spun că în imediata apropiere a vîrfului se află o vale care coboară lin. Este cam jumătate din Green Park-ul londonez, preciza ea, ca şi cum altminteri domnişoara Logan n-ar fi înţeles ce i se comunica. Ar fi un loc de debarcare firesc şi totodată sigur.
- Aşadar, Arca n-a ajuns chiar în vîrf?
- Nu se specifică nimic de acest gen în Scriptură.
Pe măsură ce se apropiau de Arghuri, care era situat la mai bine de două mii de metri peste nivelul marii, temperatura deveni mai convenabilă. La aproximativ cinci kilometri de sat dădură peste primele plantaţii sfinţite ale părintelui Noe. Viţa tocmai îşi încheiase înflorirea, iar printre frunze se vedeau din loc în loc ciorchini cu boabe mici, de un verde închis. Un ţăran îşi abandonă săpâliga primitivă şi-i conduse pe neaşteptaţii

oaspeţi în faţa celui mai vîrstnic om al satului, care le primi praful de puşcă mulţumindu-le protocolar, dar fără a se arăta surprins. Pe domnişoara Logan acest tip de politeţe o enervă. Bătrînul se purta de parcă ar fi avut mereu de-a face cu grupuri de femei albe care-i ofereau praf de puşcă.
Cu toate acestea, domnişoara Fergusson rămase la fel de conştiincioasă şi eficientă. Se stabili ca mai pe seară cele două doamne să fie conduse la mănăstirea Sfîntul Iacob; în noaptea aceea aveau să rămînâ în sat, urmînd a se întoarce la biserică a doua zi ca să-şi spună rugăciunile.
Mănăstirea se afla lîngă pîrîul Arghuri, în partea inferioară a unei mari genuni ce se întindea pînă aproape de vîrful muntelui. Era de fapt o biserică cruciformă, ale cărei pietre fuseseră decupate din lava întărită. De laturile ei stăteau lipite diverse construcţii mai mici, aidoma unor purcei ce sugeau de la scroafă. Grupul care intră în curte fu întimpinat de un preot Intre două vîrste care îi aştepta şi în spatele căruia se înălţa cupola de la Sfîntul Iacob. Era îmbrăcat cu un anteriu din serj albastru şi o glugă ţuguiată, aşa cum purtau călugării capucini. Avea o barbă lungă şi înspicată, iar în picioare purta ciorapi de lînă şi nişte pantofi obişnuiţi. într-o mînâ ţinea mătăniile, cealaltă fiind dusă la piept într-un gest de bun venit. Un imbold nedesluşit o făcu pe domnişoara Logan să vrea să îngenuncheze în faţa pastorului bisericii lui Noe, însă prezenţa şi atitudinea dezaprobatoare a

domnişoarei Fergusson, care eticheta drept „ţigănesc" o mare parte a comportamentului religios, îi tăiară elanul.
Curtea sugera mai degrabă o fermă decît o mănăstire. Mai mulţi saci de grîu erau îngrămădiţi în dezordine lîngă un zid, trei oi se rătăciseră pe-acolo venind dinspre păşunea din apropiere fără a fi izgonite, iar de jos se ridica în aer un miros de pămînt roditor. Surîzînd, arhimandritul le invită pe femei în cămăruţa lui, care se dovedi a fi una dintre locuinţele lipite de peretele exterior al bisericii. în timp ce le conducea prin cele zece curţi, păru sâ-i atingă cotul domnişoarei Fergusson, ca pentru a-i oferi o îndrumare politicoasă, dar absolut inutilă.
Cămăruţa călugărului avea pereţi de chirpici şi un acoperiş de mortar susţinut de un stîlp central gros. Deasupra unei saltele de paie atîma icoana pictată destul de primitiv a unui sfînt greu

identificabil, iar mirosurile din curte se făceau simţite şi aici. Dacă domnişoarei Logan acest lucru i se părea de o simplitate admirabilă, domnişoara Fergusson îl considera abject. Şi comportamentul arhimandritului suscită interpretări diferite: ceea ce pentru domnişoara Logan era o cumsecădenie candidă, pentru domnişoara Fergusson reprezenta doar o probă de slugărnicie vicleană. Domnişoara Logan începu să creadă că şefa ei îşi epuizase rezervele de bună cuviinţă în lunga călătorie spre Muntele Ararat şi că se retrăsese de cîtva timp într-o neglijenţă glacială. Cînd arhimandritul sugeră ca doamnele să rămînâ la mănăstire peste noapte, ea refuză cu economie de cuvinte. Cînd gazda insistă să-şi arate ospitalitatea, fu nepoliticoasă de-a dreptul.
Arhimandritul continuă să zîmbească, iar atitudinea lui încă i se păru curtenitoare domnişoarei Logan. în clipa aceea îşi făcu apariţia un servitor care ţinea în mîini o tavă simplă pe care se aflau trei pocale din corn. Apă din pîrîul Arghuri, îşi zise domnişoara Logan, sau poate laptele acela acrişor cu care fuseseră servite de atîtea ori în cursul călătoriei de către diverşi ciobani îndatoritori. Dar servitorul se întoarse cu un burduf de vin şi la un semn turnă licoarea din el în vasele de corn. Arhimandritul îşi ridică pocalul spre femei şi bău tot pînâ la fund, după care servitorul i-l umplu la loc.
Domnişoara Fergusson sorbi o dată. Pe urmă îi puse

arhimandritului cîteva întrebări care îi produseră temeri puternice domnişoarei Logan, ale cărei sentimente se amplificară din cauză că trebuia să-l aştepte pe ghid să traducă.
- Acesta e vin?
- întocmai.
Preotul zîmbi, ca şi cum le-ar fi încurajat pe femei să se conformeze acestui obicei de prin partea locului, care în mod evident era cunoscut în ţinutul îndepărtat de unde veneau.
- E făcut din struguri?
- Aveţi perfectă dreptate, domniţă.
- Spuneţi-mi, de unde provin strugurii din care s-a făcut acest vin?
Arhimandritul îşi întinse ambele mîini şi îmbrăţişa tot ce se vedea în jur.

- Şi, mă rog, cine a fost primul care a plantat via de unde au fost culeşi strugurii?
- Marele nostru strămoş, tatăl nostru al tuturor, Noe. Domnişoara Fergusson rezumă dialogul de pînâ atunci, indiferent cît de inutil i s-ar fi părut acest lucru însoţitoarei sale.
- Ne serviţi struguri fermentaţi din viile lui Noe?
- Am această onoare, doamnă.
Arhimandritul zîmbi din nou. Dădea impresia că aştepta dacă nu mulţumiri speciale, măcar o expresie a surprizei. în loc de asta, domnişoara Fergusson se ridică, luă şi vinul neînceput de la domnişoara Logan şi-i înapoie ambele pocale servitorului. Fără o vorbă, plecă apoi din cămăruţa preotului, ieşi în grabă din curte, într-un mod care convinse trei oi să se ţină instinctiv după ea şi începu să coboare versantul muntelui. Domnişoara Logan se adresă arhimandritului prin cîteva gesturi ambigue, după care plecă pe urmele şefei sale. Străbătură livezi bogate de caişi fără să scoată o vorbă, nu-l băgară în seamă pe un păstor care le întinsese un ulcior cu lapte şi se întoarseră în tăcere în sat unde, recăpătîndu-şi politeţea chibzuită care o caracteriza, domnişoara Fergusson îl întrebă pe cel mai vîrstnic locuitor dacă li se putea da găzduire fără zăbavă. Bătrînul îşi oferi propria casă, cea mai mare din Arghuri. Domnişoara Fergusson îi mulţumi şi îi dărui în schimb o punguţă de zahăr care fu acceptată cu gravitate.

în seara aceleiaşi zile, în camera lor fu adusă o măsuţă cît un taburet, pe care se afla mîncarea. Li se servi/osft, lipia pe care o coceau localnicii, împreună cu felii de friptură rece de oaie, ouă fierte decojite şi tăiate în jumătăţi şi fructe de arbutus. Nu li se aduse vin, fie fiindcă aşa era obiceiul casei, fie fiindcă informaţiile referitoare la vizita lor la mănăstire ajunseseră la urechile bâtrînului. în schimb, băură încă o dată lapte de oaie.
- Este o blasfemie, se pronunţă domnişoara Fergusson într-un tîrziu. O blasfemie. Pe muntele lui Noe. Trăieşte ca un fermier. Invită femei să stea cu el şi pune la fermentat strugurii patriarhului. E o blasfemie.
Domnişoara Logan avu înţelepciunea să nu răspundă, cu atît mai puţin să pledeze cauza amabilului arhimandrit. îşi aduse aminte că împrejurările vizitei le răpiseră prilejul de a cerceta străvechea salcie crescută dintr-o scîndură de pe Arca lui Noe.

- O să urcam pe munte, declară domnişoara Fergusson.
- Dar nici măcar nu ştim cum s-o facem.
- O să urcăm pe munte. Trebuie să ne spălăm de păcat prin apă. Păcatul lumii a fost ispăşit prin apele potopului. Călugărul acela săvîrşeşte o dublă blasfemie. O să ne umplem sticlele cu zăpadă de pe muntele sfînt. Licoarea pură din viile lui Noe, pe care am venit s-o căutăm, a fost pingărită. Aşa că o să luăm cu noi apă purificatoare. E singurul fel prin care putem salva călătoria.
Domnişoara Logan dădu din cap, nu atît în semn de aprobare, cît mai ales pradă unei resemnări uimite.
Părăsiră satul Arghuri în dimineaţa zilei de 20 iunie a anului de graţie 1840, însoţite doar de călăuza lor kurdă. Bătrînul satului le explică pe un ton încărcat de regrete convingerea localnicilor că muntele era sfînt şi că era bine să nu se aventureze nimeni dincolo de mănăstirea Sfîntul Iacob. Şi el nutrea aceeaşi convingere. Nu încercă să le facă să renunţe la ascensiune, însă insistă să-i împrumute un pistol domnişoarei Fergusson. Aceasta şi-l puse la cingătoare, deşi nu avea nici intenţia şi nici ştiinţa de a-l folosi. Domnişoara Logan se alese şi cu un săculeţ cu lămii, dînd curs unei alte sugestii.
Doamnele călătoriră străduindu-se să se apere de soarele dimineţii cu nişte umbrele albe. Ridicîndu-şi privirea, domnişoara Fergusson observă haloul de nori ce începea să se

formeze în jurul vîrfului muntelui. Un miracol de zi cu zi, îşi zise ea. Timp de cîteva ore nu părură să înainteze cine ştie cît; străbăteau o zonă stearpă cu nisip fin şi argilă gălbuie, întreruptă ici şi colo de tufişuri pipernicite şi acoperite cu spini. Domnişoara Logan remarcă numeroase şopîrle şi cîţiva fluturi, însă în secret se arătă dezamăgită că atît de puţine dintre creaturile coborîte din arcă se înfăţişau privirii. Recunoscu în sinea ei că avusese naivitatea de a-şi imagina versanţii muntelui ca pe o veritabilă grădină zoologică. Numai că animalelor li se spusese să plece şi să se înmulţească. Probabil că se supuseseră poruncii.
Ajunseră la nişte rîpe stîncoase, unde nu exista nici un firicel de apă. Părea un munte arid şi uscat, aidoma calcarului din Sussex. Apoi, ceva mai sus, avură surpriza de a da cu ochii brusc de o pajişte înverzită, pe care tufele de trandafiri îşi sumeţeau

mugurii delicaţi şi rozalii. Ocoliră un pinten şi ajunseră la o mică tabără - trei sau patru corturi primitive, cu pereţi din rogojini şi acoperişuri negre, din păr de capră. Domnişoara Logan se alarmă uşor la vederea neaşteptată a acestui grup de nomazi a căror turmă păştea undeva mai jos, însă domnişoara Fergusson Işi îmboldi calul drept spre ei. Un bărbat cu o căutătură feroce, al cărui păr încîlcit semăna cu acoperişul propriului cort, le oferi un ulcior ciobit şi urit la înfăţişare. Acesta conţinea lapte bătut amestecat cu apă, iar domnişoara Logan bău cu un oarecare sentiment de nelinişte. Pe urmă femeile dădură din cap, zîmbirâ şi-şi continuară drumul.
- Ţi s-a părut un gest firesc de ospitalitate? întrebă brusc Amanda Fergusson.
Domnişoara Logan se gîndi cîteva clipe la aceste cuvinte bizare.
- Da, răspunse ea, căci întîlniseră deja multe exemple ale acestui tip de comportament.
- Tatăl meu ar fi zis că era o simplă mituire animală cu scopul de a abate mînia străinilor. Pentru el ar fi fost o problemă de credinţă să susţină aşa ceva. Ar fi considerat că nomazii aceştia erau ca nişte gîndaci.
- Ca nişte gîndaci?
- Pe tatăl meu l-au interesat gîndacii. îmi spunea că, dacă vîri unul într-o cutie şi baţi cu creionul în capac, bate şi el, convins

că eşti o femelă de gîndac ce se oferă spre împerechere.
- Nu cred că s-au comportat ca nişte gîndaci, declară domnişoara Logan, avînd grijă să sugereze prin tonul adoptat că era o părere pur personală şi că nici prin cap nu-i trecea să-l critice pe colonelul Fergusson.
- Nici eu.
Domnişoara Logan nu înţelegea exact starea de spirit a şefei sale. Deşi parcursese o distanţă atît de mare ca să facă demersuri în favoarea tatălui ei, iată că acum părea să se certe întruna cu umbra lui.
La prima pantă abruptă a Marelui Ararat îşi priponiră caii de un arbore pitic cu spini şi le legară picioarele. Din locul acela aveau să continue pe jos. Domnişoara Fergusson, cu umbrela ridicată şi pistolul la cingătoare, mergea în faţă cu

muntos. Se găseau la o mie de metri de pisc, chiar sub o cornişă de gheaţă care încercuia Marele Ararat. Acesta era locul unde aerul ridicat dinspre cîmpie se preschimba în abur şi alcătuia acel halo miraculos. Cerul de deasupra lor începu să bată într-un verde aprins, fără urmă de albastru. Domnişoarei Logan i se făcu foarte frig.
Cele două sticle fură umplute cu zăpadă şi lăsate în grija ghidului. Mai tîrziu, domnişoara Logan avea să încerce să-şi închipuie curioasa seninătate a chipului şi mersul încrezător al şefei sale în timp ce coborau panta; domnişoara Fergusson emana o satisfacţie vecină cu îngîmfarea. Abia făcuseră cîteva sute de metri - kurdul în faţă, iar domnişoara Logan ultima - şi tocmai străbăteau o porţiune de grohotiş, coborîrea fiind mai mult obositoare decît periculoasă, cînd domnişoara Fergusson căzu. Se aplecă brusc în faţă şi pe urmă într-o parte, alunecînd la vale vreo zece metri înainte de-a putea fi prinsă de către kurd. Domnişoara Logan se opri, iniţial pradă surprizei, fiindcă se părea că domnişoara Fergusson îşi pierduse echilibrul pe o porţiune de piatră solidă, care în mod normal n-ar fi trebuit să reprezinte nici un pericol.
Zîmbea cînd ajunseră la ea, aparent nepreocupată de vederea sîngelui. Domnişoara Logan nu era dispusă să-l lase pe kurd să-i panseze şefa; acceptă ca bărbatul să-şi rupă cîteva fîşii din cămaşă în acest scop, însă apoi insistă să-l vadă întors cu

spatele. După vreo jumătate de oră, cei doi izbutiră s-o ridice în picioare pe domnişoara Fergusson şi grupul se puse din nou în mişcare, cu şefa expediţiei sprijinîndu-se de braţul călăuzei cu o nonşalanţă stranie, de parcă s-ar fi lăsat condusă printr-o catedrală sau o grădină zoologică.
Pînâ la sfîrşitul zilei mai parcurseseră doar o mică distanţă, căci domnişoara Fergusson avu nevoie de numeroase răgazuri. Domnişoara Logan socoti cît de departe îşi priponiseră caii şi nu ajunse la un rezultat încurajator. Spre înnoptat dădură peste două peşteri mici, despre care domnişoara Fergusson spuse că parcă ar fi fost create de Dumnezeu după ce-şi împinsese degetele mari în coastele muntelui. Kurdul intră prudent în prima dintre ele, adulmecînd eventualele fiare sălbatice, şi abia după aceea le făcu semn femeilor. Domnişoara Logan pregăti culcuşul şi-i administra

nişte opiu bolnavei. Cît despre ghid, acesta dispăru după ce schiţă cîteva gesturi cu neputinţă de înţeles. Se întoarse după o oră cu nişte tufe pipernicite pe care reuşise să le smulgă dintre pietre. Făcu focul, în vreme ce domnişoara Fergusson se întinse, bău cîteva guri de apă şi adormi.
După ce se trezi, declară că se simţea slăbită şi că parcă îi înţepeniseră toate oasele. Nu mai avea putere şi nu-i era foame. Rămaseră toată ziua în peşteră, sperînd că starea domnişoarei Fergusson se va îmbunătăţi pînâ în dimineaţa următoare. Domnişoara Logan începuse să se gîndeascâ la schimbările sesizate la şefa ei din clipa cînd ajunseseră împreună pe munte. Scopul deplasării lor fusese efectuarea unor demersuri favorabile în numele defunctului colonel Fergusson. Cu toate acestea, pînâ acum nu se rugaseră, Amanda Fergusson dădea impresia că se certa în continuare cu tatăl ei, iar Dumnezeul pe care îşi propusese sâ-l venereze nu părea genul dispus să treacă uşor cu vederea păcatul comis de colonel împotriva luminii. Oare îşi dăduse seama, sau măcar hotărise, domnişoara Fergusson că sufletul tatălui ei era pierdut, izgonit, condamnat? Asta se întîmplase?
Pe cînd se însera, domnişoara Fergusson îşi rugă însoţi-toarea să iasă din peşteră cît timp avea să discute cu ghidul. Solicitarea i se păru inutilă domnişoarei Logan, care nu ştia nici un cuvînt în

turcă, rusă, kurdă sau în amestecul lingvistic In care comunicau cei doi; cu toate acestea, se conformă. Râmase afară şi se uită la luna lăptoasă, temîndu-se să nu i se încîl-cească vreun liliac în păr.
- O să mă mutaţi ca sâ pot vedea luna.
Cei doi o ridicară uşor, ca pe o bâtrînică, şi o aşezară mai aproape de ieşirea din peşteră.
- O sâ plecaţi mîine, la prima geană de lumină. Nu contează dacă vă mai întoarceţi sau nu.
Domnişoara Logan încuviinţă din cap. Nu încercă s-o contrazică, fiindcă ştia că nu avea cum sâ obţină cîştig de cauză. Nici nu plînse, conştienta că nu s-ar fi ales decît cu o muştruluială.
- O să-mi aduc aminte de Sfînta Scriptură şi o sâ aştept sâ se facă voia Domnului. Pe muntele ăsta voinţa lui Dumnezeu se

vede destul de uşor. Nu-mi imaginez că există vreun loc mai frumos de unde să fiu dusă în faţa Lui.
în noaptea aceea domnişoara Logan şi kurdul o veghează pe rînd. Luna aproape plină lumina solul peşterii unde zăcea Amanda Fergusson.
- Tatăl meu ar fi vrut şi muzică, rosti ea la un moment dat. Domnişoara Logan surise aprobator, lucru care o irită pe
şefa ei.
- Nu se poate să ştii la ce mă refer.
Domnişoara Logan arboră imediat un nou zîmbet de încuviinţare.
Se lăsă liniştea. în aerul rece şi uscat se simţea mirosul lemnelor puse pe foc.
- Credea că tablourile trebuie să se mişte. Cu lumini, muzică şi sobe de teracotă. Era convins că ăsta avea să fie viitorul.
Domnişoara Logan, deşi ceva mai informată ca pînă atunci, găsi de cuviinţă că era mai înţelept să nu răspundă.
- Dar n-a fost ăsta viitorul. Uitâ-te la lună. Luna n-are nevoie de muzică şi de lumini multicolore.
Domnişoara Logan obţinu o mică victorie finală - mai mult prin gesturi energice decît prin cuvinte - şi îi lăsă domnişoarei Fergusson ambele sticle cu zăpadă topită. Aceasta acceptă să primească şi două lămîi. La ivirea zorilor, avînd ea acum pistolul vîrît la cingătoare, domnişoara Logan începu să coboare de pe

munte în compania ghidului. Se simţea hotărîtâ, însă nu ştia cum era mai bine să procedeze. Bunăoară, îşi închipui că, dacă locuitorii din Arghuri nu se arătaseră dispuşi să se aventureze pe munte înainte de cutremur, cu atît mai puţin aveau s-o facă acum eventualii supravieţuitori. Era posibil să fie nevoită să se ducă după ajutor într-un sătuc mai îndepărtat.
Caii dispăruseră. Kurdul emise un sunet de undeva din fundul gîtlejului, pe care domnişoara Logan îl interpretă ca pe o expresie a dezamăgirii. Copăcelul de care fuseseră legaţi era tot acolo, nu însă şi caii. Domnişoara Logan şi-i imagină intrînd în panică pe cînd pămîntul li se învîrtoşea sub copite, eliberindu-se, smucindu-se violent şi plecînd de pe munte cu picioarele legate. Mai tîrziu, în timp ce se chinuia să se ţină aproape de kurdul care se îndrepta spre satul Arghuri, îi trecu prin minte o explicaţie

alternativă: caii ar fi putut fi furaţi de acei nomazi ospitalieri pe eare-i întîlniserâ în prima dimineaţă.
Mănăstirea Sfîntul Iacob fusese distrusă, iar cei doi trecură l>e lingă ea fără să se oprească. Apropiindu-se de ruinele din Arghuri, kurdul îi sugeră domnişoarei Logan să-l aştepte cît timp va cerceta satul. Ghidul se întoarse după douăzeci de minute, • l.iiinînd din cap într-un gest cu semnificaţii universale. Pe cînd Mi doi ocoleau casele distruse, domnişoara Logan nu putu să nu < .hserve că în urma cutremurului fuseseră ucişi toţi locuitorii, dar
paserâ neatinse tocmai viile acelea care - dacă te luai după domnişoara Fergusson - fuseseră sursa tentaţiei şi a pedepsei ibatute asupră-le.
Avură nevoie de două zile ca să ajungă la proxima aşezare omenească. După ce intrară într-un sat de munte din sud-vest, ghidul o conduse pe domnişoara Logan la locuinţa preotului armean care vorbea o franceză acceptabilă. Femeia îi explică ■cestuia nevoia urgentă de organizare a unei expediţii de salvare *n* de întoarcere pe Marele Ararat. Preotul îi răspunse că, fără îndoială, chiar în clipa aceea kurdul se îngrijea de toate cele tre-Imincioase. Ceva în atitudinea lui arăta că poate nu credea povestea spusă de domnişoara Logan despre cum fusese escaladată cea mai mare parte a lui Massis, despre care atît

ţăranii, cît li oamenii bisericii ştiau că era inaccesibil.
Femeia aşteptă o zi întreagă întoarcerea kurdului, însă acesta nu mai apăru. A doua zi dimineaţă, făcînd cercetări, descoperi că plecase din sat la cîteva minute după ce o condusese pînă la casa preotului. Pe domnişoara Logan acest comportament de mdă o necăji şi o aruncă în ghearele deznădejdii, fâcînd-o să ia o atitudine foarte dură pe marginea acestui subiect în faţa preotului, care dădu din cap şi se oferi să se roage pentru domnişoara Fergusson. Domnişoara Logan acceptă, întrebîndu-se totuşi cît de eficientă putea fi o simplă rugăciune într-o zonă în care oamenii îşi cedau dinţii pe post de ofrande votive.
Abia cîteva sâptămîni mai tîrziu, pe cînd se sufoca de căldură în cabina pe care şi-o rezervase la bordul unui vapor plecat din Trabzon, îşi dădu seama că, tot timpul cît fusese cu ele, kurdul îndeplinise ordinele domnişoarei Fergusson cu promptitudine şi onoare şi că nu avea cum să ştie ce discutaseră cei doi

în seara aceea în peşteră. Poate că domnişoara Fergusson îi poruncise ghidului s-o ducă pe însoţitoarea ei într-un loc sigur, iar apoi să se facă nevăzut.
Domnişoara Logan se gîndi şi la căzătura domnişoarei Fergusson. Avusese loc în timp ce străbăteau o porţiune de grohotiş; ce-i drept, multe pietricele se rostogoleau la vale şi era greu să-ţi păstrezi echilibrul, dar parcă atunci tocmai traversau un loc unde panta nu era abruptă, iar căzătura se produsese cînd ajunseră deja pe o lespede de granit solidă şi netedă. Era un munte magnetic, pe care busolele nu funcţionau, şi era uşor să te dezechilibrezi. Nu, nu era asta. întrebarea pe care o evita domnişoara Logan era dacă nu cumva domnişoara Fergusson fusese agentul propriei precipitări doar ca să realizeze sau să-şi confirme ceea ce dorise să fie realizat sau confirmat. Cînd ajunseseră pentru prima dată în faţa muntelui cu vîrful învăluit într-un halo, domnişoara Fergusson susţinuse că fiecare lucru avea cîte două explicaţii şi necesita exerciţiul credinţei, în timp ce oamenilor li se dăruise libera voinţă tocmai ca să poată alege. Această dilemă avea s-o preocupe ani în şir pe domnişoara Logan.

7

Trei *istorii simple* I

La optsprezece ani eram ca atîţia alţii: introvertit, complexat, neumblat prin lume, gata oricînd să ricanez, educat în spiritul violenţei, necioplit sub aspect social şi victimă a propriilor emoţii. în orice caz, aşa erau toţi tinerii de optsprezece ani pe care-i cunoşteam şi am presupus că era ceva normal. Aşteptam sâ merg la universitate şi tocmai îmi găsisem un post de preparator la o şcoală. Romanele pe care le citisem îmi oferiseră previziuni legate de roluri bătătoare la ochi - fie unul de meditator particular la vechiul conac din piatră unde păunii se ascundeau In spatele gardurilor de tisă, iar în cămăruţele zăvorite ale preoţilor se găseau oase albite şi sfărimicioase, fie unul de neghiob naiv dintr-o instituţie privată şi excentrică, situată la graniţa galeză şi împînzită de beţivani voinici şi de libertini deghizaţi. Urma să am de-a face cu fete neglijente şi cu majordomi neimpresionabili. Ştiţi prea bine morala poveştii: merito-cratul ajunge sâ fie contaminat de spiritul snobismului.
Realitatea s-a dovedit a fi mai mărginită. Timp de un semestru am fost meditator undeva cam la un kilometru de casă şi, în loc să-mi petrec zilele lenevind alături de nişte copii încîntători ai căror mame, împodobite cu tot felul de pălării, ar fi fost dispuse sâ zîmbească, să arate condescendenţă şi totuşi sâ flirteze In timpul nesfîrşitelor zile dedicate sporturilor, m-am trezit în compania băiatului librarului din cartier (mi-a împrumutat

bicicleta, iar eu i-am făcut-o zob) şi a fetei avocatului consultant. Cu toate acestea, aproape un kilometru reprezenta o distanţă importantă pentru cineva neumblat, iar pentru un tînăr de optsprezece ani ea însemna primul pas pe scara atracţiilor şi a vitejiilor tipice clasei de mijloc. Şcoala se lega de o familie, care la rîndul ei locuia într-o casă. Aici totul era diferit şi prin urmare mai bun: robinetele de alamă, forma balustradei, tablourile autentice în ulei (aveam şi noi unul, dar nu chiar atît de autentic), biblioteca aceea care într-un fel era mai mult decît o încăpere plină de cărţi, mobila destul de veche ca să fi fost năpădită de cari şi acceptarea dezinvoltă a lucrurilor moştenite. în hol se găsea paleta tăiată a unei vîsle; pe suprafaţa ei înnegrită stăteau scrise cu litere de aur numele componenţilor unui echipaj de opt şi fiecare primise un asemenea trofeu în zilele însorite de dinaintea războiului. Obiectul părea nespus de

exotic. în grădina din faţă se afla un adăpost antiaerian care acasă ar fi provocat stînje-nealâ şi ar fi fost obiectul unei camuflări viguroase cu ajutorul a cine ştie cîte plante perene, pe cîtâ vreme aici nu evoca decît o mîndrie amuzată. Familia se potrivea cu locuinţa. Tatăl era spion, mama fusese actriţă, iar fiul purta gulere detaşabile şi veste la două rînduri. E oare cazul să spun mai mult? Dacă aş fi citit destule romane franţuzeşti pe vremea aceea, aş fi ştiut la ce să mă aştept; şi bineînţeles că tot aici m-am îndrăgostit pentru prima oară. Dar asta e o altă poveste, sau cel puţin un alt capitol. Bunicul fusese întemeietorul şcolii şi trăia tot acolo. Deşi avea cam optzeci şi cinci de ani, fusese lăsat pe dinafară corpului profesoral cu puţin timp în urmă de unul dintre predecesorii mei vicleni. Din cînd în cînd putea fi văzut plimbîndu-se prin casă cu sacoul lui de olandă, cu cravata purtînd însemnele colegiului - Gonville sau Caius, trebuia să observi - şi cu şapca pe cap (la noi acasă o şapcă ar fi fost ceva banal; aici era şic şi indica, probabil, că posesorul avusese cîndva obiceiul de a merge la vînâtoare). Voia să ştie unde era „clasa lui", pe care n-o găsea niciodată, şi vorbea despre „laboratorul" care era o simplă bucâtărioară cu un injector şi apă curentă. în dupâ-amiezele calde se posta afară, lîngâ uşa din faţă, şi asculta comentariile de la meciurile de crichet la un radio portabil Roberts (am aflat atunci că lemnul oferea o calitate a sunetului superioară prin

comparaţie cu tranzistoarele din plastic sau metal pe care le admiram atît de mult). Numele lui era Lawrence Beesley.

Cu excepţia străbunicului meu, era cel mai bătrîn om pe care-l întîlnisem vreodată. Vîrsta şi statutul lui îmi induceau un amestec de deferentă, teamă şi obrăznicie. Condiţia lui decrepită - hainele pătate de cînd lumea, firul de salivă ce i se prelingea de pe bărbie - declanşa în mine acea furie adolescentină generală împotriva vieţii şi a inevitabilei despărţiri ce avea să survinâ cîndva, sentiment care se traducea prin ură faţă de persoana aflată într-o asemenea stare. Fiica lui îl hrănea cu mîncare pentru copii la conservă, fapt care îmi reconfirma gluma amară a existenţei şi dispreţul aparte la adresa acestui om. Obişnuiam sâ-i comunic scoruri de crichet inventate. „84 la 2, domnu' Beesley", strigam trecînd în goană pe lîngă el şi

smulgîndu-l din toropeala în care căzuse sub razele soarelui şi înconjurat de cîrceii de glicină. „Indiile de Vest conduc cu 790 la 3", insistam cînd îi aduceam pe tavă cina formată din mîncare pentru copii. îi spuneam scoruri de la meciuri care nu s-ar fi putut juca vreodată, scoruri fanteziste sau imposibile. Răspundea dînd din cap, iar eu o luam din loc rizînd de propria-mi cruzime meschină şi mulţumit că nu eram tînărul cumsecade pe care şi-l închipuia el.

Cu cincizeci şi doi de ani înainte de a-l întîlni, Lawrence Beesley fusese unul dintre pasagerii de la clasa a doua îmbarcaţi pentru prima călătorie a *Titanicului.* Avea spre treizeci şi cinci de ani, renunţase de curînd la postul de profesor de matematică şi fizică la Dulwich College şi traversa Atlanticul - cel puţin asta avea să susţină la un moment dat legenda familiei - ca să urmeze, fără cine ştie ce tragere de inimă, o moştenitoare din America. Cînd *Titanicul* s-a ciocnit de aisberg, Beesley a scăpat gâsindu-şi un loc în subpopulata barcă de salvare 13 şi a fost descoperit apoi de *Carpathia.* Printre suvenirurile pe care supravieţuitorul octogenar le păstra la el în cameră se afla o cuvertură pe care era brodat numele vasului salvator. Scepticii din familie susţineau că numele de pe cuvertură apăruse de fapt mult după anul 1912. Ei se amuzau totodată pe seama speculaţiilor potrivit cărora înaintaşul lor s-ar fi salvat de pe *Titanic* îmbrăcat în haine femeieşti. Nu era oare adevărat că numele lui Beesley fusese omis de pe lista iniţială a celor salvaţi, figurînd

de fapt printre victime în buletinul final? Nu era asta o dovadă clară a ipotezei că falsul cadavru transformat în supravieţuitor misterios făcuse rost de-o fustă şi-şi subţiase vocea pînâ ajunsese în siguranţă Ia New York, pentru a se descotorosi apoi pe furiş de costumaţia aceea într-o toaletă de la metrou?

Am susţinut cu plăcere această teorie, fiindcă îmi confirma propria concepţie despre lume. în toamna acelui an aveam să prind de marginea oglinzii din camera în care stăteam pe cînd eram la colegiu o bucată de hîrtie pe care fuseseră scrise următoarele versuri: „Te-nşalâ viaţa asta zi de zi, / Ai bănuit cîndva, acum o ştii". Cazul lui Beesley îmi servea teza: eroul de pe *Titanic* era un falsificator de cuverturi şi un impostor

travestit, aşa că era cum nu se poate mai just şi adecvat sâ-i comunic scoruri false la crichet. La scară mare, teoreticienii acreditau ideea că viaţa însemna supravieţuirea celor mai bine adaptaţi: nu arăta atunci ipoteza Beesley că de fapt „cei mai bine adaptaţi" erau pur şi simplu cei mai şireţi? Eroii, oamenii de o virtute neclintită, curajoşii, chiar şi căpitanul (îndeosebi căpitanul!) au pierit cu nobleţe o dată cu vasul, în timp ce laşii, panicarzii şi trişorii au găsit motive ca să se ascundă într-o barcă de salvare. Nu era asta o dovadă că gena umană se deteriora constant, că sîngele pur era înlocuit treptat de unul otrăvit?

Lawrence Beesley n-a pomenit nimic de hainele femeieşti în cartea sa *Pierderea Titanicului.* Instalat într-un club select din Boston de către editorii americani de la Houghton Mifflin, el şi-a scris relatarea în şase săptămîni. Aceasta a ieşit pe piaţă la nici trei luni de la scufundarea pe care o descria şi a avut parte de o serie de reeditări de-a lungul timpului. Beesley a devenit unul dintre cei mai vestiţi supravieţuitori ai dezastrului şi vreme de cincizeci de ani - exact pînâ cînd l-am întîlnit - a fost consultat cu regularitate de diverşi istorici maritimi, documentarişti de film, ziarişti, vînâtori de suveniruri, indivizi plicticoşi, teoreticieni ai conspiraţiilor şi litiganţi supărăcioşi. Ori de cîte ori un alt vas se scufunda în urma ciocnirii de un aisberg, era căutat la telefon de jurnaliştii nerăbdători să-l audă ima-ginîndu-şi soarta victimelor.

La vreo patruzeci de ani după ce s-a salvat, a fost angajat pe post de consultant pentru filmul *O noapte de neuitat,* realizat la Pinewood. O bună parte a peliculei a fost turnată după lăsarea

Întunericului, cu o imitaţie a vasului de două ori mai mică decît originalul şi înclinată ca pentru a se scufunda într-o mare de catifea neagră încreţită. Beesley a asistat la desfăşurarea ostilităţilor alături de fiica lui cîteva seri la rînd, iar ceea ce urmează pleacă de la propria lui relatare pentru urechile mele. Deloc surprinzător, Beesley a fost intrigat de *Titanicul* renăscut şi pregătit din nou să se clatine. Grija lui cea mai mare a fost să se numere printre figuranţii care se îngrămădeau disperaţi lingă balustradă in timp ce vasul se scufunda - cu alte cuvinte, îl preocupa să trăiască în planul ficţiunii o versiune alternativă a istoriei. Pe de altă parte, regizorul era hotărit să nu-şi lase consultantul să apară pe celuloid fiindcă nu dispunea de o

legitimaţie emisă de Uniunea Actorilor. Capabil să se plieze pe orice conjunctură, Beesley a falsificat legitimaţia de care avea nevoie ca să urce la bordul copiei *Titanicului,* s-a îmbrăcat în haine de epocă (pot ecourile ia probeze adevărul lucrurilor reverberate?) şi s-a insinuat printre figuranţi. Luminile s-au aprins, iar mulţimea de pasageri a fost instruită în legătură cu moartea iminentă care îi aştepta pe toţi o dată cu prâvălirea în catifeaua neagră încreţită. în ultima clipă, înainte de a comanda motor, regizorul şi-a dat seama că Beesley reuşise să-şi croiască drum pînâ la balustrada vasului şi, punînd mîna pe megafon, l-a invitat pe impostorul amator să aibă amabilitatea de a debarca. Aşa se face că, pentru a doua oară în viaţă, Lawrence Beesley s-a trezit părăsind *Titanicul* cu puţin înainte ca acesta să se scufunde.
Fiind un tînâr de optsprezece ani educat în spiritul violenţei, cunoşteam interpretarea dată de Marx lui Hegel: istoria se repetă, prima dată ca tragedie, a doua oară ca farsă. Trebuie să mai găsesc doar o ilustrare a acestui proces. Au trecut atîţia ani şi încă n-am descoperit o alta mai bună.
II
întîi şi-ntîi, ce căuta Iona înăuntrul chitului? După cum v-aţi putea aştepta, e un fel de poveste pescărească.
Totul a început cînd Dumnezeu i-a poruncit lui Iona să se ducă şi să predice împotriva cetăţii Ninive, un loc care, în ciuda palmaresului consistent al lui Dumnezeu la capitolul

nimicirii cetăţilor păcătoase, continua să fie - cu încâpăţinare şi inexplicabil - un oraş al desfriului. Displâcîndu-i sarcina încredinţată din motive neelucidate, care s-ar fi putut lega de teama de a fi omorît cu pietre de către petrecăreţii din Ninive, Iona a fugit. La Ioppe s-a îmbarcat pe un vas care se deplasa la capătul cel mai îndepărtat al lumii cunoscute: localitatea Tarsis, din Spania. Bineînţeles, el nu şi-a dat seama că Domnul ştia exact unde se afla şi că - mai mult decît atît - controla nemijlocit vînturile şi apele din estul Mediteranei. în clipa izbucnirii unei furtuni de o rară violenţă, marinarii, superstiţioşi din fire, au tras la sorţi ca să vadă care dintre cei aflaţi la bord era cauza răului, iar beţigaşul cel scurt, dama de pică sau piesa de domino ciobită i-a revenit lui Iona. Acesta a fost aruncat cu

promptitudine peste bord şi cu aceeaşi promptitudine a fost înghiţit de un peşte sau de-o balenă mare pe care Domnul o trimisese în zonă tocmai în acest scop.
Timp de trei zile şi trei nopţi, Iona a stat înăuntrul chitului şi s-a rugat la Dumnezeu, jurîndu-se atît de convingător că de-acum încolo va arăta o supunere oarbă, încît Domnul i-a poruncit balenei să-l arunce afară pe penitent Deloc de mirare, cînd Atotputernicul l-a trimis pe Iona la Ninive pentru a doua oară, acesta a făcut ce i se spusese. S-a dus acolo şi a denunţat cetatea păcătoasă, dînd veste că, aidoma tuturor celorlalte oraşe ale desfriului din estul Mediteranei, urma să fie ştearsă de pe faţa pămîntului. Moment în care locuitorii petrecăreţi s-au căit, exact aşa cum procedase şi Iona în pîntecele balenei. Moment în care Dumnezeu s-a decis ca pînâ la urmă să cruţe cetatea Moment în care Iona a devenit extrem de iritat, lucru perfect normal pentru cineva care avusese parte de atîta bătaie de cap ca să aducă mesajul nimicirii, pentru ca pe urmă Domnul, contrar tendinţei sale bine cunoscute, ba chiar istorice, de a distruge oraşe întregi, să se răzgîndească şi să-şi schimbe atitudinea cu o sută optzeci de grade. Ca şi cum n-ar fi fost destul, tot Dumnezeu, dispus mereu să fie cel mai tare, a scos din mînecâ o parabolă dichisită pentru a-şi pune la încercare favoritul. Mai întîi a creat o curcubeta ca sâ-l apere pe Iona de soare (prin „curcubeta" se cade să înţelegem ceva asemănător arborelui de ricin sau *Palma Christi,* care creşte rapid şi ale cărei frunze late fac umbră); pe urmă,

ntr-o simplă fluturare a batistei de mătase, a trimis un vierme
distrugă curcubeta, lăsîndu-l pe Iona pradă arşiţei. Explicaţia
care el însuşi a dat-o acestui mic exemplu de teatru impro-
izat e următoarea: dacă tu n-ai pedepsit curcubeta cînd te-a
trădat, ei bine, nici eu n-o să-i pedepsesc pe cei din Ninive.
Povestea în sine nu e grozavă, nu credeţi? La fel ca în cea mai mare parte a Vechiului Testament, se observă o covîrşitoare lipsă a liberei voinţe, sau chiar a iluziei sale. Dumnezeu conduce jocul, are toate cărţile şi-i reuşesc toate trucurile. Singura incertitudine se leagă de modul în care o să procedeze de data asta: începe cu două atuuri şi abia pe urmă intră cu asul, începe cu «ui şi continuă cu atuurile, sau recurge la o cale de mijloc. Şi

um nu se ştie niciodată ce se află în mintea schizofrenicilor aranoici, acest element oferă poveştii o oarecare forţa. Dar ce înţelegem din treaba cu biata curcubeta? Ca argument logic, terea de convingere e nulă: oricine îşi dă seama că e o dife-nţă ca de la cer la pămînt între un arbore de ricin şi o cetate cu sută douăzeci de mii de oameni. Dacă nu cumva tocmai aici e lenciul şi dacă nu cumva Dumnezeul din estul Mediteranei une seninul egalităţii între creaţie şi materia vegetală.
Dacă îl analizăm pe Dumnezeu nu ca protagonist şi factor e timorare morală, ci ca autor al povestirii, trebuie să-i dăm o ilă neagră pentru intrigă, motivaţie, suspans şi dinamica per-najelor. Totuşi, în această moralitate rutinieră şi, ca să fim sinceri, -pingătoare există o nuanţă melodramatică de senzaţie - e vorba episodul balenei. Tehnic vorbind, raţiunea de-a fi a cetaceului u este exploatată aşa cum s-ar cuveni. Animalul e evident un ion, la fel ca Iona, apariţia lui providenţială tocmai cînd mari-arii îl azvîrleau pe Iona peste bord miroase a *deus ex machina* la o poştă, iar ieşirea din scenă are loc cît se poate de firesc, atâ îndeplinită funcţia narativă de rigoare. Pînă şi curcubeta ace o figură mai onorabilă decît biata balenă, care nu e decît o mniţă plutitoare unde Iona petrece trei zile ispăşindu-şi patul de a fi sfidat curtea. Dumnezeu direcţioneazâ încoace şi în-lo închisoarea aceea din care se face untură, ca un amiral ce-şi laseazâ flota pe hărţile mării.
Dar, în pofida acestor lucruri, cetaceul rămîne în memorie, erdem din vedere semnificaţia alegorică a poveştii (Babilonul

care înghite nesupusul Israel), nu prea ne mai interesează dacă Ninive a scăpat şi nici ce s-a întîmplat cu penitentul regurgitat, însă ne aducem aminte de balenă. Giotto o descrie înfulecîndu-i coapsele lui lona şi pregătindu-se să treacă la genunchi şi la ce mai rămîne din picioare. Brueghel, Michelangelo, Correggio, Rubens şi Dali au înnobilat episodul şi i-au conferit măreţia unui blazon. La Guda există un vitraliu care-l înfăţişează pe lona ieşind din gura chitului ca un pasager ce descinde dintr-un feribot, lona (zugrăvit cînd ca un faun musculos, cînd ca un bătrînel cu barbă) dispune de o iconografie al cărei pedigri şi a cărei varietate ar stîrni invidia lui Noe.
Ce anume ne pironeşte locului în toată această escapadă a lui

Iona? Să fie oare momentul înghiţirii, oscilarea între primejdie şi salvare, cînd ne imaginăm scăpaţi ca prin minune de pericolul înecului doar pentru a fi lăsaţi pradă celui al devorării de vii? Să fie cele trei zile şi trei nopţi în burta balenei, simbolizînd cadrul funest al celui îngropat cît este încă în viaţă? (Odată, pe cînd mă aflam într-un tren de noapte de la Londra la Paris, m-am trezit într-un compartiment încuiat al unui vagon de dormit încuiat dintr-o cală încuiată şi aflată sub apă; în clipa aceea nu m-am gîndit efectiv la Iona, dar poate că panica mea era într-un fel legată de a lui. Iar aici intervine şi o teamă de ordin primar: nu cumva imaginea cetaceului pulsatil declanşează în noi teroarea de a ne vedea readuşi în pîntecele matern?) Sau sîntem frapaţi mai degrabă de cel de-al treilea element al poveştii, adică mîntuirea, dovadă că există salvare şi dreptate după încercarea cu iz de purgatoriu? Aidoma lui Iona, sîntem cu toţii aruncaţi dintr-un loc în altul de furtunile vieţii, trecem printr-o moarte aparentă şi o înmormîntare sigură, însă pe urmă ajungem la o înviere orbitoare cînd uşile feribotului se deschid şi sîntem redaţi luminii induse de recunoaşterea dragostei dumnezeieşti. Să fie oare acesta motivul pentru care mitul înoată prin memoria noastră?

Poate că da; sau poate că nu. Cînd a apărut filmul *Fălci,* au existat multe tentative de explicare a uriaşei sale prize la public. Se inspira el dintr-o metaforă primordială, dintr-un vis arhetipal bine cunoscut pretutindeni In lume? Exploata cumva conflictul stihinic dintre pămînt şi apă, alimentîndu-ne anxietatea manifestată în faţa conceptului de amfibianism? Se lega în vreun fel de

ariţia înaintaşilor noştri cu guşă, branhii şi creastă din oceanul
se întindea nemărginit cu milioane de ani în urmă, şi de frica
oastră paralizantă că ne-am putea întoarce în apele lui? Anali-
lnd filmul şi posibilele lui interpretări, romancierul englez
ingsley Amis a ajuns la următoarea concluzie: „E despre frica
a afurisită de a fi înghiţit de un rechin afurisit".

Una peste alta, cam aşa se explică de ce povestea lui Iona şi balenei produc o impresie atît de puternică asuprâ-ne. E vorba e teama de a fi devoraţi de o creatură uriaşă, teama de a fi estecaţi, înfulecaţi, înghiţiţi, daţi pe gît cu nişte guri de apă

arată şi o garnitură de anşoa; teama de a fi orbiţi, prăvăliţi în ecunoscut, sufocaţi, înecaţi, înveliţi în untură, teama de anihilarea senzorială care ştim că îi face pe oameni sâ-şi piardă minţile; teama de a fi morţi- Reacţia noastră e la fel de vie ca a tuturor celorlalte generaţii îngrozite de ideea morţii, din clipa clnd povestea a fost ticluită de cine ştie ce marinar sadic, dornic iă-l bage în sperieţi pe musul proaspăt angajat.
Bineînţeles, ne dăm seama că episodul nu poate avea nici un glmbure de adevăr. Sîntem oameni destupaţi la minte şi ştim care este diferenţa dintre mit şi realitate. O balenă poate înghiţi un om, da, pînâ aici e plauzibil; însă, odată înăuntru, respectivul nu mai are cum să trăiască. în primul rînd că s-ar îneca sau, dacă nu, s-ar sufoca, deşi probabil că ar muri de inimă chiar înainte de asta, în clipa cînd ar vedea ditamai gura căscîndu-se ca să-l înghită. Nu, e imposibil ca un om să supravieţuiască în pîntecele unei balene. Ştim să distingem între realitate şi mit. Sîntem oameni destupaţi la minte.
Pe 25 august 1891, James Bartley, un marinar de treizeci şi cinci de ani aflat la bordul lui *Star of the East,* a fost înghiţit de un caşalot în apropierea Insulelor Falkland:
Ţin bine minte clipa cînd am căzut din barcă şi am simţit cum dau cu picioarele peste ceva moale. Mi-am ridicat privirile si am văzut coborînd asupră-mi o boltă alb-trandafirie cu arcade mari şi osoase, după care m-am simţit tras în faţă, cu picioarele înainte, şi mi-am dat seama că eram înghiţit de o balenă. Coboram din ce în ce mai mult, înconjurat şi îngrămădit de ziduri

cărnoase, insă presiunea nu-mi pricinuia dureri, iar carnea ceda uşor, aidoma cauciucului, la cea mai mică mişcare a mea.
Deodată m-am trezit într-un sac mult mai mare decît propriul meu trup şi într-un întuneric ca de smoală. Am pipăit în jur, iar mîinile mele au atins cîţiva peşti, dintre care unii păreau încă în viaţă, căci mi s-au zbătut între degete şi mi-au trecut printre picioare. în scurtă vreme am simţit o durere de cap năprasnică şi mi-a venit din ce în ce mai greu să respir. în acelaşi timp mi s-a făcut cumplit de cald, iar dogoarea mă înghiţea ca un cuptor aprins, crescînd de la o clipă la alta. Ochii mi s-au preschimbat în nişte cărbuni încinşi şi am fost convins că eram condamnat să

pier în burta unei balene. Era un gînd care mă chinuia nespus, iar tăcerea încremenită a acestei temniţe fioroase mă copleşea iremediabil. Am încercat să mă ridic, să dau din mîini şi din picioare, să strig din toţi rărunchii. Era cu neputinţă să fac ceva, însă mintea mi se părea nefiresc de limpede şi, înţelegînd pe deplin ce soartă îmi fusese hărăzită, în cele din urmă mi-am pierdut cunoştinţa şi n-am mai ştiut de mine.

Balena a fost ucisă ceva mai tîrziu şi urcată la bordul lui *Star ofthe East,* ai cărei marinari, neştiind cît de aproape de ei se găsea tovarăşul dispărut, şi-au petrecut tot restul zilei şi o parte a nopţii spintecînd prada. In dimineaţa următoare operaţiunea a fost reluată. Ceva a părut a se mişca uşor şi totodată spasmodic înăuntrul animalului. Aşteptîndu-se să găsească un peşte mare, eventual chiar un rechin, marinarii au despicat abdomenul şi au dat peste James Bartley - fără cunoştinţă, cu gîtul şi mîinile înălbite din cauza sucurilor gastrice, dar încă viu. Două săptămîni a delirat încontinuu, după care a început sâ-şi revină. La un moment dat starea sănătăţii lui s-a normalizat total, cu excepţia pielii depigmentate sub acţiunea acizilor. De altfel, Bartley a rămas albinos pînă la sfîrşitul vieţii.

Domnul de Parville, redactorul ştiinţific de *la Journal des D6bats,* a studiat cazul în 1914 şi a conchis că relatarea furnizată de căpitan şi de echipaj era „vrednică de crezare". Savanţii moderni ne spun acum că Bartley n-ar fi putut supravieţui mai mult

ecît cîteva minute şi în nici un caz o jumătate de zi sau chiar ai mult, adică exact timpul scurs pînă cînd marinarii de pe vas l-au eliberat pe acest Iona modern din pură întîmplare. Dar oare e cazul sâ-i credem pe savanţii moderni, dintre care nici unul nu s-a aflat înăuntrul unei balene? E limpede că putem ajunge la un compromis cu scepticismul ştiinţific dacă sugerăm existenţa unor goluri de aer (or fi avînd şi balenele gaze ca toată lumea?) sau a unor sucuri gastrice a căror eficienţă a fost blocată de vreun deranjament specific cetaceelor.

Iar dacă sînteţi savanţi sau aveţi dubii legate de varianta disfuncţiei gastrice, priviţi altfel lucrurile. Mulţi oameni (inclu-liv eu însumi) cred în mitul lui Bartley la fel cum milioane şi milioane au crezut în mitul lui Iona. E posibil să nu-i acordaţi

credit; atîta doar că povestea a fost respusă, adaptată şi reactualizată, iar în acest fel s-a furişat mai aproape de noi. încercaţi acum ca în loc de Iona să citiţi Bartley. Şi într-o bună zi va exista un caz - pe care pînă şi domniile voastre îl veţi crede - al unui matelot rătăcit în gura unei balene şi recuperat apoi din pîntecele ei; poate nu după o jumătate de zi, ci doar după o jumătate de oră. Iar atunci oamenii vor crede în mitul lui Bartley, care va fi fost zămislit de mitul lui Iona. Fiindcă asta e de fapt ideea de bază: mitul nu ne trimite înapoi la un eveniment primar care a fost transcris într-un mod fantezist, trecînd prin memoria colectivă, ci ne împinge înainte, spre ceva care se va Intîmpla, care va trebui să se întîmple. Mitul va deveni realitate, oricît am fi de sceptici.

III

în dimineaţa zilei de 13 mai 1939, într-o sîmbătă la ora opt, pachebotul *St. Louis* a părăsit portul de reşedinţă Hamburg. Era o navă de croazieră, iar majoritatea celor 937 de pasageri îmbarcaţi pentru această călătorie transatlantică primiseră vize care confirmau că erau „turişti ce se deplasau cu scop de agrement". Cu toate acestea, cuvintele reprezentau o eschivă, ca de altfel şi motivul declarat al deplasării. Cu puţine excepţii, era vorba de evrei refugiaţi dintr-un stat nazist care avea de gînd să-i deposedeze de bunuri, să-i dezrădăcineze şi sâ-i extermine. La drept

vorbind, mulţi fuseseră deja deposedaţi, întrucît emigranţilor din Germania nu li se permisese să ia cu ei decît zece Reichsmarks de persoană. Această sărăcie impusă i-a transformat în ţinte facile pentru propagandă: dacă plecau avînd în buzunar alocaţia şi nimic altceva, puteau fi descrişi ca nişte *Untermeschen* zdrenţăroşi ce mişunau aidoma şobolanilor; dacă reuşeau să păcălească sistemul, erau vinovaţi de comiterea unor delicte economice şi aveau în posesie bunuri furate. Era ceva normal.

St. Louis arborase drapelul cu svasticâ, lucru de asemenea normal, iar în echipaj fuseseră infiltraţi şase agenţi ai Gestapoului, ceea ce iarăşi era normal. Compania de navigaţie îi recomandase căpitanului să cumpere came mai ieftină pentru această călătorie, să scoată produsele de lux din magazine şi să renunţe la ilustratele gratuite din încăperile publice. Căpitanul a

făcut abstracţie în mare măsură de ordinele primite, hotărînd că era o călătorie ca atîtea altele la bordul lui *St. Louis* şi că, pe cît posibil, totul trebuia să decurgă normal. Ca urmare, după ce au urcat la bord, părăsind un teritoriu unde fuseseră diapreţuiţi, umiliţi sistematic şi întemniţaţi, evreii au descoperit că, deşi legal nava aparţinea în continuare Germaniei, arbora drapelul cu svasticâ şi avea cîte-un portret mare al lui Hitler în fiecare încăpere publică, germanii cu care avea de-a face erau curtenitori, atenţi şi chiar ascultători. Iar acest lucru era anormal.
Nici unul dintre aceşti evrei - dintre care jumătate erau femei şi copii - nu avea intenţia de a se înapoia în Germania în viitorul apropiat. Cu toate acestea, conform regulamentului companiei de navigaţie, fuseseră obligaţi cu toţii să cumpere bilete dus-întors, spunîndu-li-se că plata era menită să acopere aşa-numitele „situaţii neprevăzute". După ce debarcau la Havana, refugiaţii aveau să primească din partea biroului Hamburg-America o chitanţă pentru partea nefolosită a biletului de călătorie. Banii fuseseră deja depuşi într-un cont special în Germania; dacă se întorceau vreodată acolo, puteau sâ-i ridice. Chiar şi evreii eliberaţi din lagărele de concentrare cu condiţia expresă de a pleca imediat din *Vateriand* au fost siliţi să plătească preţul întreg.
O dată cu biletele refugiaţii cumpăraseră autorizaţii de debarcare de la directorul serviciului cubanez de imigrări, care garantase personal că nimeni nu va avea greutăţi în a obţine

acces pe teritoriul ţării sale. El fusese cel care îi etichetase drept „turişti ce se deplasau cu scop de agrement", astfel încît pe durata călătoriei unii pasageri - îndeosebi cei tineri - au reuşit să facă o remarcabilă trecere de la statutul unor *Untermenschen* dispreţuiţi la cel al unor turişti veniţi să se simtă bine. Poate că felul cum scăpaseră din Germania era un miracol la fel de mare ca ieşirea lui Iona din pîntecele balenei. în fiecare zi s-a mîncat, s-a băut şi s-a dansat. în ciuda avertismentului dat echipajului de către facţiunea sa gestapovistâ cu privire la încălcarea Legii pentru Protecţia Sîngelui şi a Onoarei Germane, activitatea sexuală a continuat în ritmul normal pentru o croazieră. Spre sfirşitul traversării Atlanticului a avut loc tradiţionalul carnaval.

Orchestra a cîntat piese din repertoriul lui Glenn Miller, iar evreii au apărut costumaţi în marinari, piraţi sau dansatoare din Hawaii. Cîteva fete mai îndrăzneţe s-au deghizat în femei de harem, croindu-şi veşminte arăbeşti din cearşafuri, chit că au existat persoane mai conformiste care au văzut în această transformare o necuviinţă.
Sîmbătă, 27 mai, *St. Louis* a lăsat ancora în portul Havana. La patru dimineaţa a sunat deşteptarea, iar dupâro jumătate de oră s-a auzit gongul care anunţa micul dejun. O mulţime de bărci mici s-au apropiat de pachebot, unele cu vînzâtori de nuci de cocos şi banane, altele cu prieteni şi rude ce strigau diverse nume pentru urechile pasagerilor. Nava arborase între timp drapelul de carantină, ceea ce era normal. Căpitanul trebuia să primească din partea medicului de port din Havana confirmarea că nici unul dintre cei aflaţi la bord nu era „idiot, nebun, sau afectat de o maladie ruşinoasă ori molipsitoare". După această operaţiune, ofiţerii de la imigrări au început identificarea pasagerilor, exami-nîndu-le actele şi indicîndu-le spre care dintre cheiuri să se îndrepte ca sâ-şi ridice bagajele. Primii cincizeci de refugiaţi s-au strins în capul scării, aşteptînd să vină barca şi sâ-i ducă la ţărm.
Ca şi emigrarea, imigrarea este un proces în care banii contează la fel de mult ca principiile de drept şi adeseori au o influenţă incomparabil mai mare. Banii garantează ţării gazdă - sau, în cazul Cubei, ţării de tranzit - că nou-veniţii nu vor trăi pe cheltuiala statului. Toţi banii servesc la mituirea celor care trebuie să ia această decizie. Directorul serviciului cubanez de imigrări adunase o groază de bani de la precedentele transporturi de

evrei; preşedintele Cubei încă nu pusese deoparte mare lucru. Ca urmare, pe data de 6 mai preşedintele emisese un decret de revocare a valabilităţii vizelor turistice în situaţiile cînd scopul real al deplasării era imigrarea. Ei bine, se aplica sau nu acest decret celor aflaţi la bordul lui *St. Louisl* Nava plecase din Hamburg după promulgarea legii; pe de altă parte, autorizaţiile de debarcare fuseseră emise anterior. Era o chestiune care ar fi putut necesita o mulţime de discuţii şi de bani. Numărul decretului prezidenţial era 937, iar superstiţioşii probabil că

observaseră că era acelaşi cu numărul pasagerilor de pe *St. Louis* înainte de plecarea din Europa.
Lucrurile au început să treneze. Nouăsprezece spanioli şi cubanezi, precum şi alţi trei pasageri cu vize autentice, au primit permisiunea de a debarca; restul de aproximativ nouă sute de evrei au aşteptat veşti de la negocierile care aveau loc chiar atunci şi la care participau preşedintele cubanez, directorul serviciului de imigrări, compania de navigaţie, comitetul local de sprijin, căpitanul navei şi un avocat venit cu avionul de la cartierul general din New York al Comisiei Mixte de Repartiţie. Convorbirile au durat cîteva zile. Factorii de care trebuia să se ţină cont erau banii, mîndria, ambiţiile politice şi opinia publică din Cuba Deşi mefient atît faţă de politicienii de acolo, cît şi faţă de propria companie de navigaţie, căpitanul lui *St. Louis* s-a convins măcar de un lucru: în cazul în care Cuba se dovedea inaccesibilă, cu siguranţă că Statele Unite, pentru care obţinuseră dreptul de rezidenţă majoritatea pasagerilor, aveau să-i primească mai devreme decît conveniseră iniţial.
O parte dintre pasagerii abandonaţi pe navă au început sâ-şi piardă încrederea şi să se sperie din cauza incertitudinilor, a întîrzierii şi a căldurii. Le trebuise extrem de mult timp ca să ajungă într-un loc sigur şi mai aveau foarte puţin. Prietenii şi rudele continuau să dea tîrcoale pachebotului în ambarcaţiuni de dimensiuni reduse; un foxterier care fusese trimis din Germania mai înainte era scos în larg în fiecare zi şi ridicat spre balustradă şi spre stâpînii lui îndepărtaţi. A fost înfiinţat un comitet al pasagerilor căruia compania de navigaţie i-a oferit acces gratuit la telegraf; s-au făcut apeluri la diverşi oameni influenţi pentru eventuale demersuri, printre ei numârindu-se şi soţia preşedintelui

ubanez. în aceeaşi perioadă doi pasageri au încercat să se sin-cidâ, unul cu o seringă cu tranchilizante, celălalt taindu-şi enele şi aruncîndu-se în mare; ambii au supravieţuit. Ulterior, ntru împiedicarea altor tentative, pe timp de noapte şi-au acut apariţia patrule de pază; bărcile de salvare erau gata de nterventiieîn orice moment, iar nava era luminată de reflec-are. Aceste măsuri le-au amintit unora dintre evrei de lagărele e concentrare din care tocmai plecaseră.

St. Louis nu avea să plece gol din Havana după debarcarea elor 937 de imigranţi. Cam 250 de pasageri îşi luaseră bilet ntru Hamburg, via Lisabona. S-a avansat sugestia debarcării cel puţin 250 de evrei pentru a li se face loc celor ce aşteptau mare. Dar cum s-ar fi putut alege cei 250 cărora să li se dea mul de pe Arcă? Cine era în stare sâ-i despartă pe spurcaţi de espurcaţi? Ar fi fost înţelept să se tragă la sorţi?

Situaţia dificilă a lui *St. Louis* nu era un incident mărunt şi ebâgat în seamă. Călătoria era urmărită de presa germană, glezâ şi americană. *DerStiinner* a declarat că, dacă evreii se otărau să se întoarcă în Germania, trebuiau cazaţi la Dachau şi Buchenwald. între timp, în portul Havana reporterii americani au reuşit să urce la bordul a ceea ce ei înşişi au numit, poate cu prea mare uşurătate, „nava care-a făcut de ris o lume-ntreagâ". Acest gen de reclamă nu e neapărat în folosul refugiaţilor. Dacă ruşinea este a întregii lumi, atunci de ce trebuie ca o singură ţară, care acceptase deja mulţi refugiaţi evrei, să îndure atît de des o asemenea povară? Se părea că lumea nu resimţea această ruşine suficient de puternic pentru a vîri mîna în buzunar. în consecinţă, guvernul cubanez a votat excluderea imigranţilor şi i-a ordonat lui *St. Louis* să părăsească apele teritoriale ale insulei. Asta nu însemna, a adăugat preşedintele, că se închisese uşa pentru negocieri, ci doar că nu era dispus să studieze alte oferte înainte ca nava să plece din port.

Care e preţul refugiaţilor? Depinde de gradul lor de disperare, de cît de bogaţi sînt stâpînii şi cît de lacome gazdele. în lumea permiselor de intrare şi a panicii produse de refuzarea lor, avem de-a face cu o piaţă prosperă. Preţurile sînt arbitrare, speculative, evanescente. Avocatul de la Comisia Mixtă de Repartiţie a avansat o ofertă iniţială de 50 000 de dolari pentru

debarcarea în condiţii de siguranţă a evreilor şi i s-a răspuns că n-ar fi rău să tripleze suma. Dar dacă tot s-ar tripla o dată, de ce nu s-ar tripla şi a doua oară? Directorul serviciului de imigrări - care primise deja 150 de dolari de persoană pentru nişte autorizaţii de debarcare de care nu se ţinuse cont - a sugerat companiei de navigaţie un tarif global de 250 000 de dolari în schimbul unor demersuri pentru abrogarea decretului 937. Un intermediar autorizat de preşedinte a lăsat să se înţeleagă că

evreii puteau fi debarcaţi pentru 1 000 000 de dolari. în cele din urmă, s-a decis fixarea de către guvernul cubanez a sumei de 500 de dolari pe cap de evreu. Acest preţ avea o logică a lui, reprezentînd exact garanţia pe care trebuia s-o depună fiecare lucrător de la imigrări din ţară. Ca urmare, cei 937 de pasageri aflaţi la bord, care îşi plătiseră anticipat biletele dus-întors, îşi cumpăraseră autorizaţiile de acces şi fuseseră lăsaţi doar cu zece mărci în buzunar de persoană, aveau să coste 453 000 de dolari.
Pe cînd pachebotul îşi pomea motoarele, un grup de femei au dat buzna pe scara de bord şi au fost respinse de cîţiva poliţişti cubanezi înarmaţi cu pistoale. în timpul celor şase zile de staţionare în portul Havana, *St. Louis* devenise o atracţie turistică, iar la plecarea sa au asistat cam o sută de mii de persoane. Căpitanul primisese permisiunea de la superiorii lui din Hamburg de a se deplasa spre orice port care i-ar accepta pe pasageri. La început nava s-a mişcat alene în cercuri tot mai mari, aşteptînd să fie rechemată la Havana, după care s-a îndreptat spre nord, în direcţia oraşului Miami. Cînd a ajuns pe coasta americană, ea a fost întîmpinatâ de un cuter al Pazei de Coastă din Statele Unite. Numai că această aparentă manevră de bun venit era de fapt o respingere: cuterul se afla acolo ca să-l împiedice pe *St. Louis* să pătrundă în apele teritoriale americane. Departamentul de Stat hotărîse deja că, dacă evreii erau refuzaţi de Cuba, nu avea să li se acorde intrarea în Statele Unite. De data asta banii au constituit un element de planul doi: rata ridicată a şomajului şi xenofobia robustă a locuitorilor erau justificări imposibil de combătut.
Republica Dominicană s-a oferit să-i primească pe refugiaţi la preţul unitar de 500 de dolari bucata, dar asta nu făcea decît să repete suma solicitată de cubanezi. Au fost abordate apoi

Venezuela, Ecuadorul, Chile, Columbia, Paraguayul şi Argen-l1 ii a, însă fiecare a refuzat să îndure pe cont propriu ruşinea unei lumi întregi. La Miami inspectorul de la Oficiul de Imigrări a anunţat că *St. Louis* nu va avea voie să andocheze în nici unul dintre porturile americane.
Refuzîndu-i-se accesul pe întregul continent american, pachebotul a continuat să se deplaseze încet către nord. Cei

aflaţi la bord şi-au dat seama că se apropiau de locul în care erau obligaţi să cotească spre est şi să se întoarcă inevitabil în Europa. Pe urmă însă, într-o după-amiază de duminică, pe data de 4 iunie la ora 16.50, nava a intrat în posesia unui nou comunicat oficial. Se părea că preşedintele cubanez aprobase debarcarea evreilor pe Insula Pinilor, locul unei foste colonii penitenciare. Căpitanul i-a schimbat cursul lui *St. Louis* şi a pornit din nou spre sud. Pasagerii şi-au scos bagajele pe punte. Au urmat o seară şi un dineu stropite cu aceleaşi băuturi con-iiumate cu prilejul petrecerii de gală.

Dimineaţa următoare, la trei ore de mers de Insula Pinilor, nava a primit o cablogramă: permisiunea de debarcare încă nu fusese confirmată. Comitetul pasagerilor, care pe întreaga durată a crizei trimisese telegrame unor americani de vază şi le ceruse na intervină, nu mai ştia cu cine să ia legătura. Cineva l-a propus pe primarul din St. Louis, Missouri, mizînd pe eventuala compasiune stîrnită în sufletul înaltului funcţionar de coincidenţa de nume dintre localitatea pe care o administra şi nava care nu avea unde să lase ancora. I-a fost expediată şi lui o cablogramă în cel mai scurt timp.

Preşedintele cubanez ceruse 500 de dolari pentru fiecare refugiat, la care se adăuga o garanţie menită să acopere costurile de masă şi cazare pînâ la transferul pe Insula Pinilor. Avocatul american oferise (potrivit guvernului cubanez) o sumă totală de 443 000 de dolari, stipulînd însă că tîrgul nu avea să-i cuprindă numai pe refugiaţii de pe *St. Louis,* ci şi alţi o sută cincizeci de pe alte două nave. Guvernului cubanez i-a fost imposibil să accepte contrapropunerea şi şi-a retras oferta. Avocatul Comisiei Mixte a răspuns acceptînd întru tonii pretenţiile iniţiale ale cubanezilor. în replică, guvernul şi-a exprimat regretul că oferta fusese abandonată şi că nu mai putea fi readusă în

discuţie. *St. Louis* s-a întors cu o sută optzeci de grade şi s-a îndreptat spre nord pentru a doua oară.

în vreme ce nava îşi începea călătoria de înapoiere în Europa, s-a procedat la o tatonare neoficială a guvernelor englez şi francez spre a se vedea dacă ţările respective îi puteau primi pe evrei. Englezii au răspuns că ar prefera să analizeze prezenta dificultate în contextul mai larg al situaţiei generale a

refugiaţilor europeni, dar că ar putea fi gata să ia în calcul o eventuală acceptare a evreilor în Marea Britanie după ce se vor fi întors în Germania.
Existaseră oferte neconfirmate sau impracticabile de la preşedintele Hondurasului, de la un filantrop american şi chiar de la un punct de carantină din zona Canalului Panama, dar nava şi-a continuat deplasarea. Comitetul pasagerilor făcea mai departe apeluri la liderii politici şi religioşi din Europa, deşi mesajele trebuiau să fie cît mai scurte, întrucît compania de navigaţie retrăsese gratuităţile pentru cablograme. Una dintre sugestiile formulate atunci a fost ca evreii care înotau cel mai bine să sară pe rînd peste bord din cînd în cînd, obligîndu-l pe *St. Louis* să se oprească şi să se întoarcă după ei. în acest fel deplasarea spre Europa era încetinită şi exista mai mult timp pentru negocieri. Ideea nu a fost pusă în practică. Posturile germane de radio au declarat că, din moment ce nici o ţară nu era de acord să ofere adăpost navei cu pasageri evrei, *Vaterland*-\|*i*\| va fi nevoit să-i revendice şi să aibă grijă de ei. Nu era deloc greu de imaginat locurile unde avea să se manifeste această grijă. Mai mult, dacă *St. Louis* va trebui să debarce adunătura aceea de delincvenţi şi degeneraţi înapoi la Hamburg, se va dovedi că toată pretinsa preocupare a comunităţii internaţionale fusese o ipocrizie şi nimic altceva. Nimeni nu-i voia pe evreii zdrenţăroşi, aşa că nimeni nu avea dreptul să critice forma de bun venit pe care o va alege *Vatedand-u*\| la întoarcerea acelor paraziţi jegosi.
Acesta a fost momentul cînd cîţiva evrei mai tineri au încercat să deturneze nava. Ei au ocupat puntea, însă căpitanul i-a convins să renunţe la alte acţiuni pe aceeaşi linie. Planul lui în schimb era sâ-i dea foc lui *St. Louis* în apropiere de Beachy Head, fapt care ar fi obligat naţiunea salvatoare să ofere adăpost pasagerilor. N-a lipsit mult ca să se treacă la aplicarea acestei

Iuţii disperate. într-un tîrziu, cînd mulţi abandonaseră orice speţă, iar pachebotul se apropia de Europa, guvernul belgian a unţat că era de acord să primească 200 de pasageri. In zilele âtoare Olanda a găzduit 194, Marea Britanie 350 şi Franţa 250. După o călătorie de 10.000 de mile, *St. Louis* a acostat la nvers,

la 300 de mile de portul de unde plecase. Asistenţii lociali din cele patru ţâri implicate se întîlniserâ deja pentru a stabili repartizarea evreilor. Majoritatea celor aflaţi la bord obţinuseră dreptul de rezidenţă în Statele Unite şi în consecinţă primiseră un număr de ordine pe lista de aşteptare a autorităţilor americane. S-a observat că asistenţii sociali s-au luptat pentru pasagerii cu numere mici, întrucît aceştia erau refugiaţii care aveau să plece mai devreme din ţările de tranzit.
La Anvers o organizaţie de tineret pronazistă distribuise manifeste pe care se putea citi: „Şi noi vrem sâ-i ajutăm pe evrei. Dacă ne vor vizita la sediu, vor primi gratuit un colac de funie ţi un piron". Pasagerii au fost debarcaţi. Cei repartizaţi Belgiei au fost transferaţi într-un tren ale cărui uşi au fost blocate şi ale cărui ferestre au fost acoperite de scînduri bătute în cuie, spu-nlndu-li-se că aceste măsuri erau necesare pentru propria lor protecţie. Cei trimişi în Olanda au fost mutaţi imediat într-un lagăr împrejmuit de sîrmă ghimpată şi străjuit de cîini de pază. Miercuri, 21 iunie, contingentul englez de pe *St. Louis* a aco-t la Southampton. Cei ajunşi acolo au constatat că peregrinările pe mare duraseră exact patruzeci de zile şi tot atîtea nopţi. Pe 1 septembrie a izbucnit cel de-al doilea război mondial, pasagerii de pe *St. Louis* au împărtăşit soarta evreimii euro-ne. Şansele lor au crescut sau au scăzut în funcţie de ţara unde seseră repartizaţi. Estimările referitoare la numărul supravie-itorilor variază.

8

Contra curentului!

Ilustrată în junglă

Scumpo,

Am timp doar pentru o vedere - plecăm peste o jumătate de oră - a fost ultima seară de Johnny Walker, acum ori trecem pe apa de foc de pe-aici, ori ne punem pofta-n cui - ţine minte ce-am vorbit la telefon şi nu-l tăia prea scurt. Te iubesc.

Masculul tău feroce

Scrisoarea 1

Draga mea,

Sînt după douăzeci şi patru de ore de mers cu un autobuz al cărui bord era acoperit de iconiţe cu Sfîntul Cristopher sau cu omologul lui din zonă. N-ar fi fost râu dacă şoferul ar fi recurs la nişte forme de magie mai puternice - creştinismul timpuriu nu

pare să fi avut vreun efect asupra felului cum conducea. Dacă

nu te gîndeşti că la fiecare curbă in ac de păr îţi vine să-ţi verşi maţele, peisajul e minunat. Copaci uriaşi, munţi semeţi - mă rog, tot tacimul, am nişte ilustrate. Trupa s-a cam încins la ora asta şi cred că, dacă mai aud o dată bancul cu „ce e caş ca valul trece", string pe cineva de gît. Deşi poate că e normal pentru o treabă de soiul ăsta. Ce-i drept, n-am mai făcut aşa ceva pină acum şi cred c-o să mă distrez de minune. Ar fi şi cazul, după cîte injecţii mi-au făcut ca să nu mă căptuşesc cu vreun beri-beri sau altceva din acelaşi registru.
în plus, e o uşurare să nu te mai intîlneşti cu oameni care să te recunoască. Ştii ceva, la Caracas s-au prins cine sînt, chit că aveam barbă şi ochelari. Asta pe aeroport, bineînţeles, şi hai să zicem c-a fost normal. Ba nu, n-a fost, a fost ciudat. Ghici în ce mă văzuseră? Nu te gîndi la rolul ăla bestial după un scenariu de Pinter, care a luat un Palme d'Or, nici pomeneală. Nu, e vorba de rahatul ăla siropos filmat în America pentru Hal Lua-l-ar Dra-copulos. Rulează şi azi, dacă-ţi vine să crezi. Puştii îmi dau lircoale pe stradă şi-mi spun:,,Hei, domnu' Rick, ce mai faceţi?" Ce zici? Sărăcia de aici e altă mîncare de peşte. Totuşi, după India nu mă mai miră nimic. Aşa, acum spune-mi ce ţi-ai făcut la păr. Sper că nu te-ai apucat să faci vreo prostie doar ca să mi-o plăteşti fiindcă am plecat. Vă ştiu eu pe voi, fetele. La început ziceţi că vă tundeţi ca să vedeţi cum vă stă, pe urmă Pedro de la coafor nu vă dă voie deocamdată să vi-l lăsaţi să crească, după aia cică trebuie să arătaţi bine la cine ştie ce nuntă şi nu puteţi să vă duceţi cu el la nici un chip şi pînâ la urmă pur şi simplu nu-l mai lăsaţi lung. Dacă nu-ţi aduc aminte în fiecare săptămînă crezi că m-am obişnuit cu el aşa, iar dacă-ţi aduc aminte zici că te bat la cap, aşa că nu mai scot o vorbă şi rămîne ca la început. Dar nu-i corect să spui că e din cauza bărbii fiindcă asta nu mai e vina mea, cei din junglă nu se rădeau cînd avea loc acţiunea filmului, indiferent de secol (depinde cînd o să ajungem acolo), li *ştiu* că mi-o lăsasem deja să crească din timp, însă ăsta sînt, Imi place să intru cît mai repede în pielea personajului. Cunoşti doar teoria lui Dirk, cum că totul începe de la pantofi şi că, dacă ti-ai ales încălţămintea cum trebuie, restul e simplu; ei bine, la fel fac şi eu, atîta doar că pornesc de la figură. îmi pare rău că asta e

primul lucru pe care-l vezi dimineaţa, dar nu e la îndemîna

oricui să spună că s-a culcat cu un iezuit. Unde mai pui că e şi bâtrîn. Pe-aici e cald ca focul, aşa că mă aştept la probleme cu lenjeria. Iau în continuare pastile pentru stomac. Am vorbit cu Vie despre scenariu şi mi-a zis să nu-mi fac griji, însă ştiu că în stadiul în care ne aflăm asta e placa pe care o auzi de fiecare dată, nu? I-am spus ce ţi-am zis şi ţie la telefon, că n-ar fi râu ca personajul să fie ceva mai uman, mai ales câ-n ziua de azi preoţii nu mai au atîta căutare, şi m-a asigurat c-o să mai stăm de vorbă cînd o fi momentul. Cu Matt mă înţeleg bine - sigur c-o să ne arătăm muşchii după ce-o să începem lucrul, însă nu e nici pe jumătate atlt de paranoic cum credeam; îi cam place să se tragă de şireturi cu toţi, dar aşa-s americanii, n-ai ce să le faci. I-am ciripit povestea mea cu Vanessa, el mi-a ciripit-o pe a lui şi ne-am dat seama amîndoi că o mai auziserăm şi înainte! în ultima noapte în oraş, ne-am făcut mangă şi ne-am trezit că ne jucăm de-a Zorba şi de-a dansurile greceşti într-un restaurant! Matt a încercat să spargă farfurii, dar i-au zis că nu ăsta era obiceiul prin partea locului şi ne-au făcut vînt afară! Plus că ne-au pus să plătim farfuriile.
Ştii cum i se zice poştei acolo? Doamna Noastră a Comunicaţiilor. Probabil că trebuie să stai în genunchi ca să-ţi parvină un mandat. Dar să nu crezi că am văzut vreun oficiu prin zonă. Dumnezeu ştie dacă o să fiu în stare să pun scrisoarea asta la poştă înainte să intrăm în Jungla. Poate c-o să dau peste un băştinaş prietenos cu un băţ în mînă şi, dacă merge în direcţia bună, îi trag un zîmbet panoramic şi i-o dau lui. (Glumă.) Nu-ţi face griji pentru mine. Te iubesc.
Chadie
Scrisoarea 2
Iubito,
Dacă o să te uiţi în albumul cu poze de la petrecerea aia trăsnet, o să vezi că lipseşte ceva. Nu te speria, e la mine. E aia

care te-ai costumat în veveriţă siberiana. Ne-am cam udat pe-aici
"n bălării - de cîteva zile plouâ-n draci - dar tot n-am uitat cît

bine e să te sărute cineva înainte de culcare. De-acum încolo red c-o să ne şifonăm niţel, fiindcă am impresia că s-a zis cu otelurile. Viaţă de cercetaş, bivuacuri şi corturi, ăsta-i meniul lei. Sper să dorm cît am nevoie. E greu să lucrezi şi să te bată arele-n scăfîrlie dacă ai soilit doar cîteva ore. Oricum, sîntem eja în plină Junglă. Se întîrzie în neştire. Textele clasice - aran- zi că în Ziua Z apari cu atlţia oameni plus bagaje şi tipul tocmit buie să transporte pe toată lumea pînă la următoarea desti- ţie, iar cînd îţi faci apariţia te trezeşti că-ţi spune că lucrurile au schimbat, că n-ai zis cincizeci, ci cincisprezece, că preţurile crescut oricum, şi circul continuă pînă cînd individul se vede sacii-n căruţă. Dumnezeule, cînd dau peste asemenea chestii zău că-mi vine să strig „Vreau să lucrez" din toţi rărunchii. Am şi făcut-o la un moment dat, cînd lucrurile s-au nasolit mai mult ca de obicei. M-am apropiat de un bandit care încerca să ne jupoaie, am stat barbă-n barbă cu el şi i-am strigat în meclâ: Vreau Să Lucrez, Pentru Numele Lui Dumnezeu, Lasă-mâ Să Lucrez, dar Vie mi-a zis că n-a prea folosit.

Mai tîrziu. Matt tocmai se pişa în apa rîului cînd a venit unul dintre crai şi i-a zis că nu era o idee bună. Cică există un soi de peştişor pe care-l atrage căldura şi care poate să-ţi înoate pe jet chiar în timp ce te uşurezi. La început n-am crezut, dar, dacă te gîndeşti la somon, poate că un sîmbure de adevăr tot există. Pe urmă peştişorul ajunge în puţulică, dă în lături cîteva rinduri de nervuri şi rămîne bine mersi acolo. Să te pişi pe tine şi alta nu. Craiul zice că nu mai poţi să-l scoţi; e ca şi cum U' s-ar deschide o umbrelă pe dinăuntru, aşa că trebuie să te duci la spital şi să intri la cuţit. Matt n-a ştiut ce să facă, să-l creadă sau nu? Pe de altă parte, poţi să rişti? Chestia e că la ora asta nu se mai pişă nimeni în apa rîului.

Şi mai tîrziu. Mergeam pe rîu contra curentului, spre sfîrşitul după-amiezei, soarele începea să apună în spatele acelor copaci uriaşi, iar la un moment dat un stol de păsări mari, cred că bîtlani, s-au înălţat ca nişte avioane roz, cum bine a zis cineva, şi tot atunci al doilea asistent s-a ridicat brusc în picioare şi a început să urle: raiul pe pămînt, să fiu al naibii, raiul pe pămînt

şi mai multe nu. Sincer să fiu, iubito, sînt un pic deprimat. îmi pare rău că te încarc şi pe tine, mai ales că, la ora cînd o să

primeşti scrisoarea, mai mult ca sigur că o să fiu vesel ca un cintezoi. Afurisitul ăsta de Matt mă bagă-n boală. Se umflă în pene de stă să crape. Dacă stai sâ-l asculţi, n-a mai făcut nimeni filme pe lumea asta în afară de el. Unde mai pui că se bate pe burtă cu toată trupa ca să n-aibă nici un fel de probleme cînd filmează, aşa că arată cu cinci ani mai tînăr şi ăla care o ia în freză sînt tot eu. Drept să-ţi spun, Vie nu e destul de copt pentru treaba asta. Şi nici destul de dur. Ne trebuie un director de studio ca pe timpuri, care să-i trateze pe toţi ca pe nişte sclavi, nu o mimoză de absolvent care s-a apucat de filme fiindcă i-au plăcut norii lui Antonioni, după care s-a transformat într-un *Deutscher* gen *nouvelle vague,* căzut în cap după *Truthspiel.* Poftim situaţie. Patruzeci de oameni în toată firea bat Jungla cu piciorul doar fiindcă i-au crezut aiurelile despre nevoia de a se integra în realitatea cîtorva iezuiţi care sînt oale şi ulcele de mult. Cum se aplică povestea asta echipei de filmare habar n-am, dar nu m-aş mira să-mi îndruge Vie o teorie şi aici. Mergem pe jos, echipamentele vin cu avionul şi chestia asta ne enervează de nu se poate. Nu ne lasă să folosim nici staţia radio pînă nu ajungem la întîlnire. Prietena directorului de montaj stă să nască. A vrut omul să sune la Caracas să vadă ce-i nou, dar Vie a zis nu.
Afurisită vreme. Căpiezi de cald cît e ziua de lungă. Transpiri mereu ca porcul, *comme un porco.* încă-mi fac griji cu scenariul. Cred c-o să trebuiască să mi se rescrie rolul pe ici pe colo. Nici o şansă să ne spălăm ţoalele dacă nu dăm peste vreun trib de spălătorese care să aştepte cuminţi ritualul într-una dintre cocioabele de genul celor pe care le-am văzut în sătucul ăla din Provence, dacă mai ţii minte. în schimb, de dimineaţa am dat cu ochii de o nenorocită de reclamă la Coca-Cola. Zi şi tu, sîntem la sute de kilometri de lumea civilizată şi uite că ăia de la Coca-Cola au fost deja pe-aici şi-au făcut ceva pe tot peisajul ăsta frumos. Dacă nu cumva o fi plantat-o vreun amic al lui Matt ca sâ-l facă să se simtă ca la el acasă. îmi pare rău, n-am vrut.
Cu drag, *Charlie*

Scrisoarea 3
Bună, frumoaso!
Iartâ-mâ că m-am văicărit la sfîrşitul scrisorii trecute. Acum e

mult mai bine. în primul rind, am reînceput să ne pişăm cu toţii în rîu. L-am întrebat pe Craiul Peştilor, cum îi zicem de-atunci, de unde ştia de peştii care înotau pe jet şi ne-a zis că văzuse un explorator grăsan care îşi făcuse nevoile şi că de la el şi-a dat seama. Pînă aici toate bune. însă după ce l-am mai descusut a scrintit-o. Cică îi spusese exploratorul că avea nişte chiloţi speciali şi putea să se pişe în rîu fără probleme. Chipurile, ar fi luat o minimască protectoare de la crosa de crichet, din care a tăiat partea din faţă şi i-a lipit o strecurătoare de ceai. Auzi vorbă. Dacă tot tomi braşoave, măcar nu te complica; parcă asta era regula de aur, nu? Nu pune în budincă mai multe ouă decît e cazul. Aşa că ne-am hlizit cu toţii pe seama Craiului, iar după aia ne-am descheiat la fermoare şi ne-am uşurat în rîu, indiferent că ne venea sau nu. Singurul care n-a făcut-o a fost Craiul Peştilor, care s-a ţinut băţos şi ne-a tot zis că era adevărul gol-goluţ.
îţi închipui că ne-am mai înveselit niţel, însă chestia care ne-a binedispus cu adevărat a fost contactul cu indienii. Altfel spus, dacă bandiţii sînt cum sînt pe-aici („aici", dacă vrei să te uiţi în atlas, înseamnă undeva în apropiere de Mocapra), de ce şi-ar fi respectat indienii cuvîntul? Matt a zis după aceea că pe jumătate se aştepta să fie un fel de cai verzi pe pereţi şi i-am spus că la fel mă gîndisem şi eu. Totuşi, i-am găsit. Patru la număr, exact acolo unde promiseseră că vor fi, într-o poieniţă de lîngâ un cot al rîului, goi puşcă, stînd în poziţie de drepţi (deşi nici aşa nu erau foarte înalţi) şi uitîndu-se la noi fără urmă de frică. Şi totodată fără curiozitate, ba chiar oarecum amuzaţi, ceea ce era ciudat de-a binelea. Te-ai fi aşteptat să te pipăie sau mai ştiu eu ce. în loc de asta, au rămas pe loc şi ne-au fixat cu privirea, de parcă noi am fi fost ăia ciudaţi - cu toate că, dacă te gîndeşti bine, cam aşa era. Ne-au aşteptat să despachetăm şi pe urmă au luat-o din loc. Nu s-au oferit să ne ajute şi să care una sau alta. Am fost cam miraţi, dar asta e; nu erau şerpaşi, nu? Se pare că

sînt două zile de mers întins pînă la restul tribului şi la rîul pe care-l căutăm. Nici n-am văzut poteca pe care au ales-o - probabil că în Junglă trebuie să ai un simţ de orientare brici. Te-ai rătăci pe-aici cît ai clipi din ochi, îngeraş, ascultâ-mă pe mine,

mai ales că habar n-ai cum să ajungi de la Shepherd's Bush la Hammersmith fără să te conducă poliţia.[1] Am mers vreo două ore, iar pe urmă am făcut popas pentru noapte şi am mîncat peştii pe care i-au prins indienii din rîu în timp ce ne aşteptau. Obosit foc, dar a fost o zi pe cinste. Te pup.

Mai tîrziu. Am mers o zi întreagă. îmi pare bine că am făcut orele alea de întreţinere la sală. Unii dintre băieţi au început să gîfîie cu limba scoasă după doar o jumătate de oră, ceea ce nu-i deloc de mirare, fiindcă singura lor activitate fizică e să-şi vîre picioarele sub masă şi să stea cu nasu-n farfurie. A, da, şi să ridice mîna ca să mai comande o sticlă. Matt e destul de în formă (dar nu chiar pe cît ar trebui) de la toate filmele alea în aer liber în care îşi toarnă ulei de măsline pe pectorali, iar eu şi cu el le-am cam făcut celorlalţi viaţa amară, spunîndu-le că regulile solidarităţii nu erau valabile în Junglă şi altele de soiul ăsta. Nu le place deloc să rămînă în urmă! Craiului Peştilor, care e cam necăjit de cînd l-am prins cu mîţa-n sac cu povestea aia, i s-a părut caraghios al naibii să le găsim porecle indienilor şi să le zicem Taurul Neînţărcat sau Tonto, numai că porecliţii fireşte că n-au priceput, iar noi ceilalţi i-am tăiat macaroana. Oricum n-avea nici un haz. Cît despre indienii ăştia, nu-ţi vine să crezi. Merg goi prin pădure, sînt nemaipomenit de agili şi nu obosesc niciodată. în plus, au ucis o maimuţă dintr-un copac cu o ţeava de suflat şi au servit-o la cină. Mă rog, n-au mîncat toţi, ăştia mai fricoşi din fire au deschis cîte o conservă de vită cu porumb. Eu am mîncat din maimuţă. Seamănă niţel cu coada de bou, doar că e mult mai roşie. Puţin cam aţoasâ, dar avea un gust - jos pălăria.

Marţi. Dumnezeu ştie cum o să meargă poşta. Deocamdată toate scrisorile i le dăm lui Rojas, al patrulea asistent, care, fiind de prin partea locului, a fost numit poştaş. Asta înseamnă că pune scrisorile într-o pungă de plastic, ca să nu le mănînce

[1] Gluma (n-am voibit serios).

cărăbuşii, carii sau alte gîngănii. Pe urmă, cînd ne întîlnim cu elicopterul, scoate recolta de plicuri şi i-o pasează pilotului. Aşa că numai bunul Dumnezeu ştie cînd o să primeşti rindurile astea.

Mi-e dor de tine (o scurtă pauză, cît să scot urletul de mascul

feroce). Astăzi ar fi trebuit să ne întîlnim cu restul tribului, dar nu sîntem în cea mai bună formă. Pariez că unii au crezut c-o lă mergem cu maşina pînă în inima Junglei şi că din cinci în cinci kilometri or să existe furgonete cu mîncare de unde să comande hamburgeri şi cartofi prăjiţi, serviţi de fete cu ghirlande de flori în jurul gîtului. Probabil că Dick, grăsanul de la sonorizare, şi-a luat cu el şi o cămaşă hawaiiiiiianâ.
Revin la Vie. Ce-i al lui e pus deoparte. A plecat la drum cu cel mai redus echipaj posibil în limitele bugetului. Şi eu, şi Matt ne facem cascadoriile singuri (bătrinul Norman mi-a tras clapa la capitolul bani în legătură cu clauza asta). Şi nici urgenţele nu mai sînt asigurate zilnic - elicopterul apare doar din trei în trei zile fiindcă Vie e de părere că altminteri o să ne distrugă puterea de concentrare sau altceva chiar mai sofisticat. Rapoartele vin prin staţia radio, urgenţele se rezolvă cu elicopterul, iar cei de la studio n-au avut nimic împotrivă. Uluitor, nu?
Nu, nu-i deloc uluitor, scumpete, după cum ştii prea bine. Cei de la studio cred că Vie e genial şi i-au dat tot ce-a cerut pînă cînd au venit băieţii de la asigurări, care s-au opărit cînd au văzut că exista riscul ca mai ştiu eu ce mari vedete să cadă din canoe, aşa că au puricat lista pînă au dat peste doi amăriţi care puteau să dispară fără să fie o dramă.[1] Oi fi fost eu mai cu moţ altădată, dar bănuiesc că nu pot să refuz un rol dacă sînt în Junglă; iar Matt îşi iese din fire, ceea ce de cele mai multe ori înseamnă că nu vrea să se apuce de treabă pînă nu i să dă un coş cu pudră albă, numai că se pare că revine la sentimente mai bune, mai ales că nici nu se prea înghesuie plasatorii de droguri ca Tarzan din cracă-n cracă. Cît despre noi, acceptăm condiţiile lui Vie fiindcă n-avem încotro, fir-ar să fie, şi probabil că în forul nostru lăuntric credem la rindul nostru că Vie e un geniu.
Glumă. Ma rog, într-un fel. Sînt sigur ca nu există nici un pericol adevărat.

Mă întreb dacă am greşit mîncînd din maimuţa aia aseară. în mod sigur azi m-am mişcat mai încet ca de obicei, plus că şi Matt a stat mai mult prin tufişuri.
Mai tîrziu. Pardon, miercuri. M-am întîlnit cu tribul. Cea mai măreaţă zi din viaţă. în afară de aceea în care te-am cunoscut,

iubito, normal. Am dat pur şi simplu peste ei dintr-o dată, după ce am coborît un deal şi am văzut un rîu chiar sub noi. Rîul pierdut şi, imediat alături, oamenii pierduţi - uluitor. Sînt destul de scunzi şi-ţi vine să crezi că sînt dolofani, numai că, dacă te uiţi bine, sînt numai fibră şi nu poartă pe ei nici măcar un cîrcel de viţă. Şi fetele arată bine (nu-ţi face griji, îngeraş, sînt bolnave coapte). Chestia ciudată e că n-am văzut nici picior de bătrîn. Sau, cine ştie, i-or fi lăsat undeva în urmă. Atîta doar că înţeleseserăm că aveau obiceiul să meargă împreună. M-a pus pe gînduri figura. în plus, am rămas fără loţiune împotriva ţîn-ţarilor - pe aia puternică am terminat-o, în orice caz. Care cum mă prinde mă înţeapă. Vie îmi spune să nu-mi fac probleme -ce, părintele Firmin avea aşa ceva pe vremea cînd şi-a dus traiul? I-am răspuns că înţelegeam nevoia de autenticitate, dar oare chiar le-ar fi plăcut fanilor mei devotaţi să mă vadă pe un ecran panoramic cu o mutră ca o tablă de ţintar? Vie mi-a zis că trebuie să sufăr pentru artă. I-am spus să se ducă să se-mpuşte. *Truthspiel* afurisit.

Joi. între timp, ne-am instalat tabăra pe malul rîului. De fapt, sînt două tabere, una pentru albi (dintre care majoritatea sînt ciocolatii şi plini de pete roşii), cealaltă pentru indieni. Am întrebat de ce Dumnezeu nu aveam o singură tabără mai mare. O parte a echipei de filmare s-a împotrivit fiindcă au fost unii care s-au temut să nu li se fure ceasurile (poftim situaţie), ceilalţi s-au arătat de acord fiindcă în felul ăsta puteau să să binocleze-n voie la femei (poftim altă situaţie). Vie a fost de părere că împărţirea în două tabere fusese o idee bună, întrucît oricum existase iniţial o diferenţiere şi pe deasupra chestia asta i-ar fi pregătit psihologic pe indieni sâ-şi joace strămoşii, raţionament pe care eu, unul, l-am acuzat de sminteală elitistă. Pînă la urmă treaba a început să se-mpută, aşa că l-au trimis pe unul dintre ghizi să stea de vorbă cu indienii, iar individul s-a întors şi ne-a transmis că oricum

nu le-ar fi trecut lor prin cap să împartă tabăra cu noi, ceea ce, dacă stai să chibzuieşti, e nostim foc.

Uite şi elicopterul. Trebuie să pun punct.

Cu drag, *Chadie*

Scrisoarea 4

Dragă Pips,

Primul rendez-vous! In sfîrşit, au adus proviziile şi restul de echipament cu elicopterul. Agitaţie mare (cu excepţia indienilor, cărora nu le-a păsat nici cît negru sub unghie). Haleală şi mahorci. Nimic contra ţînţarilor - îţi vine să crezi? încă o chestie - Vie nu i-a lăsat să aducă ziare, lucru care m-a scos din pepeni. Cum să zic, nu sîntem copii, nu? Să nu-mi spună nimeni că, dacă o să citesc un *The Independent* de-acum două sâptămîni, n-o să mai ştiu să joc. Sau poate c-aşa o fi, cine ştie? Mă şi mir că Vie ne-a dat voie să primim scrisori. Pentru Charlie, ioc. Ţin minte că ţi-am spus să nu-mi scrii decît în caz de forţă majoră, dar n-am vorbit serios. Speram să te fi prins.

Vineri. Uite ce-i, ştiu că nu vrei să discutăm despre asta, însă cred că faptul că o să stăm atîta timp departe unul de altul o să ne prindă foarte bine. în mai multe feluri. Serios. Oricum, sînt prea bătrîn ca să-mi mai ardă de tărăboi. „S-A ZIS CU TĂRĂBOIUL", DECLARA CHARLIE, BĂIATUL RĂU DE LA T.V. Te iubesc.

Pippa scumpă, zău dacă nu cred că e efectul indienilor (era să uit, e sîmbătă). Sînt atît de deschişi, atît de direcţi. Te uiţi la ei şi te cruceşti. Stau toată ziua goi puşcă, nu vorbesc pe ocolite, fac ce le place, mănîncă exact cînd le e foame, se giugiulesc ca şi cum ar fi cel mai firesc lucru din lume[1] şi se întind pe jos ca să moară cînd simt că le-a venit sorocul. Zău că e ceva. Nu vreau să spun că aş putea să fac la fel, în nici un caz nu aşa, pe nepusă

N-a fost o experienţă personala. Charlie al tău s-a ţinut deoparte.

masă, dar pur şi simplu încerc un mare sentiment de camaraderie faţă de oamenii ăştia. Aproape că am impresia c-am fost trimis aici ca să mi se predea o lecţie de viaţă. Are vreo logică toată povestea? Fii pe pace, iubito, n-o să ajung acasă cu un os care să-mi străpungă nasul, eventual doar cu un cap ceva mai limpede. Toată chestia aia cu Linda - ştiu că am convenit să nu mai aducem vorba, dar zău că mă simt de tot rahatul. Te-am rănit. Nu ţi-am spus adevărul. Aici în sălbăticie, în timp ce rîul pierdut îmi curge leneş pe la picioare, iar eu învăţ denumirile unor păsări cărora habar n-am cum li se zice în engleză, încep

să fiu convins că relaţia dintre noi e cum nu se poate mai bună.
Duminică. Nu e vorba doar de distanţa care sporeşte vraja. E ceva legat de faptul că mă aflu *aici.* Ţii minte cum s-au dus astronauţii americani pe Lună şi cum s-au întors total schimbaţi, uitîndu-se la pămînt şi văzînd în el doar o mică planetă ca atîtea altele, aflată la o distanţă atît de mare? Unul parcă s-a ţicnit, dacă-mi aduc bine aminte, altul a dat-o pe religie, însă important e că au venit din cosmos cu totul alţii. Cam aşa se întîmplă şi cu mine, numai că, în loc să mă deplasez în viitorul tehnologic, a trebuit să mă întorc în timp. De fapt, nici nu cred că formula asta a întoarcerii în timp e cea mai potrivită. Toţi băieţii din echipa de filmare consideră că indienii sînt fantastic de primitivi fiindcă n-au radiouri. în ce mă priveşte, tocmai lipsa asta a radiourilor îi face să fie fantastic de avansaţi şi de maturi. Mă învaţă ceva fără s-o ştie. încep să văd lucrurile mult mai în perspectivă decît pînă acum. Dumnezeule, rău îmi pare pentru Linda.
Luni. A durat destul pînă m-am instalat. Pe urmă a început ploaia. Una dintre fete mă învăţa limba. Nu-ţi face griji, veveriţo, precis că e bolnavă coaptă.[1] Am încercat să aflu cum îşi zic, mă rog, care e numele tribului. Ia ghiceşte. N-AU NICI UN NUME PENTRU EI ÎNŞIŞI!!! Şi nici pentru limbă n-au vreo denumire. Nu e uimitor? O maturitate incredibilă. Parcă vezi cum zboară naţionalismul pe fereastră.
Marţi. Acum că am început, atmosfera e într-adevăr de toată isprava. Am strîns rîndurile. Am lăsat deoparte regulile stupide,

[1] Au băieţii o vorbi. Cum începe o discuţie despre sex, sau cum se uită unul la o femeie indiana, cineva zice invariabil: „Precis că e bolnavă coaptă". Probabil că la Londra expresia nu-i la fel de amuzantă.

>ar nu sîntem sindicalişti. Toată lumea *contribuie.* Sînt convins ă e influenţa indienilor. Aşa ar trebui să se întîmple mereu.
Miercuri. Cred că am un accent din ce în ce mai bun. Există -aici un fel de barză albă şi mare căreia i se zice *thkarni.* ânuiesc că aşa se scrie, nu sînt sigur. Oricum, rostesc *thkarni* de cîte ori una dintre păsările astea îşi ia zborul sau aterizează apă, iar indienii se distrează de nu se poate. Se prăpădesc de s şi alta nu. Parcă ei sînt mai breji cînd îmi pronunţă numele. Joi. N-ar fi

multe de zis. M-au înţepat vreo opt sute de mili-de de ţînţari. Matt se ţine de glume proaste. Nu m-am uitat ent la el, dar sînt sigur că e crăcănat.
Vineri. Dacă te gîndeşti bine, e uluitor. Am în faţă un trib de dieni cu totul necunoscuţi, care nici măcar nu-şi zic în vreun fel. u două sute de ani în urmă, doi misionari iezuiţi care încercau să întoarcă pe Orinoco dau din greşeală peste ei, îi pun să le con-truiască o plută şi să-i ducă vreo cîteva sute de mile mai la sud, în 'reme ce mesagerii divini le predică Evanghelia şi încearcă sâ-i onvingă să poarte Levi's. Cu puţin înainte de-a ajunge la desti-aţie pluta se răstoarnă, misionarii sînt pe punctul de-a dispărea, iar dienii se fac nevăzuţi. Se topesc în junglă şi nu-i mai găseşte imeni pînă anul trecut, cînd îi descoperă unul dintre documen-ştii lui Vie. Acum ne ajută să facem exact acelaşi lucru, întins durata a două secole. Ceea ce ţin morţiş să aflu este dacă tribul şi aduce-aminte. Au membrii lui balade despre transportarea celor ■~i albi îmbrăcaţi în haine femeieşti pînă la uriaşa anacondă lichidă din sud, sau cum i-or fi spunînd fluviului? Sau pur şi simplu albii s-au şters din memoria tribului la fel cum s-a şters tribul din memoria albilor? Te duce gîndul la o grămadă de chestii. Şi ce-o să se întîmple după plecarea noastră? Or să dispară şi ei din nou vreme de alte douâ-trei secole? Sau or să fie raşi de pe faţa pămîntului de un virus ucigaş, lăsînd în urmă doar o rolă de film în care şi-au jucat propriii strămoşi? Nu sînt sigur că înţeleg totul cum se cuvine. Fii binecuvîntată, fiica mea, şi stai departe de păcat.[1]
Cu drag, *Charlie*

[1] **Glumă!!**

Nimic de la tine, nici duminică, nici miercuri. Sper ca mîine să aibă Rojas ceva şi pentru băiatul. N-am vrut să scriu chiar tot ce mi-a trecut prin cap, dar oricum o să-ţi trimit rindurile astea.

Scrisoarea 5

Iubito,
Probabil câ veşmintele astea preoţeşti sînt cele mai incomode haine din lume pentru o călătorie în Junglă. Te fac să asuzi ca un porc, *comme un porco.* Mă tot întreb cum o fi reuşit părintele Firmin să-şi păstreze demnitatea. Probabil că se poate spune câ a suferit pentru religie la fel cum sufăr eu pentru artă.

Duminică. Dumnezeule, ghici ce s-a întîmplat. Dick grăsanul, inginerul de sunet, se pişa în riu azi-noapte cînd s-a trezit lîngă el cu un indian agitat nevoie mare, care făcea o mulţime de gesturi şi semne, uitîndu-se la el şi prefâcîndu-se câ înota. Dick nu se prinde. Mai mult, crede că indianul vrea să-şi dea aere în faţa cuconetului, chestie de tot hazul dacă ştii cum arată femeile indiene, pînâ cînd individul pleacâ-n fuga mare şi se-ntoarce cu Miguel, una dintre călăuze. Alte gesturi şi explicaţii, după care Dick îşi trage rapid fermoarul. Ghiceşti au ba? Indianul tocmai îi spusese despre peştişorul ăla care trăia în rîu şi... poţi să continui şi singură!!! E exclus ca *acest* membru al *acestui* trib să se fi uitat la un post britanic de televiziune în aceeaşi seară cu Craiul Peştilor. Şi nici Craiul n-ar fi putut să înveţe atît de bine dialectul tribului, încît să pună împreună la cale o asemenea farsă. Aşa câ nu ne-a rămas decît să acceptăm câ omul a avut dreptate de la bun început! îţi dai seama cine a tis la urmă şi cît de bine.
Luni. Se întîmplă ceva ciudat. Deşi în linii mari par sâ înţeleagă ce facem - de pildă, nu-i deranjează cînd trebuie să tragem cîte-o dublă şi nu sînt intimidaţi de ochiul ăla mare aţintit asupra lor - indienii nu dau impresia că ar şti ce înseamnă sâ joci un rol. Bineînţeles câ îşi interpretează strămoşii

şi sînt dispuşi (în schimbul unor cadouri cu Mickey Mouse) sâ ne construiască o plută, să ne transporte contra curentului şi să se lase filmaţi. însă altceva nu vor să facă. Dacă Vie îi roagă să folosească prăjinile într-un fel anume sau sâ-şi schimbe poziţia, demonstrindu-le exact cum, nu-l ascultă. Refuză pur şi simplu. Pluta se manevrează aşa şi numai aşa, iar noi n-o sâ ne apucăm să facem lucrurile altfel numai fiindcă un alb se uită la noi printr-o sculă caraghioasă. Celălalt fapt e şi mai greu de crezut. Indivizii cred că, atunci cînd Matt şi cu mine ne costumăm în iezuiţi, chiar sîntem iezuiţi! Sînt convinşi că am plecat şi câ în locul nostru s-au ivit alţi doi ţipi îmbrăcaţi In negru! Pentru ei, părintele Firmin e o persoană la fel de reală ca Charlie, chit câ - spre bucuria mea - de Charlie le place mai mult. însă n-ai cum sâ le explici ce se întîmplă de fapt. Cei din echipa de filmare zic câ sînt proşti făcuţi grămadă, dar mă întreb dacă nu cumva sînt fantastic de maturi. Băieţii cred câ alcătuiesc o civilizaţie atît de

primitivă, încît nici măcar n-au descoperit actoria. In ce mâ priveşte, nu ştiu dacă lucrurile nu stau taman pe dos, situaţie în care am avea de-a face cu o civilizaţie postactoricească, poate chiar prima din lume. Asta ar însemna că actoria ar fi un lucru de care n-au mai avut nevoie, aşa câ l-au dat uitării, iar la ora asta nu-l mai pricep defel. Grozavă idee!
Miercuri. Ar fi trebuit să-ţi spun mai multe despre ceea ce fac aici. Nu merge rău. Scenariul nu e cum îl ţineam minte, dar aşa se întîmplă mai mereu, fiindcă se umblă la el. Cu Matt se lucrează destul de bine. I-am cerut machiorului sâ-i facă şi lui cîteva muşcaturi de ţînţari, însă nici nu a vrut sâ audâ. Cică trebuie sâ fie şi unul la care te poţi uita. Nostim, n-am ce zice - e clar câ, în forul lui lăuntric, e convins câ arata al naibii de bine. Cred că n-ar fi înţelept sâ-i zic chestia aia pe care-ai spus-o tu, cum câ are o mutra cioplită din carne de vita.
Joi. S-a întîmplat ceva cumplit. Absolut oribil. Unul dintre indieni a căzut de pe plută şi s-a înecat. După care l-au luat apele. Ne-am uitat la riul care era destul de învolburat şi l-am aşteptat pe indian să iasă din nou la suprafaţă, însă degeaba. Bineînţeles

că am propus să nu mai lucrăm toată ziua. Şi ce crezi? Indienii n-au fost de acord. Ce oameni de ispravă!
Vineri. Mă tot gîndesc la incidentul de ieri. Am fost mult mai amăriţi decît indienii. Vreau să zic că e imposibil să nu fi fost fratele, soţul sau cumnatul cuiva, dar n-a vărsat nimeni o lacrimă. Mă aşteptam ca la lăsarea întunericului să aibă loc un fel de ceremonial, să se ardă nişte haine sau altceva de soiul ăsta. Cînd colo, nimic. Doar clasicul foc de tabără pe care-l aprindeam în fiecare seară. M-am întrebat dacă era posibil să nu-l fi putut suferi pe cel ce dispăruse, dar era o soluţie simplistă. Poate că nu fac deosebirea dintre viaţă şi moarte. Poate că nu cred, aşa cum facem noi, că tipul „s-a dus" - sau cel puţin că nu s-a dus de tot. Şi-or fi spunînd că a plecat undeva unde riul e mai blînd. Am tatonat terenul pe lîngă Matt şi m-am trezit că-mi zice: „Auzi, nu ştiam că ai sînge de hippie". Matt nu e tocmai simbolul spiritualităţii şi al rafinamentului. Setul lui de valori înseamnă să-ţi croieşti drum prin viaţă singur, să mergi drept şi cu capul sus, să tragi fix la ţintă, să „frigi pipiţe" (expresia e a lui) şi să-i scuipi în ochi pe toţi cei care te duc cu

preşul. Cam în asta constă înţelepciunea lui existenţială. Despre indieni crede că sînt nişte puştani drăguţi, care încă n-au inventat videorecorderul. Recunosc că e din cale-afară de nostim că unul ca el ajunge să joace rolul unui iezuit care susţine dispute doctrinare în plină pădure tropicală. Adevărul este că face parte din categoria acelor actori americani extrem de eficienţi, ale căror cariere sînt decise de cei ce le construiesc imaginea. I-am sugerat să petreacă şase luni prin teatrele de provincie, ca să vadă exact ce înseamnă să joci în priză directă şi să ai un public viu, dar s-a uitat la mine de parcă i-aş fi spus că a făcut o depresie nervoasă. Zică lumea ce-o zice, cred în continuare că scena e locul unde înveţi cel mai bine să joci. Matt e în stare să taie tot felul de mutre şi sâ-şi mijească ochii în fel şi chip, ştiind că puşlamalele lui de admiratori or să cadă pe spate oricum. însă e oare capabil să joace folosindu-şi tot corpul? N-ai decît să mă crezi demodat, dar sînt convins că majoritatea actorilor americani se bîţîie niţel de pe un picior pe altul şi atît. Am încercat sâ-i explic şi lui Vie, numai că el mi-a zis că mă descurc de minune (Matt la fel) şi că o să facem o pereche extrem

de sudată pe ecran. Cîteodatâ zău că aş vrea să ASCULTE ce-i spun. Gata, vine poşta. Adică elicopterul. De la tine încă n-am primit nimic.

Cu drag, *Chadie*

Scrisoarea 6

Pippa dragă,

Uite ce-i, ştiu că ne-am înţeles să nu vorbim despre asta şi poate că nici nu-i cinstit, fiindcă habar n-am în ce dispoziţie o să fii cînd o să primeşti scrisoarea, dar ce-ar fi să ne mutăm la ţară şi să ne punem pe făcut copii? Nu, n-am căzut în rîu şi nici altceva n-am păţit. N-ai idee cît de bine mi-a făcut statul aici. Am renunţat la cafeaua de după prînz şi nu mai fumez aproape deloc. Ia uită-te la indieni, îmi spun, ei nu pun ţigară în gură. Nu găsesc de cuviinţă să susţină puternica firmă Philip Morris Inc. din Richmond, Virginia. Cînd lucrurile dau semne c-ar vrea să se nasolească, mestecă din cînd în cînd cîte o frunzuliţă verde, care bag seamă că e echivalentul ţigării pe care o fumezi cînd vezi că regizorul începe să se poarte ca un gogoman. Şi-atunci de ce să

nu mă abţin, aşa cum fac ei? Plus figura cu Linda. Ştiu, probabil că nu vrei să-i mai auzi numele, iar dacă aşa stau lucrurile, ei bine, îţi promit, dar totul este din cauza Londrei, nu? N-are nimic de-a face cu *noi.* De vină e numai şi numai Londra asta afurisită, cu funinginea, băutura şi străzile ei jegoase. Statului ăstuia în oraş zi de zi nici nu mai poţi sâ-i spui viaţă, nu găseşti? De asemenea, consider că traiul citadin îi face pe oameni să se mintă unul pe altul. îţi vine să crezi? Indienii nu trombonesc niciodată. Nu ştiu s-o facă, la fel cum nu ştiu să joace un rol. La ei nu există prefăcătorie. Şi zău că nu e deloc o dovadă de primitivism, ci dimpotrivă, de o nemaipomenită maturitate. Iar explicaţia - bag mîna-n foc - e că trăiesc în Junglă, nu în oraşe. îşi petrec tot timpul în mijlocul naturii şi singurul lucru pe care nu e-n stare să-l facă natura e să mintă. îşi vede liniştită de treabă, vorba lui Matt.

Mersul drept şi trasul la ţintă, astea sînt regulile. Poate că nu e întotdeauna o viaţă palpitantă sau frumoasă, dar cel puţin nu te minte. De-aia vin şi zic că statul la ţară şi copiii reprezintă soluţia. Şi cînd spun „la ţară", nu mă gîndesc la unul dintre satele alea de lîngă şosea, pline de oameni ca noi, care cumpără chardonnay australian de la prăvălia din colţ, şi unde singura dată cînd auzi ceva gutural e cînd tragi cu urechea la ce fac soţii Archer în baie. Mă refer la ceva netrucat şi nepoluat, undeva departe de lume - Ţara Galilor, eventual Yorkshire.
Duminică. Apropo de figura cu copiii. Intr-un fel ciudat, se leagă şi ea tot de indieni. Ţii minte că ţi-am zis că sînt formidabil de sănătoşi şi că nu vezi picior de bătrîn printre ei, deşi am fost convins că merg întotdeauna împreună? Ei bine, am reuşit să-l fac să vorbească pe Miguel şi am aflat că adevăratul motiv pentru care nu există bătrini e că nimeni nu trăieşte mai mult de treizeci şi cinci de ani. Prin urmare, m-am înşelat cînd i-am considerat formidabil de sănătoşi şi un fel de reclamă vie pentru Junglă. Adevărul este că doar cei sănătoşi tun reuşesc să se descurce şi să rămînă în picioare. Ce întorsătură! Chestia care mă rîcîie e că sînt deja peste limita de vîrstă a majorităţii membrilor tribului şi-am început să simt un fel de sloi pe şiră. Iar dacă am trăi la ţară, atunci n-aş mai fi eu cel care ar veni acasă capsat în fiecare seară, dornic să fie îngrijit şi dînd în schimb

peste un bebeluş care scînceşte tot timpul. Dacă m-aş mulţumi cu rolurile babane şi aş refuza porcăriile astea de la T.V., m-aş duce frumos la filmări, iar cînd m-aş întoarce s-ar cunoaşte. Pricepi? I-aş construi plodului un ţarc unde să se joace, i-aş cumpăra o arcă mare de lemn cu toate animalele şi aş face rost de unul dintre sacii ăia în care îşi cară indienii copiii de sute de ani. Iar pe urmă aş lua-o la picior spre mlaştini, ca să ai şi tu timp să rasufli şi să nu-ţi mai stăm pe cap, ce zici? Apropo, îmi pare rău că l-am lovit pe Gavin.
Luni. Sînt cam deprimat, scumpo. Am avut o ceartă ridicolă cu Vie pentru o replică. Şase cuvinte amărîte, dar *ştiam* că Firmin nu avea cum să le spună. Adică am intrat în pielea personajului acum trei săptamîni şi vine Vie să mâ-nveţe cum să vorbesc? Pînâ la urmă mi-a zis, în regulă, rescrie-le, eu am ţinut pe toată lumea-n loc o oră şi jumate şi la finalul programului m-am trezit că-mi spune că tot nu l-am convins. Am făcut totuşi o probă, fiindcă am

insistat, şi ce crezi? Nici blestematul de Matt nu era convins. Am ipus că Matt nu ştia să deosebească un rînd de carte de un rind de porumb şi că oricum avea o meclă cioplită în came de vită, la care el m-a ameninţat că-mi sparge nasul. Ce timpenie de film.
Marţi. încă fierb.
Miercuri. Ce chestie. Ţii minte că ţi-am spus că indienii nu ştiu ce înseamnă să joci un rol? Ei bine, în ultimele două zile Firmin şi Antonio au devenit tot mai ostili unul faţă de altul (lucru foarte uşor de mimat, date fiind raporturile dintre Charlie şi Matt) şi chiar am simţit cu toţii cum indienii s-au implicat din ce în ce mai mult, ramînînd pe plută şi ascultînd discuţiile cu sufletul la gură, ca şi cum ar fi fost în joc însăşi soarta lor - ceea ce, într-un fel, era adevărat, fiindcă mărul discordiei dintre noi era dacă aveau sau nu dreptul să fie botezaţi şi să li se mîntuiască sufletele. Cumva, nu ştiu în ce fel, s-au prins şi ei. în orice caz, azi am filmat scena în care Matt trebuia să-mi dea una cu vîsla, chipurile fără să vrea. Bineînţeles că vîsla era făcută din cel mai bun lemn de plută, chestie pe care indienii n-aveau de unde s-o ştie, iar eu m-am prăvălit conform scenariului, pe cînd Matt a început să susţină că fusese un accident Indienii trebuiau să privească întregul episod ca şi cum celor doi albi îmbrăcaţi în

anterie le-ar fi filat o lampă. Cel puţin aşa li se spusese. însă au făcut cu totul altceva. Mulţi s-au năpustit spre mine, au început să mă mîngîie pe faţă, să-mi ude fruntea şi să scoată nişte sunete tînguitoare, după care trei dintre ei s-au întors spre Matt cu nişte mutre de te apuca tremuriciul. Incredibil! Ba mai mult, cred că l-ar fi snopit în bătăi dacă nu şi-ar fi lepădat anteriul cu un gest teatral, care a avut darul de a-i potoli. Uimitor! Era doar bătrînul Matt, iar nesuferitul ăla de părinte Antonio dispăruse. Pe urmă m-am ridicat încet în picioare şi au rîs cu toţii fericiţi, fiindcă, vezi Doamne, nu murisem Partea bună a fost că Vie nu ne-a slăbit o clipă, aşa că n-am pierdut nimic. Acum crede c-o să meargă, chestie care-mi convine fiindcă, dacă asta a fost reacţia indienilor faţă de mine şi de Matt, atunci poate că avem totodată şi un indiciu despre atitudinea fanilor.
Joi. Vie spune că pe bandă cearta de ieri nu e prea clară. Fac pariu că afurisitul de Matt s-a dat la ei - şi-o fi dat seama că fusese surprins cu o mutră de ziceai că se scâpase-n izmene de frică. Am sugerat să aşteptăm versiunea finală, iar Vie a fost de

acord, însă am simţit o reacţie duşmănoasă. Ce ţi-e şi cu *Truth-spid-ul* ăsta: cînd nu-l ai ţi-l doreşti, cînd îl ai nu-ţi mai trebuie.
Vineri. Nu cred că avem un scenariu grozav, bugetul e insuficient, însă lucrul cu adevărat important la filmul ăsta e că vorbeşte DESPRE ceva. Vreau să zic că nu-i e frică de temele fundamentale. Majoritatea filmelor nu vorbesc despre nimic, nu? Eu, unul, descopăr acest lucru din ce în ce mai des. „Doi prelaţi în miezul Junglei" (bătrinul Crai al Peştilor cîntâ uneori chestia asta, pe melodia de la „Două pînze-n asfinţit") - aşa o fi, dar totodată întîlnim un conflict care se regăseşte în întreaga istorie a omenirii şi în toate formele de civilizaţie. Disciplină sau permisivitate? Litera sau spiritul legii? Mijloace şi scopuri. Să faci ce trebuie dintr-un motiv rău sau să faci ce nu trebuie dintr-un motiv bun? E un film despre felul cum marile idei, ca de pildă Biserica, se împotmolesc în birocraţie. Despre felul în care creştinismul începe ca o religie a păcii, dar capotează în violenţa, ca şi celelalte religii. Se poate spune acelaşi lucru despre comunism sau despre orice idee importantă. Cred că e un film care ar putea fi cu adevărat subversiv în Europa de Est şi asta nu doar fiindcă are în centru doi preoţi. Cît despre difuzare,

deja e altă mîncare de peşte. I-am spus Craiului Peştilor că există un mesaj pînă şi pentru sindicate şi mi-a promis c-o să-l caute mai departe. Pippa scumpă, gîndeşte-te şi la figura cu plodul, bine?
Charlie al tău
P.S. Azi s-a întîmplat un lucru ciudat. N-a fost ceva grav, dar mi-a ridicat nişte semne de întrebare despre indieni. RP.S. Habar n-am de ce nu mi-ai scris.
Scrisoarea 7
Pippa mea dragă,
Afurisită Junglă. Nori întregi de musculiţe, gîze şi alte insecte care te bîzîie şi te înţeapă. Primele două săptămîni îţi zici

că e ceva extraordinar şi că nu contează că te muşca, vorba aia, o păţesc cu toţii, în afară de Matt, care şi-a adus o soluţie testată la NASA şi aprobată de Departamentul Sănătăţii şi pe care oricum îl apără mutra aia cioplită în carne de vită. Numai că e un chin care pur şi simplu nu se mai termină. Vine-o vreme cînd ţi-ai dori ca Jungla sâ-şi ia liber o zi. Hai, Junglă, du-te, e duminică - aşa îţi vine să strigi după ce te ciocneşti de ea douăzeci şi patru de ore pe zi. Ştiu şi eu, poate că nici măcar nu e ea de vină, ci filmul. Simţi în aer cum creşte tensiunea. Matt şi cu mine ne împungem din ce în ce mai des, indiferent dacă filmăm sau nu. Iar filmul începe să se reverse în absolut tot ce facem. Nici chiar indienii nu mai par atît de siguri că eu nu sînt In permanenţă Firmin şi că Matt nu e Antonio. Din punctul lor de vedere, sînt Firmin şi din cînd în cînd intru în pielea unui alb pe nume Charlie. E cu susu-n jos, ce mai.
Duminică. Povestea aia în legătură cu indienii. Drept să-ţi spun, am fost niţel surprins cînd am prins de veste, dar acum încep să văd lucrurile şi de pe poziţia lor. Ţi-am zis că m-am apucat să le învăţ limba - fata e foarte cumsecade şi umblă mereu goală puşcă, dar, cum ţi-am mai spus, n-are rost să-ţi faci griji, iubito, precis că e bolnavă coaptă. Ei bine, mi-am dat seama că jumătate din cuvintele pe care mi le-a dat să le-nvâţ nu ilnt bune. Adică există în limbă, însă înseamnă cu totul altceva. Primul pe care cică l-am învăţat a fost *tbkami,* care era - cel puţin aşa pretindea ea - barza aia albă pe care o vedeam aproape zilnic. Aşa că, ori de cîte ori vedeam cîte una, începeam

să strig *thkami* şi indienii se prăpădeau de rîs. Pînă la urmă am aflat -nu de la Miguel, ci de la al doilea ghid, care pînă acum n-a prea deschis gura - că *thkami* e denumirea indienilor - mă rog, una dintre ele, ca să fiu mai precis - pentru ştii tu ce. Chestia pe care înoată peştişorul dacă te pişi în riu şi nu eşti atent. La fel se Intîmplâ cam cu jumătate din cuvintele învăţate de la diavoliţa aia împieliţatâ. în total am memorat vreo şaizeci, dintre care treizeci sînt păcăleli - măscări sau cuvinte care în realitate au cu lotul alt sens. îţi dai seama că la început am fost extrem de supărat, însă pe urmă am înţeles că de fapt asta demonstrează că au un extraordinar simţ al umorului. în concluzie, m-am gindit Hă le arăt că nu m-a deranjat gluma şi, la proxima apariţie a unei

berze mari, m-am prefăcut a nu şti cum i se spunea şi am întrebat-o pe fată. *Thkami,* mi-a spus ea, cu o expresie impenetrabilă. Mi-am luat o mutră nedumerită, am clătinat din cap de cîteva ori şi am zis că nu putea să fie *thkami,* fiindcă *asta* era *thkarni* (nu, n-am scos-o din pantaloni, doar am arătat-o cu degetul). Atunci s-a prins că jocul luase sfîrşit, a chicotit, am chicotit şi eu şi în felul ăsta i-am arătat că nu-i purtam pică.

Luni. Ne apropiem de final. Mai avem scena cea mare. însă înainte de asta, două zile libere. în ce mă priveşte, cred câ-i o idee proastă, dar probabil că Vie a luat decizia la presiunea sindicatelor. Susţine că e bine să ne reîncărcăm bateriile înainte de scena principală. Personal, aş spune că, dacă ai intrat în horă, trebuie să joci. Fii liniştită, scumpo, dacă vorbesc aşa o fac doar ca să-l enervez pe Matt, chit că de obicei nu reuşesc, fiindcă e genul care nu se prinde cînd e luat în balon şi chiar i se pare normal să vorbească toţi aşa, ceea ce înseamnă că pînă la urmă o fac pentru propria mea distracţie. „Hei, Matt, îi spun, am intrat în horă, trebuie să jucăm", iar el dă din cap ca un profet bâtrin care se uită la cele zece porunci. Oricum, planul de bătaie e următorul: azi şi mîine liber, după aceea două zile de repetiţii pentru răsturnarea plutei, iar vineri punctul culminant. Poate că, în fond, Vie are dreptate, trebuie să fim cu toţii în cea mai bună formă. Nu ne gîndim doar să iasă cum se cade, ci să nu lăsăm nimic la voia întîmplârii. Conform contractului, sîntem obligaţi să ne dotăm cu funii groase, în caz că se întîmplă ceva. Nu-ţi face

gînduri negre, iubito, *zău* că nu e periculos. Filmăm şi pe o porţiune a rîului unde există vîrtejuri, dar răsturnarea propriu-zisă nici măcar n-o să aibă loc de-adevăratelea. Băieţii au fel de fel de scule cu care pot imita orice, aşa că n-are rost să intri la idei. Abia aştept filmarea, cu toate că am mai avut nişte discuţii în contradictoriu pe marginea ei. Ideea e că amîndoi preoţii se răstoarnă în apă, unul se loveşte cu capul de o stîncâ, iar celălalt îl salvează. Ei bine, aici e-aici: cine ce face? Tabloul e după cum urmează: cei doi se ceartă orbeşte în timp ce merg contra curentului şi există un clivaj doctrinar foarte mare între ei, unul e adeptul liniei dure, autoritariste (eu), celălalt se arată foarte permisiv şi lax la adresa indienilor (Matt). Din punctul meu de vedere, ar fi mult mai sugestiv ca reprezentatul poziţiei dure (de la care te-ai fi putut

aştepta să-l lase pe celălalt să se înece) să joace rolul salvatorului şi să-şi scape confratele, deşi crede în continuare că ideile lui despre indieni şi planurile lui de a-i boteza odată ajunşi în Orinoco sînt nişte blasfemii. Dar nu, trebuie să fie invers, *Matt* mă salvează pe *mine.* Vie susţine că ăsta e adevărul istoric, în timp ce Matt spune că aşa arăta scenariul cînd l-a citit în satul ăla de cretini unde s-a născut şi că n-are de gînd să se abată de la scenariu. *„J*fimeni* nu-l salvează pe Matt Smeaton". I-am spus că o să ţin minte dacă o sâ-l văd vreodată atîmat de cablul unui telescaun în dreptul unei prăpăstii şi ţinîndu-se doar cu un deget. In concluzie, o să respectăm scenariul şi basta.

Marţi. încă o zi liberă.

Mai tîrziu.

Mai tîrziu.

Şi mai tîrziu.

Cu drag, *Charlie*

Scrisoarea 8

Dumnezeule, Pippa! Dumnezeule mare! Pur şi simplu n-am mai putut să merg pînă la capăt cu ultima scrisoare. în fiecare zi de filmare se întîmplă ceva. Dar n-am mai fost în stare, după ce s-a petrecut. Cît despre mine, sînt teafăr. N-am păţit nimic.

Mai tîrziu. Bietul Matt. Drace, zău că era un băiat bun. E drept că te mai călca pe nervi, dar probabil că şi sfîntul Francisc din Assisi ar fi făcut la fel într-o asemenea conjunctură. Şi-ar fi

petrecut tot timpul zgîindu-se la păsările alea afurisite din Junglă, In loc sâ-şi citească replicile. Iartă-mă, iubito. E de prost gust, ştiu. Dar nu găsesc cuvinte. Trist, cumplit de trist. Nenorocitul de Matt. Mă întreb cum o să primeşti vestea şi ce reacţie o să ai.
Iisuse, indienii ăştia blestemaţi. Cred c-o să mor. Nici nu mai pot să ţin pixul în mînă. Transpir ca un porc, *convne un poKo.* Dumnezeule, Pippa, te iubesc, e singurul lucru care mă face să rezist.
C.

Scrisoarea 9
Scot fotografia în care eşti deghizată în veveriţă siberiana şi o acopăr cu pupicuri. Doar asta contează, tu, eu şi copiii pe care o să-i avem. Hai s-o facem, Pippa. Şi mamei tale i-ar plăcea, nu?
L-am întrebat pe Craiul Peştilor dacă are copii. Mi-a răspuns că da şi că sînt lumina ochilor lui. L-am luat pe după umeri şi l-am strins prieteneşte şi cu tîlc. Lucrurile astea sînt cele care contează cu adevărat, nu crezi?
E adevărat ce se spune. Du-te în Junglă şi abia atunci o să vezi cum sînt oamenii în realitate. Vie e plîngăcios din naştere, am ştiut dintotdeauna. Se plînge mereu de filmul ăsta afurisit. I-am spus să nu-şi facă probleme fiindcă poate oricînd să-şi vîndă memoriile unui ziar. Nu i-a plăcut.
De ce au făcut-o? De ce au făcut-o?
Cu drag, *C.*
P.S. Aş fi vrut să-mi scrii. Mi-ar fi prins bine acum.
Scrisoarea 10
Aş fi putut fi eu în locul lui. Cum te văd şi cum mă vezi. Oare cine decide? Decide într-adevăr cineva? Hei, tu ăla de-acolo din cer, e cineva acasă?
Toată ziua m-am gîndit la asta. L-am întrebat pe Craiul Peştilor dacă are copii, mi-a răspuns da, sînt lumina ochilor mei, după aceea ne-am îmbrăţişat în faţa tuturor şi din clipa aia n-am mai avut altceva în cap. Lumina ochilor mei. Ce înseamnă asta? Rosteşti nişte cuvinte şi toată lumea ştie ce sens au, dar cînd le analizezi mai atent îţi dai seama că nu e deloc aşa. La fel stau lucrurile cu filmul şi cu toată călătoria asta. Te pui în mişcare convins că ştii precis ce înseamnă fiecare lucru, pe urmă te

opreşti, cercetezi problema, vezi că nu e cum ţi-ai închipuit şi-ţi

spui că la început a fost altceva fiindcă toată lumea s-a prefăcut a înţelege exact. Are vreun dram de logică? Exact aşa s-a Intîmplat cu indienii şi cu stîncile de recuzită peste care a dat din greşeală dulgherul. S-au tot uitat la ele şi, cu cit s-au holbat mai mult, cu atît au înţeles mai puţin. La început au ştiut că erau minei, la sfîrşit au ajuns să nu mai aibă habar de nimic. Era suficient să le vezi feţele şi te lămureai.

Mă duc la Rojas să-i dau scrisoarea. A trecut pe lîngâ mine ■MU cîteva minute şi mi-a zis, e a treia scrisoare pe ziua de azi, pune-le pe toate într-un plic şi scuteşti din banii de timbre. M-am ridicat şi - ce să vezi? - îţi jur că m-am transformat în Firmin şi i-am spus: „Ascultă, Doamna Noastră a Comunicaţiilor, eu o »a-i scriu şi tu o sâ-i trimiţi exact atîtea scrisori pe zi cîte am chef Hft scriu, futu-i". Sigur că Firmin n-ar fi zis „futu-i", dar am reuşit ■ft folosesc exact tonul lui. Auster şi agasat de tot ce nu e perfect pe lumea asta. Mă rog, ar fi bine să mă duc şi să-mi cer scuze, ulifel mă trezesc că le-aruncă.

Cu drag, *C.*

Scrisoarea 11

Aşteptînd elicopterul

Pippa scumpă,

După ce-o să ne cârăm de-aici, o să fac anumite lucruri. O să beau cel mai mare whisky din tot Caracasul ăla blestemat O să mă (ai.ii în cea mai bună baie din tot Caracasul ăla blestemat. O sa ■ni cu tine cea mai lungă convorbire telefonică din lume. Parcă le aud răspunzînd, de parcă m-aş fi dus pînă la debit după ţigări fi m-aş fi întors tîrziu acasă. Pe urmă o să mâ duc la Ambasada Britanică, o să iau un număr din *Daily Telegraph,* poate să fie •м dc acum cîteva sâptămîni, şi o să citesc ceva la care de obi-| n nici nu mă uit, ca de pildă rubrica despre plante şi animale, duca o avea aşa ceva. Vreau să mi se spună cum îşi fac lăstunii

cuibul şi cum poţi să dai cu ochii de un viezure dacă ai noroc. Lucruri obişnuite, care se petrec tot timpul. O să mă uit la scorurile de crichet şi o să mă prefac că sînt un vechi iubitor al

acestui sport, Îmbrăcat cu un blazer In dungi şi ţinlnd în mînă un pahar cu gin. Poate o să arunc o privire şi peste rubrica de naşteri. Emmei şi lui Nicholas, o fiică, Suzie, soră cu Alexander şi Bill. Ferice de voi, Alexander şi Bill, acum puteţi să vă jucaţi cu micuţa Suzie, aşa o să spun. Să vă purtaţi frumos cu ea, s-o apăraţi cîte zile veţi avea, doar e surioara voastră, lumina ochilor voştri. Dumnezeule, Pippa, uite că plîng, îmi curg lacrimi pe amîndoi obrajii.

Cu drag, *C.*

Scrisoarea 12

Caracas, 21 iulie

Pippa dragă, nu pot să cred, pur şi simplu nu-mi vine să cred. Ajungem în fine la ceea ce numim în derîdere civilizaţie, găsim în fine un telefon de unde putem vorbi peste ocean, îmi vine în fine rîndul, aud în fine că sună acasă şi nu dau de tine. „Nu răspunde număr, domnu'." Mai încearcă. „Tot nu răspunde număr, domnu'." încă o dată. „Bine, domnu', dar tot nu răspunde număr." Unde eşti? Nu vreau să sun pe altcineva. Nu vreau s-o sun pe maică-ta şi sâ-i spun, uite, am avut ceva necazuri, dar ne-am întors la Caracas, iar Matt a murit, aşa cum ai auzit la ştiri, dar n-am chef să discut despre asta. E singurul lucru pe care mi-l doresc, iubito, să stau de vorbă cu tine, dar uite că nu pot.

Am mai încercat o dată.

Şi încă o dată.

Asta e. Mi-am luat o sticlă de whisky care costă cam cincizeci de lire (dacă nu-mi decontează cei de la studio, nici că mai lucrez pentru ei) şi un teanc de hîrtie subţire de scris, cu antetul

hotelului. Ceilalţi s-au risipit prin oraş. Eu n-am fost în stare, îmi tot aduc aminte că în ultima noapte cînd am stat aici - în acelaşi hotel - Matt şi cu mine ne-am dus la circiumă, ne-am făcut mangă, am început să dansăm sirtaki-ul ăla din *Zorba grecul,* am fost daţi afară, Matt m-a arătat cu degetul, le-a zis chelnerilor „Ce, bă, nu-l recunoaşteţi pe domnu' Rick din Parkway Peninsula?", iar ăia nu m-au recunoscut şi ne-au pus să plătim farfuriile.

Am terminat zilele de odihnă şi mai avem trei zile de lucru, în prima dimineaţă am repetat în apa aia albă şi înspumată, dar

trebuie să recunosc că am făcut-o destul de prudent. Vie şi echipa de filmare stăteau pe mal, în vreme ce Matt şi cu mine ne aflam pe plută, înconjuraţi de vreo zece indieni care vîsleau sau lăsau prăjinile în apă. Ca să evităm orice riscuri, aveam o funie lungă, fixată de plută şi legată în jurul unui trunchi de copac de pe mal, aşa încît, dacă indienii ar fi pierdut controlul, funia ar fi împiedicat deriva. Matt şi cu mine eram încinşi fiecare cu cîte o altă funie, conform contractului. Am făcut o repetiţie bună în cursul dimineţii, iar după masă am intrat în rîu cu dispozitivul de învolburare a apei. Aş fi preferat să mai avem cîteva repetiţii, dar Vie a insistat să ne grăbim. Prin urmare, a doua zi dimineaţa ne-am aventurat din nou, avînd de data asta şi cîte un microfon miniatural. Vie încă nu ştia dacă era mai bine să dubleze vocile sau nu. Funia a fost legată în jurul copacului, echipa de filmare s-a instalat pe mal, iar Matt şi cu mine ne-am pregătit pentru cîteva duble în faţa camerei, fiind atît de adînciţi în controversa iscată de ideea de a-i boteza pe indieni, încît n-am sesizat pericolul care ne pîndea, chiar dacă echipa îl observase. M-am gîndit de un milion de ori la ce s-a întîmplat după aceea şi tot n-am reuşit să găsesc un răspuns. Ştiu că eram la a treia dublă. Am făcut semn că eram gata, am început să ne certăm şi pe urmă am văzut ceva ciudat. în loc de cei zece indieni de pe plută erau doar doi, care stăteau în partea din spate şi aveau cîte o prăjină şi atît. Presupun că ne-am închipuit că Vie venise cu ideea să încercăm şi aşa fiindcă Matt şi cu mine începuserăm deja să ne ciorovăim, iar faptul că a continuat ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic arată că era profesionist pînă-n vîrful unghiilor. Mă rog, şi eu am procedat la fel. însă la finalul scenei am

observat că indienii nu făceau manevrele obişnuite, care se reduceau la cufundarea prăjinilor în apă pentru oprirea plutei, îşi vedeau liniştiţi de vîslitul lor, aşa că Matt a trebuit să strige „hei, băieţi", însă nu l-au băgat în seamă, iar eu ţin minte că m-am gîndit că poate voiau să verifice rezistenţa funiei, după care m-am întors în aceeaşi clipă cu Matt şi abia atunci am văzut unde ne duceau indienii - direct spre o grămadă de stînci şi un vîrtej înspumat - moment în care am fost convins că se rupsese funia. Am strigat la ei, dar fără rezultat, din cauza zgomotului şi a

faptului că nu le ştiam limba, şi nu după mult timp ne-am trezit prinşi în vîrtej. în secunda cînd ne-am răsturnat m-am gîndit la tine, Pippa, pe cuvînt. Ţi-am văzut chipul şi am încercat să nu mă gîndesc la altceva decît la tine. Pe urmă m-am chinuit să înot, dar n-am putut din cauza curenţilor şi a anteriului ăluia afurisit, iar după aceea am simţit o lovitură în coaste, de parcă m-ar fi atacat cineva, am fost sigur că se zisese cu mine şi că stînca de care probabil că mă izbisem avea să-mi fie fatală şi am leşinat. în realitate, funia cu care mă încinsesem s-a strîns brusc în jurul meu. Următorul lucru pe care mi-l aduc aminte e că eram pe mal, scuipam apă şi simţeam că-mi venea să vărs, în timp ce inginerul de sunet îmi căra ghionturi în spate şi-mi masa burta. Funia mea a rezistat, a lui Matt nu. Asta a fost, chestie de noroc.
După cum îţi dai seama, toată lumea a fost şocată. Cîţiva băieţi din echipa de filmare au încercat să se râspîndeascâ de-a lungul malului - ştii că uneori găseşti supravieţuitori atîrnaţi de-o cracă deasupra apei, la un kilometru sau doi de locul accidentului. însă n-a fost cazul. Am impresia că poveştile astea sînt bune doar în filme. Matt dispăruse şi nici băieţii n-au putut să se deplaseze mai mult de douăzeci-treizeci de metri din locul unde se instalaseră, fiindcă în Junglă nu există drumuri de edec. „De ce au fost doar doi? se întreba Vie întruna. De ce doar doi?" I-am căutat pe indienii care-i ajutaseră la instalare, dar nu i-am mai găsit. Pe urmă s-au întors la tabără şi singura persoană peste care au dat acolo a fost Miguel, interpretul care avusese o discuţie îndelungată cu unul dintre indieni şi care, cînd s-a întors la rîndul lui, a văzut că restul indienilor se făcuseră nevăzuţi.

După aceea ne-am dus să vedem ce se întîmplase cu funia din jurul copacului şi am constatat că nici ea nu mai era acolo. Ceea ce era destul de ciudat, fiindcă fusese fixată cu un nod complicat, care nu putea fi desfăcut aşa uşor. Aşa prevedea contractul. Dubios, foarte dubios. Apoi am vorbit iar cu Miguel şi am aflat că indianul începuse discuţia aceea îndelungată cu el înainte de accidentul nostru. Prin urmare, probabil că ştiau ce avea să se întîmple. Iar cînd am aruncat o privire prin tabără am văzut că luaseră absolut tot - hainele, proviziile, echipamentele. La ce le-or fi trebuit hainele? Oricum nu i-am văzut vreodată

purtînd măcar un petic de pînză.
Am aşteptat al naibii de mult sosirea elicopterului. Indienii ne-au luat staţiile radio (cred că ne-ar fi uşurat şi de furgonetâ dacă ar fi avut o macara), iar cei de la Caracas şi-au zis că se Intrerupsese legătura, ca de obicei. Am aşteptat două zile cît două luni. Am fost convins că m-am ales cu o febră urîtă, cu toate injecţiile şi pilulele alea. Se pare că, după ce m-au tras afară din apă şi m-au făcut să scuip ce înghiţisem, primul lucru pe care l-am zis a fost „precis că e bolnavă coaptă", la care pe toţi i-a apucat un rîs isteric. Nu mai ţin minte, dar a fost ceva în stilul meu caracteristic. Mi-a fost frică să nu mă pricopsesc cu vreun beri-beri. Puşchea pe limbă.
De ce au fâcut-o? Mă tot întorc la asta. De ce? Majoritatea celorlalţi cred că au fâcut-o fiindcă sînt primitivi - cunoşti figura, nu sînt albi, să n-ai niciodată încredere în băştinaşi şi aşa mai departe. Cu asta, sincer să fiu, nu sînt de acord. N-am fost niciodată de părere că ar fi primitivi, au spus întotdeauna adevărul (cu excepţia felului cum m-au învăţat limba lor) şi au fost mult mai demni de încredere decît unii dintre albii care au făcut parte din echipă. Primul lucru la care m-am gîndit a fost câ-i jigniserăm fără să ne dăm seama - îi ofensaserăm pe zei sau ceva de genul ăsta. însă nu mi-a venit nimic concret In minte.
Din punctul meu de vedere, nu ştiu dacă există sau nu o
legătură cu ceea ce s-a petrecut acum două sute de ani. Poate
â e o simplă coincidenţă. întîmplâtor, descendenţii primilor
dieni a căror plută s-a răsturnat aveau în grijă o a doua plută
are s-a răsturnat în acelaşi loc pe cursul rîului. Poate că indienii

ăştia suportă doar un număr limitat de iezuiţi pe care să-i transporte contra curentului, după care îşi schimbă umoarea instinctiv şi-i aruncă în apă pe următorii. Puţin probabil totuşi, nu crezi? O altă explicaţie ar fi că *există* o legătură între cele două incidente. Eu cel puţin asta cred. Am impresia că indienii - ăştia ai noştri - erau la curent cu ce păţiseră părintele Firmin şi părintele Antonio cu atîtia ani în urmă. E genul ăla de chestii care se transmit în timp ce femeile macină rădăcini de manioc sau mai ştiu eu ce. Probabil că iezuiţii ocupaseră un loc important în istoria indienilor. Şi cînd povestea era comunicată

de la o generaţie la alta, fiecare mai adăuga ceva, exagerînd lucrurile şi sporindu-le culoarea. Iar pe urmă apărem noi, tot o adunătură de albi cu doi ţipi în haine negre, care vor să fie duşi cu pluta tot contra curentului şi tot pe Orinoco. Mă rog, există şi diferenţe, ăştia de-acum au o maşinărie cu un singur ochi, dar în principiu e acelaşi lucru. Unde mai pui că le spunem că o să se termine la fel şi că pluta o să se răstoarne. Cum să zic, e greu să te gîndeşti la ceva echivalent, dar presupune că ai trăi în Hastings în 2066, te-ai duce într-o bună zi pe plajă, ai vedea o grămadă de corăbii apropiindu-se de mal, ai da cu ochii de o mulţime de războinici care ţi-ar spune că au venit pentru Bătălia de la Hastings, ţi s-ar cere să-l scoţi pe interval pe regele Harold ca să-i tragă o săgeată între ochi şi ţi s-ar oferi un portofel burduşit cu bani ca să-ţi joci rolul cum se cuvine. într-o primă fază te-ai simţi tentată să accepţi, nu? Abia după aceea te-ai gîndi de ce anume vor respectivii s-o faci. Iar un posibil răspuns - e doar o idee de-a mea, Vie nu pare foarte convins - ar fi că ei (adică noi) s-au întors ca să practice din nou un ceremonial care, dintr-un motiv sau altul, e extrem de important pentru trib. Poate că indienii au considerat că era ceva de resort religios, ca de pildă a cinci suta aniversare a unei catedrale.
Mai există o posibilitate - ca indienii să fi urmărit disputa dintre iezuiţi şi s-o fi înţeles mai bine decît ne-am fi închipuit. Albii - adică Matt şi cu mine - ne certam pe tema botezării indienilor, iar în momentul cînd s-a răsturnat pluta se părea că balanţa înclina în favoarea mea. în fond, eram mai important în ierarhie şi mă declarasem împotriva botezului - cel puţin pînă cînd indienii

vor fi pus ceva pe ei şi vor fi renunţat la cîteva dintre obiceiurile lor împuţite. Cine ştie, poate că au înţeles şi au răsturnat pluta încereînd să-l ucidă pe părintele Firmin (adică pe mine!), în ideea că părintele Antonio va supravieţui şi-i va boteza. Ce zici? Atîta doar că prima dată au văzut că Firmin supravieţuise şi au fugit de frică, în timp ce a doua oară şi-au dat seama că-l uciseserâ pe Antonio, motiv pentru care, văzînd că nu ieşise cum şi-ar fi dorit, s-au făcut nevăzuţi şi nu s-au mai uitat în urmă.

Aşa o fi? Oricum, e mai complicat decît o să reiasă din ziare. N-o să mă mir dacă cei de la Hollywood or să trimită un avion care sâ-i bombardeze pe indieni pentru moartea lui Matt. Sau dacă or să facă o versiune nouă - da, e mult mai probabil. Şi te
I întreb, cine o să primească rolul lui Matt? Ce şansă pentru cine ştie ce carieră personală, nu găseşti? Se pare că o să râmînem aici cam o sâptămînâ. Studioul ăla afurisit, cu avocaţii lui blestemaţi cu tot. Cică trebuie să se pronunţe o decizie oficială de încetare a filmărilor şi pentru asta e nevoie de timp.
O să duc personal scrisoarea asta la Doamna Noastră a Comunicaţiilor. Să văd şi eu cum mai arată un poştaş în came şi oase.
Cu toată dragostea, *Charlie*
Scrisoarea 13
Dumnezeule, nu cumva să-mi mai faci una ca asta, ai înţeles? *Niciodată.* Nu trec două zile de cînd am scăpat din Jungla aia nenorocită, mai mult mort decît viu, şi-mi închizi telefonul în nas? Uite ce-i, am încercat deja să-ţi explic, am găsit-o lucrind aici, a fost o coincidenţă şi-atîta tot. Ştiu că m-am purtat niţel ca un porc, *comme un porco,* dar te rog să citeşti toate scrisorile mele din Junglă şi-o să vezi că sînt alt om. între mine şi Linda nu mai există nimic, doar ţi-am spus şi înainte de plecare. Dar nu pot să-i schimb locul de muncă, nu? Da, ştiam că o să fie în Caracas, nu, nu ţi-am

spus şi da, am greşit, dar crezi c-ar fi fost mai bine dacă ţi-aş fi zis? Că tot veni vorba, cum naiba ai aflat? Nu, nu-i aici, habar n-am, din partea mea poate să fie şi în Indiile de Vest. Pentru Dumnezeu, Pippa, hai să nu aruncam la coş cinci ani de viaţă.
Charlie al tău.
P.S. Vorbesc serios.
P.P.S. Caracas e o cloacă jegoasă. Trebuie să stau cel puţin pînâ pe data de 4. P.P.P.S. Te iubesc.
Telegramă
ROG SUNĂ-L PE CHARLIE LA HOTEL INTERCONTINENTAL URGENT. CU DRAG, CHARLIE.
Telegramă
PENTRU NUM. LUI DUM. ROG SUNĂ LA INTERCONTINENTAL. TREBUIE SĂ VORBIM URGENT. CU DRAG, CHARLIE.

Telegramă
SUN EU LA PRÎNZ ORA TA JOI. MULTE DE DISCUTAT CHARLIE.
Telegramă
DAR-AR DRACH, PIPPA, RĂSPUNDE SAU SUNĂ-MÂ. CHARLIE.

Scrisoarea 14
Dragă Pippa,
Fiindcă se pare că nu răspunzi la telegrame din motive pe care doar tu le ştii, îţi scriu ca să te anunţ că nu mă întorc acasă imediat. Am nevoie de timp şi spaţiu nu doar ca să-mi revin după lucrurile îngrozitoare prin care am trecut şi care am impresia că nu te interesează prea mult, ci şi ca să mă gîndesc unde a ajuns relaţia dintre noi. N-are rost să-ţi spun că te iubesc în ciuda a tot ce s-a întîmplat, pentru că văd că asta nu face decît să te irite, din pricini pe care, fiind singura care le ştie, nu găseşti de cuviinţă să le explici. O să mai dau un semn de viaţă cînd o să ştiu în ce punct mă aflu şi ce vreau să fac.
Chaiiie
P.S. Vorbesc serios.
P.P.S. Dacă povestea asta are o cît de mică legătură cu javra aia de Gavin, o sâ-i sucesc gîtul personal şi fără anestezic. în primul rînd că ar fi trebuit sâ-l buşesc mai tare. Iar dacă n-ai observat, nu e-n stare să joace nici măcar un rol de solniţă. N-are talent. Şi nici *cojones.*
Scrisoarea 15
St. Lucia
Dracu' $£fe *în ce zi*
Ascultă, curvă ce eşti, ce-ar fi să te cari naibii din viaţa mea şi să dispari odată? De cînd te ştiu, n-ai fost bună decît să dai cu bîta-n baltă, ăsta a fost marele tău talent. Mi-au zis prietenii că mă bag singur în belea şi că n-ar trebui să te las să te muţi cu mine, dar nu i-am ascultat, ca un bou. Şi dacă crezi cumva că sînt egocentric, cască bine ochii-n oglindă, fetiţo. Sigur că m-am îmbătat, altfel cum vrei să mi te scot din

minte? Am de gînd să mă fac cum e cuiul. In vino veritas, fir-ar mă-sa a dracu'.
Chartie „Tărâbot

Telegramă
REVIN LA LONDRA LUNI DIMINEAŢĂ. FII BUNĂ ŞI DISPARI PÎNÂ ATUNCI CU TOT CU BAGAJE. LASĂ CHEIA. BASTA.
Paranteză
Să vă spun ceva despre ea. Sîntem în toiul nopţii, cind prin perdele nu pătrunde nici o geană de lumină, singurul zgomot ce w-aude pe stradă e zgrepţănatui unui Romeo pe punctul de-a se întoarce in alcov, iar păsările Încă nu şi-au început recitalul
bişnuit şi totuşi menit să înveselească. Stă întinsă pe o parte, cu spatele la mine. Nu pot să văd pe întuneric, însă e suficient să-i simt răsuflarea uşoară ca să fiu în stare să-i trasez harta corpului. Cind e fericită, doarme ore-n şir în aceeaşi poziţie. Am vegheat-o în decursul diverselor perioade ale nopţii şi sînt gata să depun mărturie că nu se mişcă. Bineînţeles, se prea poate ca motivul să fie digestia bună şi visele tihnite; însă prefer s-o iau
a pe un semn al fericirii.
Nopţile noastre nu seamănă între ele. Ea adoarme aidoma cuiva care se abandonează chemării blinde a unei maree calde si pluteşte încrezătoare pînă dimineaţa. Eu o fac după ce mă împotrivesc şi mă lupt cu valurile, ceea ce înseamnă fie că nu vreau să mă despart de o zi bună, fie că bombănesc în continuare din cauza uneia proaste. Perioadele noastre de inconştienţă sînt străbătute de curenţi diferiţi. Adeseori mă trezesc (Işnind din pat şi temîndu-mă de timp, de moarte şi de golul necuprins ce va să vină; cu picioarele pe podea şi cu capul în mtini, slobozesc un „Nu, nu, nu" inutil (şi dezamăgitor de neelocvent) în vreme ce mă trezesc. Iar pe urmă ea trebuie să alunge cu mîngiieri groaza care a pus stâpinire pe mine, Ia fel cum scarpini între urechi un cîine care s-a bălăcit într-o apă murdară şi îţi dă de ştire cu un lătrat.

Sint mai rare cazurile cind somnul ei e întrerupt de un ţipăt şi cind Îmi revine mie sarcina să mă apropii de ea, lac de sudoare, şi să încerc s-o apăr. Sînt cum nu se poate mai treaz şi aflu de la buzele ei toropite şi leneşe de ce anume a ţipat. „Un *ditamai* gindacul", imi spune, de parcă nici prin cap nu i-ar fi trecut să mă deranjeze pentru unul mai mic, eventual „Alunecam pe trepte" sau pur şi simplu (un mesaj atlt de criptic, incit mi se pare literalmente o tautologie) „Ceva urît". Pe urmă, odată

eliminat cheagul acesta de suferinţă şi mizerie din organism, scoate un suspin şi se cufundă la loc într-un somn purificat. Eu rămîn treaz, strîngînd la piept un batracian cleios-alunecos, trecînd nişte resturi muiate de apă dintr-o mînă în alta, alarmat şi admirativ. (Apropo, nu revendic vise mai măreţe. Somnul democratizează teama. Aici teroarea unui pantof rătăcit sau a unui tren pierdut e la fel de mare ca aceea a unui atac al gherilelor sau a unui război nuclear.) O admir fiindcă a reuşit să articuleze această îndeletnicire care se cheamă dormit - şi pe care o avem cu toţii noapte de noapte, fără încetare, pînă cînd murim - mult mai bine decît am izbutit eu. Se comportă în faţa lui ca un călător stilat, pe care nu-l inhibă un aeroport nou. Pe cîtă vreme eu stau în puterea nopţii cu un paşaport expirat şi împing un cărucior cu bagaje, căruia îi scîrţîie roţile, spre un alt carusel decît cel indicat.

Oricum... doarme şi stă întoarsă cu spatele la mine. Stratagemele şi repoziţionările obişnuite nu m-au putut narcotiza, aşa că m-am hotărît să mă apropii de corpul ei moale şi curbat. în timp ce mă mişc şi încep să-mi lipesc fluierul piciorului de o gambă ai cărei muşchi sînt relaxaţi în inconştienţa somnului, simte ce am de gînd şi, fără să se trezească, îşi întinde mîna stingă şi-şi ridică părul de pe umeri, oferindu-mi ceafa goală ca să mă cuibăresc lingă ea. De cîte ori face acest gest, simt un fior de dragoste şi mă minunez în faţa preciziei unei asemenea amabilităţi somnolente. în ochi îmi joacă lacrimi şi fac eforturi să n-o trezesc ca sâ-i aduc aminte cît de mult o iubesc. în aceeaşi clipă, fără sâ-şi dea seama, a ajuns la miezul secret al sentimetelor pe care mi le inspiră. Nu ştie, fireşte; nu i-am dezvăluit niciodată această plăcere discretă şi fugară a nopţii. Deşi bănuiesc că acum exact asta fac...

Credeţi că se trezeşte cu adevărat cînd face asta? Presupun câ poate fi interpretat şi ca un act de curtoazie conştientă - un gest agreabil, care însă nu înseamnă că dragostea are rădăcini mai adînci decît pragul conştiinţei de sine. Aveţi tot dreptul să fiţi sceptici: s-ar cuveni să fim indulgenţi doar pînă la un punct cu iubitele, ale căror orgolii rivalizează cu cele ale politicienilor. Totuşi, pot să vă ofer şi alte probe. Vedeţi dumneavoastră, pârul îi cade pe umeri. Dar cu cîţiva ani în urmă, cînd ni s-a promis câ

vom avea parte de căldură estivală mai multe luni la rlnd, s-a tuns scurt. Şi-a dezgolit ceafa şi puteai s-o săruţi cît era ziua de lungă. Iar în întuneric, pe cînd stăteam sub acelaşi cearşaf, iar eu emanam un fel de transpiraţie calabrezâ, pe cind toiul nopţii se comprima, dar era la fel de greu de străbătut -ei bine, cînd mă întorceam spre acel S desenat de corpul ei, «cotea un murmur blînd şi încerca să-şi dea de pe ceafă pletele la care renunţase deja în realitate.
„Te iubesc", şoptesc în ceafa aceea mîngîiatâ de umbra somnului, „te iubesc". Toţi romancierii ştiu câ arta lor purcede prin abordare indirectă. Cînd ispita didacticismului ii dă tîrcoale, scriitorul ar trebui sâ-şi imagineze un lup de mare privind cu ochi de oţel furtuna stîrnitâ în faţă, deplasîndu-se precis de la un instrument la altul într-o roată de foc de artificii tivită cu aur şi rostind ■dine scurte prin portavoce. Numai că sub punte nu se află nimeni; sala maşinilor nu a fost amenajată, iar cîrma de direcţie i-a stricat cu sute de ani în urmă. Este posibil să asistăm la un apectacol onorabil al căpitanului, care nu încearcă doar să se autosugestioneze, ci să-i convingă şi pe unii pasageri, deşi e limpede câ menţinerea liniei de plutire nu depinde de el, ci de vlniurile turbate, de mareea sălbatică, de aisberguri şi de tancurile ivite în faţă pe nepusă masă.
Cu toate acestea, cîteodatâ e normal ca romancierul să se araie nemulţumit de oblicitatea ficţiunii. înjumătăţea de jos a „înmormîntării contelui de Orgaz" de El Greco, expusă la Toledo, rxisiâ un şir de oameni uscăţivi şi abătuţi care jelesc. Se uită pu~~nct~~ şi încolo, într-o durere conformă momentului. Unul singur priveşte direct în afara tabloului şi ne fixează cu un ochi întunecat şi ironic - e imposibil să nu observăm totodată câ e un ık hi neutru, Ia care nu pot ajunge măgulelile celorlalţi. Tradiţia

susţine că pesonajul este El Greco însuşi. Eu am făcut asta, ne spune el. Eu am pictat tabloul. Eu sînt răspunzător, aşa că stau cu faţa spre voi.
Se pare că poeţilor le vine mai uşor să scrie despre dragoste decît prozatorilor. Din capul locului, ei dispun de acel „eu" flexibil (iar cînd spun „eu", n-o să treacă un paragraf sau două şi o să vreţi să ştiţi dacă mă refer la Julian Barnes sau la cineva care a fost inventat; poetul poate sâ-şi croiască drum printre cei

doi şi în acelaşi timp să fie lăudat atît pentru profunzimea sentimentelor, cît şi pentru obiectivitate). în al doilea rînd, poeţii par capabili să preschimbe iubirea nefericită - egoistă sau mizerabilă - într-o poezie de dragoste bună. Prozatorilor această putinţă a transformării admirabile, dar necinstită le lipseşte. Din dragostea urîtă nu sîntem în stare să facem decît proză de dragoste urîtâ. Aşa că sîntem invidioşi (şi vag mefienţi) cînd se-apucă poeţii să ne vorbească despre iubire.

Unde mai pui că scriu ceva căruia-i zic poezie de dragoste şi care e adunată în cărţi cu titluri cum ar *fi Marea antologie universală a poeziei de dragoste* sau altele de soiul ăsta. Pe urmă mai sînt şi scrisorile de dragoste, strînse la rîndul lor în *Pana de aur: tezaur al scrisorilor de iubire* (disponibile prin comandă poştală). însă nu există nici un gen care să răspundă la numele de proză de dragoste. Sună prost, stîngaci, şi pare o contradicţie în termeni. *Proză de dragoste: manualul truditorului.* Căutaţi-l la secţiunea tîmplărie.

Scriitoarea canadiană Mavis Gallant a avut următoarea formulare: „Misterul a ceea ce înseamnă cu adevărat o pereche e singura taină ce ne-a rămas, iar cînd îi voi da de cap nu va mai fi nevoie de literatură - şi mă tem că nici de dragoste". Cînd am citit pentru prima dată aceste rinduri, am notat pe margine „?!" ca la şah, cînd te referi la o mutare care, deşi poate fi strălucită, e mai mult ca sigur imprudentă. însă e un punct de vedere din ce în ce mai convingător, motiv pentru care trebuie să schimb semnul: „!!"

„Căci doar iubirea va rămîne după noi." Aceasta este concluzia la care ajunge, după tatonări precaute, Philip Larkin în poemul „Un mormînt din Arundel". Versul ne surprinde, întrucît pînâ la el poetul fusese branşat pe rostirea unei sumedenii de

nemulţumiri şi dezamăgiri. Sîntem gata să ne lăsăm înveseliţi. Dar mai întîi s-ar cuveni să mustăcim ca orice prozator care se respectă şi să ne îndoim de acest arabesc poetic: Aşa să fie? Oare chiar ne va supravieţui dragostea? Ar fi frumos să credem aşa ceva. Ar fi reconfortant dacă dragostea ar fi o sursă de energie care ar continua să lumineze şi după moartea noastră. Pe ecranul primelor tipuri de televizoare rămînea un punct în mijloc după ce le închideai, iar nucleul acela de lumină se

micşora treptat, de la dimensiunea unui gulden la un fir abia vizibil. Cînd eram mic asistam la acest proces seară de seară, animat de dorinţa nelămurită de a-l opri în loc (şi văzîndu-l, cu o melancolie adolescentină, ca pe însuşi centrul vieţii omeneşti dispărînd inexorabil într-un univers negru ca smoala). Tot aşa trebuie să licărească şi dragostea cîtăva vreme după ce a fost stinsă? Eu, unul, nu-mi dau seama. Cînd supravieţuitorul unei perechi care s-a iubit moare, nici dragostea nu mai rezistă. Dacă rămîne ceva de pe urma noastră, acest lucru nu e nicidecum iubirea, ci altceva. De pe urma lui Larkin nu va rămîne dragostea, ci poezia, e limpede. Şi ori de cîte ori citesc sfîrşitul de la *Un mormînt din Arundel* îmi aduc aminte de William Huskisson. Acesta era un politician şi un bancher bine cunoscut la vremea lui; însă astăzi ni-l amintim doar fiindcă, pe 15 septembrie 1830, la inaugurarea liniei ferate dintre Liverpool şi Manchester, a devenit primul om Călcat şi ucis de tren (asta a *ajuns* să fie, în asta a fost preschimbat). Ce ziceţi, a iubit William Huskisson? A rezistat iubirea lui In timp? Nu ştim. Omului i-a supravieţuit doar clipa neatenţiei de pe urmă; moartea l-a îngheţat ca pe o camee tematică despre n ai ura progresului.

„Te iubesc". De la bun început, ar fi bine să plasăm aceste cuvinte pe un raft situat ceva mai sus, într-o casetă protejată de o vitrină pe care să trebuiască s-o spargem cu cotul, eventual Intr-o bancă. N-ar trebui să le lăsăm prin casă ca pe un flacon de viiamina C. Dacă aceste cuvinte ne sînt prea la îndemînâ, ajungem să le folosim fără să mai stăm pe gînduri; nu sîntem în nlare să rezistăm tentaţiei. Mă rog, zicem c-o să fim, dar nu e* adevărat. O să ne-mbătăm, o să rămînem singuri sau - cel mai probabil - o să începem să nutrim speranţe şi gata, o să ne l»unenim că manevrăm cuvintele acelea pînă la uzură şi saturaţie.

Credem că s-ar putea să ne fi îndrăgostit şi probăm cuvintele ca să vedem dacă sînt cele adecvate? Dar cum putem şti ce credem înainte de-a auzi ce avem de spus? Hai să fim serioşi, nu ţine. E vorba de cuvinte mari, fundamentale; trebuie să fim siguri că le merităm. Ia mai ascultaţi-le o dată: *Iloveyou.* Subiect, predicat, complement: aşa arată propoziţia simplă, neclintită. Subiectul e un cuvînt scurt, care implică

autoeclipsarea celui ce iubeşte. Predicatul este lung, însă neechivoc - un moment demonstrativ în care limba pleacă liniştită din cerul gurii pentru a da drumul vocalei. Complementul, ca şi subiectul, nu are consoane şi se rosteşte printr-o ţuguiere a buzelor ce te trimite cu gîndul la un sărut. *Iloveyou.* Cît de serios sună. Cît de echilibrat şi încărcat de sensuri.
îmi imaginez o conspiraţie fonetică a limbilor pâmîntului. Acestea se întrunesc şi decid că formula trebuie să sune de fiecare dată ca un lucru ce se cere cîştigat, la care se cuvine să năzuieşti, pe care se cade să-l binemeriti. *Ich liebe dich:* o şoaptă nocturnă tîrzie, filtrată prin fum de ţigara, unde subiectul şi complementul rimează. *Je faime:* o procedură diferită, în care scăpăm de la bun început de subiect şi de complement, în aşa fel încît prelunga vocală adoratoare să poată fi savurată pe deplin. (Şi gramatica este una de tip asigurător: dată fiind prezenţa complementului în poziţia a doua, e exclusă posibilitatea ca persoana iubită să devină brusc altcineva.) *Ia tebia liubliu:* şi aici complementul ocupă un loc doi consolator, dar de data asta - în pofida rimei dintre subiect şi complement - se subînţeleg greutăţi şi obstacole ce se cer surmontate. *Ti amo:* poate că sună cam prea apropiat de un aperitiv, dar excelează în planul convingerii structurale, din moment ce subiectul şi predicatul, făptuitorul şi ceea ce se fâptuieşte, se regăsesc în acelaşi cuvînt.
Iertaţi-mi abordarea diletantistă. îmi va face plăcere să încredinţez proiectul unei fundaţii filantropice dedicate lărgirii cunoaşterii omeneşti. Fie ca membrii ei să însărcineze o echipă de cercetători să examineze formula amintită în toate limbile lumii, să vadă ce variaţiuni înregistrează, să descopere ce semnifică sunetele fiecăreia în conştiinţa auditoriului şi să afle dacă măsura fericirii se schimbă în funcţie de bogăţia rostirii.

O întrebare din public: mai există triburi din al căror vocabular lipsesc cuvintele *te iubesc[1]}* Sau au dispărut cu desâvîrşire?
Hotârît lucru, trebuie să păstrăm aceste cuvinte într-o casetă protejată de o vitrină. Iar cînd le scoatem, e nevoie să umblăm cu grijă la ele. Bărbaţii le spun „te iubesc" femeilor ca să le convingă să se culce cu ei; femeile le spun „te iubesc" bărbaţilor

ta sâ-i facă să se însoare cu ele; şi unii, şi alţii spun „te iubesc" ca să ţină la respect teama, ca să se încredinţeze de consistenţa faptei prin cuvînt, ca să se asigure că acea condiţie promisă e icspectată întru totul şi ca să se amăgească spunîndu-şi că încă mi sa risipit. E cazul să ne ferim de aşa ceva. *Te iubesc* n-ar trebui sa iasă în lume, să devină o monedă de schimb, un negoţ sau
0 modalitate de a obţine profituri. Iar dacă le vom da voie, exact asia vor face. E preferabil să păstrezi această formulă docilă ca | o şopteşti cuibărit lîngă o ceafă de pe care părul imaginar tocmai a fost dat în lături.
La ora asta nu mă aflu lîngă ea, poate că v-aţi dat seama, lelefonul transatlantic produce un ecou ironic, agasat din cauză că a auzit formula de atîtea şi-atîtea ori. „Te iubesc" şi, înainte ci ea să-mi răspundă, îmi aud celălalt eu rostind cu un glas meta-hc „Te iubesc". Nu pot să fiu mulţumit; cuvintele ecoului au devenit domeniu public. Mai fac o încercare, cu acelaşi rezultat. *Te iubesc te iubesc* - acum parcă e un cîntec ale cărui cuvinte vibrează în clasamente o lună întreagă înainte de a fi auzite doar in cluburi unde rockeri cu părul gras şi vocea mustind de dorinţă vor recurge la ele ca să le bage-n boală pe fetele din primul rînd. *Ir iubesc te iubesc,* în timp ce chitara solo se vaită, iar bateristul işi face numărul cu limba atîrnîndu-i umedă în gura deschisă.
Trebuie să fim precişi cu dragostea, cu limbajul şi gesturile ei. Dacă vrem să ne salveze, se cuvine s-o privim cu aceeaşi cla-i iiaie cu care ar fi cazul să privim moartea. Ar fi indicat să se predea dragostea la şcoală? Primul trimestru: prietenia; tri-uipsiriil doi: tandreţea; trimestrul trei: pasiunea. De ce nu? Copii-loi li se arată cum să gătească, să repare maşini şi să şi-o tragă
1 *M* a să rişte o sarcină nedoritâ; presupunem că se pricep deja la loate astea mai bine decît noi, dar ce rost are dacă nu ştiu tot ce itrhuie despre dragoste? Sînt lăsaţi s-o scoată singuri la capăt. || mizează pe intervenţia Naturii, capabilă să preia controlul ca

pilotul automat de la bordul unui avion. Cu toate acestea, Natura - în a cărei cîrcâ punem tot ce nu sîntem în stare să pricepem - nu are o prestaţie foarte bună pe post de pilot

automat. Fecioarele credule care au cedat tentaţiei măritişului au descoperit după ce au stins lumina că Natura nu deţinea răspunsuri la toate întrebările. Acestor fecioare credule li s-a spus că dragostea era tărîmul făgăduinţei, o arcă la bordul căreia perechile puteau să scape de Potop. Era posibil să fie cu adevărat o arcă, însă una unde antropofagia era la ordinea zilei şi unde cîrmaciul era un bărbos nebun, care te lovea peste cap cu o doagă de butoi transformată în ciomag şi care putea oricînd să te azvîrle peste bord.
Haideţi să începem cu începutul. Te face dragostea fericit? Nu. O face dragostea fericită pe persoana pe care o iubeşti? Nu. îndreaptă dragostea toate lucrurile? Nici vorbă. Bineînţeles, a existat o vreme cînd exact asta credeam. Şi cine oare n-a făcut la fel (unii o fac în continuare, în ungherele ascunse ale sufletului)? Nu putem deduce din însăşi forţa năzuinţelor noastre că, odată atinsă, dragostea face durerile de zi cu zi mai suportabile şi funcţionează fără eforturi pe post de analgezic?
Doi membri ai unei perechi se iubesc, însă nu sînt fericiţi. Ce concluzie tragem? Că unul dintre cei doi nu-l iubeşte cu adevărat pe celălalt? Că se iubesc pînâ la un punct, dar nu suficient? Mi-aş permite să contest atît pe *cu adevărat,* cît şi pe *suficient.* Am iubit de două ori în viaţă (ceea ce mi se pare destul de mult) - o dată fericit, altă dată nefericit. Dragostea nefericită a fost aceea care m-a învăţat multe lucruri despre ce anume înseamnă iubirea - deşi asta nu s-a întîmplat pe loc, ci mult după aceea. Date şi detalii - arhivaţi-le cum ştiţi mai bine. însă am fost îndrăgostit şi am iubit o bună bucată de vreme, ani în şir. La început am încercat o fericire aproape impertinentă, o bucurie nedomolită, colorată de accente solipsiste. Şi totuşi, în cea mai mare parte a timpului eram simultan nedumeritor, agasant şi nefericit. Oare n-o iubeam suficient? Ştiam că o iubeam - altfel nu se explică faptul că am renunţat pe jumătate la perspectivele pe care le aveam de dragul ei. Nu mă iubea ea suficient? Am trăit ani de zile unul Ungă altul, agitîndu-ne şi încercînd să aflăm ce nu era în regulă cu ecuaţia pe care o inventaserăm împreună.

<-(iprocitatea în dragoste nu era unul şi acelaşi lucru cu feri-irea. încăpăţînaţi din fire, am susţinut amîndoi contrariul.

Abia mai tîrziu am descoperit ce credem într-adevăr despre ragoste. Ne-o reprezentăm ca pe o forţă activă. Dragostea ea o *face* fericită; dragostea ei mă *face* fericit; cum ar fi cu uiinţâ să ne înşelăm? Ei bine, ne înşelăm. Nu facem decît să vocâm un fals model conceptual. Acesta sugerează că dra-ostea este o baghetă fermecată, capabilă să dezlege nodul cel ai strîns fără ajutorul mîinilor, să umple jobenul cu batiste şi poi să dea drumul unui stol de porumbei. Numai că acest odei nu provine de pe tărîmul magiei, ci din domeniul fizicii lomice. Dragostea mea nu poate şi nu are cum s-o facă feri-iia; ea este în stare doar să declanşeze în forul ei lăuntric apacitatea de a fi fericită. Iar în felul ăsta lucrurile par mai vor de înţeles. Din ce motiv nu pot s-o fac fericită, din ce oliv nu poate să mă facă fericit? Simplu: reacţia atomică pe are o aşteptăm nu are loc, raza cu ajutorul căreia bombardăm articulele se află pe o altă lungime de undă.

însă dragostea nu e o bombă atomică, aşa că haideţi să luăm n exemplu mai domestic. Scriu aceste rînduri în casa unui pri-len din Michigan. E o locuinţă americană obişnuită, cu toate ispozitivele oferite de ultimele cuceriri ale tehnologiei (cu xcepţia unui dispozitiv de fabricare a fericirii). Prietenul meu m-a adus ieri cu maşina de la aeroportul din Detroit. Pe cînd ne încadram pe aleea din dreptul casei, a întins mîna după telecomanda din torpedo. A urmat o atingere magică, iar uşile garajului s-au ridicat şi au făcut loc maşinii. Acesta e modelul pe care-l propun. Vii acasă - sau cel puţin asta crezi - şi în timp ce te npropii de garaj încerci să recurgi la procedeul magic de zi cu zi. Nu se întîmplâ nimic; uşile rămîn închise. Mai faci o încercare. Tot nimic. La început nedumerit, pe urmă neliniştit şi finalmente înfuriat şi nevenindu-ţi să crezi, râmîi pe alee cu motorul în funcţiune; stai acolo săptămîni, luni, ani, doar-doar s-or deschide uşile. Numai că te afli într-o altă maşină, în faţa unui alt garaj şi icjieptînd în apropierea unei alte case. Inima nu are forma unei nunii, asta e una dintre probleme.

„Trebuie să ne iubim sau să murim", a scris W. H. Auden, lftcîndu-l pe E. M. Forster să declare: „Fiindcă a aşternut pe

hîrtie cuvintele «Trebuie să ne iubim sau să murim», poate să-mi ordone sâ-l urmez". Cu toate acestea, Auden în persoană a

fost nemulţumit de celebrul vers din „1 septembrie 1939". „E o minciună sfruntată! a comentat el, oricum trebuie să murim." Prin urmare, la retipărirea poemului a modificat versul şi i-a conferit o dimensiune mai logică: „Trebuie să ne iubim şi să murim". Ulterior l-a scos cu totul din text.
Această trecere de la *sau* la *şi* este unul dintre cele mai cunoscute corective ale poeziei. Cînd am dat cu ochii de el pentru prima oară, am aplaudat rigoarea probată de Auden criticul în revizuirea lui Auden poetul. Dacă un vers sună bine şi are muzicalitate, dar nu este adevărat, afară cu el - iată o abordare dezbărată curajos de narcisismul autorial. Acum însă nu mai sîni atît de sigur. *Trebuie să ne iubim şi să murim* are evident logica de partea sa; în acelaşi timp, e la fel de revelator şi de frapant cu privire la condiţia umană ca *Trebuie să ascultăm radioul şi să murim* sau *Trebuie să decongelăm frigiderul şi să murim.* Auden s-a arătat pe bună dreptate suspicios faţă de propria retorică; însă a spune că versul *Trebuie să ne iubim sau să murim* este neadevărat fiindcă murim oricum (sau fiindcă cei care nu iubesc nu se sting din viaţă pe loc) înseamnă a adopta un punct de vedere obtuz sau omisiv. Există modalităţi la fel de logice - şi chiar mai convingătoare - de citire a variantei cu *sau.* Prima şi cea mai la îndemînă este următoarea: trebuie să ne iubim fiindcă, dacă nu o facem, am putea ajunge să ne ucidem unul pe altul. A doua sună astfel: trebuie să ne iubim fiindcă în caz contrar, dacă viaţa noastră nu-şi trage seva din dragoste, se cheamă că sîntem deja morţi. Iar dacă arăţi că oamenii a căror satisfacţie profundă provine din alte lucruri duc nişte vieţi serbede, ca racii ce se fudulesc pe fundul mării în cochilii de împrumut, nu înseamnă defel că rosteşti „o minciună sfruntată".
E un teritoriu dificil. Trebuie să fim precişi şi nu avem voie să devenim sentimentali. Dacă e să opunem dragostea unor concepte perfide şi robuste, ca de pildă puterea, banii, istoria şi moartea, atunci nu ne este permis să ne retragem în autocelebrare sau într-o ambiguitate snoabă. Duşmanii dragostei profită de cerinţele ei imprecise şi de marea ei capacitate de a se izola. Şi-atunci, de unde începem? Dragostea poate să producă sau să

nu producă fericire; indiferent dacă în cele din urmă o face sau

nu, principalul său efect este revitalizarea. Vi s-a întîmplat să vorbiţi mai bine, să vă mulţumiţi cu somn mai puţin şi să aveţi chef de sex mai des decît atunci cînd v-aţi îndrăgostit pentru Iniiia oară? Anemicii încep să strălucească, iar cei înzestraţi (ii o sănătate normală devin insuportabili. în al doilea rînd, Capeţi o încredere colosală în forţele proprii. Ai sentimentul Ol eşti vertical pentru prima dată în viaţă; atîta timp cît impresia se menţine, simţi că eşti în stare de orice, că poţi să te iei de piept cu toată lumea. (N-ar fi nimerit să operăm o distincţie, şi anume că dragostea măreşte încrederea, pe cîtâ vreme cucerirea sexuală nu face decît să dezvolte eul?) în al treilea rînd, obţii o claritate sporită a percepţiei vizuale, de l>arcâ ochii ar avea ştergâtoare aidoma celor de pe parbriz. Aţi văzut vreodată lucrurile mai limpede ca atunci cînd v-aţi îndrăgostit pentru prima oară?

Dacă studiem Natura, ne dăm seama unde apare dragostea? N aş zice. Există cîteva specii care se pare că se reproduc doar IH-ntru perpetuare (deşi gîndiţi-vâ cîte prilejuri de adulter oferă toate acele înoturi migratoare şi zboruri de noapte); însă în ansamblu remarcăm doar exercitarea puterii, dominaţia şi comoditatea sexuală. Feministele şi misoginii interpretează altfel Natura. Feminista caută exemple de comportament dezinteresat In regnul animal şi observă că nu ştiu care mascul îndeplineşte ICtivitâţi care în societatea umană ar putea fi etichetate drept ..lemeieşti". Să luăm cazul pinguinului regal: masculul este cel

< are cloceşte oul, împingîndu-l cu piciorul cînd se deplasează şi i ulcîndu-se cu pîntecele gras peste el ca să-l apere luni în şir de gerurile polare... Hm, răspunde misoginul, dar elefantul de mare? Trlndâveşte pe plajă cît e ziua de lungă şi, cum vede o femelă,

< mu i-o pune. Din păcate, se pare că norma de conduită o dă elefantul de mare, nu pinguinul regal. Şi dat fiind că îi ştiu pe cei de acelaşi sex cu mine, sînt înclinat să pun la îndoială motivaţia de nuprafaţâ a celui din urmă. E posibil ca pinguinul mascul să fi I alculat că, dacă tot trebuie să stai atîta amar de vreme în Antarc-tii a, lucrul cel mai isteţ e să rămîi acasă, să-ţi vezi de ou şi s-o trimiţi pe femelă să prindă peşte în apa aia rece sloi. N-ar fi de ii unire să fi aranjat totul ca sâ-i fie lui bine.

Şi-atunci, unde e locul dragostei? Nu e ceva strict necesar, nu? Putem să construim baraje şi fără dragoste, aidoma castorului. Putem să organizăm societăţi complexe şi fără dragoste, ca albina. Putem să ne ascundem capul în nisip şi fără dragoste, ca struţul. Putem să dispărem ca specie şi fără dragoste, ca pasărea dodo.
Să fie oare vorba de o mutaţie utilă, care ajută la supravieţuirea rasei? Nu văd cum. Să fi fost dragostea inculcată pentru ca războinicii, bunăoară, să poată să se bată mai aprig, avînd undeva în străfunduri amintirea căminului care-i aşteaptă, vegheat de flacăra luminărilor? Peste poate. Istoria lumii ne învaţă că factorii decisivi dintr-un război sînt forma nouă a vîrfului săgeţii, generalul abil, stomacul plin şi perspectiva jafului, nicidecum evocarea lacrimală a locului de unde ai plecat şi căruia îi spui „acasă".
în cazul ăsta, să fie oare dragostea un lux ivit pe timp de pace, la fel ca ţesutul cuverturilor? Ceva plăcut şi complex, însă neesenţial? O dezvoltare accidentală, consolidată prin cultură şi tradiţii, care întîmplător e dragoste şi nu altceva? Cîteodatâ asta cred. A existat cîndva un trib de indieni din nord-vestul îndepărtat al Statelor Unite (nu sînt invenţia mea), care duceau o viaţă extraordinar de uşoară. Erau protejaţi de duşmani datorită izolării, iar pămîntul pe care-l cultivau era de o rodnicie fără margini. Era suficient să arunce o boabă de fasole uscată peste umăr şi răsăreau imediat păstăi binecuvîntate la vreme de ploi. Erau sănătoşi, mulţumiţi şi nu aveau nici cea mai mică înclinaţie spre luptele intestine. Ca urmare, aveau foarte mult timp liber. Fără îndoială că ieşeau în evidenţă la acele lucruri în care se specializează societăţile indolente; nu încape discuţie că împletitul coşurilor ajunsese o sursă de produse rococo, îndemînările erotice se apropiaseră de acrobaţiile gimnaştilor, iar folosirea frunzelor strivite pentru obţinerea unor transe ce sînt de obicei rezultatul consumului de stupefiante dobîndise o eficienţă sporita. Nu ştim în mod sigur cum arătau aceste aspecte ale vieţii lor, însă cunoaştem ţelul principal al numeroaselor ore cînd nu aveau nimic de făcut în mod special. Membru tribului furau unul de la altul. Asta le plăcea să facă, asta sărbătoreau. Pe cînd ieşeau împleticindu-se din corturile sau colibele improvizate şi o nouă

/11 >rrfectâ prindea contur o dată cu soarele ce răsărea deasupra r.H ificului, adulmecau aerul care parcă mirosea a miere şi se niiicbau reciproc ce puseseră la cale în cursul nopţii. Răspunsul ui invariabil mărturisirea sfioasă - sau lăudarea trufaşă - a unei hoţii. Bâtrinului Faţă Roşie i-a fost şterpelită încă o dată pătura
iire Lupul cel Sur. Nu vorbi, chiar aşa? Mai încet, Lupul cel '.in locmai se apropie. Dar tu cu ce te-ai ocupat? Eu? A, nimic
ebit, am şutit sprîncenele din vîrful totemului. Aoleu, iar? Plictisitor de moarte.
Asa ar trebui să ne raportăm la dragoste? Dragostea aşa cum
0 înţelegem nu ne ajută să supravieţuim nici măcar cît i-a ajutat fiirtul pe indieni. Cu toate acestea, ne conferă individualitate şi Un scop precis. Obligaţi-i pe indienii aceia să renunţe la zglobiii* lor sfeteriseli şi veţi vedea că nu le va mai veni la fel de uşor
e autodefinească. Să fie, deci, doar o mutaţie a unor pungaşi? Nu avem nevoie de ea pentru extinderea rasei; mai mult, e chiar potrivnică civilizaţiei ordonate. Dorinţa sexuală ar fi mult mai i. lucioasă dacă n-ar trebui să ne facem griji din cauza dragostei, aoria la rîndul ei s-ar dovedi mult mai directă - eventual şi in.ii durabilă - dacă n-am sta ca pe ghimpi în faţa dragostei,
1 Miliînd cînd o simţim că apare şi temîndu-ne mereu ca nu n un va să se risipească.
Dacă studiem istoria lumii, includerea dragostei pare surpi uizâtoare. E o excrescenţă, o monstruozitate, o adăugare un nziată pe ordinea de zi. îmi aduce aminte de acele jumătăţi de
i care, conform criteriilor normale de citire a unei hărţi, nici n ir trebui să existe. Sâptamîna trecută m-am deplasat la iiimâtoarea adresă nord-americană: Yonge Street 2041 w. Proba-l-il că, la un moment dat, proprietarul de la 2041 vînduse o bucată de pămînt, scoţînd la vînzare şi acea casă seminumero-ii ıı şi semiidenuficatâ. Şi totuşi, oamenii trăiau în continuare în ea, iar pentru ei locul acela era acasă... Tertulian a spus despre ■ i cdinţa creştină că era adevărată fiindcă era imposibilă. Poate cA dragostea este esenţială fiindcă este inutilă.
Ea este centrul lumii mele. Armenii credeau că Araratul era c mirul lumii. însă muntele a fost împărţit între trei mari imperii,

i .ii armenii nu s-au ales pînă la urmă cu nimic, aşa că n-am să 11 ici g mai departe cu această comparaţie. *Te iubesc.* M-am întors

acasă, iar cuvintele nu mai sînt însoţite de ecoul acela batjocoritor. *Je t'aime* (cu sifon). Şi dacă n-aţi avea o limbă prin care să articulaţi cuvintele sau un limbaj prin care să sărbătoriţi evenimentul, aţi proceda după cum urmează: v-aţi încrucişa mîinile la nivelul încheieturilor cu palmele spre voi, v-aţi lipi încheieturile încrucişate pe inimă (mă rog, pe coşul pieptului), după care v-aţi deplasa mîinile spre exterior pe o porţiune foarte scurtă şi le-aţi deschide spre obiectul dragostei voastre. E un procedeu la fel de elocvent ca vorbitul. în plus, imaginaţi-vă toate modulaţiile tandre care sînt posibile, subtilităţile sugerate de sărutarea articulaţiilor, de suprapunerea palmelor şi de vîrfurile jucăuşe ale degetelor ale căror perniţe cărnoase şi striate poartă pecetea individualităţii noastre.
însă palmele suprapuse perfect sînt înşelătoare. Inima nu are forma unei inimi, iată una dintre problemele noastre. Ne închipuim, nu-i aşa, o structură precisă, compusă din două valve, a cărei formă codifică modul în care dragostea contopeşte două jumătăţi, două entităţi separate, într-un întreg. Ne imaginăm acest simbol precis, colorat într-o nuanţă puternică de stacojiu provenită şi din felul cum circulă sîngele prin mădularul întărit. O privire într-un atlas anatomic nu destramă vraja imediat; aici inima seamănă cu reţeaua metroului londonez. Aorta, arterele pulmonare stîngâ şi dreaptă, arterele subclaviculare stîngă şi dreaptă, arterele coronariene stîngă şi dreaptă, arterele carotide stîngâ şi dreaptă... totul pare elegant şi bine determinat, o reţea solidă de vase cu program de funcţionare non-stop. Eşti convins că sîngele circulă la timp şi fără probleme.
Cîteva informaţii revelatoare şi de ţinut minte:
- inima este primul organ care se dezvoltă în faza embrionară; cînd avem dimensiunile unei boabe de fasole, inima este vizibilă şi pompează netulburată;
- proporţional, la copii inima este mult mai mare decît la adulţi: a o sută treizecea parte din greutatea totală a corpului, faţă de a trei suta parte;

- în timpul vieţii, mărimea, forma şi poziţia inimii sîni supuse unor variaţii considerabile;
- după moarte, inima ia forma unei piramide.

Inima de bivol pe care am cumpârat-o de la Corrigans iniarea douăsprezece livre şi treisprezece uncii[1] şi m-a costat ouă lire şi patruzeci şi doi de penny. A fost cel mai mare speci-icn animal, dar în acelaşi timp unul cu aplicabilitate umană. .Avea o inimă de bivol": o expresie din literatura Imperiului, din ea de aventuri sau din cea a copilăriei. Acei cavalerişti elnfricaţi care ucideau rinoceri cu un singur glonţ bine ţintit, în imp ce fata colonelului se pitea înfricoşată după baobab, aveau ■ti simplă, dar nu şi inima, dacă stăm să o comparăm cu organul analog al bivolului. Era un organ greu, masiv, însîngerat şi im Icsiat ca un pumn dornic de scandal. Spre deosebire de planşa ilni ailas unde semăna cu reţeaua metroului, obiectul real se dovedea a fi ceva închis şi ascunzînd secrete pe care nu era dispus să le dezvăluie nimănui.

Am procedat la disecarea sa împreună cu o prietenă care era medic radiolog. „Oricum animalul ăsta n-o mai ducea mult", a i oinentat ea. Dacă inima ar fi aparţinut unuia dintre pacienţii săi, Mita nu şi-ar mai fi croit drum prin prea multe jungle. Mica ■Mitră călătorie exploratoare a fost întreprinsă cu ajutorul unui (nţit de bucătărie Sabatier. Am pătruns în atriul stîng şi în venii leului stîng, admirînd robusteţea impunătoare a muşchilor. Am niiiigîiat învelişul protector moale ca mătasea şi am pipăit cu degetele rănile de la ieşirea gloanţelor. Venele erau elastice şi I tuleau fi întinse, arterele rigide şi groase ca tentaculele unei Mii. Un cheag de sînge roşu ca vinul de Burgundia stătea UM uns în ventriculul sting. Ne-am rătăcit de multe ori în această «u uctură de carne compactă. Cele două jumătăţi ale inimii nu se ilrspaiţeau fără să opună rezistenţă, aşa cum îmi plăcuse să-mi Imaginez, ci se străduiau să râmînă împreună, ca doi îndrăgostiţi ie se îneacă îmbrăţişaţi. Am pătruns de două ori în acelaşi ven-IIKUI, crezînd că dăduserăm peste celălalt. Am apreciat mieligenţa sistemului bivalvic şi acele *chordae tendineae* care împiedicau fiecare valvă să se deschidă prea mult - o pereche de hamuri de paraşută miniaturală care nu permiteau supra-ilrslâşurareapînzei.

[1] () livra = 453,6 grame; o uncie = 28,35 grame (n.tr.).

După ce am terminat cu ea, inima a rămas pe nişte hîrtie de ziar pătată, pe toată durata zilei, redusă la perspectiva unei mîncări complet neapetisante. Am răsfoit cîteva cărţi de bucate ca să văd ce-aş fi putut prepara din ea. Am găsit o reţetă de inima umplută cu orez fiert şi felii de lămîie, însă nu mi s-a părut foarte atrăgătoare. în mod sigur nu merita numele pus de danezi, care au inventat acest fel de mîncare şi i-au spus Dragostea Pătimaşă.
Mai ţineţi minte acel paradox al dragostei, al primelor săptămîni şi luni de Dragoste Pătimaşă (din capul locului, cuvintele se scriu cu majusculă, ca în reţetă), care e totodată şi un paradox al timpului? Eşti îndrăgostit şi ai ajuns în faza cînd în tine se dă o luptă între mîndrie şi teamă. Pe de o parte, ai vrea ca timpul sâ-şi încetinească scurgerea fiindcă, ai grijă să ţi-o spui, e cea mai bună perioadă din viaţa ta. M-am îndrăgostit şi vreau să savurez acest lucru, să-l studiez şi să mă abandonez alături de el unei dulci toropeli; fie ca ziua de azi să nu se termine niciodată. Asta e latura ta poetică. Totuşi, există şi o latură a prozei, care nu îndeamnă timpul să treacă mai încet, ci dimpotrivă, îi cere să se grăbească. De unde ştii că e dragoste? şopteşte latura prozei, ca un avocat sceptic. Au trecut doar cîteva săptămîni, cîteva luni. N-o să-ţi dai seama dacă e o dragoste adevărată decît dacă atît tu, cît şi ea o să simţiţi acelaşi lucru şi peste - cît să zic? - cel puţin un an; e singurul mod de a dovedi că nu trăieşti o minciună gogonată şi că nu comiţi o mare greşeală. Treci prin perioada asta cît poţi de repede, indiferent cît de mult îţi place. Abia după aceea o să fii în stare să descoperi dacă te-ai îndrăgostit sau nu *cu adevărat.*
O fotografie prinde contur într-o baie de developat. Pînâ în clipa asta a fost o simplă hîrtie închisă într-un plic care nu lasă să pătrundă lumină; acum are o funcţie, o imagine, o certitudine. Mutăm rapid fotografia în baia de fixare ca să capturăm momentul acela clar şi vulnerabil, ca să transformăm imaginea în ceva concret, indestructibil şi solid cel puţin cîţiva ani de-acum încolo. Dar dacă o cufundăm în baia de fixare şi substanţa chimică nu funcţionează? Exact la fel, e posibil ca această evoluţie, această mişcare amoroasă pe care o simţi, să refuze să

se stabilizeze. Aţi văzut vreodată o fotografie developîndu-se necontenit

lua cînd întreaga ei suprafaţă e neagră, iar momentul ei sâr-loresc se dezintegrează?
Starea aceasta căreia-i spunem dragoste e normală sau anor-nla? Statistic, bineînţeles că este anormală. într-o fotografie de mita, chipurile interesante nu sînt al miresei şi al mirelui, ci ale vitaţilor care-i înconjoară: sora mai mică a miresei (o să mi se Umple şi mie chestia asta extraordinară?), fratele mai mare al irelui (o sâ-l lase cu ochii-n soare cum a făcut căţeaua aia cu ine?), mama miresei (cînd mă gîndesc, parc-a fost ieri), tatăl irelui (dacă ar şti băiatul ăsta ce ştiu eu - dacă aş fi ştiut *eu suini* atunci ce ştiu acum), preotul (ciudat, aceste legăminte •Ohi de cînd lumea dezleagă pînâ şi limbile taciturnilor), ado-s.entul îmbufnat (ce le-o fi trebuit să se căsătorească?) şi aşa ui departe. Perechea centrală trăieşte o stare profund anormală, nr ia încercaţi să le-o spuneţi. Din punctul lor de vedere, ondiţia aceasta e mai normală ca niciodată. Abia *asta* e ceva urmai, îşi spun unul altuia, tot ce s-a întîmplat pînâ acum n-a »t deloc normal, chiar dacă ni s-a părut c-ar fi fost.
Iar această convingere a normalitâţii, această certitudine câ «enţa lor a fost dospită din dragoste şi fixata de ea, le conferă o jganţă înduioşătoare. Ei bine, iată un lucru cu desâvîrşire anor-al: cum poate fi aroganţa înduioşătoare? Mă rog, în cazul ăsta »te. Mai uitaţi-vâ o dată la fotografie; studiaţi, dincolo de ntiţia dezvelită în surîsuri fericite, automulţumirea serioasă a tomentului. Cum să nu fiţi mişcaţi? Perechile care îşi clamează omotos dragostea (căci nimeni n-a mai iubit pînâ la ele, nu-i u, sau în orice caz nu aşa cum se cuvine) pot sâ irite, însă n-au oie sâ fie ironizate. Chiar şi atunci cînd există ceva menit sâ-l pe conformistul emoţional sâ zîmbeascâ afectat - o fla-:â nepotrivire de vîrstă, de înfăţişare, de educaţie, de dorinţe - nea are în ea ceva inatacabil, ca un smalţ ce nu poate fi dis-, iar chicotelile şugubeţe n-au încotro şi trebuie sâ înceteze.
Inârul la braţul unei femei mai în vîrstă, hîrca fâcînd pereche u filfizonul, stăpîna casei alături de ascet - cu toţii simt câ sînt :rfect normali. Iar asta ar trebui sâ ne înduioşeze. *Ei înşişi* vor indulgenţi faţă de noi fiindcă nu sîntem îndrăgostiţi iremedia-

II şi gălăgios ca ei, aşa câ n-ar fi rău ca - într-un mod discret - arătăm la rindul nostru doza necesară de indulgenţa.

Să nu mă înţelegeţi greşit. Nu recomand o formă de dragoste in detrimentul alteia. Nu ştiu dacă dragostea prudentă e mai bună decît cea nechibzuită, dacă dragostea care are sprijinul banilor e mai sigură decît cea consumată în sărăcie, dacă dragostea heterosexualâ e mai sexy decît cea homosexuală, dacă dragostea consfinţită prin căsătorie e mai puternică decît cea dintre persoane necăsătorite. S-ar putea să mă încerce tentaţia moralismului, dar asta nu e o pagină de sfaturi practice dintr-o revistă. Nu pot să vă spun dacă v-aţi îndrăgostit sau nu. Dacă aveţi nevoie să întrebaţi, probabil că nu v-aţi îndrăgostit, asta e singura mea sugestie (deşi chiar şi ea ar putea fi greşită). N-am cum să vă spun pe cine să iubiţi sau cum; dacă am ţine cursuri pe această temă, ele s-ar ocupa în egală măsură de „cum să nu" şi de „cum să" (la fel ca la cursurile de compoziţie - nu-i poţi învăţa pe cursanţi cum sau ce să scrie, ci doar le arăţi cînd o iau razna şi ii faci să cîştige timp). Insă vă pot spune de ce să iubiţi. Fiindcă istoria lumii, care se opreşte în dreptul jumătăţii de casă a dragostei doar ca s-o distrugă cu buldozerul şi s-o prefacă în moloz, e ridicolă fără ea. Istoria lumii dobîndeşte o suficienţă brutală în absenţa dragostei. Mutaţia noastră fortuită este esenţială fiindcă e inutilă. Dragostea nu va schimba istoria lumii (aiurelile despre nasul Cleopatrei sînt bune doar pentru sentimentalii incurabili), însă va înfăptui ceva mult mai important: ne va învăţa cum să înfruntăm istoria şi cum sâ-i ignoram mersul ţanţoş şi bărbia ridicată cu trufie. Nu-ţi accept condiţiile, spune dragostea. îmi pare rău, nu mă impresionezi şi da-mi voie să-ţi spun că uniforma aia e de-a dreptul caraghioasă. Fireşte câ nu ne îndrăgostim ca să ajutăm lumea să rezolve problema pro priului eu, însă indirect acesta e unul dintre efectele cele mai sigure ale dragostei.
Dragostea şi adevărul, iată legătura vitală, dragostea şi adevărul. Aţi spus vreodată mai multe adevăruri ca atunci cînd v-aţi îndrăgostit pentru prima oară? Aţi mai văzut vreodată lumea atît de limpede? Dragostea ne face să vedem adevărul şi ne impune rostirea lui ca pe o datorie. Stînd în pat; fiţi atenţi la avertismentul implicit al acestor cuvinte. Stînd în pat, spunem

adevărul[1]: seamănă cu un paradox de genul celor din cursurile dr introducere în filozofie. Dar e mai mult (şi totodată mai puţin) dectt atît: e o descriere a datoriei morale. Nu vă daţi ochii peste cap, nu gemeţi ca să-i faceţi plăcere celuilalt, nu simulaţi orgasmul. Spuneţi adevărul cu ajutorul corpului, chiar dacă - sau mai I ıı seamă dacă - acest adevăr nu este melodramatic. Patul este unul dintre primele locuri unde poţi să minţi fără să fii prins, unde poţi să gemi şi să urli pe întuneric, pentru ca mai tîrziu să ir lauzi cu „prestaţia pe care ai avut-o". Sexul nu e teatru (indi-i'-irnt cît de mult ne admirăm propriile scenarii); sexul se referă In iidevăr. Felul cum te cuibăreşti cu lumina stinsă decide modul in i are înţelegi istoria lumii. Simplu ca bună ziua.

Ne speriem din cauza istoriei şi ne lăsăm intimidaţi de date.

Cîndva demult, sub nori de plumb. La drum s-a aşternut Columb.

Iar pe urmă? S-a deşteptat toată lumea? Au încetat oamenii *n construiască noi ghetouri în care să practice vephile persecuţii? Au încetat să comită greşeli noi, greşeli vechi sau variante noi ale unor greşeli vechi? (Şi dacă istoria se repetă, prima dată ca tragedie, a doua oară a farsă? Nu, e un proces prea cuprinzător, prea pretenţios. Istoria nu face decît să rîgîie, iar noua ne revine gustul acelui sandviş cu ceapă crudă pe care l-a înfulecat cu secole în urmă.)

Datele nu spun adevărul. Se răstesc la noi, atîta tot - stîn', ilirp', stîn', drep', ţineţi aproape, nenorociţilor! Vor să ne facă «I credem că evoluăm în permanenţă, că mergem întotdeauna iii.unie. Dar ce s-a întîmplat după 1492?

[1] li« ■!<-cuvinte intraductibil. *Tolie* (participiul prezent: *lying).* înseamnă a sta HM, 'Iar si a minţi. *Lying in bed* poate fi tradus prin „Stînd în pat", dar *i prin Minţind in pat" (n.tr.).

lat dup-un an, sub blindul soaţe. Acasă s-a întors pe mare.

Ăsta e genul care-mi place. Haideţi sâ-l sărbătorim pe 1493, nu pe 1492; întoarcerea, nu descoperirea. Ce s-a petrecut în 1493? Gloria previzibilă, bineînţeles, augustele măguleli, înnobilările

heraldice ale blazonului lui Columb. Dar a mai fost ceva înainte de plecare, i se promisese un premiu de zece mii de maravedi primului om care avea să zărească Lumea Nouă. Răsplata fusese cîştigată iniţial de către un simplu matelot; cu toate acestea, la înapoierea expediţiei ea a fost revendicată personal de Columb (porumbelul care îl alungă în continuare pe corb din istorie). Dezamăgit, matelotul a plecat în Maroc, unde se spune că a ajuns un renegat. Interesant an, 1493.

Istoria nu este ceea ce s-a întîmplat, ci doar ce ne spun istoricii că s-a întîmplat. A existat un tipar, un plan, o mişcare, o extindere, un marş al democraţiei; există o tapiserie, un flux al evenimentelor, o naraţiune complexă, conectată, explicabilă. O poveste bună atrage după sine o alta. La început au fost regii şi episcopii, cu nişte cîrpăceli divine din culise, pe urmă marşul ideilor şi mişcările de mase, iar după ele mici întîmplări pe plan local care au avut de fapt o semnificaţie mai amplă; însă în permanenţă e vorba de conexiuni, de progres şi de sensuri - asta a dus la asta, asta a avut loc datorită ăsteia. în timp ce noi, cititorii de istorie, suferinzii din pricina istoriei, cercetăm tiparul cu speranţa că vom descoperi concluzii optimiste şi că vom şti încotro să ne îndreptăm. Ne agăţăm de istoria ca o serie de tablouri expuse în cadrul unui salon, ca nişte crîmpeie de conversaţie ale unor participanţi pe care ne vine uşor să ni-i reima-ginăm în viaţă, cînd de fapt totul aduce mai mult cu un colaj multi-media, unde vopseaua nu e aplicată de pensula din păr de cămilă, ci de ruloul decoratorului.

Istoria lumii? Doar voci al căror ecou se aud în întuneric; imagini care ard cîteva secole şi apoi se pierd; poveşti, poveşti vechi ce par uneori să se suprapună; verigi bizare, conexiuni nepotrivite. Zăcem aici pe patul nostru de spital din prezent

1< e cearşafuri frumoase şi curate primim în ziua de azi), iar I>Tî fuziile din braţe conţin ştiri zilnice picurate una cîte una. Credem că ştim cine sîntem, deşi nu prea avem idee de ce ne aflăm «ici sau cît va trebui să rămînem. Iar în timp ce ne agităm şi ne / vircolim într-o nesiguranţă bandajată - sîntem cumva pacienţi voluntari? - nu facem decît să fabulăm. Inventăm o poveste 11<-spre acele fapte pe care nu le cunoaştem sau nu le putem H < cpta; păstrăm cîteva lucruri aşa cum au fost şi

brodăm ceva nou în jurul lor. Panica şi durerea noastră sînt domolite doar l>iintr-o fabulaţie alinătoare; e ceea ce numim istorie.
Există un singur lucru pe care trebuie să-l spun în favoarea Istoriei. Se pricepe de minune să găsească lucruri. încercăm să le acoperim, însă nu cedează. Are timpul de partea ei, timpul şi ştiinţa. Indiferent cu cîtă ardoare ne ascundem primele gînduri, găseşte o modalitate de a ni le citi. Ne îngropăm victimele în taină (prinţişori sugrumaţi, reni expuşi radiaţiilor), dar tot ■ lescoperâ ce le-am făcut. Am pierdut *Titanicul,* se părea că pentru totdeauna în adîncurile ca de cerneală, dar oamenii au dat de el. Au reperat epava *Meduzei* nu cu mult timp în urmă, în largul Ooastei Mauritaniei. Nu exista nici o speranţă legată de o eventuală comoară, au ştiut de la bun început; tot ce-au scos la Kuprafaţâ după o sută şaptezeci şi cinci de ani au fost cîteva cuie de aramă din coca fregatei şi două tunuri. însă tot s-au pus pe treabă şi au găsit-o.
Ce altceva mai poate face dragostea? Dacă o vindem, e bine sa arătăm că este un punct de plecare pentru virtutea civică. Nu poţi iubi pe cineva fără înţelegere imaginativă, fără a începe să vezi lumea şi din alt unghi. Nu poţi să fii un amant, un artist sau un politician de ispravă fără această capacitate (poţi să te descurci, dar nu asta am vrut să spun). Arătaţi-mi-i pe tiranii care au fost buni amanţi. Nu mă refer la marii futangii; ştim cu toţii că puterea este un afrodiziac (şi totodată un autoafrodiziac). Pînă fi eroul nostru democrat Kennedy se ocupa de femei ca un muncitor de pe linia de asamblare care şpriţuieşte caroseriile.
Există o dezbatere intermitentă, în aceste ultime şi muribunde milenii de puritanism, despre legătura dintre ortodoxia sexuală şi exerciţiul puterii. Dacă un preşedinte nu se poate abţine să umble la fermoar, îşi pierde oare dreptul de a ne conduce?

Dacă un reprezentant ales îşi înşală soţia, nu înseamnă asta o probabilitate sporită de minţire a electoratului? în ce mă priveşte, prefer să fiu condus de un bărbat adulter, de un desfrînat sexual, decît de un celibatar auster sau de un soţ inflexibil. Aşa cum răufăcătorii se specializează în anumite delicte, politicienii corupţi se exersează în domenii specifice ale

corupţiei: ticăloşii dedaţi la sex se limitează să reguleze, cei care iau mită se mulţumesc cu şpaga. Aşa stînd lucrurile, ar fi mai logic sâ-i alegem în funcţie pe vinovaţii de adulter dovediţi decît sâ-i izgonim din viaţa publică. Nu spun că se cuvine să-i iertăm - dimpotrivă, vina lor trebuie popularizată. însă prin strunirea acestei emoţii utile le restrîngem păcatele la sfera erotică şi producem o integritate compensatorie a modului lor de a conduce. în orice caz, asta ar fi teoria pe care o am.
în Marea Britanie, unde majoritatea politicienilor sînt bărbaţi, există în cadrul Partidului Conservator o tradiţie de intervievare a soţiilor candidaţilor potenţiali. Iniţiativa este, fireşte, înjositoare, dat fiind că soţia se vede examinată de membrii comunităţii pentru a i se stabili gradul de normalitate. (E întreagă la minte? Dă dovadă de echilibru? Are culoarea corespunzătoare? Nutreşte vederi sănătoase? E cumva uşuratică? Va arăta bine în fotografii? O putem folosi în campania electorală?) Li se adresează numeroase întrebări acestor soţii care, conştiincioase, fac corp comun cu soţii lor şi se susţin reciproc, jurînd solemn că vor lupta împotriva armelor nucleare şi vor milita în favoarea unităţii sfinte a familiei. însă nu li se pune întrebarea cea mai importantă: soţul dumneavoastră vă iubeşte? Se cuvine ca întrebarea să nu fie interpretată - greşit -ca o formalitate practică (nu a existat nici un scandal în căsnicie?) sau sentimentală; ea este doar o încercare de a afla exact în ce măsură candidatul merită să îi reprezinte pe alţii. E un test al înţelegerii imaginative.
Trebuie să fim exacţi cu privire la dragoste. A, să nu-mi spuneţi că vreţi o descriere. Vă interesează cumva cum arată sinii ei, picioarele, buzele şi ce culoare are părul? (în cazul ăsta, îmi pare râu). Nu, a fi exacţi cu privire la dragoste înseamnă a avea grijă de inimă, de pulsul, certitudinile, adevărul, puterea şi - ei bine, da - imperfecţiunile de care dă dovadă. După

moarte inima devine o piramidă (a fost întotdeauna una dintre minunile lumii); însă nici măcar în cursul vieţii ea nu a avut vreodată forma unei inimi.
Aşezaţi inima lîngă creier şi sesizaţi singuri diferenţa. (icierul este simplu, segmentat, împărţit în cele două jumătăţi, «şa cum ne imaginăm câ ar trebui să arate de fapt inima. (onchideţi câ

în fond creierul e abordabil; este un organ recep-iiv, care invită la înţelegere. Creierul pare rezonabil. în realitate, e complicat fiindcă are o mulţime de şănţuleţe, cute, circum-voluţiuni şi scizuri; seamănă cu un recif de corali şi te face să IC ntrebi dacă nu cumva se deplasează pe furiş în permanenţă, i i cscînd de la sine fără să-ţi dai seama. Are secretele lui, deşi cu icuranţâ câ misterele vor fi rezolvate după ce criptanaliştii, constructorii de labirinturi şi neurochirurgii îşi vor da mîna. Cum «puneam, cu creierul te poţi descurca; dă impresia câ e rezonabil. Pe cînd inima, în special cea a omului, mă tem că arată ca o ihisăliţă afurisită.
Dragostea este antimecanică şi antimaterialistâ; iată de ce pinâ şi dragostea nereuşită e în ultimă analiză bună. Chiar dacă ne face să fim nefericiţi, ea insistă să demonstreze câ nici latura mecanică, nici cea materială nu e stăpînă pe situaţie. Religia a iijuns să fie cumplit de prozaică, dementă sau pur şi simplu funcţională, confiindînd spiritualitatea cu acţiunile caritabile. Siimulată de declinul religiei, arta anunţă că transcende lumea (şi rezistă, efectiv rezistă! arta înfrînge moartea!), însă acest anunţ nu le este accesibil tuturor, sau - chiar dacă le este accesi-bil - nu e întotdeauna bine venit şi de natură să inspire. Prin urmare, religia şi arta trebuie să cedeze în faţa dragostei. De aici provin atît omenia, cît şi misticismul. Sensul nostru depăşeşte i orsetul strimt al propriei fiinţe.
Punctul de vedere materialist atacă dragostea, fireşte; de fapt, acă totul. Dragostea se reduce la hormoni, susţin adepţii lui. ceasta înflăcărare a inimii, această limpezime a viziunii, castă energizare, această certitudine morală, această exaltare, eastâ virtute civică, acest *te iubesc* murmurat - toate sînt rovocate de mirosul discret al unui partener, adulmecat sub-onştient de celălalt. Sîntem doar o versiune la scară lărgită a ârâbuşului care se dă cu capul de pereţii unei cutii cînd bate

cineva cu creionul. Credem aşa ceva? Ei bine, haideţi deocamdată să credem, fiindcă triumful dragostei va fi cu atît mai mare. Din ce e construită o vioară? Din bucăţi de lemn şi intestine de oaie. înseamnă asta o înjosire şi o banalizare a muzicii? Dimpotrivă, esenţa ei e chiar mai înălţătoare.
Dar nu spun că dragostea vă va face fericiţi - asta în nici un caz.

Ba chiar aş fi înclinat să cred câ veţi fi nefericiţi: fie imediat, fiindcă suferiţi din cauza nepotrivirii, fie mai tîrziu, după ce ani în şir carii vor fi ronţăit lemnul, iar tronul episcopal se va fi prăbuşit. însă chiar crezînd un asemenea lucru, tot puteţi să insistaţi că dragostea e singura noastră speranţa.
E singura speranţă chiar dacă ne trădează, în vreme ce ne trădează, tocmai fiindcă ne trădează. îmi pierd cumva precizia? Lucrul pe care-l caut e comparaţia cea mai nimerită. Dragostea şi adevărul, da, asta e prima legătură. Ştim cu toţii câ adevărul obiectiv nu poate fi obţinut, câ atunci cînd vor surveni diverse întîmplări vom avea o multitudine de adevăruri subiective pe care le vom analiza şi apoi le vom transpune prin fabulaţie în istorie, într-o versiune divină a ceea ce s-a petrecut „cu adevărat". Această versiune divină este un fals, un fals încîntător şi imposibil, ca acele picturi medievale care arată toate patimile lui Hristos avînd loc simultan în părţi diferite ale tabloului. Dar, conştienţi de acest lucru, trebuie în continuare să credem câ adevărul obiectiv nu poate fi obţinut, că în proporţie de 99 la sută este de neatins sau, dacă nu putem crede aşa ceva, că 43 la sută adevăr obiectiv e mai bine decît 41 la sută. Trebuie sâ procedăm aşa fiindcă, în caz contrar, cădem într-un relativism înşelător, apreciem la fel o versiune mincinoasă şi o altă versiune mincinoasă, ne predăm în faţa acestei nedumeriri insurmontabile şi recunoaştem câ învingătorului i se cuvin nu doar prăzile de război, ci şi adevărurile. (Apropo, pe care dintre adevăruri îl preferăm? Au mîndria şi compasiunea o influenţă deformatoare mai mare decît ruşinea şi frica?)
La fel se întîmplâ şi cu dragostea. Trebuie să credem în ea, altminteri sîntem pierduţi. E posibil să nu ajungem la ea sau să o cucerim şi să ne dăm seama pe urmă câ ne face nefericiţi, însă tot trebuie sâ credem în ea. Dacă nu, capitulăm în faţa istoriei lumii şi a adevărului altcuiva.

Va da greş, dragostea asta, probabil că aşa se va întîmplâ. Acel organ contorsionat, ca o bucată de carne de vită, este perfid şi închis. Actualul nostru model universal este cel al rniropiei, ceea ce în traducere curentă înseamnă că lucrurile o dau in bară. însă şi atunci cînd dragostea ne trădează, tot trebuie sâ credem mai departe în ea. Stă oare scris în codul fiecărei molecule că

lucrurile o dau în bară, câ dragostea ne va nada? Posibil. Cu toate acestea, se cuvine sâ credem în continuare în dragoste la fel cum credem în libertatea voinţei şi în itdevârul obiectiv. Iar cînd dragostea dă greş, s-ar cădea sâ dăm vina pe istoria lumii. Dacă ne-ar fi lăsat în pace, am fi putut fi (vi râmîne) fericiţi. Dragostea noastră s-a destrămat şi vinovată r istoria lumii.
însă pentru asta mai trebuie sâ aşteptăm. Poate câ nu se va iniimpla niciodată. Noaptea, lumea poate fi sfidată. Da, aşa e, psie posibil, sîntem capabili sâ înfruntăm istoria. Aţîţat, mă mişc li dau din picioare. Ea scoate un oftat subteran şi subacvatic. N-o treziţi. Acum ceea ce vorbim pare un adevăr măreţ, dar s-ar putea ia de dimineaţă sâ nu mai credeţi c-ar fi meritat s-o deranjaţi. Suspină din nou, de data asta mai uşor. îi simt harta corpului lingă mine, pe întuneric. Mă întorc pe o parte, mă încolăcesc nimetric cu ea şi aştept sâ mă fure somnul.

9

Proiectul Ararat

E o după-amiază frumoasă şi ocoleşti cu maşina Carolina de Nord prin Outer Banks - o repetiţie austeră pe coasta Atlanticului, în vederea întîlnirii cu Florida Keys. Străbaţi Currituck Sound de la Point Harbour la Anderson, pe urmă coteşti spre sud pe autostrada 158 şi în scurt timp ajungi laKitty Hawk. Dincolo de dune o să găseşti Monumentul Naţional al Fraţilor Wright, dar poate c-o să te foloseşti de un bilet cu care să intri şi a două oară fiindcă prima dată a început să plouă, şi oricum nu asta o să-ţi rămînă în minte din Kitty Hawk. Nu, o să-ţi aminteşti de altceva: pe partea dreaptă a drumului, în cartierul de vest, se află o arcă a cărei provă înaltă e îndreptată spre ocean. E cît un hambar de mare, are părţile laterale construite din plăci lemnoase şi e vopsită în maro. Trecînd pe lîngâ ea, întorci amuzat capul şi-ţi dai seama că e o biserică. în locul unde ar trebui să se afle numele vasului şi eventual portul de origine, dai cu ochii de funcţia arcei: CENTRU DE CULT. Ai fost prevenit să te aştepţi la toate tipurile de excrescenţe religioase în cele două Caroline, iar ceea ce vezi ţi se pare o mostră de rococo fundamentalist, drăguţă în felul ei, însă nu e cazul să te opreşti.
Pe înserat, iei feribotul de ora şapte de la Hatteras la Ocra-coke Island. E rece ca orice început de primăvară, ţi-e niţel cam frig şi te simţi oarecum pierdut în întuneric, pe apele negre, pe cînd Carul Mare stă cu susul în jos pe un cer învăpăiat, închiriat parcă

de la Universal Pictures. Feribotul încearcă aceeaşi nelinişte,

nu pioiectorul lui uriaş cercetează apa la douăzeci de metri în Inia. croindu-şi drum cu zgomot, dar fără convingere, printre «"înnalele luminoase roşii, verzi şi albe. Abia acum, cînd cobori pe punte şi scoţi aburi pe gură, gîndul îţi fuge înapoi la acea ic plică a arcei. Bineînţeles că a fost ridicată acolo cu un scop miiinie, şi dacă ai fi chibzuit cîteva minute în loc să ridici piciorul de pe frînă în felul acela vesel şi nepăsător, poate că i-ai fi descifrat sensul. Ai venit cu maşina în locul unde Omul s-a lansat pentru prima oară în spaţiu şi, cînd colo, ţi se evocă episodul mult mai vechi şi însemnat al Omului care a pornit pentru prima oară pe mare.
Arca însă nu se afla acolo în 1943, cînd Spike Tiggler, abia leyit din vîrsta pantalonilor scurţi, a fost dus la Kitty Hawk de iftlre tatăl lui. Il mai ţineţi minte pe Spike Tiggler? Ce naiba, tontă lumea îl ţine minte. Tipul care a aruncat mingea de fotbal american pe lună. Zău, individul care-a azvîrlit mingea aia afurisita pe lună? Exact. Cea mai lungă pasă din istoria NFL[1], de aproape patru sute de metri, pînâ în mîinile ridicate ale unui crater vulcanic. *Touchdown!*[2] Asta a strigat, iar cuvîntul ni s-a întors celor de pe pămînt ca şi cum ar fi fost înconjurat de un i Imp de electricitate statică. Touchdown Tiggler, cel care a expediat mingea în naveta spaţială (cum o fi făcut-o?). Mai ţineţi minte cînd a fost întrebat de ce-a fâcut-o şi şi-a păstrat mutra aia Inexpresivă? „Mereu am vrut să dau o probă pentru Redskins. Sper să se fi uitat şi ei", ăsta a fost răspunsul. Cei de la Redskins i-au uitat la tot, inclusiv la conferinţa de presă, şi i-au scris lui Touchdown ca să-i ceară mingea de fotbal, oferindu-i o sumă care şi-n ziua de azi mi se pare mai mult decît îndestulătoare. Dar Spike o lăsase în craterul acela îndepărtat şi plin de cenuşă -In caz că se întorcea cineva de pe Marte sau Venus.
Touchdown Tiggler a fost numele care a apărut şi pe bandiera ridicată deasupra străzii principale din Wadesville, Carolina de Nord, un orăşel cu o singură bancă, unde staţia de benzină funcţiona în acelaşi timp ca magazin de băuturi alcoolice ca na poată fi cît de cît rentabilă. WADESVILLE ÎŞI ÎNTÎMPINA
National Football League (n.tr.). Eseu (n. tr.).

CU MÎNDRIE CEL MAI BUN FIU, TOUCHDOWN TIG-GLER. Toată lumea a ieşit din case în acea dimineaţă caldă din 1971, cînd Tiggler a trecut prin oraş într-o limuzină decapotabilă cum aveau vedetele de film. Pînă şi Mary-Beth, care cu douăzeci de ani în urmă îi îngăduise lui Spike anumite libertăţi şi îşi făcuse griji o săptămînă sau două, neavînd nici o vorba bună pentru el pînă la alegerea pentru Proiectul Apollo, a apărut cu acest prilej şi le-a reamintit celor din jur - deşi o mai făcuse de cîteva ori şi înainte - că fusese o vreme cînd ea şi Spike fuseseră... mă rog, foarte apropiaţi. Chiar de pe-atunci, a mărturisit ea, şi-a dat seama că va ajunge departe. Cît de departe a ajuns cu tine, Mary-Beth? a întrebat-o una dintre soţioarele mai isteţe din oraş, iar Mary-Beth a suris serafic, ca o Fecioară dintr-o carte de colorat, ştiind prea bine că, oricum ar fi stat lucrurile, ea nu ar fi avut decît de cîştigat.
între timp, Touchdown Tiggler ajunsese la capătul străzii principale şi făcuse cale întoarsă în dreptul unei frizerii pe a cărei firmă scria Shear Pleasure şi care avea grijă şi de pudelul tău dacă îl duceai prin spate, iar în timp ce în urechile tuturor răsunau nişte versuri dintr-un cîntec - „Sînt un tînăr de la ţară / Vesel că se-ntoarce iară / La căminul părintesc..." - Spike Tiggler a fost ovaţionat de trei ori dintr-o direcţie şi de tot atîtea ori din cealaltă. Maşina decapotabilă mergea încet, fiindcă după primul tur triumfal Spike se suise pe locurile din spate ca să-l vadă toată lumea, şi de fiecare dată cînd limuzina trecea agale prin dreptul benzinăriei combinate cu magazinul de spirtoase, Buck Weinhart, proprietarul, striga din toţi rărunchii „Calc-o sau mulge-o" în amintirea obiceiului lui Spike de a-i lua la rost pe cei ce conduceau încet în zilele de odinioară, cînd cei doi băteau oraşul în lung şi-n lat. De şase ori a urlat Buck „Hei, Spike, calc-o sau mulge-o!", iar Spike cel voinic şi brunet i-a făcut un semn prietenesc, dînd din cap ca un băiat bun ce era. Mai tîrziu, cu ocazia unei mese festive care a avut loc la restaurantul din Wadesville, un loc despre care Spike crezuse cîndva că era grozav, dar care acum îi amintea de un salon mortuar, eroul revenit acasă, părînd într-o primă fază străin din cauza tunsorii de astronaut şi a costumului care-l făcea să se simtă ca o dublură a preşedintelui Eisenhower, a ţinut un discurs despre cît

Important era să nu uiţi de unde-ai plecat, indiferent cît de departe vei fi ajuns, ceea ce a produs o bună impresie <<>riului şi l-a făcut pe unul dintre cei prezenţi să propună •mân ca, în cinstea celor realizate de preaiubitul fiu al comutaţii, numele de Wadesville să fie înlocuit cu Moonsville, — i are a avut o viaţă de cîteva sâptămîni şi pe urmă s-a stins wret, parţial şi în urma opoziţiei bătrînei Jessie Wade, sin-ra nepoată în viaţă a lui Ruben Wade, un bărbat căruia îi arca să călătorească şi căruia, la începutul secolului, îi venise «a să crească dovleci chiar pe aceste meleaguri. întîmplător, ovlecii n-au crescut, dar ăsta nu era un motiv să te-apuci mu şi sâ-i ştirbeşti prestigiul omului. Spike Tiggler nu fusese întotdeauna la fel de popular în ulesville ca în ziua aceea din 1971, iar mama lui Mary-Beth nu era singura care îl considera necioplit şi care regreta că i kzboiul se terminase prea repede şi că în felul ăsta tînărul Tig-nu mai fusese trimis în Orient să se bată cu japonezii, ■ •uimind astfel acasă şi încăierîndu-se cu jumătate din oraş. \ vca cincisprezece ani cînd a fost bombardată Hiroşima, eveniment pe care mama lui Mary-Beth l-a deplîns din motive strict locale; însă pînă la urmă Spike tot a fost trimis la război şi s-a mvit pilotînd avioane F-86 pe cursul superior al fluviului Yalu. I louâzeci şi opt de misiuni, două avioane MIG-l5 doborite. Suficiente motive de sărbătoare în Wadesville, deşi Tiggler nu i-a întors nici atunci şi nici imediat după aceea. Aşa cum avea ta explice în 1975, cînd a încercat pentru prima dată să strîngâ funduri la Moondust Diner (o schimbare a denumirii restaurantului aprobată pînă şi de Jessie Wade), ciclul vieţii omului, a fiecărui om, era marcat de fugă şi întoarcere. Fugă şi întoarcere, fugă şi întoarcere, ca fluxul care pleacă din Albermale Sound prin Pasquotank River şi pînă la Elizabeth City. Cu toţii plecăm cu fluxul şi ne întoarcem tot cu el. Unii membri ai auditoriului nu ieşiseră în viaţa lor din Wadesville, aşa că nu puteau avea păreri, iar Jeff Clayton a remarcat după aceea că, un an mai tîrziu, cînd se plimbase cu maşina prin Fayeteville şi ocolise Fort Bragg ca să viziteze Galeria Marilor Jucători de Golf din Pine-hurst, întoreîndu-se acasă la timp ca să-şi facă provizii de bere de la Alma, nu avusese impresia că era purtat de fluxul

Pasquotank River. Mă rog, ce ştia Jeff Clayton; toată lumea a convenit să-l creadă pe Spike, fiindcă acesta nu numai că ieşise *în* lume, dar - aşa cum memorabil s-a exprimat bătrîna Jessie Wade - ieşise şi *din* lume.
Spike Tiggler a stabilit că prima dată în viaţă cînd a avut de-a face cu acest ciclu al fugii şi al întoarcerii a fost în ziua cînd tatăl lui l-a dus la Kitty Hawk, cu mult înainte de ridicarea arcei folosite pe post de centru de cult. Pe vremea aceea existau doar o pistă netedă, cerul liber de deasupra, iar de partea cealaltă a unui drum aproape pustiu, pe care foarte rar se desluşea conturul îndepărtat al unui camion, cîteva dune aride şi foşnetul molcom al mării. în vreme ce pe alţi puştani îi atrăgea tumultul citadin, Spike prefera simplitatea calmă a pâmîntului, a mării şi a cerului de la Kitty Hawk. Cel puţin aşa a prezentat el însuşi lucrurile la un alt dineu de caritate, iar ceilalţi l-au crezut, deşi la momentul respectiv nici Mary-Beth şi nici Buck Weinhart nu-l auziseră ţinînd asemenea teorii.
Oraşul natal al lui Spike era un redutabil nucleu al democraţilor şi un adevărat bastion al baptiştilor. în duminica de după plimbarea la Kitty Hawk, Spike a fost auzit dînd glas unui entuziasm oarecum lipsit de respect faţă de Fraţii Wright chiar în dreptul Bisericii Sfintei Aghesme, iar bătrîna Jessie Wade i-a comunicat băieţandrului de treisprezece ani că, dacă ar fi vrut să ne vadă zburînd, Dumnezeu ne-ar fi dăruit aripi. „Dar a vrut să ne vadă mergînd cu maşina, nu?" a replicat tînârul Spike, nu din cale-afarâ de politicos şi arătînd spre Packard-ul strălucitor la volanul căruia se deplasase vîrstnica lui detractoare pe distanţa celor două sute de metri ce trebuiau parcurşi pînâ la biserică, moment în care tatăl lui i-a amintit că, dacă n-ar fi fost ziua de Sabat, s-ar fi putut ca Dumnezeu să vrea sâ-l vadă pe Spike primind vreo două după cap. Astea erau cuvintele pe care şi le aduceau aminte locuitorii din Wadesville cu privire la Spike Tiggler în anul de graţie 1943 şi nicidecum discursurile despre pămînt, mare şi cer.
Au mai trecut cîţiva ani, bomba a căzut asupra Hiroşimei prea devreme pentru mama lui Mary-Beth, iar Spike a descoperit că, dacă Dumnezeu nu-i dăruise roţi, măcar putea să le împrumute

din cînd în cînd de la taică-său. în serile calde, el şi cu
•) viorie *a lumii* în 10 capitole $i *jumătate*

Buck Weinhart recurgeau la jocul lor clasic, luau urma cuiva mergea încet cu maşina pe cîte-un drum lăturalnic şi se postau în spatele lui pînă cînd grilajul radiatorului lor aproape itingea bara de protecţie a celuilalt. Apoi, pe cînd se găteau să-l depăşească, strigau amîndoi odată „Calc-o sau mulge-o, nene!" în aceeaşi maşină şi cam în aceeaşi perioadă, I ii ochii holbaţi de speranţă şi dorinţă, Spike s-a trezit spunîn-•Iti i lui Mary-Beth: „Păi, dacă Dumnezeu nu voia s-o folosim, ce crezi c-a mai pus-o acolo?" - o observaţie care l-a dat m.ipoi cu cîteva săptamîni bune, dat fiind că Mary-Beth era ceva mai bisericoasâ decît tînârul Spike, şi în orice caz era o strata-nâ prost aleasă şi neconvingâtoare în eforturile lui de a-i face Mirte tinerei. Cu toate acestea, după alte cîteva săptamîni Spike i ajuns să murmure, tolănit pe bancheta din spate: „Zău că nu l red c-aş putea trăi fără tine, Mary-Beth", iar cuvintele acestea iu avut, în fine, efectul scontat.
Spike a plecat din Wadesville nu mult după aceea şi una din-iK-primele veşti care au ajuns pe urmă la urechile localnicilor a lost că pilota un avion F-86 Sabre deasupra Coreei şi nu lăsa Mig-urile comuniştilor să survoleze fluviul Yalu. Ca să ajungă icolo avusese nevoie de o serie de momente şi emoţii aparte, i -n a să existe o înlănţuire logică a tuturor, iar dacă Spike însuşi ıı fi încercat sâ-şi reducă existenţa la nişte benzi desenate, cum «Ir fapt avea obiceiul, în primul rînd ar fi trebuit să se vadă honînd deasupra dunelor de la Kitty Hawk şi scrutînd întinderea marii, apoi mîngîindu-i sînii lui Mary-Beth fără a fi respins şi /ii îndu-şi „Dumnezeu nu poate să mă lase lat pentru atîta lucru, l>ur şi simplu nu poate", iar în cele din urmă mergînd cu maşina Iu ora asfinţitului, avîndu-l alături pe Buck Weinhart şi aşteptînd ivirea primelor stele. în aceeaşi ecuaţie mai intrau dragostea pen-iru maşini, fireşte, patriotismul şi un puternic sentiment care-i apunea că arăta bine în uniformă albastră; într-un fel insă, lucrurile pe care şi le amintea cel mai bine se întîmplaserâ cel mai devreme. La asta se gîndise în 1975, cu ocazia primului apel caritabil, cînd spusese că viaţa se întoarce în punctul de plecare. Evident, fusese suficient de isteţ şi nu tradusese acest sentiment In amintiri precise, fiindcă altminteri Mary-Beth nici

nu s-ar fi glndit să contribuie la campania lui de strîngere de fonduri.

Pe lîngâ maşina tatălui şi o Mary Beth pradă resentimentelor, Spike îşi lăsase de asemenea în urmă propria credinln la plecarea din Wadesville. Deşi a scris conştiincios cuvîntul „baptist" în toate formularele Marinei, nu i-a păsat de cele zece porunci, de iertarea divină sau de mîntuire, nici chiar în zilele nefaste cînd unul dintre camarazii lui aviatori - unul dintre prieteni, ce mai - a cumpărat ferma. A rămas cu un prieten mai puţin, dar nu putea sâ-l cheme pe Domnul prin staţia radio. Spike era pilot, om de ştiinţă şi mecanic. Puteai foarte bine sâ-l recunoşti pe Dumnezeu în tot felul de formulare cu aceeaşi frecvenţă cu care îi salutai pe ofiţerii superiori din cadrul bazei; totuşi, momentul cînd erai cu adevărat tu însuţi, cînd erai nimeni altul decît Spike Tîggler, puştiul care trecuse de la maşina împrumutată pentru drumurile lăturalnice la un bombardier ce stăpînea cerul pustiu, era acela cînd tocmai urcaseşi brusc şi îndreptai aripile argintii ale aparatului în aerul rece şi limpede de la sud de fluviul Yalu. Atunci erai stăpîn pe situaţie şi singurul care te putea trăda erai tu însuţi. Pe botul avionului F-86 Spike scrisese cu vopsea deviza „Calc-o sau mulge-o!" ca pe un avertisment la adresa oricărui Mig suficient de ghinionist ca să simtă în ceafă răsuflarea locotenentului Tiggler.
După războiul din Coreea, Spike s-a transferat la Academia Navală a Piloţilor de încercare din Patuxent River, Maryland. Cînd ruşii au lansat primul Sputnik şi a fost demarat Proiectul Mercury, s-a oferit ca voluntar, deşi ceva înăuntrul lui şi un mare număr de aviatori în afara lui au insistat că pentru primul zbor era preferabil să folosească un cimpanzeu, ba chiar *erau hotârîţi* să folosească un cimpanzeu. Fişa postului spunea că trebuia să te afli Ia bordul unei rachete; erai o încărcătură din care ieşeau cîteva fire, un boţ de came pe care urmau sâ-l studieze savanţii. Spike a fost pe de o parte dezamăgit, pe de alta împăcat cu gîndul că nu intrase în primii şapte ca să poată fi ales; la următorul zbor s-a oferit din nou şi a fost acceptat. A ajuns pe prima pagină din *Fayetteville Observer* şi i s-a publicat poza, ceea ce a făcut-o pe Mary-Beth sâ-l ierte şi sâ-i scrie; cum însă

noua lui soţie, Betty, tocmai trecea printr-o perioadă de gelozie crîncenâ, Spike s-a prefăcut c-a uitat-o pe fata aceea din Wadesville şi nu i-a răspuns la scrisoare.

In vara lui 1974 Spike Tiggler a poposit pe suprafaţa lunii şi • piuat cu mina o minge de fotbal la aproape patru sute cincizeci ie metri. Eseu! Evenimentul a avut loc într-un răgaz de treizeci iln minute cînd nu au existat sarcini precise, iar cei doi temerari de pe lună au avut voie să facă orice pentru a-şi domoli curiozitatea. Ei bine, Spike fusese dintotdeauna curios să afle cît de departe putea arunca o minge de fotbal în atmosfera aceea ra-K-i tăia şi iată că acum ştia. Eseu! Vocea de la Centrul de Control ni Misiunii a părut indulgentă, ca de altfel şi aceea a colegului de zbor Bud Stomovicz, cînd Spike a anunţat că avea de gînd să i< ipaie pînâ la minge şi s-o aducă înapoi. A străbătut peisajul lipit i le viaţă ca un iepuroi conectat la nişte tuburi. Luna i se părea i ic-primitoare şi urîtă, iar praful pe care-l stîmea mişcîndu-se cu încetinitorul semăna cu nisipul de pe o plajă neîngrijită şi mur-I Ud a. Mingea lui de fotbal se oprise lîngă un mic crater. A lovit-o i şi a trimis-o în scobitura aceea aridă, după care s-a întors să vadă ce distanţă parcursese. Modulul lunar aproape ieşit din i impui vizual părea mic şi nesigur, aducînd cu un păianjen de |u< arie căruia i se montase o baterie şuierătoare. Spike nu avea obiceiul să gîndească pe durata misiunilor - şi oricum programul de lucru era alcătuit în aşa fel încît să descurajeze intro-*l>ecţia - însă a avut revelaţia că el şi cu Bud (cărora li se adăuga Mike, care se învîrtea în cerc deasupra lor în modulul de > iimandă) se aflau la cea mai mare distanţă posibilă de restul «peciei umane. Ieri se uitaseră la pămîntul care se ridica şi, în «mda glumelor, fusese o imagine impresionantă, care te întorcea pe dos. Acum, în locul ăsta, avea sentimentul că se afla la marginea tuturor lucrurilor. Dacă mai mergea zece metri, cădea din lume şi se prăbuşea cu totul într-un spaţiu nemărginit. Asta Kimţea Spike Tiggler, chiar dacă era vorba de ceva imposibil din punct de vedere ştiinţific.

Exact în clipa aceea a auzit o voce care i-a spus:

- Găseşte Arca lui Noe.
- Nu te-am auzit, a răspuns Spike, crezînd că era Bud.
- N-am spus nimic.

De data asta chiar fusese vocea lui Bud. Spike a recunos-cut-o şi oricum o auzise în căşti ca de obicei. Cealaltă voce

păruse a-l aborda direct şi dăduse impresia că era în jurul lui, înăuntru, aproape de el, răspicată şi totuşi intimă.
A apucat să facă vreo zece metri în direcţia modulului lunar cînd vocea şi-a repetat porunca.
- Găseşte Arca lui Noe.
Spike a continuat să ţopăie pe suprafaţa lunii, întrebîndu-se dacă se ţinea cineva de bancuri. Dar nimeni nu i-ar fi putut amplasa un minicasetofon în cască - nu era loc, ar fi observat, iar cei de la centru oricum nu ar fi fost de acord. Puteai să scoţi din minţi pe oricine cu o asemenea şmecherie şi, chiar dacă unul sau doi dintre colegii lui astronauţi aveau un simţ al umorului destul de bizar, tot ce puteai aştepta de la ei era să-ţi decupeze o nişă în felia de pepene, s-o umple cu muştar şi să pună bucăţica lipsă la loc. însă nu recurgeau la trucuri atît de sofisticate.
- O s-o descoperi pe Muntele Ararat, în Turcia, a continuat vocea. Găseşte-o, Spike.
Majoritatea reacţiilor fizice ale lui Spike erau monitorizate de electrozi, iar el a presupus că toţi aveau să vadă acele oscilînd în salturi pe foile de hîrtie la trecerea în revistă a acestui episod al misiunii. Dacă aşa ar fi stat lucrurile, nu s-ar fi dat în lături de la inventarea unei poveşti pe măsură. Deocamdată însă, voia doar să se gîndească la cele auzite şi la ce ar fi putut să însemne. Prin urmare, după ce s-a întors în modulul lunar a meşterit ceva la receptorul principal şi apoi a redevenit un astronaut normal, adică un pilot de încercare transformat în cimpanzeu transformat în erou naţional transformat în cascador transformat în congresman potenţial sau măcar în viitor membru decorativ în consiliul de conducere a peste zece corporaţii. Nu fusese primul om de pe lună, dar nici nu vor exista atît de mulţi încît să înceteze să fie o raritate sau o celebritate demnă de recompensa. Spike Tiggler ştia să tragă diverse sfori, iar Betty era o adevărată expertă, ceea ce fusese de folos mariajului lor în cîteva rînduri. Spike credea că se însurase cu o fată înaltă, atletică şi arătoasă, care citea *Bucuria de a găti* în luna de miere şi nu-şi exterioriza temerile care o

cuprindeau ori de cîte ori el se întorcea tîrziu de la bază; cînd colo, Betty s-a dovedit mult mai familiarizată decît el cu obiceiurile reproducătoare ale dolarului. „Tu zboară şi lasă gînditul în seama mea", îi spunea din cînd în cînd, avînd aerul

11 I tachina; în fond, amîndoi susţineau că era vorba de o im liinare şi nimic mai mult. în consecinţă, Spike Tiggler s-a întors la misiunea lui, s-a conformat programului de lucru şi n-a **■Mit** pe nimeni să suspecteze că se schimbase ceva, că de fapt «e schimbase totul.
După aterizare au venit vorbele frumoase adresate perso-n.il de la Casa Albă, vizita medicală, raportul final, prima convorbire cu Betty, prima *noapte* petrecută din nou cu Betty... şi |loria. în oraşele pline de viaţă în care nu avusese încredere iii(iodatâ - în îngîmfatul Washington, cinicul New York, aiu-i iiorul San Francisco - Spike Tiggler era mare; în Carolina de Nord era uriaş. A fost îngropat sub ploi de confeti, ca şi cum i «le întregi de spaghete i s-ar fi vărsat în cap, mîna lui dreaptă a descoperit extenuarea provocată de avalanşa de felicitări, iar
a văzut sărutat, îmbrăţişat, pipăit, bătut pe umăr şi lovit prie-imeşte în plex. Puştii îi cotrobăiau prin buzunarele sacoului şi-i
■ ereau pulbere selenară fără pic de jenă. Mai presus de orice,
■ «menii voiau să fie *cu* el sau lîngâ el cîteva minute, să respire împreună acelaşi aer şi să se minuneze în faţa acestui om venit din cosmos, unul şi acelaşi cu individul blajin din statul înve-• mat. Abia după cîteva luni de răsfăţ febril de la o coastă la alta a Americii, autorităţile din Carolina de Nord, mîndre de fiul loi iubit şi întrucîtva geloase fiindcă acesta părea să fi devenit pe nesimţite un bun de patrimoniu naţional, au anunţat producerea unei medalii ce urma să fie decernată în cadrul unei i iicmonii speciale. Şi ce loc putea fi mai bun, au convenit cu toţii, decît Kitty Hawk, cu întinderile sale netede de sub cerul albastru şi necuprins?
în dupâ-amiaza respectivă s-au rostit cuvinte simţite, dar spike nu le-a auzit decît pe jumătate; Betty îşi cumpărase un costum nou, cu tot cu pălărie, şi trebuia să i se spună că arăta grozav. N-a primit asigurările dorite, chiar dacă într-adevăr îi si/nea bine. O medalie mare de aur, avînd pe faţă Kitty Hawk şi l* revers modulul Apollo, a fost atîrnată de gîtul lui Spike, care ţi-a simţit

din nou mîna dreaptă prinsă în tot felul de strîngeri şi n Început să se gîndească, pe cînd afişa un zîmbet amabil şi iladea politicos din cap, la clipa aceea cînd rămăsese singur pe plită şi cînd începuse întreaga aventură.

Cît timp stătuse pe bancheta din spate a limuzinei guverna torului, atmosfera fusese cordială, dacă nu chiar flatantă, Betty arătase nemaipomenit şi aproape că i-o spusese cu voce tare, numai că nu-i venise s-o facă de faţă cu guvernatorul şi soţia lui. A urmat obişnuita conversaţie despre gravitaţie, pasul săltat de pe lună, desprinderea de pămînt şi alte chestii gen: ia spune-mi, dacă trebuia să te duci la closet ce făceai? cînd deodată, în timp ce se apropiau de Kitty Hawk, a văzut Arca undeva la marginea drumului. O arcă uriaşă, eşuată la ţărm, cu ambele capete înălţate şi cu părţile laterale acoperite de plăci lemnoase. Guvernatorul a întors indulgent capul cam cu 180 de grade, imitîndu-l pe Spike, după care a răspuns la întrebare înainte ca aceasta să fie pusă.
- Un soi de biserică, a zis el. Au ridicat-o nu de mult. O fi plină de animale, mai ştii?
A început să rîdâ, iar Betty i-a urmat exemplul cu prudenţă.
- Credeţi în Dumnezeu? a întrebat Spike pe nepusă masă.
- Dacă nu credeam, n-ajungeam guvernator al Carolinei de Nord, a răspuns jovial cel interpelat.
- Nu, am întrebat dacă credeţi în *Dumnezeu,* a repetat Tîggler pe un ton atît de direct, încît ar fi putut fi foarte uşor confundat cu ceva de care se puteau lipsi în clipa aceea.
- Iubitule, a şoptit Betty.
- Aproape că am ajuns, aşa cred, a intervenit soţia guvernatorului, netezind o cută dublă cu o mînă ascunsă într-o mănuşă albă.
în seara aceleiaşi zile, la hotel, Betty a început prin a se arăta împăciuitoare. Probabil că se acumulează tot felul de tensiuni, oricît de mare te-ai da, şi-a zis ea. Eu, una, ştiu că nu mi-ar plăcea să urc la tribună şi să le spun tuturor pentru a cincizecea oară cum a fost şi cît de mîndră m-am simţit, chit că m-aş fi simţit cu adevărat mîndră şi chiar aş fi fost dipusă să vorbesc despre asta pentru a cincizecea oară. Aşa că a fost un pic mămoasă cu el, s-a interesat dacă era obosit şi a încercat sâ-i

smulgă o explicaţie pentru faptul că nici măcar o dată, *cît a fost ziua de lungă, fir-ar să fie,* n-a pomenit de costumul ei, ştiind prea bine că nu era sigură dacă galbenul pal i se potrivea sau nu. Insă tactica a dat greş, iar Betty, care nu putea să adoarmă dacă nu era totul clar, l-a întrebat dacă voia ceva de băut şi ce-l
tumie a lumii în 10 *capitole şi jumătate*
259
iptK ase chiar înainte de ceremonie, pentru că, în caz că-l intere-nerea ei sinceră, cel mai sigur mod de a-şi ruina viitoarea ia asupra căreia tocmai conveniseră era sâ-i întrebe pe
|iive,matorii diverselor state dacă credeau în Dumnezeu, Iisuse
1111 si oase! Cine se credea?
- Viaţa mea s-a schimbat, a rostit Spike.
- încerci să-mi spui ceva?
Betty era suspicioasă de la natură şi îi fusese imposibil să nu observe cîte scrisori putea primi un bărbat renumit de la femei are nu le cunoşteau, de la toate Mary-Beth-ele reale şi iH.ienţiale din întreaga lume.
- Da, a răspuns el. Te întorci de unde-ai plecat. Am făcut trei mile optzeci şi patru de mii de kilometri ca să văd luna- şi pînâ la urmă cel la care a meritat să mă uit a fost tot pămîntul.
- Ţi-ar prinde bine ceva de băut.
Betty s-a oprit la jumătatea drumul spre barul frigorific, însă Spike nu scosese un cuvînt, nu făcuse un gest şi nu se mişcase de la locul lui.
- La naiba, mie mi-ar prinde şi mai bine.
S-a aşezat lîngă soţul ei cu un pahar de *sourmash* în mînă şi
a aşteptat.
- Cînd eram copil, tata m-a dus la Kitty Hawk. Aveam iloişpe sau treişpe ani. Atunci am început să vreau să ajung aviator. Din ziua aia n-am mai visat altceva.
- Ştiu, iubitule, a spus ea, luîndu-i mîna.
- M-am dus la Marină. Eram un pilot de ispravă. M-am transferat la Pax River. M-am oferit voluntar pentru Proiectul Mercury. La început n-am fost acceptat, dar am insistat şi pînâ la urmă m-au primit. Am fost pe listă pentru Proiectul Apollo. Am parcurs toate etapele de pregătire. Am aterizat pe lună...
- Ştiu, iubitule.
-... iar acolo... *acolo,* a continuat el, strîngînd-o de mînă pe Betty. în timp ce se pregătea sâ-i mărturisească pentru prima

oară, Dumnezeu mi-a spus să găsesc Arca lui Noe.
-Aha.
- Tocmai aruncasem mingea de fotbal. O azvîrlisem, o găsisem, îi trâsesesem un şut ca să intre într-un crater mic şi mă Întrebam dacă ieşisem din cîmpul vizual al camerei şi dacă o să

mă observe cineva, cînd m-am trezit că Dumnezeu îmi vorbeşte. *Găseşte Arca lui Noe.*
I-a aruncat o privire soţiei.
- Eşti ditamai omul, ajungi pe lună şi ce-ţi vine să faci? Sâ arunci mingea de fotbal. Ei bine, a venit momentul să laşi deoparte copilăriile, asta mi-a spus Dumnezeu.
- Cît eşti de sigur că a fost Dumnezeu, iubitule? Spike a ignorat întrebarea.
- N-am spus nimănui. Ştiu că n-am halucinaţii, ştiu c-am auzit într-adevăr cuvintele alea, dar nu vreau sâ spun. Poate câ nu sînt foarte sigur, poate câ am de gînd sâ uit. Şi ce se întîmplă? Chiar în ziua cînd mâ întorc la Kitty Hawk, unde a început totul cu atîţia ani în urmă, chiar atunci văd afurisita aia de Arcă. *Nu uita ce ţi-am zis* - ăsta e mesajul Lui, nu? Clar şi răspicat. Asta înseamnă şi nimic altceva. Du-fe *şi ia-ţimedalia, dar nu uita ce ţi-am zis.*
Betty a luat o gura de whisky.
- Şi ce-o sâ faci, Spike?
în mod normal, cînd vorbea despre cariera lui, avea obiceiul sâ spună *facem* în loc de *faci;* de data asta îl lăsa sâ se descurce pe cont propriu.
- Nu ştiu. încă nu ştiu.
Psihiatrul de la NASA consultat de Betty a dat vîrtos din cap, ca şi cum ar fi vrut să-i sugereze că trebuia să-i comunice lucruri mult mai scandaloase înainte de a-l face sâ depunâ armele şi sâ admită că individul era ţăcănit şi-i fila o lampă. A încuviinţat din cap şi a declarat că anticipase, împreună cu colegii lui, anumite *probleme de adaptare,* fiindcă la urma urmei cineva care a fost pe lună şi s-a uitat de acolo la pămînt trebuie sâ semene niţel cu primul om care a stat în cap şi a privit lucrurile din această perspectivă, fapt care poate afecta *tiparele comportamentale,* iar dacă luăm în calcul stresul zborului şi uriaşa publicitate care înconjoară aceste misiuni, nu e deloc de mirare că ar fi putut

avea loc unul sau două *transferuri de realitate,* însă nu existau motive serioase care sâ ne facă sâ credem câ efectele lor vor fi grave sau de lungă durată.
- Nu mi-aţi răspuns la întrebare.

- Ce întrebare? a rostit psihiatrul, nedîndu-şi seama că i se usese aşa ceva.
- Este soţul meu - nu ştiu care e termenul tehnic la care aţi tea recurge, «domnule doctor - este soţul meu sărit de pe şină?
Au urmat noi semne din cap, de data asta mai mult pe ori-ntalâ decît pe verticală, după care s-au dat exemple de *dezori-tare perceptuală,* au fost examinate fişele lui Spike, care isese pe toate cuvîntul *baptist* cu litere apăsate, lui Betty i s-a arat câ psihiatrul ar fi fost mai surprins dacă Spike *nu* l-ar fi zit pe Dumnezeu adresîndu-i-se, iar cînd l-a întrebat: „Dar a vut Spike halucinaţii?", el s-a mulţumit sâ răspundă: „Dum-eavoastrâ ce credeţi?", ceea ce lui Betty nu i s-a părut a fi un as înainte în discuţia respectivă, făcînd-o să nutrească senti-ntul că *ea* era nebună fiindcă se îndoia de propriul soţ. Unul intre rezultatele întîlnirii a fost câ Betty a plecat convinsă că îşi adase bărbatul în loc să-l ajute; celălalt a fost că, trei luni mai *iu,* cînd Spike a solicitat scoaterea din programul de cercetări aţiale, cererea lui n-a întîmpinat mai deloc obiecţii în condiţiile care totul se desfăşura discret, întrucît din raportul psihiatru-ui rezulta câ lui Spike *îi lipsea o doagă,* îi fila o lampă, era cănit şi era animat de convingerea, provenită probabil dintr-o tentă analiză personală, că luna era alcătuită din brînzâ cu arar. Au urmat în consecinţă replierea la o muncă de birou în omeniul reclamei prin mass-media şi un transfer prin inter-ediul Marinei înapoi la prima etapă de pregătire, însă după nici an de orbecăialâ Spike a redevenit civil, iar Betty a început se întrebe ce se întîmplă cînd ţi se lua şunca din fasole, însă abia anunţul potrivit căruia Spike închiriase Moondust iner pentru prima dintre reuniunile lui caritabile a făcut-o să hibzuiască dacă nu cumva cea mai cuminte variantă era sâ chidă *Bucuria de a găti* şi sâ încerce obţinerea unui divorţ apid. în ultimul an Spike aproape că nu făcuse nimic altceva ecît sâ se ducă într-o bună zi şi sâ cumpere o Biblie. Seara ispăruse, iar ea îl găsise în spatele casei, cu Sfînta Scriptură eschisâ pe genunchi şi cu ochii ridicaţi spre

stele. Prietenii ei s-au âtat epuizant de înţelegători: în fond, era extrem de greu sâ te torci *de acolo de sus* şi să trebuiască să te readaptezi la zgura ieţii de zi cu zi. Pentru Betty era limpede câ faima lui Touchdown

Tiggler se mai putea autointreţine destui ani fără să se mai pompeze benzină în rezervor; era la fel de limpede că se putea bizui pe sprijin - fiindcă gloria urmată de decădere nu era ceva doar americănesc, ci de-a dreptul patriotic - insă chiar şi aşa se simţea păcălită. Ani de zile făcuse ce trebuia ca să-l ajute pe Spike sâ aibă o carieră, cutreierase de-a lungul şi de-a latul ţării şi nu avusese un cămin propriu-zis, aşteptind sâ inceapâ sâ curgă banii... iar acum, cind in sfîrşit se dă drumul la robinet şi dolarii năvălesc pe ţeava, Spike ce face? în loc sâ-ntindă pălăria şi să-şi facă mina greblă, o zbugheşte-n spate şi se uită la stele. Vi-l prezint pe soţul meu, e cel cu Biblia pe genunchi, cu pantalonii rupţi şi cu o privire rătăcită. Nu, nu l-a atacat nimeni, atita doar că a rămas fără şunca din fasole.
Cind Betty l-a întrebat pe Spike ce i-ar plăcea să pună pe ea pentru prima reuniune de la Moondust Diner, a fâcut-o cu o doză de sarcasm în voce; iar cind Spike i-a răspuns că dintotdeauna îi plăcuse costumul acela galben pal pe care şi-l cumpărase pentru festivitatea de decernare a medaliei de la Kitty Hawk, a auzit din nou în forul ei lăuntric o voce care nu-i aparţinea Atotputernicului şi care i-a repetat în şoaptă cuvîntul *divorţ.* Lucrul cu adevărat ciudat era că Spike vorbise serios şi-i spusese de două ori cit ii venea de bine, o dată înainte de plecare, a doua oară chiar cind ieşiseră de pe autostradă. Fusese un lucru nou, pe care Betty nu putuse să nu-l observe. în ultima vreme soţul ei începuse să vorbească serios şi să fie serios cînd vorbea, atit şi nimic mai mult. Dădea impresia că abandonase hazul, tachinările şi cutezanţa la un loc cu mingea de fotbal în craterul acela celebru (dacă stătea sâ se gîndească, fusese un artificiu nereuşit, care ar fi trebuit s-o îngrijoreze mai din timp). Devenind serios, Spike începuse totodată sâ fie plictisitor. încă îi spunea c-o iubeşte, lucru pe care Betty îl credea, deşi se întreba uneori dacă era suficient pentru o fată. Atîta doar că îşi pierduse vitalitatea. Dacă asta însemna să renunţi la copilării, ei bine, aceste copilării aveau multe virtuţi

nebănuite.
Moondust Diner a fost plin ochi în acea seară de aprilie a anului 1975 cînd Spike Tiggler şi-a lansat prima campanie de strîngere de fonduri. Cei mai mulţi dintre localnici au fost de faţa, lor adâugindu-li-se cîţiva ziarişti şi un fotograf. Betty s-a

icmut de ce era mai râu. Parcă vedea ziarele cu manşete gen ..IKJMNEZEU MI-A VORBIT', SUSŢINE ASTRONAUTUL I ASAT LA SOL sau OMULUI DIN WADESVILLE ÎI LIPSI ;.ŞTE O DOAGĂ. S-a aşezat lîngâ soţul ei, pe cînd pastorul din localitate i-a urat bun venit în rindul comunităţii în mijlocul Otreia crescuse. S-au auzit ropote de aplauze, iar Spike i-a luat încet mîna soţiei într-a lui şi i-a dat drumul abia cînd s-a ridicat In picioare ca să ia cuvîntul.
- Mă bucur că m-am întors, a spus el, plimbîndu-şi ochii prin încăpere şi salutîndu-i din cap pe cei pe care-i recunoştea. Vreau să vă spun că nu mai departe de ieri stăteam în spatele casei unde locuiesc, mă uitam la stele şi mă gîndeam la anii din copilărie petrecuţi în Wadesville. Cred că n-aveam mai mult de cinşpe-şaişpe ani, eram destul de pipernicit şi ţin minte că bătrina Jessie Wade, pe care socot că n-aţi uitat-o, Dumnezeu s-o aibă In pază, mi-a zis: „Tinere, dac-o s-o ţii tot aşa într-un ţipăt şi un zbieret, într-o bună zi o să-ţi iei zborul" - bag seamă că ştia bâtrînica ce spunea, fiindcă după ani de zile tocmai asta am făcut, chit că, din păcate, n-a mai apucat sâ-şi vadă profeţia împlinită, Dumnezeu să-i ocrotească sufletul.
Betty a rămas cu gura căscată. Soţul ei dădea spectacol. Juca teatru în faţa celorlalţi şi mai multe nu. De obicei nu vorbea cu atîta căldură despre Wadesville, iar ea, una, nici măcar nu mai auzise pînă atunci povestea cu Jessie Wade, dar iată că Spike îşi aducea aminte de toate şi pedala pe coarda sensibilă a celor de acasă. Le-a spus o mulţime de poveşti despre copilăria lui, iar pe urmă le-a explicat ce înseamnă sâ fii astronaut, fiindcă probabil că de asta şi veniseră cei mai mulţi, însă a avut grijă ca mesajul sâ fie că, de fapt, fără aceşti oameni bătrînul Spike n-ar fi ajuns mai departe de Fayetteville şi că *ei* îl ajutaseră să zboare pe lună, nicidecum isteţii de la Centrul de Control al Misiunii cărora le ieşeau tot felul de fire din urechi. O surpriză la fel de mare pentru Betty a fost că Spike şi-a rostit această parte a discursului recurgînd la tot şarmul de altădată, de care nu-l mai

crezuse capabil. După aceea a ajuns la teoria care zicea că viaţa fiecărui om ar fi un proces de fugă şi întoarcere, asemenea apelor lui Pasquotank River (aici a fost contrazis de Jeff Clayton, care tocmai se pregătea sâ vadă Galeria Marilor Jucători de Golf din

Pinehurst), explicindu-le celorlalţi cum te întorceai întotdeauna la lucrurile şi locurile de unde plecaseşi. El însuşi, bunăoară, plecase cu ani în urmă din Wadesville şi se înapoiase, se dusese la Biserica Sfintei Aghesme cît timp fusese copil, mai tîrziu se abătuse de la calea Domnului, iar acum se întorsese pe drumul bun, ceea ce pentru Betty reprezenta ceva nou, dar deloc neaşteptat.
Spike a continuat pe acelaşi ton pînă a ajuns la partea serioasă a întrunirii (moment în care Betty şi-a ţinut răsuflarea, şi-a zis în gînd *e sărit de pe şină* şi s-a întrebat cum vor reacţiona ceilalţi cînd vor afla chiar de la el că Dumnezeu îi spusese să lase mingea în crater şi să se ducă să caute Arca). însă şi de data asta şi-a subestimat consortul. Acesta nu s-a referit nici măcar o dată la poruncile lunare ale Atotputernicului, ci şi-a invocat în cîteva rînduri propria credinţă, a spus din nou că, mai devreme sau mai tîrziu, te întorceai de unde plecaseşi şi a amintit de dificultăţile ce trebuiau surmontate în cadrul programului spaţial; în consecinţa, cînd a început într-un tîrziu să explice în ce fel se gîndise la aceste lucruri stînd în spatele casei şi uitîndu-se la stele, cînd a arătat că după părerea lui era momentul să vedem de unde venim de fapt şi cînd a declarat că plănuia să organizeze o expediţie de recuperare a ceea ce se mai putea găsi din Arca lui Noe, care, aşa cum ştia toată lumea, poposise în vîrful Muntelui Ararat, lingă graniţa dintre Turcia şi Iran, demersul a părut logic şi bine venit. Mai mult, Proiectul Ararat putea fi considerat drept următoarea ţintă viabilă pentru NASA, iar cei care-l ascultau pe Spike aveau libertatea să conchidă că NASA era niţel cam egoistă, materialistă şi obtuză fiindcă se concentra doar asupra zborurilor spaţiale, cînd existau şi alte proiecte, mai aproape de inima şi sufletul contribuabilului, care ar fi putut fructifica mult mai cu folos tehnologia aceea sofisticată.
A făcut spectacol, a făcut un spectacol pe cinste, şi-a zis Betty

cînd soţul ei s-a aşezat în mijlocul unui zumzet de voci. Nici măcar nu pomenise de bani, ci doar le ceruse să-l onoreze cu prezenţa cît timp avea să le împărtăşească două-trei gînduri şi, dacă erau de părere că avea o judecată sănătoasă, ei bine, era gata să se pună în mişcare şi să-i caute pe oamenii care l-ar fi putut ajuta. Bravo, Spike, s-a trezit murmurînd Betty,

i a vorba de o persoană complet diferită de aceea cu care »r măritase.

Doamnă Tiggler, ce părere aveţi despre proiectul soţului ■limmcavoastrâ? a fost ea întrebată, în timp ce îl ţinea de mînâ I* Spike în faţa fotografului de *hFayetteville Observer.*

îl susţin sută la sută, a răspuns ea, ridicîndu-şi ochii spre barbutul ei cu un zîmbet de mireasă în noaptea nunţii.

Observer a citat-o la rîndul său, iar ziaristul a găsit de cuviinţa să sublinieze cît de bine arăta doamna Tiggler în rochia «ceea de culoarea muştarului, cu pălărie asortată *(muştar!* i-a zis Hctty lui Spike, *în cazul ăsta sînt curioasă cu ce-şi mănîncă friptura de vită, probabil cu primule galben-pal).* Cînd au ajuns «rasa în seara aceea, Spike părea aţîţat cum nu mai fusese de mai bine de un an şi nici prin cap nu i-a trecut s-o zbughească în opalele casei şi să se uite la stele cu Biblia pe genunchi; în ichimb, a luat-o pe sus pe Betty şi a dus-o în dormitorul unde în ultima vreme nu făcuseră decît să doarmă, iar Betty, care s-a «ratat surprinsă, dar în acelaşi timp plăcut impresionată, a îngăi-mat ceva în codul lor personal despre mersul la baie, fără sorţi de izbîndâ, fiindcă Spike nu mai avea răbdare pentru aşa ceva, lacîndu-şi soţia sâ-i aprecieze şi mai mult dorinţa şi fineţea.

- Te iubesc, i-a spus el ceva mai tîrziu în cursul nopţii.

Cele cîteva rînduri din *Fayetteville Observer* s-au transformat în articol în toată regula în *GreensboroNews and Record* şi au devenit ulterior un mic bun gazetăresc comun. A urmat o perioadă de linişte, însă Spike a rămas încrezător şi şi-a amintit de focurile în aer liber la care se uita în copilărie, cînd avea de asemenea impresia că nu urma să se întîmple nimic pînă la izbucnirea pălălăii; intuiţia lui a fost corectă, fiindcă a apărut deodată pe prima pagină a lui *Washington Post* şi *New York Times.* Pe urmă au venit cei de la televiziune, care la rîndul lor au atras un nou grup de jurnalişti, urmaţi de posturi TV şi

oameni din presa scrisă din alte ţâri, şi în tot acest timp Betty şi Spike au tras din greu (formau din nou o echipă, exact ca la început) pentru demararea Proiectului Ararat. Reporterii au primit liste cu cele mai recente contribuţii şi atitudini favorabile, indiferent că era vorba de cincizeci de dolari de la parohia învecinată sau de o donaţie de fringhii şi foi de cort din partea unui

magazin de renume. în scurt timp pe peluza din faţa casei Iul Betty şi Spike a apărut un aşa-numit termometru de campanie din lemn; în fiecare luni dimineaţă, cu pensula în mînă, Spike ridica nivelul mercurului cu cîţiva centimetri.
Deloc surprinzător, celor doi le plăcea să compare acesi punct critic cu lansarea unei rachete: numărătoarea inversă e palpitantă, momentul aprinderii îţi dă fiori, dar pînă nu vezi că tubul acela argintiu, uriaş şi greu începe să se mişte şi sâ-şi croiască drum spre ceruri, ştii că există posibilitatea jenantă de-a o da în bară cu martori. Iar Betty numai asta nu dorea, mai cu seama după ce se hotărise să-şi susţină soţul sută la sută. Nu avea defel o fire bisericoasă şi în sinea ei nu prea ştia cum să descifreze experienţa trăită de Spike pe lună, însă ştia să profite de prilejurile ce i se ofereau. După un an de studiu îmbufnat al Bibliei şi de compasiune atît de intensă din partea prietenilor, încît îi venea să urle, reapariţia lui Spike în prim-planul ştirilor i s-a părut de bun augur. După Proiectul Apollo, Proiectul Ararat - ce putea fi mai evident decît această evoluţie, acest minuscul pas înainte alfabetic? Unde mai pui că nici unul dintre ziare n-a sugerat că lui Spike i-ar lipsi o doagă sau că ar fi sărit de pe şină. Spike s-a descurcat de minune şi n-a amintit niciodată cum îl convinsese Dumnezeu pe preşedintele Kennedy să pună totul în mişcare. în acest fel, lui Betty i-a venit mai uşor să atragă oameni care ar fi fost sceptici dacă ar fi sesizat un cit de mic element ciudat sau nelalocul lui în acest proiect. Pînă şi guvernatorul din Carolina de Nord a fost convins să uite curiozitatea bruscă a lui Spike faţă de autenticitatea credinţei sale şi a acceptat să prezideze un dineu de caritate de 100 de dolari tacîmul, care a avut loc la Charlotte. La aceste ocazii Betty a venii îmbrăcată în galbenul pal cu o regularitate pe care prietenii au considerat-o nu doar inutilă, ci şi în contradicţie cu

moda, dar Spike a susţinut că era culoarea lui norocoasă. Cînd stătea de vorbă cu reporterii, el îi ruga uneori să pomenească şi de rochia soţiei, care era de culoarea muştarului, după cum fără îndoială că observaseră şi ei. Unii dintre ziarişti, leneşi sau incapabili de diferenţieri cromatice, s-au conformat sugestiei, iar Spike a chicotit pe înfundate cînd a citit presa.

De asemenea, a fost invitat să participe la cîteva emisiuni V pe teme religioase. Cîteodată pe Betty o apuca tremuratul de ică atunci cînd, imediat după reclame, se mai trezea cîte-un omis-voiajor îmbrăcat în costum şi vestă să anunţe pe un ton iumfal că iubirea lui Dumnezeu continuă să semene cu centrul iniştit al unui vîrtej de vînt, iar unul dintre invitaţi chiar trecuse rintr-o asemenea experienţă şi poate să confirme pacea deplină are există în acel punct, însă acest fapt nu explică de ce creşti-ismul este o credinţă care te face să înaintezi în permanenţă, Ind nici măcar nu poţi să rămîi pe loc într-un vîrtej, iar asta ne "uce la cel de-al doilea invitat, Spike Tîggler, care la vremea ui a călătorit chiar mai repede ca vîntul, numai că acum a ajuns i el să caute acel centru liniştit, acel calm deplin, lăudat fie urnele Domnului. Iar Spike, care trecuse din nou la tunsoarea e astronaut şi la costumul bleumarin, a răspuns politicos întot-eauna şi n-a amintit nici măcar o dată - aşa cum tare şi-ar mai i dorit comis-voiajorul - că Dumnezeu fusese *exact acolo,* âuntrul căştii, şi îi şoptise la ureche. Prestaţia lui a fost bună, nestă şi simplă, ceea ce a dus la înmulţirea cecurilor pentru oiectul Ararat, cu ajutorul lui Betty Tiggler, care fireşte că a buit să-şi fixeze un salariu pentru munca depusă.
S-a procedat la înfiinţarea unui comitet compus din: reve-ndul Lance Gibson, respectat sau cel puţin cunoscut în cea mai are parte a statului, puţin cam fundamentalist pentru unii, însă u atît de stîngist încît să-i îndepărteze pe cei dispuşi să con-buie cu bani frumoşi, doctorul Jimmy Fulgood, fostă vedetă a -hipei de baschet a colegiului, la ora actuală geolog şi scafan-amator, care avea să confere respectabilitate ştiinţifică expe-iţiei, şi Betty însăşi, pe post de purtător de cuvînt, coordonator ' trezorier al grupului. Guvernatorul a acceptat să apară în docu-entele oficiale în ipostaza de protector emerit şi singura fisură a tregii operaţiuni Ararat a fost neputinţa de a asigura Proiectu-i

statutul unei instituţii caritabile.
Unora dintre ziariştii mai citiţi le plăcea să-l întrebe pe Spike um putea fi atît de sigur că Arca urma să fie găsită pe Muntele *rarat. Nu scria în Coran că se oprise pe Muntele Judi, la cîteva sute de kilometri distanţă, lîngă graniţa irakiană? Dar tradiţia evreiască nu era la rindul ei diferită, situînd locul de popas undeva

în Israelul de Nord? Moment în care Spike făcea din nou un apel discret la şarmul personal şi răspundea că fiecare avea, fireşte, dreptul la opinie, iar dacă un astronaut israelian voia sa caute Arca în Israel, sau un altul care credea în Coran făcea acelaşi lucru în Irak, nu era absolut nici o problemă. Reporterii sceptici plecau de fiecare dată convinşi că Tiggler era un tip simplu, dar nu şi naiv.
O altă întrebare care i se punea din cînd în cînd era dacă nu cumva Arca - presupunînd că putea fi localizată - putrezise în decursul ultimelor mii de ani sau fusese mîncată de termite. Nici cu aceste prilejuri Spike nu se lăsa atras în speculaţii, ferindu-se mai cu seamă să dezvăluie că *ştia* că n-ar fi putut fi nici putredă şi nici roasă de termite, întrucît porunca lui Dumnezeu de găsire a Arcei însemna că rămăsese în mod sigur ceva din ea. în schimb, prefera sâ-l trimită pe cel care pusese întrebarea la Biblia pe care se părea că n-o avea la el şi unde se arăta că Arca fusese construită din lemn de gofer, despre care toată lumea ştia că era o esenţă dură şi probabil rezistentă la asaltul termitelor şi la putrezire. Pe urmă dădea exemple de diverse lucruri păstrate miraculos de-a lungul secolelor - mamuţi descoperiţi în gheţari, cu carnea la fel de fragedă ca frip tura de la restaurantul din colţ - şi încheia sugerînd că, daca exista ceva ce s-ar fi putut conserva ca prin minune în timp, graţie voinţei atotputernice a lui Dumnezeu, de ce n-ar fi fosi şi Arca unul dintre candidaţii cu şanse reale?
Reverendul Lance Gibson a consultat istorici ai bisericii din universităţile baptiste ca să le afle părerea despre locul unde se găsea Arca, în timp ce Jimmy Fulgood a efectuat un calcul de probabilitate pentru vîntul şi fluxul din perioada Potopului. Punînd cap la cap rezultatele cercetărilor, cei doi au început sâ se concentreze asupra unei porţiuni din partea sud-esticâ a

muntelui, la vreo doi kilometri de vîrf. Sigur, a încuviinţat Spike, de acolo se va purcede, dar cum rămînea cu planul lui de a pomi chiar din vîrf, urmînd să coboare în spirală ca să fie siguri că vor lucra metodic şi nu vor lăsa nimic neexplorat? Jimmy a apreciat mecanismul de gîndire al lui Spike, însă n-a fost de acord din punctul de vedere al alpinistului, iar Spike a fost nevoit sâ cedeze. Contrapropunerea lui Jimmy a fost ca Spike sâ-şi

li >|< «scascâ relaţiile de la NASA şi din Marină ca sâ procure un irt de fotografii de recunoaştere a muntelui făcute de sus, iar pe ■Bl sa le mărească şi sâ vadă dacă se putea observa ceva care lâ semene cît de cît cu Arca. Spike a admis că era o abordare logic â, dar s-a întrebat dacă Dumnezeu le-ar fi îngăduit s-o ia pe * in ialură. Nu era întreaga viziune a Proiectului un fel de pelerinul i reştin, iar pelerinii de demult nu avuseseră parte de condiţii viircge? Deşi era de acord sâ ia ce era mai bun în materie de cornii i, lunii, ghete şi ceasuri de mînă, simţea câ trebuiau sâ spere cu toţii că, odată ajunşi acolo, nu aveau să se lase călăuziţi de tehnologia modernă, ci de altceva.

Reverendul Lance Gibson a anunţat că activităţile preoţeşti II împiedicau sâ facă deplasarea în Turcia; în schimb, va oferi de ■acă un neîncetat reazem spiritual şi-i va reaminti necontenit Aloiputernicului, prin intermediul rugăciunilor, de modul în care îndeplineau ceilalţi doi membri ai Comitetului lucrarea sa într-un |lnut îndepărtat. Betty va râmîne pe loc şi va face faţă întrebărilor piesei, care mai mult ca sigur câ vor fi din ce în ce mai insistente. Expediţia propriu-zisă - compusă din Spike şi Jimmy -urma sâ se pună în mişcare în luna iulie a anului 1977. Amîndoi ■u refuzat să facă previziuni despre cît de mult aveau sâ fie plecaţi. Cine are capul bine înşurubat pe umeri nu caută sâ se pună cu Domnul, afară de cazul câ vrea neapărat un glonţ în burtă, a declarat reverendul Gibson.

Au lăsat acasă o mulţime de haine vechi, cîteva arme automate, patru grenade lacrimogene, o garotă şi cîteva pastile cu cianură dăruite de un fanatic. încărcătura lor utilă includea echipament de camping uşor, pilule vitaminizante, un aparat japonez de fotografiat cu zoom, cărţi de credit, cecuri de călătorie American Express, o pungă mare de tărîţe care sâ le asigure un scaun regulat, tablete împotriva diareii, ochelari cu infraroşu pentru

vederea pe timp de noapte, pastile de purificare a apei, mîncare ambalată în vid şi congelată, o potcoava aducătoare de noroc, lanterne, paste antitartru, baterii de rezervă pentru aparatele de ras electrice, două cuţite vîrîte în teci şi suficient de ascuţite ca să taie lemnul de gofer sau sâ-i spintece pe eventualii agresori, un spray împotriva ţînţarilor, o loţiune pentru combaterea arsurilor şi Biblia. Cînd Jimmy a verificat pe

furiş bagajele, a descoperit o minge de fotbal dezumflată şi un mic dispozitiv cu aer comprimat, pentru umflarea ei rapidă, pe care le-a ambalat la loc cu grijă, schiţînd un zîmbet indulgeni, Cînd Spike a făcut acelaşi lucru, a găsit o cutie cu prezervativ» pe care a aruncat-o imediat, fără să mai aducă vreodată vorba de ea de faţă cu Jimmy. Comitetul a discutat ce fel de simboluri ale bunelor intenţii trebuia să dăruiască expediţia ţăranilor din estul Turciei. Betty a opinat pentru nişte ilustrate color cu Spike pe suprafaţa lunii, insă lui Spike i s-a părut că ar fi fost o notă falsă, întrucît nu plecau ca sâ-şi satisfacă orgoliul personal, ci pentru a desăvirşi lucrarea Domnului. După ce s-au gîndit mai bine, cel doi au luat cu ei două sute de butoni produşi cu ocazia Începerii mandatului preşedintelui Jimmy Carter şi ai Primei lui Doamne, simpatica Rosalynn, pe care un prieten al reverendului Gibson h vînduse mult sub preţul real, zicînd bogdaproste că scăpase de ei.

Au mers cu avionul la Ankara, unde au fost nevoiţi SA închirieze fracuri pentru dineul somptuos oferit de ambasador, Spike şi-a ascuns dezamăgirea produsă de faptul că majoritatea musafirilor voiau să vorbească despre astronautică şi nu manifestau nici un fel de tragere de inimă în a-i pune întrebări despre Proiectul Ararat. Mai tîrziu respectivii s-au arătat neim-presionaţi, dacă nu chiar meschini, cînd Spike a făcut un apel patriotic la fonduri suplimentare cu ocazia discursului rostit la încheierea mesei.

Probabil că mesajul trimis de Betty la Erzurum prin Inter-church Travel, în care se solicita închirierea unui Jeep sau Land Rover, nu ajunsese la destinaţie, motiv pentru care expediţia s-a aşternut drumului folosindu-se de un Mercedes încăpător. S-a mers spre est, în direcţia localităţii Horasan, după care s-a cotit spre est-sud-est, cu destinaţia Dogubayazid. Peisajul rural era

obişnuit şi conţinea o combinaţie cromatică de verde-pal şi cafeniu-deschis. Cei doi au mîncat caise proaspete şi au împărţit fotografii cu familia Carter zîmbind mai multor copii mici, dintre care unii au părut mulţumiţi, in timp ce alţii au continuat să ceară dolari sau, dacă nu, măcar stilouri cu pastă. Militarii erau peste tot, ceea ce l-a făcut pe Spike să mediteze pe seama însemnătăţii strategice a zonei. Pentru Jimmy a fost o noutate faptul ca, în urmă cu aproximativ

MIU de ani, Muntele Ararat, sau Agri Dagi, cum insistau i ipună localnicii, fusese punctul de întîlnire a trei mari prii - Rusia, Persia şi Turcia - şi trebuise să fie împărţit lr« ele.
Nu mi se pare corect că au avut şi sovieticii o parte, a urmat Jimmy.
Pe atunci nu cred că erau sovietici, a răspuns Spike. Cînd ıı ruşi şi nimic altceva, erau creştini la fel ca noi.
- Poa' că Domnul le-a luat bucata de munte cînd au devenit vietici.
- Poa' că, a zis Spike, fără să ştie exact cînd avusese loc ificarea graniţelor. Ştiu ce vrei să spui, a continuat el, oare-
in iritat. Dar nici turcii nu cred că erau tocmai creştini.
- Nu sînt la fel de necredincioşi ca sovieticii, a decis Jimmy, nu părea dispus să renunţe la o întreagă teorie doar în faţa
ei prime obiecţii.
- Şah etern.
Pe drumul de la Dogubayazid spre nord, Spike i-a strigat lui îmy să oprească maşina. S-au dat jos, iar Spike a arătat spre piriiaş. încet, dar fără putinţă de tăgadă, apa aceea curgea în s şi nu în jos.
- Lăudat fie numele Domnului, a spus Spike Tiggler şi a enuncheat ca să se roage.
Jimmy şi-a înclinat uşor capul, însă a rămas în picioare, upâ cîteva minute Spike s-a întors la locul unde era Mer-esul şi a umplut două sticluţe de plastic cu apă din pîrîu.
- E tărimul miracolelor, a anunţat el în timp ce se puneau din ou în mişcare.
Jimmy Fulgood, geolog şi scafandru amator, a tăcut cale de lţiva kilometri, după care a încercat să explice că nu era imposi-il din punct de vedere ştiinţific ca un curs de apă să se plaseze în sus.

Totul depindea de o anumită greutate şi pre-une a apei în partea superioară a muntelui, precum şi de faptul & acea mică porţiune suitoare făcea parte dintr-o porţiune borîtoare mult mai amplă. Din cîte ştia el, fenomenul fusese unalat şi cu alte prilejuri. Spike, care trecuse la volan, a tot dat in cap cît se poate de bine dispus.

cele. Pe urmă, a adăugat el, în 1840 muntele a căzut pradă unul cutremur violent care l-a scuturat ca un cîine care ar fi zgîlţlll un şobolan, iar mica mănăstire s-a năruit, ca de altfel şi salul de dedesubt, al cărui nume parcă începea cu A. Se părea ■ fuseseră ucişi toţi cei din zonă şi, chiar dacă n-ar fi pierit atunci, ar fi păţit-o ceva mai tîrziu. Fiindcă la patru-cinci zile dup» cutremur zăpada şi apa s-au strîns în fisura asta şi au începui s-o ia la vale, măturînd tot ce au întîlnit în drum. Ca o raz. bunare a Domnului. Atît mănăstirea, cît şi sătucul au fost ştenti de pe faţa pămîntului.
Jimmy Fulgood a ascultat cu atenţie relatarea şi a dat din cap ca pentru sine cu o expresie serioasă, spunîndu-şi în gînd că ţoale acestea se petrecuseră cînd partea aceea a muntelui le aparţinuse sovieticilor. Bineînţeles că pe vremea aceea erau ruşi şi creştini, dar asta arăta că Dumnezeu nu-i putea suferi pe sovietici şi le pregătise o pedeapsă chiar înainte de a începe sâ-şi spună altfel.
Căutările au durat vreme de trei săptămîni. Jimmy s-a întrebat dacă era posibil ca Arcadă fie îngropată în cornişa de gheaţa care înconjura muntele ca un inel; Spike a acceptat că era şi asia o posibilitate, dar fireşte că, dacă aşa ar sta lucrurile, Domnul le-ar da cumva de ştire. Nu-i stătea în fire bunului Dumnezeu să-i trimită pe munte şi după aceea să ascundă de ochii lor tocmai motivul pentru care îi adusese acolo; aşa ceva era cu desăvîrşire imposibil. Jimmy a trebuit să admită că de data asia Spike avea dreptate. Au căutat mai departe cu ochiul liber, cu binoclul şi cu ajutorul ochelarilor pentru vederea pe timp de noapte, dotaţi cu infraroşu. Spike aştepta un semn. Dar oare avea să-l recunoască în clipa cînd avea să i se arate? Poate ca era mai bine să caute în direcţia pe care le-o sugera vîntul. Au făcut şi asta, dar tot fără rezultat.
în fiecare zi, pe măsură ce soarele încălzea podişul de sub ei şi

aerul cald se ridica, un halo din nori prindea contur în jurul vîrfului muntelui, făcîndu-i să nu mai poată vedea partea infe rioară a versanţilor, iar noaptea, cînd aerul se răcea, norii se făceau nevăzuţi. După cele trei săptămîni, Spike şi Jimmy s-au întors în locul unde lăsaseră Mercedesul ca să-şi mai ia provizii din portbagaj. Au mers cu maşina pînă la primul sat, de unde Spike i-a trimis lui Betty o carte poştală pe care scria „Dacă n-ai

i nimic, e de bine" şi care lui Betty i s-a părut mai puţin
kloare decît s-ar fi aşteptat. Pe urmă s-au întors pe munte
»u continuat cercetările încă trei săptămîni. A fost o
mda cu lună plină, iar Spike şi-a ridicat ochii spre ea noapte
Npte, aducîndu-şi aminte cum începuse misiunea de faţă
acolo sus, în pulberea selenară care se mişca dintr-un loc
ml. într-una dintre nopţi Jimmy i s-a alăturat în contemplare
n uitat şi el la astrul îndepărtat.
/..iu că arată ca o plăcintă cu cremă de ouă, a conchis my cu un rîs neliniştit.
Cînd ajungi acolo, îţi dai seama că seamănă mai mult cu pul neîngrijit de pe o plajă, a murmurat Spike. A continuat să privească în sus, aşteptînd un semn care ii in/a sâ-şi facă apariţia.
Abia în timpul celui de-al treilea ciclu de cercetare de pe munte - asupra căruia cei doi conveniseră că avea să fie ultimul pentru anul respectiv - Spike a făcut descoperirea decisivă. Se iII.iu cam la o mie de metri mai jos de vîrf şi tocmai stră-i >f»iuseră o porţiune dificilă de grohotiş cînd au ajuns în dreptul 111< >uâ mici peşteri situate una lîngă alta. Ca şi cum Dumnezeu |I ai fi înfipt două degete în stînca muntelui, au fost de acord i ei doi. Cu optimismul incorigibil pe care Jimmy fusese obli-a-l suporte, fostul astronaut a dispărut cît ai clipi din ochi înăuntrul primei peşteri. Au urmat cîteva secunde de linişte absolută, iar pe urmă un strigăt care şi-a găsit ecou. Jimmy s-a Uindit la urşi - ba chiar şi la înspăimîntătorul om al zăpezilor -plnâ cînd sunetul a început să se moduleze de la sine, aproape a să se audă nici o respiraţie, transformîndu-se într-o serie de
iote victorioase.
La mică distanţă de intrarea în peşteră, Jimmy l-a găsit pe pike Tiggler îngheнucheat în rugăciune. în faţa lui se afla un chelet omenesc. Jimmy s-a aşezat lîngă Spike. Chiar şi în

nunchi, fostul baschetbalist păstra un avantaj de înălţime onsiderabil în faţa astronautului de altădată. Spike şi-a stins anterna, iar Jimmy i-a urmat exemplul. în întunericul rece -au consumat cîteva minute de tăcere deplină, după care
pike a rostit încet: - L-am găsit pe Noe.

Jimmy nu a răspuns. După cîtva timp cei doi şi-au aprins din nou lanternele ale căror raze au explorat cu veneraţie scheletul aflat în faţa lor. Picioarele lui erau îndreptate spre gura peşterii şi, din cîte-şi dădeau seama amîndoi, păreau intacte. între oase rămăseseră cîteva zdrenţe învechite, unele albe, altele cenuşii.
- Lăudat fie numele Domnului, a spus Spike Tiggler. Şi-au ridicat cortul cîţiva metri mai încolo şi după aceea au
cercetat şi cea de-a doua peşteră. Spike spera în sinea lui sâ o găsească pe soaţa lui Noe, eventual jurnalul de bord al Arcei, însă n-a mai avut parte de nici o descoperire. Mai tîrziu, pe cînd întunericul devenea din ce în ce mai dens, în interiorul cortului s-a auzit un zgomot de aer comprimat, după care Spike Tiggler şi-a aruncat mingea de fotbal peste cîteva din stîncile de pe Marele Ararat pînă în braţele ezitante ale lui Jimmy Ful-good. Mişcarea s-a repetat de mai multe ori, fostul baschetbalist cu braţe lungi fiind de fiecare dată la primire. Pasele lui înapoi nu erau de fiecare dată grozave, însă asta nu l-a deranjat deloc pe Spike. A continuat sâ arunce mingea pînă cînd aerul a devenit rece, iar cele două siluete au ajuns să fie luminate doar de razele lunii care se ridicase pe cerul nopţii. Chiar şi aşa, ochiul lui Spike nu a comis nici cea mai mică greşeala, iar Jimmy a simţit de fiecare dată apropierea mingii cu acea acurateţe nocturnă tipică liliecilor.
- Hei, Spike, a strigat el la un moment dat, sper că nu ie foloseşti de ochelarii cu infraroşu, nu?
Partenerul lui aproape invizibil s-a mulţumit să chicotească şi sâ arunce mai departe.
După ce au mîncat, Spike şi-a luat lanterna şi s-a întors la locul pe care îl denumiseră morrnîntul lui Noe. Din motive legate de tact sau poate de superstiţii, Jimmy a preferat sâ râmîna în cort. Cam după o oră Spike a declarat că poziţia scheletului i-ar fi permis muribundului Noe sâ-şi fixeze privirea asupra ieşirii din peşteră şi sâ vadă luna - aceeaşi lună pe a cărei suprafaţa

stătuse Spike Tiggler cu atît de puţin timp în urmă.
- Lăudat fie numele Domnului, a repetat el înainte de a trage fermoarul cortului şi de a se pregăti de culcare.
După cîtva timp fiecare dintre cei doi şi-a dat seama câ partenerul lui nu dormea. Jimmy a tuşit uşor şi şi-a dres vocea.

- Spike, a început el pe un ton prudent. Mă bate gîndul... mă g, am impresia... că avem o problemă.
- Avem o problemă? Avem un *miracol!* a replicat Spike.
- Sigur câ avem un miracol. Dar în acelaşi timp avem o iblemâ.
- Ia spune-mi cum vezi tu problema asta, Jimmy.
Tonul lui Spike era amuzat, tolerant, aproape condescendent; ıı vocea unui fundaş care ştia că se putea bizui pe forţa proprii-■ **>i braţe.**
Jimmy a continuat cu grijă, neştiind nici el prea bine ce sâ adâ.
- Ei bine, hai să zicem câ gîndesc cu voce tare, Spike, şi hai presupunem că la ora asta am o crampă de negativism.
- în regulă.
Nimic nu putea distruge starea de spirit a lui Spike. Combini ia de emoţie puternică şi uşurare îi aducea aminte de montele aselenizării.
- Am plecat în căutarea Arcei, da? Ţi s-a... *spus* că vom găsi rea.
- Sigur. Şi o vom găsi. Dacă nu acum, poate data viitoare.
- Da, dar am plecat să căutăm Arca, a insistat Jimmy. Ni... sa... *spus* că trebuie căutată Arca.
- Am plecat după argint şi-am dat de aur.
- Mda. Numai că mă întreb şi eu... Noe n-a mai făcut nimic upa ce s-a oprit Arca? Parcă în Biblie zice câ a mai trăit cîteva uie de ani, nu?
- Ba da. Trei sute cincizeci, sigur că da. Ţii minte satul ăla care ţi-am povestit cînd eram sus? Arghuri. Acolo şi-a ridicat
oe prima aşezare. Tot acolo a plantat şi via. în plus, a construit inia fermă. Cu alte cuvinte, şi-a reclădit casa.
- Ăla era satul lui *Noe?*
- Cum sâ nu. Mă rog, în sectorul sovietic, a adăugat Spike sâ-şi tachineze partenerul.
Pentru Jimmy lucrurile deveniseră şi mai încurcate.
- Şi Dumnezeu a lăsat ca aşezarea lui Noe sâ fie distrusă de Cutremur?

- O fi avut un motiv. întotdeauna are. Oricum, nu asta con-ii/a. Important este că Noe a ridicat o aşezare pe locul ăla.

Poate că a luat-o din loc, poate că nu. în orice caz, nu e plauzibilă varianta conform căreia s-a întors pe Ararat ca să fie îngropat acolo? Atunci cînd a simţit că nu mai poate îndura povara Timpului? Probabil că a scobit peştera asta imediat după ce s-a dat jos din Arcă. A decis ca, în semn de recunoştinţă şi supunere faţă de Dumnezeu fiindcă l-a lăsat să trăiască, să-şi tîrascâ oasele bâtrîne sus pe munte cînd îşi va fi dat seama că li venise sorocul. Ca elefanţii din junglă.
- Spike, oasele din peşteră... nu ţi se par... nu ţi se pare ca arată puţin cam - cum să zic? - prea bine păstrate? Mă rog, fac şi eu pe avocatul diavolului, înţelegi.
- Stai liniştit, Jimmy, te descurci minunat.
- Dar par foarte bine conservate, nu?
- Jimmy, aici e vorba de miracole şi de semne. E *normal* să fie bine păstrate, nu crezi? Noe a fost un tip cu totul aparte. Ia să vedem, cîţi ani avea cînd a murit? Nouă sute cincizeci. S-a bucurat de deplina binecuvîntare a Domnului. Iar dacă a avut nişte oase atît de rezistente încît l-au ţinut aproape o mie de ani, parcă nu e firesc să se degradeze la fel de repede ca oasele obişnuite, aşa e?
- Aşa mai vii de-acasă, Spike.
- Te mai frămîntă şi altceva?
Părea să nu fie cîtuşi de puţin încurcat de îndoielile lui Jimmy, convins că era în stare să prindă toate mingile care i se aruncau.
- Bine, şi ce-o să facem?
- O să spunem lumii întregi, asta o să facem. Iar lumea se va bucura. Ca rezultat al acestei descoperiri, multe suflete or i| îmbrăţişeze calea credinţei. Totodată, aici pe munte se va înălţa încă o biserică, de data asta chiar deasupra mormîntului lui Noe. Poate că va avea forma unei Arce. Sau chiar a unei nave spaţiale Apollo. Ar fi cel mai indicat, ar închide complet cercul.
- Am înţeles exact repercusiunile, Spike. Dar dă-mi voie să-ţi spun ceva. Şi tu, şi eu sîntem oameni credincioşi.
- în acelaşi timp, oameni de ştiinţă, i-a spus astronautul geologului.

- Exact. Iar ca oameni credincioşi, bineînţeles că trebuie să «vrui grijă ca această credinţă să nu aibă de suferit nici un fel de jigniri inutile.
-Sigur.
- Ei bine, atunci poate că ar trebui să amînâm anunţarea a **ceea** ce am descoperit ca oameni credincioşi pînâ după ce vom **fice** o verificare atentă în calitate de oameni de ştiinţă.
-Adică?
- Adică sînt de părere că ar trebui să ne punem fermoar la înainte de a analiza hainele lui Noe în laborator.
în cealaltă parte a cortului s-a lăsat liniştea, în timp ce Spike i i dat seama pentru prima oară că nu era obligatoriu ca toţi Dimenii să-i aplaude pe cei doi aşa cum procedaseră în cazul Mlronauţilor întorşi de pe lună.
- Cred că ai gîndit bine, Jimmy, a spus el în cele din urmă. tu plus, acum m-ai pus şi pe mine pe gînduri şi nu ştiu zău dacă no să avem o problemă cu hainele.
- Ce vrei să spui?
Acum era rindul lui Spike să joace rolul scepticului.
- Fac nişte presupuneri, atîta tot. Ţii minte povestea goliciu-iiii lui Noe? Şi cum l-au acoperit fiii lui? Ei bine, putem fi siguri 11 oasele lui Noe reprezintă ceva cu totul special, dar oare e valabil lucrul ăsta şi pentru haine?
Spike s-a întrerupt pentru cîteva clipe, după care şi-a reluat ideea.
- Cred că nu e bine să le cîntâm în strună celor care vor să I ie ca Toma necredinciosul. Dar dacă Noe a fost depus aici în veşmintele de îngropăciune, iar după cîteva secole acestea s-au lacut praf şi pulbere? Să zicem că după aceea apare un pelerin - unul care n-a mai reuşit să se întoarcă din cauza triburilor de necredincioşi - şi găseşte corpul. Ca şi cum l-ar surprinde încă o dată pe Noe gol puşcă. Ce face pelerinul? îl acoperă pe Noe cu hainele *lui* - lucru care explică de ce n-a mai reuşit să se mai întoarcă şi să spună lumii întregi ce descoperire făcuse. Atîta doar că asta înseamnă că rezultatele de după testarea cu carbon or să arate altfel.
- Ai dreptate, a confirmat Jimmy. .

A urmat o tăcere lungă, de parcă fiecare îl aştepta pe celălalt să facă următorul pas logic. într-un tîrziu, Jimmy şi-a luat inima in dinţi.
- Mă întreb cum arată lucrurile din punct de vedere juridic.
- Mmm, a făcut Spike, încercînd să pară încurajator.
- Cui crezi că-i aparţin oasele lui Noe? în afară de Dumnezeu Atotputernicul, s-a grăbit Jimmy să adauge.
- Dacă te duci în instanţă, poate să dureze ani de zile. Ştii cum sînt avocaţii.
- Sigur, a spus Jimmy, care nu fusese în viaţa lui într-o sală de judecată sau într-un tribunal. Nu cred că Dumnezeu aşteaptă de la noi să procedăm pe cale juridică. Să facem apel la Cezar sau ceva de genul ăsta.
Spike a încuviinţat din cap şi şi-a coborît vocea, deşi erau singuri pe muntele Domnului.
- Tipii ăia n-ar avea nevoie de foarte mult, nu?
- Nu, nu cred, a spus Jimmy, renunţînd la scurta viziune a unui elicopter al Marinei venit să încarce tot ce descoperiseră acolo.
Fără altă discuţie, fostul astronaut şi geologul scafandru amator s-au întors în peşteră cu lanternele aprinse in mîinile tremurînde şi au încercat să vadă care erau părţile din scheletul lui Noe care puteau fi scoase mai uşor din Turcia de răsărit. Hotărîrea lor a fost guvernată deopotrivă de pioşenie, lăcomie şi pragmatism. în cele din urmă au scos un oscior de ia mina stingă, plus o vertebră cervicală care căzuse de la locul ei şi ajunsese să se sprijine pe clavicula dreaptă. Jimmy a luat bucăţica de deget, iar Spike vertebra, convenind că ar fi fost o nebunie să plece amindoi cu acelaşi avion.
Spike a încercat să circule deviat prin Atlanta, însă ziarele i-au dat de urmă. Nu, la ora asta nu putea spune nimic. Da, Proiectul Ararat demarase conform aşteptărilor. Nu, nici un fel de probleme. Nu, doctorul Fulgood va veni cu un alt avion, a trebuit să pună la punct nişte lucruri la Istanbul înainte de plecare. Ce fel de lucruri? Da, se va organiza o conferinţă de presă la momentul oportun, şi da, Spike Tiggler spera ca atunci cînd va avea loc această conferinţă să le poată da informaţii precise, poate chiar îmbucurătoare. Cum vă simţiţi (îmbrăcată toată în

alben pal), doamnă Tiggler? Ah, îmi susţin soţul sută la sută şi ai

nu ştiţi ce bine-mi pare că s-a întors. După ezitări şi numeroase rugăciuni, reverendul Gibson a
ceptat ca porţiunile din scheletul lui Noe să fie supuse unei ana-
ize ştiinţifice. Vertebra cervicală şi fragmentul de deget au fost
mise la Washington, prin intermediul unui personaj de încredere
are a susţinut că le descoperise el însuşi în Grecia. Betty era
urioasâ dacă Spike reuşise să-şi recupereze şunca din fasole.
Washingtonul a declarat că oasele trimise spre examinare veau
cam o sută cincizeci de ani, cu o marjă de eroare de
uăzeci. Totodată, cei de acolo au adăugat că vertebra cervicală
arţinea aproape sută la sută unei femei.
O perdea de aburi se ridică încet deasupra apelor negre, în mp
ce feribotul de ora şapte se deplasează de la Cape Hatteras pre
Ocracoke Island. Farurile luminează apa undeva în faţă. în
lecare noapte vasul trebuie sâ-şi croiască drum în felul acesta, e
parcă ar face-o pentru prima oară. Indicatoarele albe, verzi şi
şii îl ajută să găsească direcţia cuvenită, în ciuda mişcărilor şor
nesigure. Ieşi pe punte, te înfiori din cauza frigului şi îţi dici
privirile; numai că de data asta stelele nu se mai văd din ricina
aburilor şi e imposibil să-ţi dai seama dacă o să fie sau u o
noapte cu lună. Te scuturi încă o dată şi te întorci în cuşeta
bîcsită şi plină de fum. La peste o sută cincizeci de kilometri
vest, în localul Moon-ust Diner, Spike Tiggler ţine în mîna
ridicată o sticluţă de plas-c plină cu apă dintr-un pirîu care curge
in sus şi anunţă lansarea celui de-al doilea Proiect Ararat.

w

Visul

Am visat că mă trezisem. Este cel mai vechi vis din cîte există şi tocmai am avut parte de el. Am visat că mă trezisem.

Eram la mine în pat. Lucrul ăsta mi s-a părut oarecum surprinzător, dar, după ce am chibzuit cîteva clipe, totul a început să se lege. In patul cui aş fi vrut să mă trezesc, dacă nu în al meu? Am aruncat o privire în jur şi mi-am spus „măi, să fie". Recunosc că nu a fost o cugetare dintre cele mai profunde. Totuşi, de cîte ori ni se întîmplă să găsim cuvintele potrivite în asemenea ocazii însemnate?

Am auzit o bătaie în uşă şi în cadrul ei şi-a făcut apariţia o femeie care a intrat din profil şi cu spatele în acelaşi timp. Ar fi fost normal să pară caraghioasă, însă nici vorbă de aşa ceva; mai mult chiar, mişcările ei au avut ceva elegant şi stilat. Ducea

în mînă o tavă şi de aceea fusese nevoită să recurgă la poziţia aceea bizară pentru a pătrunde în încăpere. Cînd s-a întors, am observat că purta un fel de uniformă. Să fi fost o soră? Nu, arăta mai degrabă ca o stewardesă a unei companii aeriene de care n-a auzit nimeni vreodată.
- Serviciul la cameră.
A rostit aceste cuvinte cu un zîmbet discret. Fie că nu era obişnuită să apară în această ipostază, fie că eu nu eram obişnuit să mă aştept la un tratament de felul ăsta, fie şi una şi alta.
- Serviciul la cameră? am repetat.

în locul de unde vin eu, asemenea lucruri se întîmplă doar In filme. M-am ridicat în capul oaselor în pat şi mi-am dat seama că nu eram îmbrăcat cu nimic. Unde îmi dispăruse pijamaua? Ei bine, asta chiar că era o schimbare. O a doua a survenit în clipa cînd am priceput că putea să mă vadă dezbrăcat pînă la brîu şi cînd... cum să vă spun, nu m-am simţit deloc jenat. Era tare bine.
- Hainele le găseşti în dulap, a spus ea. Nu te grăbi, ai la dispoziţie toată ziua. Şi chiar şi ziua de mîine, a adăugat ea, permiţîndu-şi un surîs ceva mai larg.
Mi-am coborit privirile spre tavă. Daţi-mi voie să mă opresc asupra acestei mese fiindcă, fără nici un fel de exagerare, aveam In faţa ochilor cel mai gustos mic-dejun din viaţa mea. în primul rînd, grepfrutul. Mă rog, ştim cu toţii cum arată un grepfrut, cum ţîşneşte sucul din el exact pe cămaşa celui care îl consumă, cum îţi alunecă mereu dintre degete pînă cînd îl fixezi cu o furculiţă, cum rămîne pulpa fructului lipită de pieliţele acelea opace, cum se desprinde apoi, împreună cu jumătate din nervurile albe şi aţoase, şi cum are de fiecare dată un gust acru-amărui, deşi ori de cîte ori îţi vine să torni zahăr peste el te cuprind părerile de râu. Cam asta se poate spune despre un grepfrut, nu? Ei bine, staţi să vă povestesc cîte ceva despre *acest* grepfrut. De la bun început trebuie să vă anunţ că avea carnea trandafirie şi nu galbenă şi că fiecare felie fusese curăţată cu grijă de toate pieliţele. Fructul în sine fusese ancorat de farfurie cu dinţii unei furculiţe, aşa că nu era nevoie sâ-l ţin şi nici măcar să-l ating. Am căutat din priviri zahărul, însă nici nu

putea fi vorba de aducerea lui la masă. După prima înghiţitură, am avut impresia că pînă şi gustul a fost împărţit în două - o senzaţie înţepătoare, menită să-mi alunge şi ultimele umbre ale somnului, urmată de o dulceaţă ce mi-a luat imediat în stăpînire întreg cerul gurii şi în care fiecare dintre globulele acelea mici (cam de mărimea unor mormoloci) a părut sâ-mi explodeze separat pe limbă. Nu mă sfiesc sâ vă spun că a fost grepfrutul viselor mele.
Aidoma unui împărat, am dat deoparte coaja goală a fructului şi am ridicat capacul din argint care acoperea o farfurie zimţată pe margini. Bineînţeles că ştiam ce urma sâ găsesc dedesubt. Trei felii de slănină cu cîteva straturi subţiri de carne,

fripte la grătar şi fără nici un fel de zgîrci, pe care grăsimea lucea ca un foc ce arde mocnit undeva în pădure. Alături se lăfăiaii două ochiuri la capac, cu gălbenuşurile lăptoase, fiindcă grăsimea fusese turnată cum se cuvine peste ele cu o lingură, si cu nişte margini ale albuşului ce trimiteau cu gîndul la un chenar în filigran aurit. Lîngă ele trona o roşie pe care pot să v-o descriu doar spunîndu-vă ce *nu* era. Nu era o grămadă informă şi alcătuită din tulpină, sîmburi, fibre şi un lichid roşiatic, ci o legumă compactă, uşor de tăiat, bine gătită şi avînd un gust - da, ăsta e lucrul de care îmi aduc aminte cel mai bine - avînd un gust de roşie. Să trecem la cîmat. Nici urmă de acel odios cilindru din carne călduţă de cal vîrîtâ într-un prezervativ; locul ei fusese luat de ceva închis la culoare şi suculent... un... cîmat în adevăratul sens al cuvîntului. Toţi ceilalţi din care mă înfruptasem pînă atunci în viaţă nu făcuseră decît să încerce să ajungă la nivelul ăstuia; dăduseră nişte probe, dar nici unul nu reuşise să obţină rolul. în imediata apropiere a cîrnatului se afla o farfurioară pentru garnituri, în formă de semilună şi acoperită cu un capac asemănător. L-am ridicat cu un gest nerăbdător: iată şi şoriciul, pus la frigare separat şi parcă aşteptînd să fie ronţăit.
Pîinea prăjită, marmelada... mă rog, puteţi să vi le imaginaţi şi singuri, doar sînteţi în stare să vi le aduceţi pe ecranul minţii şi fără ajutorul meu. Insă trebuie să vă povestesc despre ceainic. Ceaiul era, fireşte, autentic, cu un gust cu totul special, de-ai fi zis că fusese cules de însoţitorii apropiaţi ai mai ştiu eu cărui

rajah. Cît despre ceainic... Cîndva, cu ani în urmă, m-am dus la Paris cu un bilet în circuit. M-am îndepărtat de restul grupului şi m-am îndreptat spre zona unde trăiesc cei avuţi. Sau, cel puţin, unde îşi fac cumpărăturile şi iau masa. La un colţ de stradă, am trecut prin faţa unui restaurant. Nu mi s-a părut deosebit de pretenţios şi preţ de o clipă mi-a trecut prin minte să mă opresc şi să mă aşez la o masă. însă n-am fâcut-o fiindcă am dat chiar atunci cu ochii de un bărbat aflat la o altă masă şi care îşi bea ceaiul. în momentul cînd şi-a turnat din nou în ceaşcă, am observat un obiect micuţ care mi s-a părut aproape definiţia luxului: chiar la gîtul ceainicului, fixat de acesta cu trei lănţişoare delicate de argint, se afla o sită. Cînd bărbatul a ridicat ceainicul şi a

uns cu el în unghiul optim de turnare, sita şi-a schimbat brusc
)/.itia, ca să oprească frunzele să se strecoare în ceaşcă o dată
u lichidul. Nu mi-a venit să cred că existase cineva care chiar
gindise la o modalitate de a-l scuti pe acel gentleman care-şi
a ceaiul de cumplitul chin de a lua o sită normală şi de a o
Ine în mîna rămasă liberă. M-am îndepărtat de restaurant şi am
Acut niţeluş pe ipocritul. Şi iată că pe tava pe care o aveam
um în faţa ochilor se găsea un ceainic cu emblema unuia din-
localurile pariziene cele mai şic. De gîtul lui atîrna o sită în
iniatură, susţinută de trei lânţuguri de argint. Dintr-o dată,
i-am dat seama că obiectul acela avea rostul lui şi nu mi s-a
ai părut nimic ciudat.

După micul dejun, am pus tava pe măsuţa de lîngă pat şi -am apropiat de dulap. Aici erau, iatâ-le: hainele mele prefe-ste. Jacheta sport care continua să-mi placă şi după ce oamenii cepuseră să spună vai, ce neobişnuit, ai cumpărat-o de la soluri, nu? încă douăzeci de ani şi o să fie din nou la modă. erechea de pantaloni de catifea reiată pe care nevastâ-mea îi runcase fiindcă turul se destrămase aproape de tot, dar pe care ineva reuşise sâ-i peticească şi sâ-i facă să pară suficient de noi i totodată de uzaţi încît să-mi fie drag de ei. Cămăşile îşi întin-eau braţele spre mine şi aveau toate motivele s-o facă, întrucît nu mai fuseseră atlt de răsfăţate niciodată şi nu mai avuseseră prilejul să stea aliniate pe atît de multe umeraşe îmbrăcate într-un material ce imita catifeaua. Dedesubt se aflau pantofi la

moartea cărora vărsasem lacrimi, ciorapi cîrpiţi pînă la ultima gaură şi cravate pe care le văzusem doar în vitrine. Nu era o garderobă de invidiat, însă nu asta era problema. Mă liniştisem. Aveam să fiu din nou eu însumi, dacă nu cumva chiar mai mult.
La căpătîiul patului se găsea un clopoţel cu pompon pe care nu-l observasem pînă atunci. Am tras de el, după care m-am simţit oarecum stînjenit şi m-am vîrît la loc sub cearşafuri. Cînd sora-stewardesâ şi-a făcut din nou apariţia, m-am plesnit uşor peste burtă şi i-am zis:
- Ştii ceva? Aş putea să mai mânînc cîte o porţie din tot ce am avut pe tavă.

- Nu mă mir, mi-a răspuns ea. Chiar mă aşteptam să-mi spui chestia asta.
Nu m-am dat jos din pat toată ziua. Am mai mîncat un mic-dejun pe post de prînz şi un al treilea pe post de cină. Mi se părea un sistem convenabil. Puteam să aştept pînă a doua zi şi abia atunci să mă gîndesc la masa de prînz. Deşi era preferabil să mi-o scot din minte. în fond, parcă n-aveam chef să mâ gîndesc la nimic în ziua următoare. între micul-dejun / prinz şi micul-dejun / cină (începusem să apreciez avantajele sitei de la gîtul ceainicului - poţi să mănînci liniştit un corn şi In acelaşi timp să-ţi torni în cană) am tras un somn zdravăn, dupâ care am făcut un duş. Puteam să fac şi baie dacă voiam, dar ani recurs la varianta duşului fiindcă, din cît se pare, am petrecut decenii întregi în baie. Am găsit un halat matlasat pe al cărui buzunar de la piept erau înscrise iniţialele mele. Halatul îmi venea bine, însă literele acele două mâ făceau să am senti mentul că mâ întinsesem mai mult decît mă ţinea plapuma. Nu venisem aici ca să mâ afişez ca o vedetă de cinema. în timp ce mâ holbam la şerpişorii aceia care îmi alcătuiau iniţialele, nu ştiu cum se face, dar mi-au dispărut din faţa ochilor. Am clipit de cîteva ori şi ia-le de unde nu-s. Mă simţeam mult mai bine într-un halat de baie cu un buzunar normal.
In ziua următoare am făcut ochi şi... am mai mîncat un mic-dejun. A fost la fel de gustos ca precedentele trei. Era limpede că încă nu izbutisem să rezolv problema micului-dejun cu tot ce însemna el.
Cînd a venit să-mi ia tava, Brigitta mi-a murmurat o întrebare.

- Cumpărături?
- Sigur că da.
Exact la asta mâ gîndeam.
- Vrei să mergi la cumpărături sau să stai la cumpărături?
- Să merg, am răspuns, fără să pricep care era deosebirea.
- Se face.
Fratele soţiei mele se întorsese la un moment dat, dupâ zece zile petrecute în Florida, şi declarase în gura mare:

- Cînd o să mor, nu vreau sâ mâ duc în Rai, vreau să merg cumpărături în America, în acea a doua dimineaţă, am început să înţeleg ce voise sâ •spună. Cînd am ajuns la magazinul universal, Brigitta m-a întrebat dacă preferam sâ merg pe jos sau cu maşina. Am spus hai cu maşina, cred că o să fie distractiv - şi cred că asta se şi aşteptase na audă. Dacă stau bine sâ mâ gîndesc, probabil că o bună parte din îndatoririle ei de serviciu sînt plictisitoare peste măsură -bănuiesc că reacţionăm cu toţii cam în acelaşi mod, nu găsiţi? <)ricum, ne-am suit la volan. Maşinuţele de cumpărături sînt de fapt nişte cărucioare cu sîrmâ electrică, asemănătoare celor din luircurile de distracţii, dar care nu se ciocnesc niciodată între ele datorită unui sistem de monitorizare prin celulă fotoelectrică. Chiar cînd eşti sigur că o să dai bot în bot cu maşinuţa din faţă, Ic trezeşti că virezi brusc şi că te îndrepţi spre o alta. Sâ vrei sâ te ciocneşti şi să nu poţi, e o distracţie întreagă.
Sistemul funcţionează cu o relativă uşurinţă. Ai o cartelă de lastic pe care o introduci într-o fantă de lîngâ mărfurile pe care tei sâ le cumperi, după care tastezi cantitatea de care ai nevoie, upă două secunde poţi să-ţi iei cartela înapoi şi în scurt timp rimeşti produsele a căror contravaloare a fost deja calculată, i-a plăcut în maşinuţa cu sîrmâ electrică. Ţin minte că, pe vremuri, cînd mergeam la cumpărături şi vedeam copii instalaţi în cărucioare ca într-o cuşcă şi manevraţi de părinţi prin tot magazinul, mâ simţeam cuprins de invidie. Ei bine, sentimentul ăsta nu-şi mai avea rostul acum. Şi dacă nici eu n-am cumpărat în dimineaţa aceea, atunci zău că nu mai ştiu cine a făcut-o! Practic i-am curăţat de toate grepfruturile cu miez trandafiriu sau, cel puţin, aşa am avut impresia. Am cumpărat alimente pentru mic-dejun, prînz şi cină, săratele pentru gustarea de la

ora zece, ceaiuri pentru dupâ-masâ, gustări şi tot felul de produse ambalate pentru festinul de la miezul nopţii. Am cumpărat fructe cărora nu le putusem găsi un nume, legume pe care nu le mai văzusem în viaţa mea, halci curios porţionate din animale familiare şi halci familiar porţionate din animale din care nu avusesem prilejul să gust vreodată. La raionul australian am găsit biftec din coadă de crocodil, file de bizon de apă, *terrine de kmgarou.* Le-am

cumpărat pe toate. Am dat iama prin raionul mîncârurilor rafinate. Sufleu de homari de la gheaţă cu glazură de cireşe: cum aş fi putut să rezist la aşa ceva?

Cît despre sectorul rezervat băuturilor... nu-mi trecuse prin cap că se inventaseră atît de multe metode de pierdere a minţilor. In ce mă priveşte, prefer de obicei să consum bere sau tărie, dar n-am vrut să dau impresia că aş avea idei fixe, aşa că am cumpărat şi cîteva lăzi cu vin şi cocteiluri. Etichetele de pe sticle erau cum nu se poate mai utile, dîndu-ţi instrucţiuni amănunţite în legătură cu gradul de beţie la care o să ajungi, în funcţie de o serie de factori, ca de pildă sexul, greutatea şi cantitatea de grăsimi din corp. Am văzut la un moment dat o marcă de alcool transparent cu o etichetă extrem de belicoasă. Băutura se numea Stinko-Paralytico, era produsă în Iugoslavia şi era recomandată astfel: „Această sticlă vă va face să fiţi mai beat decît aţi fost vreodată". Păi, n-aveam cum să nu iau o ladă întreagă pentru acasă, nu?

A fost o dimineaţă pe cinste. Nu-i deloc exclus să fi fost cea mai rodnică dimineaţă din cîte există. Şi vă poftesc să nu mâ priviţi de sus. Să nu-mi spuneţi că n-aţi fi procedat la fel. Ia să vă văd, ce-aţi fi făcut dacă n-aţi fi vrut să mergeţi la cumpărături? V-aţi fi întîlnit cu nişte celebrităţi? Aţi fi făcut dragoste? Aţi fi jucat golf? Să ştiţi că nu există o gamă nesfîrşitâ de posibilităţi - iar ăsta este unul dintre lucrurile pe care trebuie să Ie ţineţi minte în legătură cu locul ăsta şi cel unde vă aflaţi voi. Iar dacă am preferat să încep prin a merge la cumpărături, ei bine, probabil că asta ar fi făcut cei mai mulţi oameni de genul meu. Eu nu mă uit de sus la voi fiindcă v-aţi fi putut gîndi să începeţi prin a vă întîlni cu diverse celebrităţi, prin a face dragoste sau prin a juca golf. în orice caz, la momentul oportun le-am făcut şi pe-astea.

Cum vă spuneam, nu sîntem chiar atît de diferiţi.
Cînd am ajuns acasă eram... nu tocmai obosit - e anapoda să osteneşti după aşa ceva - ci mai degrabă saturat. Maşinuţele alea au fost de tot hazul. Nu cred că o să-mi mai vină vreodată cheful să merg pe jos la cumpărături; de fapt, dacă mă gîndesc bine, n-am văzut pe nimeni folosindu-şi propriile picioare în incinta supermagazinului. Imediat s-a făcut ora prînzului, iar

Brigitta s-a înfiinţat ca la un semn, aducîndu-mi... micul-dejun. Pe urmă am mai tras un somn. M-am aşteptat să visez, fiindcă aşa păţesc de fiecare dată cînd dorm după masă. însă n-am visat. Şi chiar m-am întrebat de ce.
Brigitta m-a trezit şi mi-a adus ceaiul şi fursecurile pe care eu însumi le alesesem. Erau fursecuri cu stafide, făcute în mod Npecial pentru cei ca mine. Habar n-am ce credeţi voi despre chestia asta, dar, în ce mâ priveşte, mâ plîng de o viaţă că nu se pun destule stafide în fursecurile astea care chiar aşa se cheamă: „cu stafide". Bineînţeles că nu e cazul să existe *prea multe* ntafide per fursec, fiindcă în acest caz n-aţi mai avea un fursec propriu-zis, ci un ciorchine de stafide, dar am fost întotdeauna convins că se poate umbla la proporţiile ingredientelor. în favoarea stafidelor, fireşte - să zicem jumi-juma cu cantitatea de cocă. Şi dacă nu mă înşel, chiar aşa se şi chemau fursecurile astea: jumi-jumauri. Am cumpărat trei mii de pungi.
Am deschis ziarul pe care Brigitta se gîndise să mi-l pună pe tavă şi am fost la un pas de a-mi vărsa ceaiul. La drept vorbind, chiar l-am vărsat, numai că în ziua de azi nu se mai sinchiseşte nimeni de asemenea amănunte. Motivul se afla pe pagina întîi. Şi pe bună dreptate, nu credeţi? Leicester City cîştigase Cupa Ligii. Fără nici un fel de glumă, Leicester City făcuse bine şi pusese mîna pe afurisita de Cupă a Ligii! N-aţi fi crezut, aşa-i? Sau poate că aţi fi crezut, dacă nu v-aţi fi priceput deloc la fotbal. Numai că eu mai ştiu cîte ceva despre sportul ăsta şi, deşi |in cu Leicester City de cînd mă ştiu, n-aş fi crezut nici în ruptul capului una ca asta. Să nu mâ înţelegeţi greşit, departe de mine glndul de a-mi bate joc de echipa favorită. Leicester e o formaţie bună, uneori chiar foarte bună, dar nu reuşeşte să cîştige nici-odaiâ meciurile decisive. Au fost de nu ştiu cîte ori

cîştigâtori ai diviziei secunde, dar n-au luat niciodată campionatul în prima divizie. Sînt specialişti în promovări, asta da. Cît despre Cupă... r un fapt incontestabil că, în toată această perioadă în care am (inul cu Leicester City (şi în toţi anii de dinainte), echipa n-a obţinut niciodată Cupa Ligii. După război, ea a reuşit perfor-in;in(a de a ajunge de cîteva ori în finală şi contraperformanţa de n nu şi-o adjudeca niciodată. 1949,1961,1963 şi 1969, ăştia sînt

anii negri din istoria clubului, iar după părerea mea una sau doua dintre înfrîngeri au fost în bună măsură rezultatul ghinionului, ba chiar aş spune că... Am înţeles, gata, văd că nu vă interesează fotbalul. Nu contează, atîta timp cît aţi reţinut ideea de bază, si anume că Leicester City nu cîştigase pînă în acest sezon decîi meciuri fără miză, iar acum îşi aşezase în vitrină Cupa Ligii pentru prima dată în istoria clubului. Potrivit ziarului, meciul a fost unul de infarct: City a cîştigat cu 5-4 după prelungiri şi după ce a reuşit să întoarcă scorul de nu mai puţin de patru ori. Ce performanţă! Ce îmbinare de măiestrie şi de putere de luptă! M-am simţit mîndru de băieţi. Brigitta îmi promisese că în ziua următoare o să-mi aducă şi caseta video; sînt sigur că 6 să facă rost de ea. între timp, m-am hotărît să beau şi puţină şampanie la micul-dejun pe care-l mîncam pe post de cină.

Ziarele astea sînt nemaipomenite. într-un fel, de ele îmi amintesc cel mai bine. Leicester City a cîştigat Cupa Ligii, aşa cum poate că v-am spus deja. S-a descoperit un remediu în lupta împotriva cancerului. Partidul al cărui membru sînt a cîştigat alegerile generale de flecare dată, pînă cînd toată lumea şi-a dat seama că ideile lui sînt cele mai sănătoase, iar majoritatea membrilor opoziţiei au trecut de partea noastră. Nişte bâtrînici s-au îmbogăţit jucîndu-şi banii la cazinou cîteva sâptamîni la rînd. Şase delincvenţi s-au căit pentru faptele comise, au fost redaţi societăţii şi au dus o viaţă fără pată. Piloţii de avioane au învăţat cum să salveze aparatele de eventualele coliziuni în aer. Toată lumea s-a descotorosit de armamentul nuclear. Antrenorul naţionalei Angliei a desemnat echipa Leicester City *en bloc* pentru a juca în Cupa Mondială, iar băieţii s-au întors victorioşi, cu trofeul Jules Rimet în braţe, după o

memorabilă finală în care au învins Brazilia cu 4-l. Citind unul dintre aceste ziare, literele nu ţi se şterg pe mîini şi nici evenimentele descrise nu ţi se şterg din minte. Copiii redevin creaturi inocente, bărbaţii şi femeile se poartă frumos unii cu alţii, lumea nu mai trebuie să meargă la dentist şi ciorapii de damă nu se mai deşiră. Ce altceva am mai făcut în acea primă săptâmînâ? Cum am spus, am jucat golf, am făcut dragoste, m-am întîlnit cu oameni celebri şi nu m-am simţit niciodată stingher. Hai să încep cu golful. Sincer să fiu, n-am

fost niciodată prea priceput la sportul ăsta, dar îmi plăcea să dau din crosâ pe un teren aflat undeva în oraş, a cărui suprafaţă de joc semăna cu coaja unei nuci de cocos; ţin minte că nu se sinchisise nimeni să recondiţioneze gazonul, care era atît de plin de găuri, încît era imposibil să-ţi dai seama cîte din ele făceau parte din circuit şi cîte erau accidente ale naturii. Cu toate acestea, văzusem la televizor majoritatea terenurilor de golf consacrate şi eram nerăbdător să joc... cum să vă spun... golful visurilor mele. Şi de îndată ce am fost conştient de contactul crosei cu mingea pe care am văzut-o zburînd aproape două sute de metri prin aer înainte de a ajunge în preajma primei ţinte, m-am simţit In al nouălea cer. Crosele mele păreau anume croite pentru acest gen de lovituri, gazonul era neted ca o masă de biliard, dînd impresia că-ţi oferă mingea pentru execuţie aidoma unui chelner care-ţi aşază sub nas o tavă cu băuturi, iar băiatul care îmi ducea crosele şi îmi aduna mingile (era prima oară că aveam parte de aşa ceva şi eram tratat de parcă aş fi fost Arnold Palmer) nu pridideа cu indicaţiile de joc, deşi ştia să nu pară băgăreţ. Regiunea părea să aibă de toate - pîrîiaşe, lacuri şi poduri vechi de sute de ani, cîteva sute de metri de litoral ca în Scoţia, porţiuni populate de sîngeri şi azalee înflorite, aduse din Augusta, fagi, pini, ferigi şi jnepeni. Era un traseu dificil, dar care-ţi oferea nişte şanse. în dimineaţa aceea însorită am reuşit să fac şaizeci şi şapte de puncte, cu doar cinci mai puţin decît mă aşteptam şi reuşind douăzeci de lovituri pe care nu le putusem efectua pe terenul acela din oraş.
Am fost atît de mulţumit de succesul repurtat, încît imediat după ce m-am întors am întrebat-o pe Brigitta dacă vrea să se culce cu mine. Ea mi-a răspuns că i-ar face plăcere, că mă

considera un tip atrăgător şi că, deşi nu avusese ocazia să-mi vadă decît jumătatea de sus a corpului, era convinsă că şi restul se afla în stare de funcţionare. Fireşte că existau cîteva probleme minore: era profund îndrăgostită de un alt bărbat, în contractul de muncă exista o clauză care prevedea concedierea în cazul relaţiilor sexuale cu noii veniţi şi nu stătea prea bine cu inima, ceea ce însemna că orice solicitare suplimentară i-ar fi putut fi fatală. Cu toate acestea, mi-a cerut cîteva minute ca să se

îmbrace în nişte haine ceva mai sexy. Ei bine, am chibzuit cîtăva vreme pe marginea părţilor bune şi a celor rele pe care le conţinea propunerea făcută şi, cînd Brigitta s-a întors, parfumată şi afişînd un decolteu seducător, i-am comunicat că, la o analiză mai atentă, nu era bine s-o las să se ambaleze. S-a arătat destul de dezamăgită; s-a aşezat lingă mine şi şi-a pus picior peste picior, dar, deşi priveliştea oferită făcea toţi banii, am rămas ferm pe poziţie. Abia mai tîrziu - în dimineaţa următoare, ca să fiu sincer - mi-am dat seama că *ea* mă refuzase *pe mine.* Nu mai fusesem niciodată refuzat cu atîta eleganţa. Aici pînă şi lucrurile rele par frumoase.

în noaptea aceea am mîncat morun şi cartofi prăjiţi şi am profitat de faptul că în locul ăsta nu aveai cum să fii mahmur, dînd pe gît o sticlă de şampanie de doi litri. Tocmai simţeam cum mă cuprinde somnul şi cum îmi revine în minte imaginea frumoasei lovituri de rever pe care o executasem înaintea celei de-a şaisprezecea portiţe, cînd mi s-a părut că umblă cineva la cearşafuri şi le ridică. La început am crezut că era Brigitta şi am încercat un sentiment de vinovăţie la gîndul că era bolnavă de inimă, că îşi putea pierde postul şi că era îndrăgostită de altcineva; dar, după ce i-am trecut un braţ după umeri şi am şoptit întrebător ,3rigitta?", o voce mi-a răspuns tot în şoaptă,,Nu, nu e Brigitta", iar eu am desluşit un accent diferit, ceva mai puternic şi aparţinînd unei străine, urmate de alte cîteva lucruri care m-au făcut să mă conving că nu era Brigitta, chiar dacă reîncepusem să tînjesc după corpul ei ispititor. Ceea ce s-a întîmplat pe urmă - iar prin acest „pe urmă" nu mă refer la o perioadă scurtă de timp - este... mâ rog, greu de descris. Tot ce pot să vă spun e ca, prin comparaţie cu dimineaţa în care

izbutisem şaizeci şi şapte de puncte şi douăzeci de lovituri neexecutate pînă atunci, ce a urmat în noaptea aceea nu a fost cu nimic mai prejos. Aţi înţeles, cred, că nu-mi vine s-o critic pe scumpa mea soţie în această privinţă; e vorba doar de faptul că, după atîţia ani în care eşti din ce în ce mai obosit şi trebuie să mai ai grijă şi de copii, e inevitabil ca prezenţa celuilalt să te lase rece. încă ar fi frumos să mai poţi să te comporţi ca odinioară, dar în primul rind trebuie să faci ce e neapărată nevoie, nu? Lucrul pe care nu-l pricepusem

e că membrii unei perechi pot nu doar să se sature unul de celălalt, ci şi să se trezească reciproc la viaţă. Ce chestie! Nu ştiam că mai eram în stare de aşa ceva! în acelaşi timp, nu ştiam că mai putea cineva să nimerească pe lungimea mea de undă! Mi s-a părut că fiecare dintre noi ştia exact ce-şi dorea celălalt. Era prima oară că mi se întîmpla un asemenea lucru. Asta nu înseamnă, repet, că vreau să dau cumva impresia că aş critica-o pe draga mea soţie.
Mâ aşteptam să mă trezesc obosit, dar am încercat încă o dată acel plăcut sentiment de saturaţie pe care l-am avut şi după ce m-am întors de la cumpărături. Oare visam toate cele întîmplate? Nu, pe perna pe care îmi odihneam capul se aflau două fire de păr lung şi roşcat care confirmau că totul fusese aievea. Pe de altă parte, culoarea lor demonstra limpede că musafirul meu nocturn nu fusese Brigitta.
- Ai dormit bine? m-a întrebat ea, schiţînd un surîs uşor impertinent şi aducîndu-mi micul-dejun.
- Una peste alta, a fost o zi bună, i-am răspuns, poate cu prea multă emfază, fiindcă am avut impresia că ştia. Mai puţin cele auzite despre inima ta. Zău că îmi pare rău pentru asta, am adăugat.
- A, mâ descurc, n-ai grijă, a rostit ea. E un motor făcut să reziste încă vreo cîteva mii de ani.
Ne-am dus la cumpărături (încă nu lenevisem într-atît încît să vreau să „stau" la cumpărături), după care am citit ziarul, am mîncat de prînz, am jucat golf, am încercat să-mi recuperez rămînerile în urmă pe tărîm cultural uitîndu-mă la nişte ecranizări după Dickens, am înfulecat iarăşi nişte morun cu cartofi prăjiţi, am stins lumina şi nu după multă vreme am făcut

dragoste. Era un program cît se poate de nimerit pentru întreaga durată a zilei - drept să vă spun, mie mi s-a părut perfect - şi am atins din nou pragul celor şaizeci şi şapte de puncte. Dacă n-aş fi expediat mingea undeva între sîngeri la a optsprezecea portiţă - cred câ am fost prea montat - mi-aş fi putut depăşi recordul personal.
Şi-am încălecat pe-o şa, şi-am trăit cam tot aşa, cum s-ar zice.
Povestea asta a durat în mod sigur cîteva luni, poate chiar

mai mult; după o vreme începi să nu te mai uiţi la data de pe manşeta ziarelor. Mi-am dat seama că luasem o decizie înţeleaptă cînd refuzasem să fac dragoste cu Brigitta. Am devenii buni prieteni.
- Ce-o să se întîmple cînd o să vină nevastă-mea? am întrebat-o într-o bună zi.
Poate că s-ar cuveni să spun că, la momentul acela, soţia mea nu era alături de mine, draga de ea.
- Eram sigură că o să-ţi faci griji în legătură cu asta.
- A, nu despre *asta* îmi fac griji, am răspuns, referindu-mâ la oaspetele meu din timpul nopţii şi avînd sentimentul că trăisem exact genul de experienţă prin care trecea un om de afaceri plecat într-o călătorie peste hotare. Vorbeam aşa, în general.
- Nu amesteca generalul. Depinde de tine, atîta tot. Şi de ea.
- O s-o deranjeze? am întrebat, referindu-mă de data asta şi mai clar la musafira mea.
-O să ştie?
- Cred că or să fie probleme, am declarat, gîndindu-mă la un cadru şi mai general.
- Acesta e locul unde se rezolvă problemele, a răspuns ea.
- Dacă zici tu.
începusem să mă conving treptat că nu era exclus ca lucrurile să ia întorsătura dorită. De pildă, mă tot gîndesc la visul ăsta. Mă rog, nu e vorba de un vis în adevăratul sens al cuvîntu-lui, ci mai degrabă de un lucru pe care mi l-am dorit din suflet. Visul de a fi judecat. Nu, sună anapoda, parcă aş vrea să fiu ghilotinat sau legat de un stîlp şi biciuit. La altceva mă gîndesc. Am vrut dintotdeauna să fiu *judecat,* înţelegeţi? în fond, asta ne dorim cu toţii, nu-i aşa? Tînjeam... cum să vă spun, după un fel de evaluare; voiam ca viaţa mea să fie analizată. E un lucru care nu

ni se întîmplă decît dacă apărem în instanţă sau ne lăsăm examinaţi de un psihiatru, iar eu nu aveam voie să mă declar decepţionat de ratarea unor astfel de confruntări, întrucît asta însemna că nu eram nici delincvent şi nici ţăcănit. Nu, sînt o persoană normală şi am nutrit o dorinţă la fel de normală nu doar pentru mine, ci şi pentru mulţi alţii. Am vrut să-mi fie analizată viaţa. Acum pricepeţi?

într-una din zile am început sâ-i explic această dorinţă prietenei mele Brigitta. Nu eram deloc sigur că puteam să o formulez mai coerent decît tocmai am fâcut-o, însă ea a înţeles imediat. Mi-a spus că era o solicitare foarte frecventă şi că lucrurile aveau să se aranjeze fără mari eforturi. Prin urmare, după cîteva zile mi-am luat inima în dinţi şi m-am prezentat la examinare. Am rugat-o să vină cu mine ca să-mi susţină moralul şi a acceptat.

La început, lucrurile au arătat exact cum mă aşteptasem. M-am trezit în faţa unei clădiri vechi şi elegante, susţinută de o sumedenie de coloane pe a căror parte superioară fuseseră gravate o mulţime de cuvinte care cred că erau în greacă sau latină, iar valeţii îmbrăcaţi în livrea se aflau peste tot, făcîndu-mâ să mă ilicit fiindcă insistasem să-mi pun un costum nou pentru această cazie. înăuntru se afla o scară uriaşă, dintre cele ce se împart în două, descriu o spirală amplă şi revin la structura iniţială undeva sus. Peste tot dădeai cu ochii de marmură, de obiecte din alamă recent lustruite şi de piese de mobilier din lemn de mahon, pe care ştiai cu siguranţă că nu aveau să le atace carii.

încăperea nu era imensă, dar asta nu conta. Lucrul cu adevărat important mi s-a părut atmosfera pe care o degaja, oficială, însă fără să te intimideze. Era un aer aproape intim. în jurul meu se găseau fel de fel de piese îmbrăcate într-o catifea care nu mai era nici pe departe nouă, însă cert este că în această încăpere aveau loc lucruri literalmente serioase. Cît despre gentlemanul care s-a ocupat de mine, era un domn în vîrstâ şi cumsecade. Semăna puţin cu tata... ba nu, mai degrabă cu unchiul meu. Avea nişte ochi prietenoşi şi se uita la tine cînd vorbea, dar era uşor să-ţi dai seama că nu puteai sâ-l duci cu preşul. Mi-a spus că deja citise toate hîrtiile pe care le înnegrisem. Şi într-adevăr le-am văzut strinse într-un teanc şi puse chiar lîngă unul dintre

coatele lui — istoria propriei vieţi, tot ce făcusem, gîndi-sem, spusesem şi simţisem, întreaga tărăşenie afurisită, lucrurile bune laolaltă cu cele rele. După cum vă închipuiţi, teancul ajunsese la nişte dimensiuni respectabile. Nu eram sigur că aveam voie să mă adresez acestui domn, dar pînă la urmă am făcut-o, spunîndu-i că, în acest caz, era un cititor al naibii de

rapid. Mi-a răspuns că avea antrenament in materie şi pe urmă am rîs amîndoi ca de o glumă bună. Apoi s-a uitat la ceas - a, nu, a fost cit se poate de politicos - şi m-a întrebat dacă mă interesa verdictul la care se ajunsese. M-am trezit că mă îndrept din umeri, îmi încleştez pumnii şi îmi ţin degetele mari afară, paralel cu cusătura pantalonilor. Pe urmă am încuviinţat din cap, am spus „da, domnule" şi - nu mă deranjează că trebuie să vâ mărturisesc - m-am simţit destul de neliniştit.

Mi-a spus că sînt în regulă. Nu, nici vorbă să glumesc, exact aşa mi-a zis: „Eşti în regulă". Am aşteptat cîteva clipe să continue, dar şi-a coborît privirile şi l-am văzut că întinde mina spre primul document dintr-un alt dosar. După aceea şi-a ridicat din nou ochii spre mine, a schiţat un zîmbet şi a confirmat: „Vorbesc serios, eşti în regulă". Am dat din cap încă o dată şi de data asta mi-am dat seama că voia sâ-şi vadă de treburi, aşa că m-am întors pe călcîie şi am plecat. După ce am ieşit împreună cu Brigitta din clădire i-am mărturisit că eram într-o oarecare măsură dezamăgit, la care ea mi-a replicat că majoritatea oamenilor încercau acelaşi sentiment şi că nu era cazul să fac nici un fel de legături pripite. I-am dat ascultare.

Cam tot atunci am început să mă întîlnesc cu diverse celebrităţi. în prima fază, am fost relativ timid şi am solicitat doar întrevederi cu vedete de cinema şi sportivi pe care îi admiram. De pildă, m-am întâlnit cu Steve McQueen şi Judy Garland, iar apoi cu John Wayne, Maureen O'Sullivan, Humphrey Bogart, Gene Tîerney (întotdeauna am avut o idee fixă cu Gene Tîemey) şi Bing Crosby. în acelaşi timp, am făcut cunoştinţă cu Duncan Edwards şi cu ceilalţi jucători de la Manchester United care muriseră în catastrofa aeriană de la Miinchen. Am dat mîna şi cu o sumedenie de jucători care activaseră la Leicester City la începuturi şi ale căror nume vă sînt, probabil, cu totul străine.

După un timp mi-am dat seama că puteam să mă întîlnesc cu

oricine aş fi vrut. în consecinţă, i-am bifat conştiincios pe John F. Kennedy şi Charlie Chaplin, pe Marilyn Monroe, preşedintele Eisenhower, Papa Ioan al XXIII-lea, Winston Churchill, Rommel, Stalin, Mao Tze-Dung, Roosevelt, generalul de Gaulle, Lindbergh, Shakespeare, Buddy Holly, Patsy Cline,

Karl Marx, John Lennon şi regina Victoria. în linii mari, cei mai mulţi dintre ei au fost foarte amabili, s-au comportat normal şi nu m-au privit de sus. Erau exact ca nişte oameni obişnuiţi şi nu făceau deloc pe nebunii. Am cerut o întîlnire şi cu Iisus Hristos, dar ceilalţi mi-au şoptit că era ceva mai greu, aşa că n-am insistat. L-am cunoscut în schimb pe Noe, însă -aşa cum era de aşteptat - am avut ceva probleme cu limba în care am fi putut comunica. La unii dintre aceşti oameni am vrut doar să mă uit. Pe de altă parte, Hitler era un tip căruia merita sâ-i strîngi mîna, numai că scenariul prevedea să stau ascuns în spatele unor tufişuri, iar el să defileze prin faţa mea, In uniforma aia călcată pînă la disperare şi arătînd mai impunător decît mi-aş fi putut închipui.
Ia ghiciţi ce s-a întîmplat după aceea? Am început să-mi fac griji. Mă trezeam că mă preocupau lucruri dintre cele mai ridicole, cum ar fi, de exemplu, propria sănătate. Nu-i aşa că eram alăturea cu drumul? Poate că totul mi se trăgea de la faptul că o ascultasem pe Brigitta spunîndu-mi că suferea de inimă, însă dintr-o dată am început să-mi închipui că nici a mea nu era tocmai în regulă. Cine ar fi crezut? Mi-am dat seama brusc că am toane şi că mă gîndesc din ce în ce mai des la regim. Am inaugurat un program de exerciţii la bară şi la bicicleta medicală, am ridicat haltere, am renunţat la sare, zahăr, grăsimile animale şi prăjiturile cu frişca şi chiar am redus porţia de jumi-jumauri la o jumătate de pachet pe zi. în acelaşi timp, m-am surprins făcîndu-mi griji în legătură cu începutul de calviţie, cu maşi-nuţele de cumpărături din magazinul universal (oare chiar erau sigure sîrmele alea electrice?), cu randamentul sexual şi cu contul din bancă. Ce mi-o fi venit să mă gîndesc la credit cînd nici măcar nu exista vreo bancă? Mi-am închipuit tot felul de situaţii în care cartea de credit nu era valabilă la magazin, simţindu-mă vinovat pentru faptul că mi se acordase un credit nemeritat de mare. Ce făcusem, mă rog, ca să

beneficiez de el?
Bineînţeles că în cea mai mare parte a timpului mă simţeam bine, din motivele deja menţionate: golful, sexul şi întîlnirile cu oameni celebri. însă începeam să mă gîndesc din ce în ce mai des cum ar fi dacă n-aş reuşi să parcurg toate cele optsprezece

portiţe sau dacă nu mi-aş putea permite pungile de jumi-juma-uri? în cele din urmă, i-am mărturisit şi Brigittei grijile care mă frămîntau. Mi-a răspuns că, din punctul ei de vedere, venise vremea să încap pe mîinile altcuiva, ţinînd cont de faptul că munca ei luase sfîrşit. Am încercat un sentiment de tristeţe şi am întrebat-o ce sâ-i cumpăr ca să-mi arăt recunoştinţa. Mi-a spus că avea tot ce-şi dorea. Am încercat să scriu o poezie, fiindcă Brigitta rimează cu „dichisita", însă după aceea n-am mai găsit alte rime în afară de „otita" şi „tîmpita", aşa că m-am văzut nevoit să renunţ; oricum, mi-am făcut socoteala că primise şi alte poezii pînă atunci.
Cea care urma să se ocupe de mine în continuare era Mar-garet. Aceasta părea mai serioasă decît Brigitta. Era îmbrăcată sobru în permanenţă, avea o coafură impecabilă şi arăta a finalistă a tuturor concursurilor rezervate femeilor care vor să facă repede carieră. Eram niţel speriat de ea - nu puteam nici în ruptul capului să mă imaginez propunîndu-i să se culce cu mine, aşa cum procedasem cu Brigitta - şi mă aşteptam întrucîtva să dezaprobe vehement stilul de viaţă în care mă complăcusem pînă în clipa aceea Fireşte însă că n-a făcut aşa ceva. Nu, s-a mărginit să declare că era sigură că mă acomodasem cu traiul plin de desfătări din acest loc şi că îmi stătea la dispoziţie dacă aveam nevoie de ajutor concret.
- Spune-mi un lucru, i-am cerut cu ocazia primei noastre întîlniri. E o prostie să-mi fac griji legate de sănătate, nu?
- Cu desâvîrşire inutil.
- Dar legate de bani?
- Cu desâvîrşire inutil, a repetat ea.
A existat ceva în tonul vocii ei care parcă îmi dădea de înţeles că, dacă mă uitam atent, puteam să găsesc şi lucruri pentru care să *merite* să-mi fac probleme, însă am lăsat-o baltă pe moment. Aveam timp berechet. Unul dintre puţinele lucruri de care nu aveam cum să mă plîng că se epuizează era timpul.

în altă ordine de idei, probabil că nu sînt nici pe departe cel mai ager om din lume, iar în viaţa mea de pînă atunci m-am mulţumit doar să fac ceea ce trebuia sau ce voiam, fără să-mi pun nici un fel de întrebări. E ceva normal, nu găsiţi? însă ia

daţi-le oamenilor timp suficient şi o să vedeţi că or să ştie sâ-şi pună gîndurile în ordine şi să înceapă să rostească măcar cîteva dintre marile întrebări. De pildă, cine era proprietarul acestui domeniu şi de ce nu dădusem ochii cu el? Presupusesem de la bun început că admiterea aici avea să se facă pe baza unui examen, sau că şederea în acest loc urma să fie rezultatul unor analize individuale foarte frecvente. Cu toate acestea, cu excepţia acelui domn bălrîn (care, sincer să vă spun, deşi m-a declarat în regulă, a avut darul să mă deziluzioneze), încă nu fusesem deranjat de nimeni. Am fost lăsat să hoinăresc în fiecare zi şi să-mi perfecţionez loviturile de golf. Oare mi se permitea să cred că mi se cuvenea într-adevăr totul? Sau trebuia să ofer ceva în schimb?

Pe urmă a intervenit şi povestea asta cu Hitler. Am aşteptat pitit după un tufiş, iar el a trecut ţanţoş prin faţa mea - o siluetă robustă, îmbrăcată într-o uniformă destul de sumbră, şi un zîmbet prefăcut, întipărit pe figura pe care o ştiam cu toţii atît de bine. în primă instanţă, lucrurile păreau corecte: îl văzusem şi îmi potolisem curiozitatea. Dar, vedeţi dumneavoastră, n-am putut să nu mă întreb: el ce căuta aici? A comandat micul dejun ca toţi ceilalţi? Sesizasem deja că i se dăduse voie să rămînă îmbrăcat cu hainele preferate. Dar asta însemna că, la cerere, i se permitea de asemenea să joace golf şi să facă dragoste? Oare cum mergeau lucrurile, de fapt?

în plus, au mai apărut şi grijile legate de sănătate, bani şi maşinuţele din magazinul universal. Acum nu mai eram îngrijorat de ele în sine, ci de faptul că fusesem îngrijorat. Ce era chestia asta? Să fi fost vorba de ceva mai mult decît de o simplă problemă de adaptare, aşa cum sugerase Brigitta?

Cred că golful a fost cel care m-a făcut, în cele din urmă, s-o abordez pe Margaret şi să-i cer anumite explicaţii. Nu exista nici un dubiu: în toate lunile şi în toţi anii în care am jucat pe suprafaţa aceea bine întreţinută, frumoasă şi plină de surprize şi tentaţii (de cîte ori trimisesem mingea în apă la cea de-a

unsprezecea portiţă), jocul meu s-a îmbunătăţit la nesfîrşit. într-o bună zi chiar i-am spus lui Severiano, băiatul de mingi de care mă ataşasem: .Jocul meu s-a îmbunătăţit la nesfîrşit". A fost de

acord şi abia mai tirziu, intre cină şi sex, am început să mă gindesc la ceea ce spusesem. Prima dată clnd îmi făcusem apariţia pe gazon avusesem nevoie de şaizeci şi şapte de lovituri, după care începusem să le reduc treptat numărul. Nu cu mult timp în urmă ajunsesem la cincizeci şi nouă, iar acum, sub cerul ăsta fără pic de nor, eram foarte aproape de pragul celor cincizeci. Eram în stare să parcurg peste trei sute de metri de traseu fără probleme, loviturile mi se perfecţionaseră, iar mingile intrau în gaură ca şi cum ar fi fost atrase de un magnet. Mă şi vedeam scăzînd pînâ la patruzeci, iar apoi - un moment psihologic de maximă importanţă - ajungînd la cota treizeci şi şase, ceea ce însemna două lovituri pentru fiecare portiţă. în cele din urmă, atingeam după multă muncă şi pragul douăzeci. *Jocul meu s-a îmbunătăţit la nesfîrşit,* mi-am spus, avînd grijă să-mi repet în gînd cuvintele *la nesfîrşit.* Bineînţeles însă că tocmai acest lucru era imposibil: perfecţionarea mea trebuia să aibă şi un sfîrşit. La un moment dat o să am nevoie de optsprezece lovituri pentru tot parcursul, o să-i dau de băut lui Severiano, o să sărbătoresc ulterior evenimentul în maniera obişnuită -morun, cartofi prăjiţi şi sex - şi pe urmă? Existase cineva, chiar şi aici, care izbutise să treacă pe la optsprezece portiţe doar din şaptesprezece lovituri?
Spre deosebire de Brigitta, Margaret nu putea fi chemată trâgînd de clopoţelul cu pompon. Dacă voiai să stai de vorbă cu ea, trebuia să formulezi o cerere prin intermediul videofonului.
- Mă îngrijorează golful, am declarat pentru început.
- Nu face parte din specialitatea mea.
- Nu, dar stai să vezi. Imediat după ce am ajuns aici, am avut nevoie de şaizeci şi şapte de lovituri. Acum sînt aproape de cincizeci.
- Asta nu pare să fie o problemă.
- Şi o să mă perfecţionez în continuare.
- Felicitări.
- Iar în cele din urmă o să vină o zi cind o să parcurg tot traseul cu optsprezece lovituri.

- Dispui de o ambiţie remarcabilă, a rostit ea, pe o voce care m-a făcut să mă întreb în gînd dacă nu cumva îşi bătea joc de mine.

- Dar ce fac după aceea? Margaret a stat cîteva clipe pe gînduri.
- Ce-ar fi să încerci să te limitezi de fiecare dată la optsprezece lovituri?
- Nu merge aşa. -De ce?
- Pur şi simplu nu merge.
- Sînt sigură că există multe alte terenuri...
- E aceeaşi problemă, am spus, întrerupînd-o într-un mod care mi s-a părut imediat după aceea destul de nepoliticos.
- Păi, ai putea să treci la alt sport, nu? Şi să revii la golf abia după ce te-ai plictisit de celălalt.
- Dar tot n-am rezolvat problema. Tot se cheamă că am parcurs circuitul cu doar optsprezece lovituri, caz în care golful devine ceva de domeniul trecutului.
- Există o mulţime de alte sporturi.
- Ar avea aceeaşi soartă.
- Ce manînci în fiecare dimineaţă la micul-dejun?
Am fost sigur că ştia răspunsul din felul în care a dat din cap cînd i-am spus.
- Vezi? Mănînci acelaşi lucru zi de zi. Şi nu te saturi de micul-dejun.
-Nu.
- în cazul ăsta, gîndeşte-te la golf la fel cum te gîndeşti la micul-dejun. Poate că n-o să te plictiseşti niciodată să termini parcursul din optsprezece lovituri.
- Poate, am repetat, lăsînd să se înţeleagă din tonul vocii că aveam mari îndoieli. Am impresia că n-ai jucat golf în viaţa ta. Şi oricum, asta e o altă problemă.
- Care anume?
- Plictiseala. Aici oamenii nu se plictisesc.
- Să înţeleg că e vorba de o plîngere?
- Nu ştiu.
- Există leac împotriva plictiselii.
- Sînt convins, am răspuns. Dar pun pariu că e tot un soi de plictiseală. Ceva mai plăcută, atîta tot. Spre deosebire de plictiseala aceea sîclitoare, care te face să-ţi doreşti moartea.

- Nu ţi se pare că eşti prea capricios? m-a întrebat ea pe un ton sec, aproape nerăbdător. Ce ţi-ai fi dorit? Ce sperai să găseşti aici?
Am dat din cap ca pentru mine şi am hotărît că era bine să mă opresc. Viaţa mea mergea înainte. Şi asta era una dintre formele care reuşeau să-mi smulgă din cînd în cînd cîte un zîmbet. Viaţa mea mergea înainte, iar jocul meu de golf se îmbunătăţise la nesfîrşit. Prin urmare, aflaţi că am făcut o grămadă de alte lucruri:
- am efectuat cîteva croaziere;
- am învăţat să merg cu barca, să fac alpinism şi să călătoresc cu balonul;
- am intrat în tot felul de primejdii şi am scăpat cu bine;
- am explorat jungla;
- am asistat la un proces (unde nu am fost de acord cu verdictul pronunţat);
- am încercat să devin pictor (n-a fost chiar atît de râu pe cît crezusem!) şi chirurg;
- am avut ocazia să mă îndrăgostesc, bineînţeles, de o mulţime de ori;
- am pornit de la ideea că aş fi ultimul om de pe pămînt (sau, pentru variaţie, primul).
Asta nu înseamnă că am renunţat să fac lucruri cărora m-am dedat din clipa cînd am pus piciorul aici. Am făcut dragoste cu un număr din ce în ce mai mare de femei, cîteodată în acelaşi timp, am consumat alimente mai rare şi mai ciudate şi m-am întîlnit cu atît de mulţi oameni celebri, încît memoria mea abia mai poate sâ-i cuprindă pe toţi. De pildă, am făcut cunoştinţă cu toţi fotbaliştii care au existat vreodată. Am început cu cei renumiţi şi am continuat cu cei pe care-i admiram şi care nu erau vestiţi, cu cei de valoare medie şi cu cei cărora le ţineam minte numele, însă nu şi figura sau stilul de joc. în cele din urmă, i-am solicitat pe singurii pe care încă nu-i întîlnisem, respectiv pe fotbaliştii impulsivi, mediocri şi violenţi pe care nu i-am admirat

deloc. Nu mi-a făcut nici un fel de plăcere să-i întîlnesc - erau la

fel de impulsivi, mediocri şi violenţi în afara terenului cum erau şi în joc - însă n-am vrut să rămîn fără jucători. Cu toate acestea, pînă la urmă am rămas. M-am dus din nou să stau de vorbă cu Margaret.
- M-am întîlnit cu toţi fotbaliştii, i-am răspuns.
- Mă tem că nici despre fotbal nu ştiu mare lucru.
- Şi nu am nici un fel de vis, am adăugat, cu o doză evidentă de reproş.
- Ce să-ţi spun, taman asta îţi lipsea. Chiar aşa, la ce te-ar ajuta?
Mi-am dat seama că, de fapt, voia să mă pună la încercare, ca să vadă cît eram de serios. Era o simplă problemă de adaptare sau avea de-a face cu ceva mai grav?
- Cred că mi se datorează o explicaţie, am declarat pe un ton - recunosc - preţios şi oarecum pompos.
- întreabă orice doreşti, m-a invitat ea, lăsîndu-se în scaunul din spatele mesei de lucru.
- Uite ce-i, vreau să lămuresc nişte chestii.
- O ambiţie demnă de admiraţie.
Ăsta era felul ei de a vorbi, din vîrful buzelor şi cam de sus. Mi-am spus că era bine să încep cu începutul.
- Ascultâ-mă, ăsta de-aici e Raiul, nu-i aşa?
- Da, cum să nu.
- Şi-atunci, cum râmîne cu duminicile?
- Nu înţeleg.
- Din cîte-mi dau seama, am spus în continuare, şi ţinînd cont de faptul că nu prea mai am o evidenţă riguroasă a zilelor, în fiecare duminică joc golf, mă duc la cumpărături, manînc pe cinste, fac dragoste şi nu mă simt deloc stînjenit.
- Şi nu crezi că e... perfect?
- Nu vreau să par nerecunoscător, am rostit prudent, dar unde e Dumnezeu?
- Dumnezeu. Care va să zică, asta vrei? Pe Dumnezeu?
- Aşa se pune problema? Ce vreau?
- Exact aşa. îl vrei pe Dumnezeu?

- Cred că mi-am format o altfel de imagine. Bănuiesc că mi-am spus că el fie că există, fie că nu şi că urma să descopăr singur cum stau lucrurile. Nu mi-a trecut prin cap că ar putea să

depindă de mine.
- Dar fireşte că depinde. -Aha.
- în vremurile astea Raiul s-a democratizat, a spus Margaret, adăugind după o clipă: Mă rog, poate fi şi democratic, ca să mâ exprim mai exact. Dacă asta vrei.
- Cum adică, democratic?
- Nu mai impunem Raiul nimănui, a rostit ea. Luăm în considerare dorinţa fiecăruia. Cine îl doreşte, îl are. Cine nu, nu. în plus, fiecare primeşte exact tipul de Rai pe care îl vrea.
- Şi ce vor cei mai mulţi?
- Ei bine, din cîte am văzut pînă acum, îşi doresc o continuare a vieţii. însă... ceva mai bună, inutil de precizat.
- Sex, golf, cumpărături, mîncare, întîlniri cu celebrităţi şi absenţa oricărei jene? am întrebat, bătînd uşor în retragere.
- Preferinţele variază Dar, ca să fiu cinstită pînă la capăt, aş spune că variaţiile nu sînt deloc semnificative.
- Nu mai e ca pe vremuri.
- Ah, pe vremuri, a suspinat ea, îngăduindu-şi un surîs. Bineînţeles că pe atunci nu eram aici, dar, hotărît lucru, visurile despre Rai erau mult mai ambiţioase.
- Şi Iadul? am întrebat.
- Ce-i cu el? -Există?
- O, nu, a răspuns Margaret. Asta a fost doar o propagandă necesară.
- Vezi tu, n-am putut să nu mă întreb. Nu de alta, dar m-am întîlnit cu Hitler.
- Ca mulţi alţii. La drept vorbind, e un fel de... punct de atracţie turistică. Ce impresie ţi-a făcut?
- A, păi nu am făcut cunoştinţă, am spus pe un ton ferm. Pentru nimic în lume n-aş da mîna cu el. Am stat după un tufiş şi l-am văzut cum trece prin faţa mea.

- A, da. Mulţi, chiar foarte mulţi oameni preferă metoda asta.
- Şi mi-am făcut socoteala că, dacă şi el e aici, înseamnă că Iadul nu exista.
- O deducţie cît se poate de inteligentă.
- Din simplă curiozitate, el *ce* face toată ziua? m-am interesat Mi-l imaginam ducîndu-se în fiecare după-arniază să asiste
la Jocurile Olimpice de la Berlin din 1936 şi sâ-i vadă pe nemţi

cum cîştigă tot, în timp ce Jesse Owens se chinuia de unul singur să umfle şi el ceva medalii, după care îl vedeam întor-cîndu-se să înfulece un cîmat, să asculte niscai Wagner şi sâ-şi potolească poftele carnale în compania unei blonde cu sîni mari şi cu sînge arian.
- Mă tem că sîntem nevoiţi să respectăm intimitatea fiecăruia.
- Desigur.
Femeia avea dreptate. La urma urmelor, nici mie nu mi-ar fi plăcut să ştie toţi ceilalţi cu ce îmi omoram timpul.
- Prin urmare, Iadul nu există?
- Mă rog, există ceva căruia îi *spunem* Iad. Dar seamănă mai mult cu un parc de distracţii: schelete care îţi ies în faţă şi te sperie, crengi îndoite de vînt care îţi intră în ochi, bombe cu hidrogen sulfurat, lucruri de genul ăsta. Cît să te-alegi cu o spaimă pe cinste.
- O spaimă pe cinste se deosebeşte de o spaimă nenorocită, nu? am remarcat.
- întocmai. Am descoperit că în ziua de azi oamenii doar asta vor.
- Ai idee de Raiul de altădată?
- Adică Raiul Vechi? Da, îl cunoaştem. Scrie despre el în o mulţime de hîrţoage.
- Ce s-a ales de el?
- Păi, a fost închis. Oamenii nu l-au mai dorit. Altfel spus, n-au mai avut nevoie de el.
- Dar am cunoscut oameni care mergeau la biserică, îşi botezau copiii şi nu vorbeau urit niciodată. Cu ei ce s-a întimplat?

- A, au ajuns la noi, a spus Margaret. Sint îngrijiţi aşa cum trebuie. Aşa cum tu joci golf şi faci dragoste, ei înalţă rugăciuni şi mulţumiri. Dau impresia că se simt bine şi că au primit ce şi-au dorit. Le-am construit cîteva biserici foarte frumoase.
- Pentru ei Dumnezeu există? am întrebat.
- O, bineînţeles.
- Dar pentru mine nu.
- Aşa se pare. în afară de cazul că vrei ca Raiul să-ţi ofere altceva. însă în cazul ăsta nu pot să fac nimic. Trebuie să te încredinţez altcuiva.
- Probabil că deocamdată am suficiente lucruri la care să mă

gîndesc.
- în regulă. Ei bine, ne mai vedem.
în noptea aceea am dormit prost. Mintea mea nu s-a mai concentrat asupra dragostei carnale, deşi toată lumea şi-a dat silinţa. Făcusem cumva vreo indigestie? Sau mîncasem morunul prea repede? Poftim, iar îmi făceam griji legate de sănătate.
în dimineaţa următoare m-am înfiinţat pe terenul de golf şi am avut nevoie de şaizeci şi şapte de lovituri. Severiano, băiatul de mingi şi ajutorul meu, a reacţionat ca şi cum asta ar fi fost cea mai bună performanţă de care eram în stare, prefăcîndu-se că nu ştia că puteam să-mi simplific parcursul cu douăzeci de lovituri. Pe urmă am cerut cîteva îndrumări şi am mers cu maşina spre singurul loc vizibil unde vremea era urîtă. Aşa cum mă aşteptam, Iadul s-a dovedit a fi o cruntă dezamăgire: probabil că furtuna din parcarea auto a fost realizarea cea mai reuşită. Am văzut nişte actori şomeri care îi împungeau pe alţi actori şomeri cu nişte furci lungi şi-i împingeau în nişte cazane pe care scria „ulei încins". Alături de ei, cîteva animale bizare, cu ciocuri de plastic montate la repezeală, ciuguleau, chipurile, nişte cadavre în curs de descompunere. L-am zărit şi pe Hitler călătorind cu Trenul Fantomelor şi ţinînd pe după umeri o domnişoară cu codiţe. Peste tot se găseau lilieci, capace de coşciug care scîrţîiau şi nişte scînduri care miroseau a putregai. Oare asta voiau oamenii?
- Povesteşte-mi despre Raiul Vechi, i-am cerut lui Margaret în săptămîna următoare.

- Semăna destul de bine cu ce mi-ai spus tu despre el. Cum să-ţi zic, ăsta e şi principiul Raiului: primeşti ceea ce doreşti şi ceea ce aştepţi. Ştiu că unii oameni îşi închipuie că lucrurile stau un pic altfel şi că primeşti doar ce meriţi, dar nu s-a întîmplat aşa niciodată. Trebuie să le deschidem ochii.
- Şi se supără?
- Majoritatea, nu. Oamenii preferă să capete ce vor decît ce merită. Cu toate acestea, au fost cîţiva care s-au enervat fiindcă alţii n-au fost maltrataţi suficient de mult. într-o oarecare măsură, mi se pare că lucrul pe care-l aşteaptă ei de la Rai e confirmarea faptului că semenii lor au ajuns în Iad. N-aş zice că e foarte creştinesc.

- Şi au fost... despărţiţi de corp? S-a întîmplat chestia tradiţională cu viaţa spiritului?
- Exact. Asta şi voiau. în anumite epoci, cel puţin. De-a lungul secolelor, atitudinea oamenilor faţă de decorporalizare a fost destul de schimbătoare. La ora asta, de pildă, se pune un mare accent pe păstrarea propriului trup şi a propriei personalităţi. E posibil, ce-i drept, să fie doar o etapă ca atîtea altele.
- De ce zîmbeşti? am întrebat-o.
Eram destul de surprins. Credeam că Margaret se afla acolo doar ca să furnizeze informaţii, la fel ca Brigitta. Totuşi, iată că avea păreri personale şi nu se sfia defel să le împărtăşească.
- Pentru simplul fapt că uneori mi se pare ciudată insistenţa anumitor oameni de a nu-şi modifica deloc aspectul fizic. E adevărat că se mai întîmplă ca unii dintre ei să solicite intervenţii chirurgicale minore. însă, după ce te uiţi atent, începi să crezi că singurul lucru care stă între ei şi propria lor reprezentare despre perfecţiune este o cută de pe obraz, un nas mai coroiat decît e normal sau cîteva zeci de grame de siliciu.
- Ce s-a întîmplat cu Raiul Vechi?
- A supravieţuit cîtva timp după ridicarea celui nou, dar a fost din ce în ce mai puţin căutat. Oamenii au părut mult mai interesaţi de Raiul Nou. Nu pot să spun că ne-a mirat peste măsură. Să ştii că avem nişte vederi destul de largi.
- Ce s-a ales de locuitorii Raiului Vechi?

Margaret a ridicat din umeri, oarecum indulgent, ca un director de producţie ale cărui previziuni au fost confirmate de realitate pînă la ultima virgulă.
- S-au stins.
- Aşa, pur şi simplu? Vrei să spui că le-aţi închis Raiul şi din cauza asta s-au stins?
- Nu, deloc, dimpotrivă. Nu aşa merge treaba. Din punct de vedere constituţional, Raiul Vechi ar fi existat atîta timp cît ar fi fost dorit de locuitorii lui.
- Mai e vreunul pe-aici?
- Cred că au rămas cîţiva.
- Pot să mă întîlnesc şi eu cu unul dintre ei?
- Mă tem că nu primesc vizite. Au făcut-o cîndva, însă ocupanţii Raiului Nou s-au comportat de parcă ar fi fost duşi la un film de

groază, arătînd întruna cu degetul şi punînd tot felul de întrebări prosteşti. Aşa că locuitorii din Raiul Vechi au refuzat sâ-i mai primească şi chiar au hotărît să nu mai stea de vorbă decît cu alţi vecini de rai. Iar pe urmă au început să se stingă. N-au rămas prea mulţi. Fiecare are cîte un număr, fireşte.
- Sînt despărţiţi de corp?
- Unii da, alţii nu. Depinde de sectă. Şi bineînţeles că cei care sînt despărţiţi n-au nici un fel de probleme cînd vor să-i evite pe cei din Raiul Nou.
Mă rog, ăsta părea un lucru logic. De fapt, cam toate dădeau această impresie, cu excepţia problemei principale.
- Şi ce anume ai vrut să spui cînd mi-ai zis că restul s-au stins?
- Fiecare e îndreptăţit să se stingă dacă doreşte.
- Asta n-am ştiut-o.
- Nu, mai avem şi surprize. Oare chiar voiai să fii în stare să prevezi tot?
- Şi cum se sting? Se sinucid? îi omorîţi voi? Margaret a părut întrucîtva şocată de ideea mea nefericită.
- Dumnezeule, nici vorbă. Cum ţi-am mai spus, azi trăim într-un regim democratic. Vrei să te stingi, te stingi. Singura condiţie e să doreşti lucrul ăsta o perioadă de timp destul de mare şi ţi se face voia. Moartea nu mai este o problemă de hazard

sau de inevitabilitate sumbră, aşa cum se întîmplă prima oară. După cum poate că ţi-ai dat seama, aici procedăm pe baza voinţei lipsite de constrîngeri.
Nu eram foarte sigur că înţelegeam tot ce mi se spunea. Trebuia să petrec o bună bucată de vreme cugetînd la cele auzite.
- încă ceva, am spus. în legătură cu problemele pe care le-am avut. Golful şi felul în care îmi făceam griji. Mai sînt oameni care reacţionează aşa?
- Ba bine că nu. De multe ori ni se cere să facem rost de vreme urîtă, de exemplu, sau să dispunem să se întîmple ceva neplăcut. Oamenilor le e foarte dor de întîmplările neplăcute. Unii solicită dureri.
-Dureri?
- Sigur. Uite, nu mai departe de ieri te plîngeai că nu te simţeai atît de plictisit încît să-ţi doreşti moartea. Parcă aşa ai spus. Mi s-a părut o formulare interesantă. Pe de altă parte, faptul că

oamenii solicită dureri nu e extraordinar. Unii dintre ei ne-au cerut şi să le facem operaţii. Nu de chirurgie estetică, ci din celelalte.
- Şi le faceţi pe plac?
- Doar dacă insistă la modul serios. încercăm să le dăm de înţeles că dorinţa de a fi supuşi unei operaţii e un simptom care indică altceva. De obicei, sfîrşesc prin a fi de acord cu noi.
- Şi cam ce procent dintre oameni preferă să se stingă?
Margaret mi-a aruncat o privire fixă, iar ochii ei m-au făcut
să pricep că trebuia să râmîn calm.
- Sută la sută, fireşte. De-a lungul multor mii de ani şi cal-culînd în funcţie de timpul vechi. însă, mai devreme sau mai tîrziu, este opţiunea tuturor.
- înseamnă că e la fel ca prima oară, nu? Mori întotdeauna
pînă la urmă?
- Da, dar nu uita că aici calitatea vieţii e mult mai bună. Oamenii mor abia cînd au ajuns la concluzia că s-au săturat şi nicidecum mai înainte. Iar a doua oară e şi mai mulţumitor, fiindcă intervine propria voinţă, a spus ea, adăugind imediat: Cum ziceam, servim pe toată lumea după preferinţe.

Departe de mine gîndul s-o condamn, mai ales că nu sînt genul. Voiam doar să aflu cum funcţionează sistemul.
- Cu alte cuvinte... pînă şi oamenii cucernici, care vin aici ca sâ-l proslăvească pe Dumnezeu întru veşnicie... pînă şi ei sfîrşesc prin a arunca prosopul după cîţiva ani, cîteva sute sau cîteva mii?
- Exact. Aşa cum ţi-am spus, încă mai există cîţiva ocupanţi ai Raiului Vechi, însă numărul lor e din ce în ce mai mic.
- Şi care sînt cei care cer să moară cel mai devreme?
- Cred că nu e bine spus „cer". Aici e vorba de un lucru pe care îl doreşti. Nu se comit greşeli. Dacă vrei cu adevărat, atunci mori - ăsta a fost principiul nostru călăuzitor dintotdeauna.
-Ei bine?
- Ei bine, ca să-ţi răspund la întrebare, mă tem că oamenii care cer să moară primii seamănă oarecum cu tine. Sînt acei indivizi care vor s-o ţină întruna în sex, bere, droguri, maşini rapide şi alte chestii de genul ăsta. La început nu le vine să creadă că au fost atît de norocoşi, iar apoi, după cîteva sute de ani, nu le vine

să creadă că au avut un asemenea ghinion. îşi dau singuri seama ce fel de oameni sînt. Sînt ei înşişi şi n-au încotro. Trebuie să se suporte aşa mileniu după mileniu. Ăştia au tendinţa să se stingă primii.
- Eu nu consum droguri, am spus, destul de supărat. Şi nu am decît şapte maşini, ceea ce văd că nu înseamnă mare lucru pe-aici. în plus, nici măcar nu merg cu viteză mare.
- Nu, bineînţeles că nu. N-am făcut decît să gîndesc cu ajutorul unor categorii generale ale plăcerilor, dacă mă înţelegi.
- Şi cine rezistă cel mai mult?
- Cîţiva dintre ocupanţii Raiului Vechi au fost destul de greu de urnit. Veneraţia a fost cea care i-a ajutat să rămînă aşa. Cît despre ziua de azi... cel mai bine se descurcă avocaţii. Le place la nebunie sâ-şi treacă în revistă cazurile ce le-au fost încredinţate, iar pe urmă se apucă să le cerceteze pe ale altora. Iar asta poate dura o veşnicie, metaforic vorbind. Nici cu învăţaţii nu mi-e ruşine. Le place să se aşeze pe cîte un scaun şi să citească toate cărţile pe care pun mîna. Totodată, îi amuză să se contrazică. Am avut divergenţe care au durat cîteva milenii,

a spus Margaret, ridicîndu-şi ochii spre cer. Nu ştiu cum se face, dar faptul că discută în contradictoriu le conservă tinereţea.
- Dar cei care scriu cărţile?
- A, nu rezistă nici pe jumătate în comparaţie cu cei care le interpretează. Valabil şi pentru pictori şi compozitori. Au un fel anume în care îşi dau seama cînd au realizat opera vieţii, după care... cum să-ţi spun... se fac treptat nevăzuţi.
îmi închipuisem că aveam să fiu deprimat, însă nici pomeneală.
- Oare n-ar trebui să fiu deprimat?
- Fireşte că nu. Te afli aici ca să te simţi bine şi ai căpătat ce-ai dorit
- Da, probabil că aşa e. Poate că nu reuşesc să mă obişnuiesc cu ideea că o să vină o zi cînd o să doresc să mor.
- Lasă timpul să lucreze, m-a sfătuit Margaret pe un ton vioi, dar prietenos. Lasă timpul să lucreze.
- încă ceva. O ultimă întrebare, am spus, văzînd că începe să se joace cu creioanele şi să le alinieze în faţa ei. Cine sînteţi, de fapt?

- Noi? O, semănăm remarcabil de mult cu voi. Am putea chiar să/îjn voi. Cine ştie, poate chiar sîntem.
- O să revin dacă o să mi se dea voie, am rostit.
Pe durata următoarelor cîteva secole - nu-i exclus să fi trecut o perioadă şi mai lungă, am renunţat să ţin socoteala anilor pe stil vechi - am lucrat serios la perfecţionarea stilului de joc la golf. După o vreme am început să parcurg de fiecare dată traseul doar din optsprezece lovituri, iar uimirea iniţială a ajutorului meu a făcut loc indiferenţei. Imediat după aceea am trecut la tenis şi i-am învins pe toţi monştrii sacri în domeniu, indiferent de suprafaţa de joc pe care au ales-o - pămînt argilos, zgură, iarbă, lemn, suprafaţă sintetică, ciment. Am renunţat şi la acest sport. Am jucat pentru Leicester City în finala Cupei şi am obţinut medaliile de învingători (al treilea gol marcat de mine cu o puternică lovitură de cap de la zece metri a stabilit scorul final). L-am pus jos pe Rocky Marciano în runda a patra a unui meci disputat la Madison Square Garden (şi l-am plimbat din colţ în colţ în ultimele două runde), am fost primul care a alergat maratonul în douăzeci şi opt de minute, am cîştigat titlul

mondial la aruncat săgeţi, iar cele şapte sute cincizeci de repuneri consecutive ale mingii în joc cu ocazia meciului de crichet disputat Împotriva Australiei la Lords vor constitui un record greu de egalat şi cu atît mai greu de depăşit. După un timp, am început să consider medaliile olimpice de aur drept nişte lucruri neînsemnate şi în cele din urmă am abandonat definitiv sportul.
M-am apucat serios de cumpărături. Am mîncat mai multe creaturi decît au existat vreodată pe Arca lui Noe. Am băut toate mărcile de bere din lume, am devenit cunoscător de vinuri şi am degustat cele mai alese soiuri pe care le poate imagina mintea omului, însă pînă la urmă şi ele s-au epuizat. M-am întîlnit cu o sumedenie de celebrităţi. Am făcut dragoste cu un număr sporit de partenere într-un număr sporit de modalităţi, dar nici acestea nu s-au dovedit nesfîrşite. N-aş vrea să mă înţelegeţi greşit: nu mă plîng. Am savurat fiecare afurisită de clipă. Tot ce vreau să spun e că, făcînd aceste lucruri, am avut un scop precis: am căutat o cale de ieşire.
Am încercat să combin plăcerile şi am început să fac dragoste

cu celebrităţi (nu, n-am să vă divulg nici un nume, m-au rugat să le respect intimitatea). Am recurs într-un tîrziu şi la citit. Mi-am amintit ce-mi spusese Margaret şi am încercat - timp de cîteva secole - să discut în contradictoriu despre cărţi cu alţi oameni care le-au citit. însă mi s-a părut o variantă de existenţă relativ aridă, mai cu seamă dacă o comparam cu viaţa adevărată, şi n-am considerat că merita s-o prelungesc. Am făcut chiar şi o tentativă de a mă alătura celor care cîntau şi se rugau la biserică, însă nu era de mine. Am bifat şi domeniul ăsta doar fiindcă nu am vrut să las nimic neexplorat înainte de a purta ceea ce ştiam că avea să fie ultima discuţie cu Margaret. Aceasta arăta cam la fel ca în ziua în care ne întîiniserăm pentru prima oară, cu cîteva milenii in urma; ce-i drept, nici eu nu mă schimbasem prea mult.

- Mi-a venit o idee, am spus.

Asta e, după atîta timp e şi normal să-ţi treacă ceva prin cap, nu credeţi?

- Ascultă, dacă tot capeţi ce doreşti în Rai, atunci ce-ar fi să vrei să fii cineva care nu se plictiseşte niciodată de veşnicie?

M-am lăsat în fotoliu, mîndru de mine şi de ce-mi ieşise pe gură. Spre surprinderea mea, Margaret a încuviinţat din cap, cu un gest aproape încurajator.

- Eşti liber să faci o încercare, a spus ea. Nu mi-e greu să-ţi fac rost de transfer.

- Dar... ? am întrebat, ştiind că trebuia să existe şi un „dar".

- O să-ţi asigur transferul, a repetat ea. E doar o formalitate.

- întîi şi-ntîi, spune-mi ce şi cum în legătură cu acel „dar". Nu voiam să fiu bădăran. Pe de altă parte însă, nu-mi convenea să mai pierd cîteva milenii dînd din colţ în colţ dacă puteam să cîştig timp.

- Oamenii au încercat deja acest lucru, a rostit Margaret, pe un ton lipsit de echivoc şi înţelegător, ca şi cum n-ar fi vrut să-mi facă rău.

- Şi care-i problema? Unde se ascunde acel „dar"?

- Ei bine, se pare că există o dificultate de ordin logic. Nu poţi să devii altcineva fără să încetezi să fii cine eşti. Iar chestia asta e de nesuportat Cel puţin rezultatele noastre aşa ceva arată, a spus ea, dîndu-mi de înţeles că existau totuşi şanse să fiu prima

persoană capabilă să depăşească acest obstacol. Cineva... cineva căruia probabil că i-a plăcut sportul, ca şi ţie, a declarat că s-a transformat dintr-un alergător într-o maşinărie aflată în permanentă mişcare. Iar după o vreme pur şi simplu vrei să fugi din nou. Ţi se pare logic?
Am încuviinţat din cap.
- Şi toţi cei care au încercat au cerut să fie retransferaţi?
-Da.
- Iar după aceea au preferat cu toţii să se stingă?
- întocmai. Şi nu mai tîrziu, ci mai devreme. S-ar putea să mai existe cîţiva pe-aici prin apropiere. Dacă vrei să le pui întrebări, spune-mi şi ţi-i chem.
- Te cred pe cuvînt. Parcă am ştiut că era o idee prea bună ca să nu aibă şi un punct vulnerabil.
- îmi pare râu.
- Nu, te rog să nu-ţi ceri scuze. Era la mintea cocoşului că n-aveam voie să mă plîng de
felul în care fusesem tratat. Toată lumea se arătase sinceră cu

mine de la bun început. Am tras adînc aer în piept şi mi-am continuat gîndul.
- Am impresia că Raiul e o idee foarte bună, ba chiar perfectă, dar nu pentru noi. Cel puţin nu aşa cum sîntem acum.
- Nu ne place să influenţam concluziile nimănui, a spus Margaret. Cu toate acestea, sînt sigură că ţi-am înţeles punctul de vedere.
- Dar atunci la ce bun toate? De ce mai avem parte de Rai? De ce nutrim asemenea vise legate de el?
N-a părut dispusă să răspundă imediat; sau poate că nu dorea să-şi depăşească atribuţiile. In orice caz, am simţit că era de datoria mea să insist.
- Hai, dâ-mi cîteva idei.
- Poate fiindcă ai nevoie de ele, a sugerat ea. Fiindcă nu poţi să te descurci fără vise. Nu trebuie să-ţi fie ruşine de lucrul ăsta, mi se pare absolut normal. Deşi cred că, dacă ai şti dinainte cum arată Raiul, nu te-ai mai înghesui să rîvneşti la el.
- Mă rog, nu sînt foarte sigur.
La drept vorbind, totul fusese extrem de plăcut: cumpărăturile, golful, sexul, întîlnirile cu oameni celebri, faptul că nu mă

simţisem stînjenit şi - nu în ultimul rînd - faptul că nu murisem cu adevărat.
- După un timp, îţi vine greu să îţi dai seama dacă ai primit ce ţi-ai dorit sau nu.
In ziua următoare, de dragul vremurilor de odinioară, m-am apucat din nou de golf. Nu-mi pierdusem deloc îndemînarea: optsprezece portiţe, optsprezece lovituri. Pe urmă am mîncat un mic-dejun pe post de prînz şi încă unul în loc de cină. M-am uitat la caseta video în care Leicester City învingea cu 5-4 în finala Cupei Ligii, deşi nu mai era acelaşi lucru, dat fiind că ştiam ce se întîmplase.
Am băut o ceaşcă de cacao în compania Brigittei, care a avut amabilitatea să-mi mai facă o vizită, iar mai tîrziu am făcut dragoste, nu doar cu o singură femeie. După aceea am scos un suspin şi m-am rostogolit cu faţa în sus, ştiind că în dimineaţa următoare trebuia să mă gîndesc ce hotărîre să iau.
Am visat că mă trezisem. Este cel mai vechi vis din cîte există şi tocmai am avut parte de el.
Nota *autorului*
Capitolul 3 se bazează pe proceduri juridice şi cazuri concrete, descrise în *The Criminal Prosecution and Captai Punishment ofAnimals* de E. P. Evans (1906). Prima parte a capitolului 5 îşi extrage faptele şi limbajul din traducerea cărţii lui Savigny şi Corr6ard sub titlul *Narrative of a Voyage to Senegal,* apărută la Londra în 1818; partea a doua se spijină masiv pe exemplara lucrare a lui Lorenz Eitner, *Gericault: His Life and Woik* (Orbis, 1982). Partea a treia a capitolului 7 îşi adună informaţiile din TTie *Voyage ofthe Damned* de Gordon Thomas şi Max Morgan-Witts (Hodder, 1974). Le sînt recunoscător Rebeccăi John pentru marele ajutor acordat în problemele de cercetare, Anitei Brookner şi lui Howard Hodgkin pentru că mi-au verificat cunoştinţele de istoria artei, lui Rick Chiles şi Jay Mclnemey fiindcă au vegheat asupra încercărilor mele de engleză americană, doctorului Jacky Davis pentru asistenţa chirurgicală de specialitate, lui Alan Howard, Galen Strawson şi Redmond O'Hanlon, precum şi lui
Hermione Lee.
J.B.